

**Załącznik Nr 1
do uchwały nr XVI/108/20
Rady Miejskiej w Osieku
z dnia 28 lutego 2020 roku**

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY OSIEK**

SPIS TREŚCI:

Wprowadzenie.....	5
Część I. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego	
1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu.....	6
2. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony.....	9
3. Stan środowiska.....	10
4. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	27
5. Zasoby wodne.....	37
6. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.....	41
7. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	49
8. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia.....	59
9. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia.....	70
10. Charakterystyka ruchu budowlanego.....	73
11. Występowanie obszarów zagrożeń geologicznych.....	75
12. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin.....	77
13. Występowanie terenów i obszarów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.....	82
14. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.....	83
15. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej.....	85
16. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.....	86
17. Uwarunkowania wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego oraz Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku.....	88
Część II. Kierunki zagospodarowania przestrzennego	
1. Kierunki zagospodarowania przestrzennego wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.....	119
2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów.....	136
3. Obszary oraz zasady ochrony przyrody, środowiska i jego zasobów.....	155
4. Obszary oraz zasady ochrony krajobrazu w tym krajobrazu kulturowego.....	158
5. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	159
6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.....	161
7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.....	167
8. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa.....	167
9. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.....	167
10. Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości.....	168
11. Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².....	168
12. Obszary przestrzeni publicznej.....	168
13. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan	

	zagospodarowania przestrzennego oraz wytyczne do planów miejscowych.....	168
14.	Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.....	169
15.	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.....	169
16.	Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych.....	170
17.	Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny, obszary i tereny górnicze.....	171
18.	Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412z późn. zm. oraz Nr 153, poz. 1271z późn. zm.).....	172
19.	Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.....	172
20.	Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.....	172
21.	Inne obszary problemowe.....	172
22.	Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.....	172
23.	Uzasadnienie przyjętych rozwiązań i synteza ustaleń studium.....	173

WPROWADZENIE

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Osiek (zwana dalej Studium), została podjęta zgodnie z uchwałą Nr XI/52/15 Rady Miejskiej w Osieku z dnia 22 czerwca 2015 roku w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Osiek. Zmianie podlega dokument Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowywania przestrzennego miasta i gminy Osiek uchwalony Uchwałą Nr XLVIII(255)2006 Rady Miejskiej w Osieku z dnia 31 sierpnia 2006 roku. Zmiana Studium obejmuje obszar miasta i gminy Osiek w granicach administracyjnych.

Dokument Studium składa się z tekstu oraz rysunków.

Tekst: Część 1. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, Część 2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego wraz z uzasadnieniem przyjętych rozwiązań i syntezą ustaleń studium (załącznik nr 1)

Rysunki:

1. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, skala 1:10000 (załącznik nr 2)
2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego, struktura funkcjonalno-przestrzenna, skala 1:10000 (załącznik nr 3)

I. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu

Zagospodarowanie przestrzenne określa stan zainwestowania danego obszaru, w tym przypadku miasta i gminy Osiek, zgodnie z różnymi potrzebami jego mieszkańców lub użytkowników w zakresie funkcjonalnym, przyrodniczym, gospodarczym i infrastrukturalnym.

Na terenie miasta i gminy Osiek dominującym zagospodarowaniem terenu jest użytkowanie rolne, które stanowi prawie 59% powierzchni gminy, z czego około 35% przypada na grunty orne, a około 24% na pozostałe użytki (pastwiska, sady, łąki). Lasy i grunty leśne obejmują swym zasięgiem około 31% powierzchni gminy. Pozostałe użytkowanie stanowi około 10% powierzchni gminy i są to grunty pozostałe obejmujące tereny leżące pod powierzchnią wód płynących (koryta cieków i rzek płynących w granicach gminy: Wisła, Kacanka, Broźnia, Grabina, Zawidzianka, ciek od Kolonii Trzcianki, ciek od Mikołajowa, Dopływ ze Strzegomia (Jaźwińska Struga), Ciek od Turska Małego i in.) i stojących (Jezioro Osieckie (Duże), Jezioro Matiaszowskie, Jezioro Kapaniec, staw Żłóbek i in. zbiorniki i stawy), tereny przemysłowe (tereny Kopalni Siarki „Osiek”, tereny eksploatacji iłów ceramicznych Grabowiec i Osiek - Grabowiec I), tereny pod infrastrukturą drogową i kolejową oraz tereny pod zabudową mieszkaniową (tab.1).

Na podstawie analizy danych zauważa się zmniejszenie terenów rolnych, a w szczególności gruntów orných na rzecz gruntów leśnych i pozostałych gruntów, co uwidacznia się szczególnie w zachodniej i północnej części gminy, gdzie następują powolne procesy przekształcania charakteru zagospodarowania gminy.

Tab. 1 Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Osiek w roku 2016

Użytek	Powierzchnia użytku		
	ha	%	
Użytki rolne	Ogółem	7561	58,61
	Grunty orne	4455	34,53
	Sady	224	1,74
	Łąki trwale	1055	8,19
	Pastwiska trwale	1450	11,24
	Grunty rolne zabudowane	327	2,53
	Grunty pod rowami	50	0,39
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Ogółem	3998	30,99
	Lasy	3759	29,14
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	239	1,85
Grunty pod wodami	Ogółem	345	2,67
	Płynące	330	2,56

	Stojące	15	0,12
	Ogółem	884	6,85
Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny mieszkaniowe	75	0,58
	Tereny przemysłowe	340	2,64
	Tereny inne zabudowane	27	0,21
	Tereny rekreacji i wypoczynku	7	0,05
	Tereny komunikacyjne – drogi	219	1,70
	Tereny komunikacyjne – kolejowe	135	1,05
	Użytki kopalne	81	0,63
	Nieużytki	86	0,67
Tereny różne	26	0,20	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Położenie gminy wzdłuż trasy komunikacyjnej przebiegającej z centralnej przez południowo-wschodnią do południowej części kraju tj. drogi krajowej DK 79 Katowice – Kraków – Sandomierz – Warszawa, drogi wojewódzkiej nr 765 Chmielnik – Osiek oraz linii kolejowej nr 70 Włoszczowice – Chmielów (długość 88 km pod zarządem PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.) i magistrali kolejowej nr 65 „Most na rzece Bug – Sławków Płd.” (dawnej zwanej Linią Hutniczo-Siarkową) o długości 394,65 km, której zarządcą jest PKP Linia Hutnicza Szerokotorowa Sp. z o. o w Zamościu, na odcinku Grzybów k. Staszowa – Nowa Dęba stwarza łatwą dostępność komunikacyjną i korzystne warunki powiązań zewnętrznych. W granicach gminy Osiek znajduje się fragment pierwszej wybudowanej w naszym kraju, przeprawy mostowej dla linii LHS na rzece Wiśle, w miejscowości Matiaszów a posadowionej na palach wielkośrednicowych.

Obecnie 100% mieszkań na terenie gminy Osiek zaopatrywanych jest w wodę z wodociągu z ujęcia w Wiązownicy Małej w gminie Staszów. Długość czynnej sieci wodociągowej wynosi 125,3 km. Na obszarach wiejskich gminy Osiek zużycie wody w gospodarstwach domowych kształtuje się w granicach 20,2 m³, a w mieście wynosi 21,9 m³.

Do komunalnej sieci kanalizacyjnej podłączonych jest ogółem 20,7% budynków, na terenie miasta Osiek jest to około 78,2%, natomiast na obszarze wiejskim gminy Osiek żaden budynek nie jest podłączony do infrastruktury kanalizacyjnej. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 18,2 km, a udział ludności korzystającej z tej infrastruktury stanowi 19,4% całkowitej liczby ludności w gminie Osiek. Na terenie gminy Osiek znajduje się 1 oczyszczalnia ścieków w Osieku oraz 1213 zbiorników bezodpływowych i 6 oczyszczalni przydomowych.

Przez teren gminy Osiek przebiegają następujące elektroenergetyczne linie przesyłowe:
– 400 kV Połaniec – Rzeszów,

- 400 kV Połaniec – Ostrowiec,
- 220 kV Połaniec – Chmielów I,
- 220 kV Połaniec – Chmielów II,

Wzdłuż linii należy uwzględnić pas technologiczny o następującej szerokości:

- 80 m – po 40 m w obie strony od osi linii w przypadku linii 400 kV,
- 50 m – po 25 m w obie strony od osi linii dla linii 220 kV.

Właścicielem linii są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. (wcześniej: PSE Operator S.A.), które są zobowiązane do przestrzegania przepisów w zakresie ochrony środowiska oraz przepisów i norm określających odległości linii od innych obiektów.

Dodatkowo na obszarze gminy Osiek zlokalizowane są następujące urządzenia elektroenergetyczne będące na majątku i w eksploatacji PGE Dystrybucja S.A. Oddział Rzeszów:

- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Połaniec – Staszów,
- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Połaniec – Siarka Osiek,
- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Siarka Osiek – Piaseczno WOE,
- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Klimontów – Siarka Osiek,
- stacje transformatorowe SN/nN,
- linie średniego i niskiego napięcia,
- stacja elektroenergetyczna 110/15 kV (GPZ) Siarka Osiek, będąca na majątku w eksploatacji Grupy Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol” S.A.

W gminie Osiek zlokalizowane są następujące stacje bazowe telefonii komórkowej:

- stacja bazowa sieci Plus (POLKOMTEL Sp. z o.o.) – miasto Osiek (stadion sportowy, dz. ew. nr 3166, współrzędne geograficzne: $\varphi=50^{\circ}31'41''$ N, $\lambda=21^{\circ}25'50''$ E)
- stacja bazowa sieci T-mobile (T- mobile Polska S.A.) – miasto Osiek (dz. ew. nr 2372, współrzędne geograficzne: $\varphi=50^{\circ}44'00''$ N, $\lambda= 21^{\circ}26'11''$ E),
- stacja bazowa sieci Orange (Orange Polska S.A.) – miejscowość Pliskowola (dz. ew. nr 3166, współrzędne geograficzne: $\varphi=50^{\circ}31'38''$ N, $\lambda= 21^{\circ}22'10''$ E).

Tab.2. Infrastruktura techniczna na terenie gminy Osiek w latach 2010 - 2017

Infrastruktura techniczna		Lata							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Udział budynków w infrastrukturze wodociągowej [%]	Ogółem	-	-	-	-	-	100,0	100,0	-
	Miasto	-	-	-	-	-	100,0	100,0	-
	Wieś	-	-	-	-	-	100,0	100,0	-
Udział budynków w infrastrukturze kanalizacyjnej [%]	Ogółem	-	-	-	-	-	20,6	20,7	-
	Miasto	-	-	-	-	-	78,5	78,2	-
	Wieś	-	-	-	-	-	0,0	0,0	-
Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu w miastach		759	776	780	783	783	785	783	-

[szt.]									
Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu w miastach [Mwh]	1 364	1 311	1 339	1 338	1 335	1 378	1 353	-	
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	17,9	17,9	17,9	17,9	17,9	18,2	18,2	18,2	
Długość czynnej sieci wodociągowej ogółem [m]	129,6	133,6	133,6	132,0	132,0	125,1	125,1	125,3	
Zużycie wody w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca [m ³ /os.]	16,2	18,0	18,1	18,8	18,3	18,8	19,9	21,9	
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca [m ³ /os.]	18,5	20,0	24,0	23,9	22,3	19,6	20,6	20,2	
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m ³ /os.]	17,9	19,8	22,5	22,6	21,3	19,4	20,4	20,6	
Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej [%]	Ogółem	94,2	94,3	94,4	94,6	99,9	99,9	99,9	-
	Miasto	97,7	97,7	97,8	97,9	100,0	100,0	100,0	-
	Wieś	93,0	93,1	93,3	93,4	99,9	99,9	99,9	-
Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej [%]	Ogółem	18,4	18,7	18,8	19,0	19,2	19,2	19,4	-
	Miasto	72,2	73,9	74,0	74,1	74,7	74,8	75,4	-
	Wieś	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica>

2. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

Hierarchia osadnicza na terenie gminy Osiek składa się z dwóch elementów:

- centralnego ośrodka, który stanowi miasto Osiek, będące podstawowym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej z siedzibą władz samorządowych, ośrodkami wielofunkcyjnymi w zakresie szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego, opieki zdrowotnej, kultury, handlu, usług rzemieślniczych i gastronomicznych oraz infrastruktury technicznej
- ośrodki podrzędne uzupełniające ośrodek centralny tworzą wsie: Tursko Wielkie, Szwagrów, Niekurza, natomiast pozostałe wsie tworzą ośrodki, gdzie świadczone są usługi na poziomie podstawowym.

Centrum gminy stanowi miasto Osiek, natomiast pozostałe osadnictwo skupia się we wsiach: Bukowa, Suchowola, Pliskowola, Mucharzów, Niekrasów, Ossala, Tursko Wielkie, Szwagrów, Sworoń, Trzcianka Wielka, Matiaszów, Lipnik, Długołęka położonych przy drogach gminnych i powiatowych, często w dolinach rzecznych. Wsie mają charakter ulicówek, z zabudową wzdłuż dróg. Wsie położone w zachodniej części gminy cechują się układem w kierunku zachód – wschód (Pliskowola, Suchowola, Ossala, Niekrasów, Mucharzew, Bukowa), natomiast w południowej części gminy wsie zlokalizowane są wzdłuż dróg, biegnących w różnych kierunkach, często o układzie promienistym. Odmienny charakter przestrzenny

posiada wieś Długołęka, której kształt nawiązuje do meandra dawnego biegu rzeki Wisły i układa się w formę podkowy.

Na obszarach wiejskich dominuje zabudowa zagrodowa i jednorodzinna, natomiast na terenie miasta przeważa zabudowa jednorodzinna. Zaznaczają się duże różnice w wyglądzie budynków, zarówno pod względem gabarytów, zagospodarowania i estetyki.

Wschodnia część obszaru gminy przyjmuje charakter rolniczy, co wiąże się przede wszystkim z występowaniem kompleksów gleb o najwyższej przydatności rolniczej

Leśnym charakterem cechuje się przede wszystkim północna i południowo-zachodnia część gminy. Lasy w południowo-zachodniej części gminy ulegały w przeszłości degradacji z powodu oddziaływania zakładów przemysłowych „Połaniec”, a w chwili obecnej ich stan uległ poprawie i nie obserwuje się negatywnego wpływu elektrociepłowni na kompleks leśny w tej części gminy.

Istotnym elementem zagospodarowania jest teren przemysłowy Kopalni Siarki „Osiek”, związany z wydobyciem siarki w obrębie terenu i obszaru górniczego, który usytuowany jest w środkowo-wschodniej części gminy, na południe od miasta Osiek. Obszar, na którym odbywa się wydobycie siarki jest mniejszy od terenu i obszaru górniczego i ulega ciągłym przesunięciom w kierunku granic złoża. Jednocześnie stanowi podstawowy element determinujący rozwój przestrzenny gminy w tej części obszaru.

3. Stan środowiska

Budowa geologiczna

Gmina Osiek położona jest w obrębie zapadliska przedkarpackiego, którego morskie utwory miocenu graniczą z utworami kambru trzonu paleozoicznego Gór Świętokrzyskich, a od zachodu z utworami ich mezozoicznego obrzeżenia. Nad tymi warstwami zalegają czwartorzędowe utwory plejstocenijskich zlodowaceń i holocenijskie utwory powierzchniowe.

Zapadlisko przedkarpackie, będące najmłodszą jednostką orogenezy alpejskiej występującą na obszarze Polski, podobnie jak inne rowy przedgórskie jest asymetryczne, wypełnione głównie klastycznymi osadami miocenijskimi. Północną część stanowi Niecka Połaniecka, w obrębie której leży gmina Osiek.

Niecka Połaniecka jest depresją, wypełnioną osadami miocenu (iły krakowieckie, mułowce, piaski i gipsy) i młodszymi osadami czwartorzędownymi (torfy, piaski, mady). Stanowi zespół dość szerokich i płaskich wzniesień, rozczłonkowanych dolinami rzek. Od północy graniczy z mezozoicznym obrzeżeniem Gór Świętokrzyskich, od zachodu z Garbem Pińczowskim, od południa z Wałem Wólczańsko-Pińczowskim, a od wschodu z utworami

kambriu przykrytymi utworami budującymi tą część zapadliska przedkarpackiego (Łyczewska 1975, Rutkowski 1979). W pobliżu doliny Nidy występują margle kredowe, bez warstw mioceńskich, co wskazuje na wystąpienie w trzeciorzędzie silnych procesów denudacyjnych. Dalej ku wschodowi występuje płyta mioceńskich piaskowców (sarmat), opadającą denudacyjnym progiem wysokości 20–30 m. W okolicach Staszowa nad Czarną na podłożu gipsowym rozwijają się procesy krasowe, występują zapadliska i jeziora. Osią Niecki Połanieckiej płynie niewielki ciek wodny – rzeczka Wschodnia z Sanicą, wpadająca pod Połańcem do Czarnej. Rozcinają one płaską i szeroką powierzchnię Niecki Połanieckiej, pochyloną w kierunku Wisły i opadającą do Niziny Nadwiślańskiej skarpą.

Nizina Nadwiślańska, na której zlokalizowana jest w większości gmina Osiek, obejmuje szeroką dolinę Wisły od Krakowa po Zawichost. Wypełniają ją czwartorzędowe osady rzeczne o miąższości kilkunastu metrów. Obok terasy zalewowej wyróżnia się również wyższa terasa piaszczysta (częściowo z wydmami) i terasa przykryta lessem. Od południa z Niziną Nadwiślańską łączą się odcinki ujściowe rzek karpackich. Pod piaskami i madami osadzonymi przez rzeki, zalegają osady morskie miocenu, zawierające bogate złoża siarki. Od północy Niziną Nadwiślańską ogranicza kilkudziesięciometrowa krawędź erozyjna Wyżyny Małopolskiej.

Pod względem litologicznym na obszarze gminy Osiek zalegają utwory miocenu i czwartorzędu. Powierzchnie nizin płaskich i falistych tworzą utwory zlodowacenia południowopolskiego, środkowopolskiego i północnopolskiego przykrywające fragmenty odsłoneń neogeńskich iłów krakowieckich. Niziny te rozcięte są erozyjnie przez ciek wodne, których doliny w większości mają założenia fluwioglacjalne zlodowacenia środkowopolskiego i wypełnione są młodszymi utworami akumulacyjnymi. W północnej części gminy występują utwory lessowe powstałe podczas zlodowacenia północnopolskiego, które miejscami tworzą wąwozy przecinające pagórkowatą nizinę. W rejonie wsi Bukowa wznosi się na kilkanaście metrów ponad powierzchnią równiny denudacyjnej wał lessowy, charakterystyczny dla późno plejstoceniowej akumulacji eolicznej. Równiny denudacyjne od doliny Wisły oddziela skarpa erozyjna – zbocze doliny. Na tym odcinku występują najczęściej plejstoceniowe gliny zwałowe oraz trzeciorzędowe ily krakowieckie. Dolne partie skarpy tworzą deluwia zboczowe, których wysokość ponad dnem doliny sięga 20 m, a nachylenie zawiera się od 15 do 45°. W trzeciorzędzie, w warunkach morskich, w tektonicznym zapadlisku przedkarpackim osadzały się wapienie, które potem uległy przeobrażeniom w gipsy i wapienie siarczanowe. W trzeciorzędzie, na utworach kambryjskich, osadzały się utwory organogeniczne. Na skutek zmiany warunków

sedymentacyjnych, w środkowym miocenie, rozwinęły się osady mioceńskiej formacji ewaporatowej (baden), wykształcone jako gipsy, anhydryty i wapienie siarkonośne, mające znaczenie surowcowe. Podczas kolejnych faz zlodowacenia środkowopolskiego i północnopolskiego, obszar gminy Osiek, znajdował się przed strefą marginalną lądolodu. W czasie trwania dwóch ostatnich zlodowaceń w dolinach rzecznych rozwijały się procesy akumulacyjne rozdzielane etapami erozji, w efekcie czego powstały terasy nadzalewowe. Pod koniec plejstocenu w czasie zlodowacenia północnopolskiego powstały lessy. Na wysoczyznach i terasach rzecznych tworzyły się obszary piasków przewianych i wydmy. Najmłodsze osady holocenne tworzą piaski drobnoziarniste, mady, torfy, które wypełniają doliny większych.

Surowce mineralne

Surowce mineralne występujące na obszarze gminy Osiek mają genezę mioceńską i plejstocenną. Na analizowanym terenie rozpoznano 6 złóż surowców mineralnych, w tym 3 złoża siarki i 3 złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej.

Najcenniejszym surowcem mineralnym pozyskiwanym ze złóż kopalnych na terenie gminy Osiek jest siarka rodzima. Złoże siarki rodzimej „Osiek” stanowi zachodnią część dużego złoża „Osiek – Baranów Sandomierski – Skopanie”, mającego kształt nieregularnego wieloboku o powierzchni około 22 km², rozciągającego się wzdłuż osi NW – SE na długości około 20 km.

Złoże siarki „Osiek” położone jest w obrębie północnych peryferii zapadliska przedkarpacciego i związane jest z mioceńską serią osadów chemicznych (baden i sarmat), a skałami siarkonośnymi są kompleks skał wapiennych i wapienno-marglistych oraz podrzędnie ilastych o zmiennym siarkowaniu.

Siarka reprezentowana jest przez wszystkie odmiany petrograficzne, przy czym dominuje siarka woskowa i pylasta zbita. Jej występowanie w wapieniu jest korzystne dla eksploatacji metodą otworową. Dominuje siarka skoncentrowana w postaci gniazdek, gronek lub żyłek. Praktycznie nie obserwuje się siarki rozproszonej. Zarówno gniazda jak i żyłki mają liczne połączenia. W kawernach i gniazdkach obserwuje się skupienia siarki krystalicznej, której towarzyszy miejscami idiomorficzny celestyn, a także naciekowe skupienia kalcytu. Tektoniczne złoże „Osiek” znajduje się na wyniesionym bloku pomiędzy Mucharzewem, a Józefowem. W złożu występują dwie duże i jedna mniejsza dyslokacje podłużne zbiegające się wachlarzowato i tworzące rów tektoniczny (zrzuty uskoków

podłużnych wynoszą 10–20 m). Dwie dyslokacje poprzeczne o kierunku południowym przecinają rów na trzy oddzielne bloki zrzucone schodowo względem siebie o 10–15 m.

Bezpośrednio nad serią chemiczną zalegają badeńskie margle pektonowe zbudowane z margli, mułowców wapnistych oraz ilów marglistych. Ponad warstwą pektonową leżą utwory sarmatu ilastego, zbudowane z ilowców marglistych (iły krakowieckie) w stropowej części zapiaszczone. Leżący na sarmacie czwartorzęd reprezentowany jest w dolinie Wisły przez piaszczyste utwory rzeczne, żwiry, mady i torfy o średniej miąższości około 12 m, natomiast na „wysokiej terasie” przez gliny zwałowe, piaski pochodzenia lodowcowego. Utwory sarmackie i badeńskie tworzą kompleks skał nieprzepuszczalnych dla wód trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Bezpośrednio w spągu złoża znajdują się skały piaskowcowo-mułowcowe oraz węglanowe zróżnicowane pod względem twardości (warstwy baranowskie), a średnia miąższość tych utworów wynosi około 25 m. Około 60% powierzchni spągu złoża podścielają nieprzepuszczalne gipsy.

Powierzchnia stropowa i spągowa złoża jest nierówna i obniża się w kierunku południowo-wschodnim. Najpłycej strop złoża występuje w części zachodniej (głębokość około 100 m), a najgłębiej na wschodzie (około 200 m).

Dodatkowo na terenie całej gminy występują piaski, żwiry, a miejscami gliny pochodzenia plejstocénskiego, natomiast na terasach zalewowych dolin rzecznych wykształciły się torfy i deluwia, tworzące urodzajne mady.

Rzeźba terenu

Obszar gminy Osiek wykazuje stosunkowo niewielkie zróżnicowanie w ukształtowaniu terenu. Wysokość bezwzględna kształtuje się w granicach od 149,5 m n.p.m. na terasie zalewowej Wisły do 221,0 m n.p.m. w rejonie miejscowości Bukowa.

Do podstawowych jednostek geomorfologicznych występujących na wskazanym obszarze należą:

- Pliocénська równina denudacyjna – rozwinięta na ilastych osadach sarmatu odsłania się w rejonie miejscowości: Tursko, Suchowola i Grabowiec;
- Plejstocénська równina denudacyjna – rozwinięta na osadach zlodowacenia krakowskiego, rozciągająca się na przeważającym obszarze gminy z wyłączeniem doliny Wisły;
- Plejstocénська równina akumulacyjna (wysoczyzna lessowa), występująca w postaci wyniesionego wału w rejonie wsi Bukowa;
- Dolina Wisły, oddzielona od równin wyraźną, wysoką na 15–20 m erozyjną skarpią o zróżnicowanych spadkach;

– Formy antropogeniczne, które tworzą nasypy, wykopy drogowe oraz wyrobiska eksploatacyjne.

Szczególnie wyróżniające się w krajobrazie gminy są szerokie i płaskie doliny rzeczne rozcinające równiny denudacyjne o wyraźnych, często stromych zboczach. W zbocza te wcinają się suche, nieckowate dolinki o zróżnicowanej długości. W pobliżu Trzcianki Dolnej zachował się pojedynczy ostaniec erozyjny, utworzony z odpornych iłów krakowieckich.

Dno doliny Wisły to głównie terasa zalewowa wykształcona przez wody powodziowe Wisły w holocenie i zbudowana z piasków i żwirów rzecznych, przewarstwionych mułami i iłami. Od rzeki i jej wylewów terasę zalewową odcina wał przeciwpowodziowy o wysokości 4–6 m. Strefa międzywału poddawana jest częstym zalewom powodziowym, a przez to ciągle ulega przekształceniom. Powierzchnia terasy zalewowej jest nieco wyższa w pobliżu rzeki, z nielicznymi formami (odsypy, zasy py korytowe) tworząc tzw. strefę korytową, a niższa w pobliżu zbocza doliny, tworząc rozległe obniżenia – tzw. strefa łęgowa.

W powierzchni terasy zalewowej wody powodziowe wyłobiły liczne formy erozyjne zwane dolinkami smużnymi i przelewowymi, łączące się w ciągi i systemy wysłane również grubszą warstwą namułów. W rejonie Kątów i Otoczyny zachowały się łuki meandrowe rzeki, pochodzące ze starszego cyklu rozwojowego koryta.

U podnóża skarpy w kilku miejscach zachowała się wąska listwa plejstocenijskiej terasy nadzalewowej Wisły, zbudowana głównie z piasków i żwirów rzecznych pokrytych cienką warstwą mad.

Warunki klimatyczne

Klimat na obszarze gminy Osiek jest charakterystyczny dla terenów wyżynnych i wykazuje cechy klimatu przejściowego między klimatem umiarkowanym oceanicznym na zachodzie, a klimatem kontynentalnym na wschodzie. Zgodnie z regionalizacją klimatyczną badany obszar należy do regionu XXII (Region Sandomierski), który charakteryzuje większa niż na terenach sąsiednich liczbą dni z pogodą bardzo ciepłą i słoneczną. Najważniejszą cechą klimatyczną tego regionu są umiarkowanie mroźne zimy i stosunkowo ciepłe lata z długą jesienią.

Na terenie gminy Osiek średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8,0°C. W porze zimowej (XII–II) średnia wieloletnia temperatura powietrza waha się w granicach od

-2,0°C do -1,0°C, w lecie (VI–VIII) przekracza 17,0°C, nie osiągając jednocześnie 19,0°C, natomiast w porze wiosennej (III–V) i jesiennej (IX–XI) wynosi około 8,0 – 9,0°C.

Największa liczba dni gorących występuje w miesiącach lipiec – sierpień. Dni upalne ($T_{\max} \geq 30^{\circ}\text{C}$) pojawiają się od maja do września, jednak w pojedynczych przypadkach mogą wystąpić również w kwietniu, a ich średnia liczba w roku wynosi 9 dni, z maksimum w lipcu (średnio 4 dni). Dni mroźne ($T_{\max} \leq 0^{\circ}\text{C}$) występują na ogół od grudnia do marca, jednak mogą się pojawić również w listopadzie i kwietniu, a średnia ich liczba w roku waha się w granicach 34 – 40 dni, z maksimum w styczniu (15 dni). Dni bardzo mroźne ($T_{\max} \leq -10^{\circ}\text{C}$) występują od grudnia do lutego, a w pojedynczych przypadkach również w marcu i listopadzie. Dni skrajnie mroźne ($T_{\max} \leq -20^{\circ}\text{C}$) są rzadkością, a w analizowanym wieloleciu pojawiły się w gminie Osiek tylko dwukrotnie (1987 – styczeń). Przymrozki ($T_{\min} < 0^{\circ}\text{C}$ $T_{\max} \geq 0^{\circ}\text{C}$) występują od października do maja, jednak mogą się również pojawić w czerwcu i we wrześniu. Występują średnio przez 75 dni w roku.

Wieloletnia średnia roczna suma opadów mieści się w zakresie od 570,0 mm w zachodniej części gminy do 550,0 mm we wschodnim obrębie, w rejonie miasta Osiek.

Najwyższe sumy opadów przypadają na miesiące od maja do września z maksimum w lipcu, kiedy miesięczna suma opadów wynosi średnio 70,0 mm. Minima obserwuje się w sezonie zimowym (luty – 30,0 mm). Opad atmosferyczny występuje na tym obszarze średnio przez 150 dni w roku, a najniższa liczba dni z opadem przypada na okres od sierpnia do października, kiedy często występuje słoneczna pogoda tzw. „babie lato”.

Pokrywa śnieżna utrzymuje się w rejonie gminy Osiek przez średnio 55 dni, a maksymalna dobową wysokość pokrywy śnieżnej może przekraczać 55 cm.

Wielkość zachmurzenia w ciągu roku wykazuje duże zróżnicowanie. Średnia wielkość zachmurzenia waha się od około 50% w półroczu ciepłym do ponad 70% w porze zimowej. Liczba dni pochmurnych, kiedy zachmurzenie wynosi ponad 80% wynosi od minimalnie 6–7 dni w lecie do maksymalnie 19 dni w zimie. Średnia roczna liczba dni słonecznych waha się od minimum 1–2 dni w miesiącach zimowych do maksymalnie 7–8 dni w porze letniej.

Średnia roczna prędkość wiatru wynosi około 4 m/s, natomiast maksymalna prędkość wiatru na tym obszarze przekracza 23 m/s i najczęściej jest mierzona w chłodnej części roku. Na terenie gminy Osiek przez około 60% dni w roku przeważają wiatry zachodnie (W), południowo-zachodnie (SW), rzadziej północno-wschodnie (NE). Najrzadziej występują wiatry południowe (S) i północne (N).

Zagrożenia środowiska

Podstawową formą działalności przeważającej części mieszkańców na terenie gminy Osiek jest rolnictwo indywidualne o profilu produkcji roślinno-zwierzęcej z tendencją zwiększania produkcji ogrodniczej i sadowniczej oraz uprawy roślin pastewnych i uprawy owoców miękkich np. truskawek, malin i in. Gmina Osiek należy do gmin stosunkowo mocno uprzemysłowionych.

Na terenie gminy Osiek nie występują:

- zakłady przemysłowe szczególnie uciążliwe dla środowiska,
- zakłady posiadające instalacje mogące powodować znaczne zanieczyszczenie środowiska lub jego elementów,
- zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii.

Główne przejawy antropopresji środowiska przyrodniczego obszaru gminy Osiek i jej bezpośredniego otoczenia to:

- dominacja rolniczego użytkowania ziemi,
  - zakłady produkcyjne i produkcyjno-usługowe, do których najważniejszymi są:
    - Kopalnia Siarki „Osiek”,
    - cegielnie,
- oraz
- linie elektroenergetyczne (najwyższych napięć 400 kV, 220 kV, wysokich napięć 110 kV oraz sieć linii średniego napięcia) i stacje elektroenergetyczne GPZ,
  - oczyszczalnia ścieków w Osieku,
  - stacje bazowe telefonii komórkowej (dwie stacje w Osieku, jedna w Pliskowoli),
  - drogi ruchu samochodowego (droga krajowa DK79, droga wojewódzka (nr 765), drogi powiatowe oraz drogi lokalne utwardzone i gruntowe – komunikacja samochodowa jako źródło emisji zanieczyszczeń atmosfery i hałasu),
  - linie kolejowe (linia nr 65 „Most na rzece Bug – Sławków Płd.” i nr 70 Włoszczowice – Chmielów) w centralnej części gminy,
  - zabudowa miejska Osieka oraz osadnictwo wiejskie, w tym wsie: Bukowa, Długołęka, Lipnik, Matiaszów, Mucharzew, Niekrasów, Nakol, Ossala, Pliskowola, Sworoń, Suchowola, Szwagrów, Trzcianka, Tursko Wielkie wraz z wykorzystywanymi przez nie elementami infrastruktury technicznej.

Wody powierzchniowe

Na obszarze gminy Osiek prowadzono monitoring wód powierzchniowych na odcinku

Wisły od granic południowych do granic północnych gminy biegnących środkiem nurtu rzeki. W południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego monitorowano również 3 jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) na Wiśle i jej dopływach o nazwach: Wisła od Wisłoka do Sanu, Strzegomka, Koprzywianka od Modlibórki do ujścia, przy czym tylko drugi wymieniony ciek należy do zlewiska wód spływających z obszaru gminy.

Wisła płynąca w granicach gminy Osiek stanowi silnie zmienioną jednolitą część wód o typie ciek 21 (wielka rzeka nizinna). Badania monitoringowe prowadzono w punkcie Wisła-Sandomierz (268,4 km biegu rzeki). W latach 2010 – 2015 badania prowadzono w roku 2012 w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego, a w 2014 w ramach monitoringu operacyjnego oraz monitoringu wód na obszarach chronionych (eutrofizacja komunalna, Natura 2000), a corocznie pod kątem kontroli poziomu zanieczyszczeń substancjami priorytetowymi z grupy węglowodorów aromatycznych oraz innymi odprowadzanymi do wód.

Potencjał ekologiczny wód oceniono jako słaby ze względu na IV klasę makrofitów (2012), pomimo II klasy badanego fitoplanktonu (2014). Zarówno elementy fizykochemiczne jak i hydromorfologiczne uzyskały klasę II. W ocenie obszarów chronionych spełniono wymagania dla obszarów wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami ze źródeł komunalnych, jednakże w stosunku do obszarów Natura 2000 wymogi te nie spełniono.

Stan chemiczny oceniono jako dobry, natomiast stan jednolitej części wód oceniono jako zły, ze względu na słaby potencjał ekologiczny.

Strzegomka, będąca lewobrzeżnym bezpośrednim dopływem Wisły, stanowi jednolitą część wód powierzchniowych o typie ciek 6 (potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych) i charakterze naturalnym badana w ujściowym punkcie Strzegomka-Połaniec-Osiek (droga).

W latach 2010–2012 badania monitoringowe wód tej jednolitej części prowadzone były w roku 2011 w ramach monitoringu diagnostycznego, operacyjnego i monitoringu wód na obszarach chronionych, a corocznie pod kątem kontroli poziomu zanieczyszczeń substancjami priorytetowymi z grupy węglowodorów aromatycznych. W okresie 2013–2015 monitoring operacyjny oraz monitoring wód na obszarach chronionych (Natura 2000, eutrofizacja komunalna) realizowano w roku 2014, a w roku 2015 – monitoring badawczy pod kątem weryfikacji rzeczywistego zagrożenia substancjami chemicznymi z grupy węglowodorów aromatycznych. W roku 2013 nie prowadzono badań na tym obszarze.

Stan ekologiczny oceniono jako umiarkowany (III klasa), na co miał wpływ fitobentos w III klasie (2014), pomimo II klasy: makrofitów (2010) i makrobezkręgowców bentosowych

(2011). Elementom hydromorfologicznym nadano II klasę na podstawie terenowych obserwacji hydrologicznych i morfologicznych. Wśród elementów fizykochemicznych nie odnotowano przekroczeń norm dla klasy II. Wody ocenianej JCWP nie spełniały wymagań dla obszarów chronionych Natura 2000 oraz ze względu na zagrożenia wywołane eutrofizacją pochodzenia komunalnego. Stan chemiczny sklasyfikowano jako dobry. Ogólny stan wód oceniono jako zły, o czym zdecydował umiarkowany stan ekologiczny.

Wody podziemne

Na terenie powiatu staszowskiego w 2016 roku wykonano badania stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych 115 i 116 w 8 punktach (Tursko Małe, Rytwiany, Kurozwęki, Szydłów, Zimnowodna, Smerdyna, Wiązowica Mała, Bukowa) sieci krajowej w ramach monitoringu operacyjnego, którym obejmuje się jednolite części wód podziemnych uznane za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych.

Na podstawie otrzymanych wyników stwierdzono, że w punktach pomiarowo-kontrolnych Kurozwęki, Smerdyna, Bukowa i Szydłów występowała woda podziemna III klasy (zadowalającej jakości), natomiast poniżej Staszowa wykazano IV klasę (niezadowalającej jakości). W punktach pomiarowo-kontrolnych Zimnowodna i Wiązowica Mała występowały wody II klasy (dobrej jakości). O słabej jakości zwykłych wód podziemnych w ramach monitoringu diagnostycznego decydowały głównie zaliczone do klasy IV wartości: żelaza, pH, cynku, kobaltu, niklu, siarczanów, wapnia, potasu, amoniaku i azotanów oraz do klasy V stężenia: potasu, manganu, TOC, amoniaki, żelaza, uranu i azotanów.

Wyniki badań monitoringowych wykazały, że zawartość azotanów w wodach podziemnych na terenie województwa świętokrzyskiego w większości punktów (90%) mieściła się w granicach norm dla klas I–III.

Zanieczyszczenie powietrza

Miasto i gmina Osiek nie posiada stacji pomiarowych rejestrujących stan jakości powietrza atmosferycznego. Najbliższą całodobową i automatyczną stacją pomiarową z 1-godzinnymi okresami pomiarowymi jest, zlokalizowana w odległości ok. 14 km na południowy-zachód od centrum Osieka, stacja pomiarowa w Połańcu przy ulicy Ruszcząńskiej, która mierzy oprócz podstawowych wskaźników zanieczyszczeń powietrza (pył zawieszony PM₁₀, PM_{2,5}, NO₂, CO, SO₂, O₃) wybrane elementy meteorologiczne.

Województwo świętokrzyskie podzielone jest na dwie strefy: miasto Kielce oraz strefę świętokrzyską. Taki podział województwa jest uzasadniony, ponieważ na terenie województwa nie ma miasta o liczbie mieszkańców większej niż 250 tys., czyli aglomeracji, która mogłaby stanowić odrębną strefę. W obu strefach dokonano oceny jakości powietrza pod kątem ochrony zdrowia ludzi, natomiast ze względu na ochronę roślin klasyfikacji dokonano tylko dla strefy świętokrzyskiej, ponieważ obszary miast oraz aglomeracji są z niej wyłączone, zgodnie z zapisami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 roku w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. 2012, poz. 1032), (uchylone w dniu 26.06.2018r.).

Pod względem zanieczyszczenia powietrza **benzo-(a)pirenem**, strefie świętokrzyskiej nadano status klasy A. Podstawą klasyfikacji były wyniki uzyskane na stanowisku pomiarowym w Kielcach, gdzie średnia roczna wynosiła $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i stanowiło 20% poziomu dopuszczalnego benzenu.

W przypadku **dwutlenku azotu** dla obu stref ustalono klasę A z uwagi na brak przekroczeń wartości poziomu dopuszczalnego obowiązujących zarówno dla stężeń 1 godz. jak i dla średnich rocznych. Stężenia średnioroczne NO_2 zarejestrowane na podstawie pomiarów nie przekraczały dopuszczalnego poziomu $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i wynosiły: w Kielcach – $23 \mu\text{g}/\text{m}^3$, w Nowinach - $18 \mu\text{g}/\text{m}^3$ a na stacji w Połańcu $13 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Biorąc pod uwagę **dwutlenek siarki**, dla obu stref ustalono klasę A z uwagi na nie występowanie, ponad dozwoloną ilość, przekroczeń wartości kryterialnych określonych dla stężeń 1 godz. jak również nie przekraczanie norm obowiązujących dla stężeń 24 godz. Maksymalne stężenia wynosiły: 1 godz. w Połańcu $98 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i w Solcu-Zdroju $68 \mu\text{g}/\text{m}^3$, co stanowi odpowiednio 28% i 19% normy oraz 24 godz. w Połańcu $49 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i w Solcu-Zdroju $41 \mu\text{g}/\text{m}^3$, co stanowi odpowiednio 39% oraz 33% obowiązującego poziomu dopuszczalnego.

Zarówno strefie miasto Kielce jak i świętokrzyskiej przypisano klasę C w związku z występowaniem przekroczeń poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych **pyłu PM_{10}** – po uwzględnieniu dozwolonych częstości przekroczeń określonych RMS w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu. Równocześnie w obu strefach dotrzymany został poziom dopuszczalny dla stężenia średniorocznego tego zanieczyszczenia, dając wynik klasyfikacji A.

Dla strefy świętokrzyskiej o zakwalifikowaniu strefy do klasy C zdecydowały wyniki pomiarów na stacji w Busku-Zdroju, gdzie wartości dopuszczalne obowiązujące dla stężeń 24-godzinnych zostały przekroczone w 58 dobach w roku. Dodatkowo klasę strefy potwierdziły wyniki ze stacji w Starachowicach, na której zarejestrowano 36 dób

z przekroczeniem. Klasę strefy potwierdziły również ilości przekroczeń dobowego poziomu dopuszczalnego, które miały miejsce na stacjach automatycznych wykorzystanych w ocenie (w Nowinach – 71 dób, w Połańcu – 49 dób). Wyniki z wszystkich stanowisk pyłu PM_{10} w strefie nie przekraczały normy średniej rocznej ($40 \mu\text{g}/\text{m}^3$) i wynosiły od 24 do $38 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Oceny rocznej pod kątem pyłu $PM_{2,5}$ dokonano w odniesieniu do poziomu dopuszczalnego dla fazy I ($25 \mu\text{g}/\text{m}^3$) oraz dodatkowo dla poziomu dopuszczalnego dla fazy II wynoszącego $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$, który musi zostać osiągnięty do 2020 roku.

Pod względem stężenia **pyłu $PM_{2,5}$** strefie świętokrzyskiej nadano klasę A ze względu na brak przekroczenia poziomu dopuszczalnego określonego dla fazy I. W strefie świętokrzyskiej uzyskano następujące średnie roczne: w Starachowicach – $23 \mu\text{g}/\text{m}^3$, w Busku-Zdroju – $19 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i w Solcu-Zdroju – $21 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Poziom dopuszczalny dla fazy I ($25 \mu\text{g}/\text{m}^3$) na wszystkich stacjach w strefie świętokrzyskiej został dotrzymany. Jednocześnie w wyniku oceny pod względem dotrzymywania poziomu dopuszczalnego pyłu $PM_{2,5}$ dla fazy II ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$), obie strefy uzyskały klasę C1. Obie strefy ocenione zostały jako spełniające wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości kryterialnej stężeń wyrażanej jako maksymalna średnia ośmiogodzinna, spośród średnich kroczących, obliczanych co godzinę z ośmiu średnich jednogodzinnych w ciągu doby.

W zakresie zanieczyszczenia **metalami** obie strefy ocenione zostały jako spełniające wymogi klasy A z uwagi na nie przekraczanie wartości poziomów docelowych.

Pod względem zanieczyszczenia powietrza **benzo(a)pirenem**, strefie świętokrzyskiej również nadano klasę C, o czym zadecydowały wyniki pomiarów ze stacji w Starachowicach, w Busku-Zdroju oraz ze stacji mobilnej w Solcu-Zdroju, gdzie średnie roczne stężenia wynosiły odpowiednio $7 \mu\text{g}/\text{m}^3$, $6 \text{ng}/\text{m}^3$ oraz $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ więc znacznie przekroczyły poziom docelowy.

Pod względem wyników oceny rocznej i klasyfikacji stref dla kryterium ochrony zdrowia ludzi, strefa świętokrzyska uzyskała klasę C z powodu przekroczeń ponad dopuszczalną częstość stężeń 24-godzinnych pyłu PM_{10} , przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz przekroczenia poziomu docelowego ozonu. Ze względu na niedotrzymanie poziomu celu długoterminowego ozonu, strefa ta otrzymała klasę D2.

Na podstawie wyników klasyfikacji według kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin strefę świętokrzyską pod względem dotrzymywania wartości dopuszczalnych dla NO_x i SO_2 oraz poziomu docelowego ozonu zakwalifikowano do klasy A, natomiast z uwagi na przekroczenie poziomu celu długoterminowego ozonu, strefę świętokrzyską określono jako klasę D2.

Zasadniczy wpływ na jakość powietrza atmosferycznego w gminie Osiek ma emisja niska pochodząca z indywidualnych palenisk, w których głównym spalaniem paliwem są węgiel i drewno, a także odpady pochodzące z gospodarstwa domowego, zawierające różne toksyczne substancje chemiczne. Istotnym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza jest również komunikacja samochodowa. Rozkład i natężenie zanieczyszczeń wiąże się głównie z przebiegiem tras komunikacyjnych, a wielkość wpływu komunikacji samochodowej na środowisko warunkuje natężenie ruchu pojazdów.

Przeważający rolniczy charakter gminy Osiek wpływa bezpośrednio na brak dużych emitorów zanieczyszczeń produkcyjnych o charakterze chemicznym oraz pyłów. Oprócz lokalnych źródeł zanieczyszczeń, wpływ na obniżenie jakości powietrza atmosferycznego w obszarze gminy Osiek mogą wywierać w przyszłości awaryjne, ponadregionalne zanieczyszczenia pochodzące z sąsiednich terenów.

Stan jakości powietrza atmosferycznego pod względem zanieczyszczeń pyłowych i występowania ozonu troposferycznego w gminie Osiek nie jest w pełni zadowalający.

Klimat akustyczny

Hałas i wibracje stanowią specyficzne formy uciążliwości antropogenicznych dla środowiska, wpływając przede wszystkim na warunki życia ludności i funkcjonowanie organizmów zwierzęcych. Do głównych źródeł hałasu pochodzenia antropogenicznego zaliczamy: komunikację (hałas drogowy, kolejowy oraz lotniczy) i hałas przemysłowy (w otoczeniu zakładów przemysłowych czy też na stanowiskach pracy).

Na terenie miasta i gminy Osiek do podstawowych typów uciążliwości akustycznej można zaliczyć:

- hałas komunikacyjny (samochodowy i kolejowy), głównie wzdłuż drogi krajowej DK 79 i drogi wojewódzkiej 765,
- hałas przemysłowy, związany z funkcjonowaniem zakładów przemysłowych i obiektów usługowych
- hałas na terenach zabudowanych miasta Osiek oraz pozostałych miejscowości
- hałas rekreacyjny w otoczeniu zabudowy mieszkalnej.

Jednym z poważniejszych źródeł hałasu jest komunikacja samochodowa stanowiąca źródło uciążliwości akustycznej, głównie na i przy drodze krajowej DK79 i drodze wojewódzkiej DW 765, drogach powiatowych, gminnych i w mniejszym stopniu na drogach lokalnych oraz parkingach.

Zasadniczymi elementami wpływającymi na wielkość i charakter rozprzestrzeniania się hałasu komunikacyjnego mają cechy ruchu samochodowego: osobowy, autobusowy, ciężarowy, natężenie ruchu pojazdów, średnia prędkość pojazdów, płynność ich ruchu, charakter nawierzchni dróg i ich otoczenia.

Źródłem hałasu są również linie kolejowe. Przez gminę Osiek przebiegają w układzie równoleżnikowym z zachodu na wschód dwie linie kolejowe:

- normalnotorowa, jednotorowa, zelektryfikowana nr 70 Włoszczowice-Chmielnik-Staszów-Chmielów k. Tarnobrzega, długość tej linii w obszarze gminy Osiek wynosi ok. 11,00 km i jej bieg rozpoczyna się od granic z gminą Łoniów, a kończy się na granicy z gminą Rytwiany ok. 1,23 km na północ od miejscowości Mucharzew,
- szerokotorowa, jednotorowa, nr 65 „Most na rzece Bug – Sławków Płd.” i jej początek znajduje się na moście kolejowym biegnącym przez Wisłę – ok. 1 km na północny- zachód od miejscowości Matiaszów a następnie na odcinku ok. 10,0 km trakcja kolejowa biegnie w kierunku gminy Rytwiany.

Hałas przemysłowy pochodzi od zakładów produkcyjnych i rzemieślniczych zlokalizowanych na terenie gminy Osiek (np. Kopalni Siarki „Osiek”, zakładów produkcji ceramiki budowlanej, warsztatów samochodowych). Przyczyną uciążliwości mogą być maszyny, wentylatory, chłodnie, szczególnie wtedy, gdy zakład zlokalizowany jest na terenie lub w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej.

Hałas z działalności rolniczej związany jest głównie z eksploatacją maszyn rolniczych, takich jak traktory, kombajny.

Hałas rekreacyjny związany jest przede wszystkim formami rekreacji indywidualnej przydomowej. Innymi źródłami emisji hałasu mogą być imprezy masowe jak festyny, koncerty muzyczne, imprezy sportowe (mecze piłkarskie, rajdy motocyklowe), pokazy sztucznych ogni, obiekty rozrywkowe (dyskoteki, kluby). Mają one charakter incydentalny. Poziomy dopuszczalne natężeń hałasu w zależności od źródeł hałasu i rodzaju terenu reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie *dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (t. j. Dz. U. 2014 r., poz. 112 ze zm.).

W roku 2015, który kończył trzyletni cykl pomiarowy należący do wojewódzkiego programu PMS na lata 2013–2015, pomiary monitoringowe hałasu drogowego wykonano m.in. na terenie miejscowości Osiek. Pomiary hałasu drogowego w badaniach krótkookresowych wykazały, że przekroczenia wystąpiły w większości punktów pomiarowych, a na terenie miasta Osiek przekroczenia dotyczyły tylko pory nocnej o 4,8 dB (tab. 3).

Istniejące natężenie hałasem akustycznym w gminie i mieście Osiek nie stanowi większego zagrożenia wpływającego na pogorszenie jakości życia mieszkańców.

Tab. 3. Wyniki pomiarów i ocena hałasu komunikacyjnego w roku 2015 na terenie miejscowości Osiek

Osiek	
Rejon badań	ul. Sandomierska
Data pomiaru	26.08. – 27.08.2015
Odległość od krawędzi jezdni [m]	10
Wysokość punktu pomiarowego [m]	4
Wskaźnik poziomu dźwięku	L_{AeqD}
	L_{AeqN}
Wynik [dB]	L_{AeqD}
	L_{AeqN}
Norma [dB]	L_{AeqD}
	L_{AeqN}
Przekroczenie [dB]	L_{AeqD}
	L_{AeqN}
Rodzaj terenu	Zabudowa mieszkaniowo-usługowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach

Objaśnienia do tabeli:

$L_{Aeq D}$ – równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (przedział czasu od godz. 6 do godz. 22)

$L_{Aeq N}$ – równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (przedział czasu od godz. 22 do godz. 6)

Pole elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne związane z działalnością człowieka w środowisku wytwarzane jest głównie przez instalacje radiokomunikacyjne, tj. stacje bazowe telefonii komórkowych, stacje nadawcze radiowo-telewizyjne oraz sieci elektroenergetyczne, np. linie wysokiego napięcia. Do pozostałych źródeł antropogenicznych należą m.in. urządzenia przemysłowe, domowe, terapeutyczne i diagnostyczne.

Linie i stacje elektroenergetyczne wytwarzają pola o częstotliwości 50 Hz, natomiast urządzenia radiokomunikacyjne o częstotliwościach od około 0,1 MHz do około 100 GHz.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zgodnie z art. 123 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 ze zm.), natomiast zakres i sposób prowadzenia badań pomiarowych promieniowania elektromagnetycznego określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007

r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2007 r., Nr 221, poz. 1645).

Na podstawie monitoringu i badań pomiarowych prowadzonych w latach 2015 – 2016 przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach wykazano, że poziomy pól elektromagnetycznych utrzymują się na niskim poziomie i w żadnym punkcie pomiarowym nie przekroczone dopuszczalnej normy, określonej Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003 r. nr 192, poz. 1883), zgodnie z którym dopuszczalny poziom promieniowania elektromagnetycznego dla miejsc dostępnych dla ludności, w zakresie częstotliwości objętych monitoringiem wynosi 7 V/m. Większość wyników przeprowadzonych pomiarów plasowała się poniżej progu czułości sondy pomiarowej, a średni poziom promieniowania elektromagnetycznego w tych latach stanowi zaledwie 3,14% poziomu dopuszczalnego.

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy Osiek są urządzenia do wytwarzania i przesyłania energii elektrycznej oraz urządzenia radiokomunikacyjne. Na terenach gminy przewiduje się rozbudowę sieci elektroenergetycznych oraz ich modernizację.

Do punktowych źródeł pól elektromagnetycznych, mogących mieć ujemny wpływ na środowisko, zaliczyć należy również stacje telefonii komórkowej, które na obszarze gminy Osiek znajdują się na terenie samego miasta i w miejscowości Pliskowola. Jednakże w przypadku wymienionych obiektów pola elektromagnetyczne są wypromieniowane na dużych wysokościach, z dala od środowiska życia człowieka i innych organizmów żywych.

Na podstawie powyższych badań stwierdza się, że na terenie miasta i gminy Osiek promieniowanie elektromagnetyczne nie stanowi zagrożenia dla organizmów żywych i jednocześnie nie wpływa na obniżenie jakości życia mieszkańców.

Zagrożenia związane z eksploatacją surowców mineralnych

Wydobywanie surowców naturalnych niesie za sobą wiele problemów związanych z degradacją środowiska naturalnego. Ze względu na właściwości złoża oraz ich usytuowanie, techniki pozyskiwania surowców są obciążające dla środowiska i prowadzą często do nieodwracalnych zmian.

Do najistotniejszych zagrożeń, jakie towarzyszą działalności górniczej na tym obszarze należy zaliczyć:

- oddziaływanie na glebę,
- oddziaływanie na wody powierzchniowe,

- oddziaływanie na wody podziemne,
- przeobrażenie powierzchni pól górniczych,
- oddziaływanie na atmosferę.

Zasadniczym czynnikiem chemicznego skażenia gleby jest siarka elementarna. W kopalni „Osiek” nie posiadającej placów magazynowych siarki zestalanej, siarka w stanie stałym występuje na powierzchni sporadycznie, w krótkich okresach czasu, w rejonach awarii otworów eksploatacyjnych, sterowni i rurociągów. Obecność siarki w glebie prowadzi do jej zakwaszenia. Potencjalnym źródłem zanieczyszczenia gleb mogą być, pochodzące ze sporadycznie pojawiających się erupcji, silnie zmineralizowane wody złożowe. Jednak ich zasięg i czasookres oddziaływania jest skutecznie ograniczany przez ujęcie ich systemem odwodnienia kopalni i skierowanie do zamkniętego obiegu wody.

Zmiana stosunków wodnych może wystąpić na poziomie wód trzeciorzędowych oraz czwartorzędowych. Przyczyną zmian stosunków wodnych poziomu wód trzeciorzędowych jest wtłaczanie do złoża znacznych ilości wód technologicznych, wskutek czego ulegają zmianie: ciśnienie, temperatura, skład chemiczny wód oraz właściwości fizykochemiczne otaczających skał. W poziomie wód czwartorzędowych i wód powierzchniowych mogą wystąpić zmiany dotyczące:

- dynamiki przepływu wód podziemnych,
- skażenia wód związkami siarki na skutek erupcji,
- obniżenia zwierciadła wody na skutek prowadzenia odwodnienia terenów pól górniczych,
- powstania rozlewisk na skutek osiadania terenu.

Proces wytopu siarki w złożu powoduje powstanie niecki osiadania o zróżnicowanym zasięgu, głębokości oraz nieregularnym dnie. Wielkość obniżenia terenu uzależniona jest od szeregu czynników, a głównie od zasobności złoża, głębokości zalegania, kierunków i intensywności odprężania, wykształcenia litologicznego złoża oraz intensywności procesu eksploatacji. Maksymalne obniżenia terenu w Kopalni Siarki „Osiek” nie przekraczają 4 m, wynosząc średnio 2–3 m. Odkształcenie powierzchni terenu wywołane eksploatacją terenu może spowodować uszkodzenia cementacji oraz orurowania otworów eksploatacyjnych, co w konsekwencji może doprowadzić do zjawisk erupcyjnych.

Oddziaływanie kopalni otworowej na atmosferę wyraża się wytwarzaniem bądź ujawnianiem w różnych miejscach procesu technologicznego szkodliwych związków lub substancji, wskutek zaburzenia układu pierwotnego. Zaburzenie to powoduje przemieszczanie istniejących lub wytworzonych substancji szkodliwych, w tym także do powietrza atmosferycznego, powodujących często koncentrację stężeń. W przypadku kopalni otworowej

siarki taką substancją jest siarkowodór. Wielkość stężeń chwilowych, średniodobowych i średniorocznych są na ogół niskie lub bardzo niskie. Niemniej jednak mogą się zdarzyć stany awaryjne i związane z nimi przekroczenia stężeń siarkowodoru. Zwiększone stężenia siarkowodoru mogą wystąpić szczególnie przy niekorzystnych warunkach meteorologicznych tj.: przy wysokiej temperaturze powietrza, braku ruchu powietrza lub przy zamgleniu i mgle.

Źródłami emisji niezorganizowanej siarkowodoru mogą być:

- otwory wydobywcze i odprężające,
- zbiorniki siarki płynnej przy sterowniach,
- erupcje i awarie eksploatacyjne na polu górniczym,
- zbiornik siarki płynnej przy zabudowie przemysłowej.

Oprócz wymienionych powyżej negatywnych oddziaływań kopalni otworowej siarki na środowisko występują jeszcze zagrożenia o mniejszym zasięgu:

- **hałas i wibracje** (źródłem hałasu i wibracji są urządzenia mechaniczne i energomechaniczne),
- **niebezpieczeństwo kontaktu z wysoką temperaturą** (obiekty kopalni związane z produkcją i przesyłem wody i pary technologicznej oraz wydobywaniem, transportem, magazynowaniem i załadunkiem siarki płynnej),
- **zagrożenia elektryczne** (porażenie prądem elektrycznym, wyładowania atmosferyczne),
- **zagrożenia wynikające z obsługi i działania urządzeń mechanicznych.**

W celu wyeliminowania niekorzystnych dla środowiska naturalnego zjawisk w Kopalni Siarki „Osiek” stosuje się szereg przedsięwzięć w zakresie:

- profilaktyki górniczej (stosowanie zamkniętego obiegu wód złożowych, zmniejszenie emisji siarkowodoru, utworzenie filaru ochronnego rzeki Wisły i drogi krajowej E79, hermetyzacja układu odprężania oraz hermetyzacja zbiorników siarki przy sterowniach z wykorzystaniem chemisorpcji),
- profilaktyki przeciwerupcyjnej (wykonywanie na bieżąco pomiarów szczelności kolumn rur okładzinowych na otworach eksploatacyjnych i odprężających, wykonywanie pomiarów osiadań nadkładu, sterowanie rozplywem i ciśnieniem wód w złożu),
- profilaktyki konstrukcyjno-budowlanej (wykup i rozbiórka z równoczesnym zakazem wnoszenia nowych obiektów budowlanych na perspektywicznych rejonach eksploatacji),
- ochrony gleb (zapobieganie erupcjom, prowadzenie odpowiednich dla danego terenu kopalni zabiegów rekultywacyjnych po zakończeniu eksploatacji)
- ochrony wód podziemnych i powierzchniowych (regularne wykonywanie obserwacji hydrogeologicznych w punktach pomiarowych i punktach poboru wód),

– ochrony powietrza (tworzenie stref ochronnych, hermetyzacja układu odprężania, montaż instalacji chemisorpcji, bieżące odwadnianie terenów w rejonie eksploatacji w celu niedopuszczenia do powstawania rozlewisk, systematyczna kontrola emisji siarkowodoru).

Niewątpliwymi sukcesami Kopalni Siarki „Osiek” jest praktyczne wyeliminowanie zjawisk erupcyjnych, będących dużą uciążliwością w procesie eksploatacyjnym przemysłu siarkowego, a w szczególności kopalń otworowych. Ponadto istotne jest zastosowanie pełnej automatyzacji procesu technologicznego w zakresie uzdatniania wody złożowej oraz produkcji wody technologicznej i sprężonego powietrza, a także stosowanie instalacji chemisorpcji na węzłach eksploatacji w celu utrzymania czystości powietrza. Szczególną uwagę, niezależnie od racjonalnej gospodarki złożem, Kopalnia „Osiek” przywiązuje do zagadnień związanych z ochroną środowiska naturalnego. Realizuje to przez stosowanie zamkniętego obiegu wód złożowych oraz prowadzenie monitoringu środowiskowego w szerokim zakresie, dotyczący, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleby i powietrza (Kowalik 2009).

4. Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Gleby

Zróżnicowanie budowy geologicznej, rzeźby terenu, stosunków wodnych oraz warunków klimatycznych wpływa na dużą zmienność glebową, która zaznacza się w typologii, rodzajach i gatunkach gleb oraz ich lokalizacji przestrzennej. Zgodnie z obowiązującą *Systematyką gleb Polski* wydaną przez Polskie Towarzystwo Gleboznawcze, na terenie gminy Osiek można wyróżnić następujące typy gleb:

- gleby płowe, występujące głównie w zachodnim obrębie gminy, charakteryzują się wymyciem węglanów. Wykształcają się na utworach pyłowych różnego pochodzenia, glin różnej genezy, rzadziej ilów i piasków. Tworzą je przeważnie gleby głębokie powstałe z utworów jednorodnych, o dobrych warunkach drenażu;
- gleby rdzawe, powstałe w wyniku procesu rdzawienia, polegającym na powstawaniu w utworach piaszczystych nieruchliwych kompleksów próchnicy z wolnym żelazem i glinem. Posiadają niewielkie zasoby substancji odżywczych i niską zdolność retencyjną przez co są uważane za gleby nieurodzajne;
- gleby rdzawe brunatne, cechują się mniejszą odpornością na degradacje oraz mniejszym zakwaszeniem w porównaniu z wcześniej omówionym typem gleb;

- gleby rdzawe bielicowe, powstają pod zbiorowiskami leśnymi, tworząc siedliska boru mieszanego świeżego;
- gleby bielicowe, cechuje niewielka zasobność w substancje odżywcze i niski wskaźnik pH. Wykształcają się na ubogich, kwarcowych piaskach luźnych, rzadziej z piasków słabogliniastych;
- bielice właściwe, których siedliskiem są obszary leśne;
- pelosole, tworzące się na iłach lub glinach, zajmujące obszary wychodni ilastych warstw w trzeciorzędowych skałach gipsowych;
- arenosole inicjalne, tworzą siedliska zespołów o małych potrzebach wilgotnościowych o głęboko zalegających wodach gruntowych, jeśli występują pod lasami to stanowią bardzo dobre siedlisko dla borów sosnowych,
- arenosole, słabo wykształcone gleby wytworzone ze skał luźnych, całkowicie pozbawione węglanów, w związku z czym wykazują kwasowość. Najczęściej występują na terenach uprawnych, gdzie pod poziomem ornym występuje piasek.

W województwie świętokrzyskim około 25,8% gruntów ornych stanowią gleby najlepsze (klasa I–IIIa), występujące głównie w gminach południowej i wschodniej części województwa. Około 41,3% stanowią gleby średniej jakości (klasa III–IVb), które dominują w środkowej i częściowo północnej części województwa. Gleby słabe i najslabsze (klasa V–VI) zajmują około 32,9%. Występują głównie w północnych i środkowych gminach województwa.

Na obszarze gminy Osiek grunty rolne klasy I i II stanowią tylko 3,5% powierzchni i zajmują tereny w dolinie rzeki Wisły. Ponad 25% powierzchni gruntów ornych przypada na klasę III, odpowiadając glebom dobrym i średnio dobrym. Grunty orne klasy IVa–IVb zajmują około 34% całkowitej powierzchni gruntów ornych gminy Osiek. Poza tym, przy odpowiedniej uprawie znaczna część gruntów klasy V, które stanowią 15,9%, również daje plony. Grunty klasy VI – najslabsze – zajmują nieco ponad 20,5% powierzchni gminy.

Powierzchnię gruntów rolnych o określonych klasach bonitacyjnych gleb i ich udział procentowy przedstawiono w tabeli 4.

Tab. 4. Struktura gruntów rolnych według klas bonitacyjnych gleb na terenie gminy Osiek

Struktura użytkowania	Klasa bonitacyjna	Powierzchnia [ha]	Udział procentowy [%]
Grunty orne	I	1,05	0,00
	II	81,25	1,74
	III	939,47	20,13
	IV	1303,49	27,93
	V	1374,90	29,46
	VI	967,94	20,74

Razem		4667,00	100,00
Użytki zielone	I	0,00	0,00
	II	20,04	0,3
	III	249,80	9,10
	IV	813,62	29,64
	V	1017,02	37,04
	VI	644,81	23,49
Razem		2745,00	100,00

Gleby klas I-III zgodnie z Ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. 2017 poz. 1161), położone na obszarze gminy podlegają szczególnej ochronie.

Waloryzacja gruntów ornych w aspekcie przyrodniczym i ekonomicznym opiera się na ocenie przydatności tych gruntów do uprawy roślin uprawnych i wyodrębnienia kompleksów przydatności rolniczej.

Na podstawie mapy glebowo-rolniczej w skali 1: 5000 zamieszczonej w Systemie Informacji Przestrzennej Województwa Świętokrzyskiego, na obszarze gminy Osiek można wyróżnić:

- kompleks pszenney: 1 – bardzo dobry, 2 – dobry, 3 – wadliwy
- kompleks żytni: 4 – bardzo dobry, 5 – dobry, 6 – słaby, 7 – bardzo słaby
- kompleks zbożowo-pastewny: 8 – mocny, 9 – słaby
- kompleks użytków zielonych: 1z – bardzo dobrych i dobrych, 2z – średnich, 3z – słabych i bardzo słabych

Kompleks pszenney bardzo dobry, cechuje się największą zasobnością w składniki odżywcze gleby, o głębokim poziomie próchnicznym, przewiewnością i wysoką zdolnością retencji. Gleby te wykazują łatwość w uprawie, dają wysokie plony, nawet dla roślin o wysokich wymaganiach. Występują na terenach płaskich i o niewielkim nachyleniu. W klasyfikacji bonitacyjnej gleby te stanowią I i II klasę. Na terenie gminy Osiek kompleks pszenney bardzo dobry występuje w dwóch płatach, na południowy zachód od miasta Osiek oraz nieopodal miejscowości Szwagrów.

Kompleks pszenney dobry stanowią gleby mniej urodzajne, przeważnie cięższe w uprawie, o słabszym przewietrzaniu i z okresowymi niedoborami wody. Kompleks ten tworzą gleby o lżejszym składzie mechanicznym warstw powierzchniowych, zaliczane do gleb pszennych. Uprawiane rośliny przynoszą plony, jednak wymagają wyższego poziomu agrotechniki i lepszych warunków pogodowych. Odpowiadają glebom klasy bonitacyjnej IIIa i IIIb. W gminie Osiek analizowany kompleks rozciąga się wzdłuż Niziny Nadwiślańskiej, po-

czynając od miejscowości Szwagrów w części południowej gminy, kończąc na miejscowości Długopole, położonej przy wschodniej granicy gminy.

Kompleks pszenno-wadliwy cechuje się glebami pszenno-średnio zwięzłymi, okresowo suchymi. Stosunki wodne gleb powodują, że występują bardzo duże wahania w plonach uprawianych roślin. Zgodnie z klasyfikacją bonitacyjną, gleby te zaliczane są do klasy IIIb, IVa oraz IVb. Kompleks pszenno-wadliwy występuje na analizowanym terenie przy południowej granicy miasta Osiek.

Kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni) charakteryzuje się najlepszymi glebami lekkimi z piasków gliniastych, z dobrze wykształconym poziomem próchnicznym oraz odpowiednimi stosunkami wodnymi. Gleby te wymagają właściwego nawożenia oraz dostosowania uprawy w celu wzrostu produktywności. Bez prowadzenia dodatkowych zabiegów podnoszących ich produktywność, można na nich uprawiać żyto, ziemniaki i inne rośliny o mniejszych wymaganiach. W klasyfikacji bonitacyjnej, kompleks żytni bardzo dobry odpowiada klasie IIIb i sporadycznie IIIa i IVa. Na terenie gminy Osiek, kompleks żytni bardzo dobry (pszenno-żytni), występuje w postaci niewielkiego płatu w granicach administracyjnych miasta Osiek, w jego południowej części.

Kompleks żytni dobry stanowią gleby lżejsze, mniej urodzajne, wylugowane i zakwaszone. Wykazują stosunkowo wysoką wrażliwość na suszę i wymagają specjalnych zabiegów agrotechnicznych. Wykorzystuje się je do uprawy żyta, ziemniaków i również jęczmienia oraz wybranych odmian pszenicy. W klasyfikacji bonitacyjnej zaliczane są do klasy IVa i IVb. Na terenie gminy Osiek kompleks ten występuje płatowo w północnej części gminy oraz przy dolinie Wisły w południowym obrębie analizowanego obszaru.

Kompleks żytni słaby tworzą gleby powstałe z piasków słabo gliniastych ze żwirami, nadmiernie przepuszczalne, ubogie w substancje odżywcze. Mają predyspozycje do uprawy żyta, owsa, ziemniaków, saradeli i łubinu. Tworzą je gleby klasy bonitacyjnej IVb i V. Na terenie gminy Osiek, kompleks żytni słaby zajmuje stosunkowo dużą powierzchnię w środkowej i północnej części gminy, nieopodal miejscowości: Mucharzew, Pliskowola, Suchowola, Osiek

Kolejny kompleks żytni bardzo słaby stanowią gleby najsłabsze, wytworzone z piasków fluwiogłajalnych, trwale suche, ubogie pokarmowo, z koniecznością nawożenia. Gleby te wykorzystuje się wyłącznie pod uprawę żyta i łubinu. W klasyfikacji bonitacyjnej należą do klasy VI. Omawiany kompleks, za wyjątkiem terenów w dolinie Wisły, występuje płatowo niemalże na całym obszarze, znajdującym się w granicach administracyjnych gminy Osiek.

Kompleks zbożowo-pastewny mocny tworzą gleby średnio zwięzłe i ciężkie, okresowo długo podmokłe, zasobne pokarmowo i potencjalnie żyzne, na których zaleca się uprawę roślin pastewnych. Na obszarze gminy Osiek skupiają się przede wszystkim równoległe do doliny Wisły (Trzcianka-Kolonia, Matiaszów, Szwagrów, Kąty) oraz w północnej części gminy (Osiek, Pliskowola, Suchowola).

Kompleks zbożowo-pastewny słaby zawiera gleby lekkie, okresowo nadmiernie uwilgocone. Nadmierną wilgotność tego kompleksu powoduje położenie gleby w obniżeniu terenu, gdzie występuje wysoki poziom wód gruntowych oraz występowanie w profilu glebowym warstw trudno przepuszczalnych. Na glebach tego kompleksu powinno się uprawiać brukiew, trawy, ziemniaki i rośliny pastewne. Na terenie gminy Osiek, kompleks ten występuje w podobnej lokalizacji jak wcześniej omówiony.

Kompleks użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych tworzą łąki i pastwiska znajdujące się na glebach mineralnych i mułowo-torfowych. Gleby te nie są zalewane wodami rzecznyymi, co powoduje że ich stosunki wodne są odpowiednie. Łąki tego kompleksu są dwukośne i mogą wydać ponad 5 ton dobrej jakości siana z 1 ha. Na terenach z kompleksem użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych można prowadzić 4-krotny wypas. W klasyfikacji bonitacyjnej zaliczane są do I i II klasy.

Kompleks użytków zielonych średnich występują na glebach mineralnych, mułowo-torfowych, torfowych i murszowych. Stosunki wodne gleb tego kompleksu nie są uregulowane, co powoduje, że gleby te są okresowo za suche lub nadmiernie wilgotne. W klasyfikacji bonitacyjnej zaliczane są do klasy III i IV.

Kompleks użytków zielonych bardzo słabych i słabych obejmuje użytki zielone znajdujące się na glebach mineralnych oraz torfowych i mułowo-torfowych charakteryzujących się nadmierną lub niedostateczną wilgotnością. Tworzą je jednokośne zbiorowiska turzycowo-trawiaste. Łąki cechują się niskim plonem, z 1 ha uzyskuje się około 1,5 tony siana słabej jakości. W klasyfikacji bonitacyjnej zaliczane są do klasy V i VI.

Na terenie gminy Osiek, kompleksy użytków zielonych występują przede wszystkim w środkowej części gminy (Mucharzew, Niekrasów, Trzcianka, Ossala) oraz płątowo wzdłuż doliny Wisły.

Szata roślinna i zwierzęta

Zbiorowiska roślinne na obszarze gminy tworzą:

- **las** oraz **zbiorowiska semileśne**, w tym młode nasadzenia drzew liściastych głównie brzozy, m.in. porastające tereny hydrogeniczne, nadwodne oraz w miejscowych zagłębieniach terenu;
- **zbiorowiska łąkowo-pastewne**, w tym również na terenach hydrogenicznych, reprezentowane są przez zbiorowiska roślinne łąk wilgotnych i świeżych, znajdują się na terenie tarasy zalewowej Wisły i jej lewobrzeżnych dopływów oraz wzdłuż zbiorników wodnych;
- **uprawy sadownicze**, głównie na tarasie zalewowej Wisły i jej dopływów, w rozłogach wsi Bukowa, Długołęka, Lipnik, Sworoń, Trzcianka, Mucharzew, Matiaszów, Tursko Wielkie, Szwagrów, Osiek, Pliskowola, Suchowola;
- **agrocenozy gruntów ornych**, (tereny nieużytkowane) z dominującymi uprawami zbożowymi (głównie żyto, w mniejszym stopniu pszenica, jęczmień i mieszanki zbożowe jare).
- **roślinność ugorów nieużytkowanych rolniczo** reprezentowana jest przez klasę *Stellarietea mediae* z najczęściej spotykanymi gatunkami: stulisz lekarski (*Sisymbrium officinale*), stulicha psia (*Descurainia sophia*), życica trwała (*Lolium perenne*), babka zwyczajna (*Plantago major*), wiechlina roczna (*Poa annua*), ostrożeń polny (*Cirsium arvense*), jastrzębiec kosmaczek (*Hieracium pilosella*), prosienicznik szorstki (*Hypochoeris radicata*).
- **śródpolne zadrzewienia i zakrzewienia**, oraz pojedyncze drzewa głównie w terenach gruntów rolnych;
- **szpalery i aleje drzew** wzdłuż dróg głównie z przewagą lip, topoli, jesionów i kasztanowców oraz cieków i rowów melioracyjnych, ekosystemy hydrogeniczne związane głównie z występowaniem terenów z płytko zalegającą wodą gruntową, rzek, niewielkich naturalnych oczek wodnych, starorzeczy, podtopień i zbiorników antropogenicznych;
- **roślinność ruderalna** na terenach zainwestowania osadniczego (typowe zbiorowiska ruderalne, jak też rośliny hodowano-ogrodowe) i na terenach przemysłowych Kopalni Siarki „Osiek”, na tych ostatnich dominują zbiorowiska segetalne z klasy *Stellarietea mediae* (wyodrębniona grupa ekosystemów) powstających spontanicznie w warunkach silnej zindywidualizowanej antropopresji, jako skupienia roślin, samorzutnych w uprawach roślin użytkowych jako chwasty, zróżnicowane pod względem składu florystycznego oraz rodzaju rośliny uprawnej i żyzności siedliska;
- **starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne** ze zbiorowiskami z *Nymphaion, Potamion* – zalewane muliste brzegi rzek
- **łąki sernicowe** (*Conidion dubi*);

- **nizowe świeże łąki użytkowane ekstensywnie;**
- **łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe** (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnion glutinoso-incanae*, *olsy źródliskowe*).

Obszary leśne, zadrzewione i zakrzewione stanowią około 30% powierzchni gminy Osiek. Zgodnie z regionalizacją przyrodniczo-leśną lasy leżące w powiecie staszowskim w całości należą do obszaru Krainy Małopolskiej (VI), dzielnicy Niziny Sandomierskiej (obręby Golejów i Klimontów) oraz dzielnicy Gór świętokrzyskich (obręb Kurozwęki), w której dominują nizinne siedliska lasowe.

Zwarte kompleksy leśne, porastające północną i zachodnią część gminy Osiek, na większości obszaru stanowią lasy państwowe podlegające nadleśnictwu Staszów. Pod względem siedliskowym przeważają bory, wśród których wyróżnia się:

- bory mieszane wilgotne,
- bory mieszane świeże,
- bory bagienne
- bory wilgotne
- bory świeże.

W drzewostanach borowych gatunkiem panującym jest sosna, ze znacznym udziałem dębu. Domieszkowo pojawiają się drzewa brzozy i olchy. Ze względu na słabą przepuszczalność podłoża i płytko zalegające poziomy wód gruntowych, większość siedlisk borowych to siedliska wilgotne, a nawet miejscami podmokłe. Lasy te posiadają duże znaczenie retencyjne przez co nadano im status lasów wodochronnych.

Zbiorowiska na siedliskach wilgotnych odznaczają się wysoką odpornością na antropopresję i ograniczoną dostępnością, a więc niewielką przydatnością rekreacyjną. Większą dostępnością cechują się bory świeże i mieszane świeże, których przydatność rekreacyjna jest znacznie większa. Ograniczona penetracja dotyczyć może tylko drzewostanów na słabo utrwalonych piaskach wydmowych i pokrywach eolicznych.

Znacznie mniejsze powierzchnie zajmują siedliska grądowe (leśne) do których zalicza się:

- las wilgotny,
- las mieszany wilgotny,
- las mieszany świeży,
- las świeży.

W drzewostanach grądowych także dominuje sosna, a znaczny udział ma dąb, buk, grab i klon. Podobnie jak przy drzewostanach borowych, większość siedlisk ma status

wodochronnych, a ich odporność i przydatność rekreacyjna oceniana jest według tych samych reguł jak przy siedliskach borowych.

Wiekowo, wśród lasów państwowych, podobny udział powierzchniowy mają drzewostany w wieku młodszych i starszych drągowin (20–50 lat) oraz starodrzewu (51–90 lat). Starsze drzewostany (> 90 lat) stanowią niewielki udział, nie przekraczający kilku procent.

Zespoły lasów prywatnych sąsiadują na ogół z lasami państwowymi i są to zazwyczaj młodniki i drągowiny sosnowe na siedliskach najuboższych. W rękach prywatnych pozostaje także większość lasów olchowych (olsów) porastających podmokłe dna dolin i zagłębień terenowych. Na nie użytkowanych rolniczo lub odłogowanych polach w ciągu ostatnich kilkunastu lat pojawiła się – miejscami intensywna – naturalna sukcesja roślinna, głównie w postaci zarośli brzoźowych.

W rezerwacie Zamczysko Turskie stwierdzono grzyby typowe dla wielogatunkowych lasów liściastych typu grądu. Wśród nich stwierdzono 1 gatunek objęty ścisłą ochroną gatunkową sromotnik bezwstydnny (*Phallus impudicus*) oraz 30 gatunków podlegających ochronie częściowej m.in.: opieńka ciemna (*Armillaria ostoyae*), purchawka fioletowa (*Calvatia excipuliformis*), buławniczka rurkowata (*Clavariadelphus fistulosus*) – gatunek rzadki, monetnica maślana (*Collybia butyracea*), dzwonkówka (*Entoloma*), hubiak pospolity (*Fomes fomentarius*), łośak drobnołuskowy (*Gymnopilus hybridus*), lisówka pomarańczowa (*Hygrophoropsis aurantiaca*), strzępiak szrobloniowy (*Inocybe griseovelata*), strzępiak łuseczkowaty (*Inocybe pseudodestructa*), sromotnik smrodliwy (*Phallus impudicus*) – objęty ochroną ścisłą, gołąbek pięknobarwny (*Russula amoenicolor*) – gatunek rzadki.

Wyznacznikiem oceny są gatunki rzadkie z geomikologicznego punktu widzenia jak również zagrożone i wymierające, objęte czerwonymi listami, regionalną i ogólnopolską. W rozpoznanym materiale stwierdzono trzy gatunki znajdujące się na powyższych listach i są to: *Clavariadelphus fistulosus*, *Phaeomarasmium erinaceus* i *Russula amoenicolor*, wszystkie gatunki zaliczone do kategorii rzadkie, R. Na szczególną uwagę zasługuje tutaj gołąbek pięknobarwny (*Russula amoenicolor*), podobny do pospolitego i jadalnego gołąbka modrożółtego (*Russula cyanoxantha*), który na terenie województwa świętokrzyskiego posiada tylko dwa udokumentowane stanowiska, na Świętym Krzyżu i w rezerwacie Zamczysko Turskie, a poza tym ma jeszcze jedno stanowisko na Mazurach. *Clavariadelphus fistulosus* jest gatunkiem związanym z żyznymi lasami, rosnącym na ściółce i opadłych gałązkach.

Na obszarze gminy występują następujące zwierzęta dziko żyjące:

- mięczaki, pospolicie występujący zatoczek rogowy, *Planorbarius corneus*, osiąga w przezroczystej warstwie wody, w niektórych miejscach nad osadami dennymi zagęszczenie 15 – 20 osobników na 1 m², a błotniarka stawowa, *Lymnaea stagnalis* 10 – 15 osobników na 1 m². Również liczniej niż pozostałe ślimaki (jeden do trzech osobników prawie w każdej próbie ze starorzecza) reprezentowana jest też błotniarka z gatunku *Radix ampla*, *Unio* (skójka);
- ryby reprezentuje ponad 10 gatunków, w tym ukleja, pioskorz, różanka;
- owady: ośliczka, *Asellus aquaticus*, pająk topik, *Argyroneta aquatica*, pluskolce z rodzaju *Notonecta*, a z pijawek pospolite gatunki: *Erpobdella nigricollis* i *Erpobdella octoculata*, na powierzchni wody również licznie reprezentowany jest rodzaj *Gerris* (nartnik), a także *Gareluca nymphaeae*, gatunek chrząszcza powszechnie występujący na liściach grążela i grzybienia, z ważek: świtezianka błyszcząca, *Calopteryx splendens*, ważka czteroplama, *Libellula quadrimaculata*, pałątka pospolita, *Lestes sponsa* oraz różne gatunki łątek, *Coenagrion* i żagnic, *Aeshna* oraz *Sympetrum vulgatum*. lecicha białoznaczna *Orthetrum albistylum*, trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*, oraz modliszka zwyczajnej (*Mantis religiosa*), w Polsce bardzo rzadki gatunek owada, chroniony prawem krajowym, zamieszczony w Polskiej Czerwonej Księdze, motyl: – czerwończyk nieparek (*Lycaena dispar*) – gatunek chroniony prawem krajowym, wymieniany w II i IV załączniku Dyrektywy Siedliskowej, zamieszczony na Polskiej Czerwonej Liście: LC;
- płazy objęte ochroną gatunkową: żaba trawna (*Rana temporaria*), Ropucha szara (*Bufo bufo*), ropucha zielona (*Bufo viridis*), ropucha paskówka (*Bufo calamita*), rzekotka drzewna (*Hyla arborea*);
- gady objęte ochroną gatunkową występują tutaj: żmija zygzakowata (*Vipera berus*) – gatunek zagrożony, zaskroniec (*Natrix natrix*) – gatunek zagrożony, jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*), jaszczurka żyworodna (*Lacerta vivipara*), padalec (*Anguis fragilis*) – gatunek zagrożony;
- ptaki reprezentowane są przez następujące gatunki zagrożone: kukułkę (*Cuculus canorus*), sójkę (*Garrulus glandarius*), puszczyka (*Strix aluco*) – gatunek zagrożony, dzięcioła dużego (*Dendrocopos major*), lerka (*Lullula arborea*), skowronka polnego (*Alauda arvensis*), świergotka drzewnego (*Anthus trivialis*) – gatunek zagrożony, pierwiosnka (*Phylloscopus collybita*), piecuszka (*Phylloscopus trochilus*), świstunkę leśną (*Phylloscopus sibilatrix*), mysikrólika (*Regulus regulus*), kapturka (*Sylvia atricapilla*), cierniówkę (*Sylvia communis*), piegza (*Sylvia curruca*), strzyżyka (*Troglodytes troglodytes*), pełzacza leśnego (*Certhia*

familiaris) – gatunek zagrożony, pełzacza ogrodowego (*Certhia brahydactyla*) – gatunek zagrożony, kowalika (*Sitta europaea*), rudzika (*Erithacus rubecula*), kosa (*Turdus merula*) – gatunek zagrożony, śpiewaka (*Turdus philomelos*) – gatunek zagrożony, bogatkę (*Parus major*), modraszkę (*Parus caeruleus*), raniuszkę (*Aegithalos caudatus*) – gatunek zagrożony, trznadla (*Emberiza citrinella*), ziębę (*Fringilla coelebs*), szczygła (*Carduelis carduelis*), dzwońca (*Carduelis chloris*), spośród ptaków wodno-błotnych do gatunków rzadkich należy: bąk (*Botaurus stellaris*), błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*), rybitwa czarna (*Chlidonias niger*), rybitwa białowąsa (*Chlidonias hybridus*) – zamieszczona w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt ze statusem LC (niskiej troski), rybitwa białoskrzydła (*Chlidonias leucopterus*) – zamieszczona w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt ze statusem NT (bliska zagrożenia), rybitwa rzeczna (*Sterna hirundo*), na obszarach łąkowych gminy stwierdzono występowanie: czajki (*Vanellus vanellus*) i derkacze (*Crex crex*) oraz zielonkę (*Porzana parva*) – gatunek wymieniony w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (kategoria NT), bociana białego (*Ciconia ciconia*), bociana czarnego (*Ciconia nigra*), rybołowa (*Pandion haliaetus*), spośród gatunków nie związanych ze środowiskiem wodnym stwierdzono występowanie gąsiorka (*Lanius collurio*), jarzębatki (*Sylvia nisoria*), ortolana (*Emberiza hortulana*), przyległy do Jeziora Osieckiego odcinek Wisły znajduje się w ostoi ptaków o znaczeniu międzynarodowym IBA Świętokrzyska Dolina Wisły podczas wiosennych i jesiennych migracji oraz w okresie zimowym spotykane tu są m.in. bieliki (*Haliaeetus albicilla*), mewy pospolite (*Larus canus*), nurogęsi (*Mergus merganser*), zimorodki (*Alcedo atthis*), rycyki (*Limosa limosa*), biegusy zmienne (*Calidris alpina*), kormorany (*Phalacrocorax carbo*), czaple białe (*Egretta alba*) i gągoły (*Bucephala clangula*);

– ssaki są reprezentowane przez następujące gatunki objęte ochroną gatunkową: ryjówkę (*Sorex araneus*) – gatunek zagrożony, jeża (*Erinaceus europaeus*), kreta (*Talpa europaea*), łasicę (*Mustela nivalis*) – gatunek zagrożony, gronostaja (*Mustela erminea*) – gatunek zagrożony, orzesznicę (*Muscardinus avellanarius*) – gatunek zagrożony, wiewiórkę (*Sciurus vulgaris*) oraz bóbr (*Castor fiber*), gatunek wymieniony w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (tzw. Dyrektywa Siedliskowa).

Dodatkowo ze względu na stosunkowo znaczny udział powierzchni leśnych (29%) na obszarze zajmowanym przez gminę Osiek występują zwierzęta łowne: łoś, dzik, jeleni szlachetny, daniel, sarna, lis, jenot, norka, szop, piżmak, dziki królik, kuropatwa, borsuk, kuna, jarząbek, gęś, kaczka, słonka, grzywacz, łyska; których liczebność waha się od kilkunastu do kilkudziesięciu tysięcy.

5. Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Na terenie województwa świętokrzyskiego jak i gminy Osiek wody powierzchniowe należą do zlewni wód powierzchniowych Wisły, a dalej do zlewiska Morza Bałtyckiego. Linie graniczne pomiędzy poszczególnymi zlewniami stanowią działły wodne, które na badanym obszarze przebiegają następująco:

- zlewnia I – tworzą ją wszystkie wody spływające z terenu gminy Osiek oraz wody nie objęte zlewiskiem II, który przebiega wzdłuż lewego brzegu Wisły, poczynając od granicy z gminą Połaniec na południu, gdzie przebiega pasem o szerokości 117 m, który na wysokości miejscowości Niekurza poszerza się i dochodzi do terenów zabudowy biegnąc łukiem na NW. Na wysokości miejscowości Szwagrów łuk osiąga szerokość ponad 1 km po czym zwęża się i dochodzi do wału przeciwpowodziowego na wysokości przysiółka Podwale. Dalej biegnie wzdłuż wału i około 300 m za Nakolem zlewnia rozszerza się przyjmując obszar zlewiskowy cieką od Pliskowoli. Następnie biegnie pasem o szerokości 674–1274 m do drogi powiatowej Osiek-Lipnik przechodząc przez Wilczy Dół otoczony Jeziorem Osieckim. Od miejscowości Lipnik do granic z gminą Łoniów biegnie pasem o łukowym kształcie o szerokości 968–1817m,
- zlewnia II rzędu – obszar ten stanowi dorzecze cieką od Strzegomia oraz dorzecze Zawidzianki (dopływu z Suchowoli) z lewobrzeżnym dopływem Grabiną i Brożnią oraz prawobrzeżnym dopływem cieką spod miejscowości Mikołajów (teren Kopalni Siarki „Osiek”) z innych bezimiennych dopływów, powierzchnia tego obszaru wynosi 76,3% powierzchni gminy,
- zlewnia III rzędu – stanowią ją zlewisko cieką z Turska Małego wpływające prawobrzeżnie do Strzegomki i fragmentu zlewiska rzeki Kacanki wpływającej prawobrzeżnie do Koprzywianki. Łącznie zlewiska te stanowią 23,7% powierzchni całej gminy Osiek.

Wszystkie cieką wodne mające swe źródła na terenie gminy Osiek charakteryzują się niewielką wydajnością, przez co badany obszar pod względem występowania źródeł zalicza się do bardzo nielicznych wydajnych wypływów porowych w piaskach i pokrywach zwietrzelinowych (Dynowska 1998).

Cieki przepływające przez teren gminy Osiek wykorzystują plejstocénskie wcięcia powstałe w wyniku działalności wód fluwioglacjalnych, czego przykładem może być Wisła, wykorzystująca naturalne koryto z wyraźnymi śladami meandrowania, której szerokość koryta dochodzi nawet do 450 m. Pozostałe cieki płyną korytami wykształconymi pod koniec plejstocenu i w holocenie, a szerokość ich koryt na ogół jest niewielka i nie przekracza 3 m, a jedynie przy ujściu niektóre z nich rozszerzają miejscami zasięg swojego koryta do 5 m. Jednocześnie głębokość wciosu nie przekracza 3 m.

Zachodnią część gminy odwadnia Trzcianka, inaczej Strzegomka, wraz z lewo- i prawobrzeżnymi dopływami i niewielkimi bezimiennymi ciekami, która w okolicach miejscowości Nakole wpada bezpośrednio do Wisły. Przez środkową część gminy płynie niewielka rzeka Zawidzianka, mająca swe źródło w lesie, na zachód od miejscowości Suchowola. W środkowym odcinku przyjmuje z terenu gminy lewobrzeżne dopływy: ciek Grabina i Broźnia. Swój bieg kończy uchodząc do Wisły na terenie gminy Łoniów w powiecie sandomierskim, gdzie miejscami szerokość jej koryta przekracza 4 m i tworzy rozlewiska. W północnej części gminy Osiek, w rejonie miejscowości Bukowa, na odcinku ponad 600 m płynie rzeka Kacanka, której koryto osiąga w środkowym biegu szerokość około 2,5 m, a po przekroczeniu wschodniej granicy gminy rozszerza się do około 4 m.

Na terenie górniczym Kopalni Siarki „Osiek” występuje kilka bezimiennych cieków powierzchniowych. Pierwszy z nich, mający swe źródło w rejonie Pliskowoli, po przepłynięciu przez Jezioro Osieckie wpada bezpośrednio do Wisły. Ciek od Mikołajowa, do którego uchodzi rów melioracyjny przebiegający przez północną granicę złoża, wpada prawobrzeżnie do Zawidzianki. Południowym ograniczeniem terenów górniczych jest ciek przepływający w rejonie Mucharzewa, wpadający w dalszym odcinku swojego biegu do Strzegomki. Obecnie przebiegi cieków od Pliskowoli i rowu melioracyjnego zostały zmienione w porównaniu z ich pierwotnym korytem na potrzeby eksploatacyjne Kopalni Siarki „Osiek”.

Dodatkowo na terenie gminy Osiek występują naturalne i antropogeniczne zbiorniki wód powierzchniowych. Pierwsze z nich tworzą starorzecza Wisły (Jezioro Kapaniec, Jezioro Osieckie, Jezioro Matiaszowskie) oraz oczka wodne (w rejonie Mucharzowa) i fragmenty zakoli, głównie w tarasie zalewowej rzeki Wisły, natomiast do sztucznych zbiorników wodnych zalicza się przede wszystkim stawy wodne, położone na północ od miasta Osiek i w miejscowości Ossala oraz zbiorniki z wodami przemysłowymi wykorzystywanymi na potrzeby Kopalni Siarki „Osiek”.

Wody podziemne

Poza Doliną Wisły, stanowiącą wschodnią granicę gminy Osiek, zdecydowana większość obszaru cechuje się brakiem użytkowych poziomów wodonośnych. Przyczyną tego jest zaleganie w podłożu trzeciorzędowych iłów krakowieckich, przykrytych miejscami przez rozmyte pozostałości polodowcowych glin zwałowych i piaski eoliczne. Utwory te mogą być zawodnione jedynie lokalnie, bez możliwości uzyskania z nich większych ilości wody.

Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy nie wyróżnił na tym obszarze Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP), a najbliższe takie zbiorniki znajdują się w rejonie Opatowa (zbiornik Włostów – 421), Połańca (zbiornik Dolina Borowa – 424), Staszowa (subzbiornik Staszów – 423) i na wschód od Wisły (zbiornik Romanówka – 422, zbiornik Dębica - Stalowa Wola - Rzeszów – 425) (ryc. 7).

Zgodnie z podziałem hydrogeologicznym kraju, zbiorniki leżące na północ od Doliny Wisły należą do pasma zbiorników Wyżyn Polskich (421, 422, 423), natomiast zbiorniki leżące na południe zalicza się do pasma zbiorników przedkarpackich (424, 425).

Pod względem podziału Polski na jednolite części wód podziemnych (JCWPd), za które uznaje się określoną objętość wód podziemnych znajdujących się wewnątrz warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych, teren gminy Osiek należy na większości obszaru do JCWPd 116, a tylko zachodnie i południowo-zachodnie krańce znajdują się w JCWPd 115, których krótką charakterystykę geologiczną i hydrogeologiczną przedstawiono poniżej (tab. 3).

Główny, użytkowy poziom wodonośny, mający znaczenie gospodarcze, związany jest z utworami badenu i sarmatu w trzeciorzędzie. Wody podziemne w utworach górnego badenu stanowią warstwę przejściową pomiędzy wodami z wapieni detrytycznych (sarmat), a wodami z wapieni litotamniowych (dolny baden). Utwory górnego badenu reprezentują wapienie, wapienie margliste i lokalnie brekcje, a w otoczeniu występują gipsy, wapienie płonne, brekcje i kawerny krasowe, mułowce, ily, piaskowce.

Poza obszarem górniczym, gdzie znajduje się połączony poziom badeńsko-sarmacki występują wody o nieco gorszej jakości, a ich poziom zwierciadła obniża się w kierunku doliny Wisły.

Utwory sarmackie, reprezentowane przez ily krakowieckie, czasami z wkładkami piaszczystymi obecnymi w warstwie przypowierzchniowej lub głębszej, uważane są za bezwodne i nie posiadają znaczenia użytkowego. W rejonie Smerdyna i Wiązownicy utwory te pozostają w kontakcie hydraulicznym z wapieniami litotamniowymi dolnego badenu, natomiast w obrębie terenu górniczego brak warstw wodonośnych tego wieku.

W związku z uruchomieniem Kopalni Siarki „Osiek” na przełomie lat 80-tych

i 90-tych zaszła konieczność zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę pitną, przez co wykonano nowe ujęcia wód podziemnych z wapieni trzeciorzędowych w rejonie Wiązownicy, położonej poza granicami gminy Osiek. Na ogół poziom trzeciorzędowy cechuje się dobrą izolacją przed przenikaniem zanieczyszczeń powierzchniowych, co sprawia, że wody charakteryzują się naturalnym składem chemicznym i dobrą jakością pod względem fizyko-chemicznym i bakteriologicznym, dzięki czemu mogą być wykorzystywane dla potrzeb gospodarczych i bytowych bez uzdatniania.

Czwartorzędowy poziom wód podziemnych wiąże się z plejstoceniowymi i holoceniowymi osadami akumulacji rzecznej, reprezentowanymi przez osady piaszczysto-żwirowe w obrębie doliny Wisły, leżące na nieprzepuszczalnych utworach trzeciorzędu. Zasilanie tego poziomu wodonośnego odbywa się głównie przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych i wód powierzchniowych. Wydajność wierconych studni wynosi średnio 15–30 m³/h (w Wiązownicy wydajność wynosi od kilkudziesięciu do 200 m³/h), a miąższość wodonośnych piasków i żwirów dochodzi do 15 m.

Ze względu na brak izolacji od czynników zewnętrznych poziom czwartorzędowy narażony jest na zanieczyszczenie. Wody tego poziomu cechują się zwykle średnią jakością, czego przyczyną są przede wszystkim ponadnormowe zawartości Fe, SO⁴ i NO₃, przez co wykorzystywane są tylko do celów technicznych.

Tab. 5. Charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna wybranych JCWPd

Charakterystyka	Numer JCWPd	
	115	116
Powierzchnia [km ²]	1798,2	967,3
Stratygrafia	Q, Ng, Cr ₃ , C ₁ , D ₂ , D ₃ , st.p	Q, Ng, D ₂ , D ₃ , st.p
Litologia	piaski wapienne	piaski wapienne
Typ geochemiczny utworów skalnych	krzemionkowy/węglanowy	krzemionkowy/węglanowy
Rodzaj utworów budujących warstwę wodonośną	porowo-szczelinowe	porowo-szczelinowe
Średni współczynnik filtracji [m/s]	10 ⁻⁴ – 10 ⁻⁶	10 ⁻⁴ – 10 ⁻⁶
Średnia miąższość utworów wodonośnych	> 40 na znacznych obszarach bez wód podziemnych	> 40 na znacznych obszarach bez wód podziemnych
Liczba poziomów wodonośnych	7? izolowane w pionie	2 – 4? izolowane w pionie
Nadkład warstwy wodonośnej	w równowadze utwory przepuszczalne i słabo przepuszczalne	w równowadze utwory przepuszczalne i słabo przepuszczalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego – dostęp w dniu 25 stycznia 2018 roku

Pierwsze zwierciadło poziomu wód podziemnych, zalegające na głębokości 0–2 m, wiąże się z doliną Wisły oraz jej dopływami i występuje na terenie całego badanego obszaru. Jednocześnie poziom ten wykazuje silne wahania, zależne od wysokości opadów atmosferycznych oraz dużą podatność na zanieczyszczenia bakteriologiczne. Kolejny poziom wód podziemnych, występujący na terasach nadzalewowych oraz w rejonie wysoczyzn piaszczysto-żwirowych zalegających na warstwie wodoszczelnej zależy od wysokości opadów atmosferycznych, a głębokość jego zalegania wynosi 2–5 m. Na głębokości 5–10 m wody podziemne występują w utworach zbudowanych z piasków i żwirów zalegających pod lessami o stosunkowo niewielkiej miąższości. Poziom tego zwierciadła cechuje się stabilną wydajnością, a na obszarze gminy występuje w rejonie miejscowości Bukowa, Kopanina, Ossali, Turska Wielkiego, na północ od Pliskowoli i Suchowoli oraz na południe od Niekrasowa i na południowy zachód od Pliskowoli w kierunku Strzegomia. W rejonach wysoczyzn piaszczysto-żwirowych zalegających na wodoszczelnych utworach iłów krakowieckich, na głębokości 10–20 m występują wody podziemne o dobrej jakości i stabilnej wydajności. Poziom ten obejmuje niewielki fragment w okolicy Turska Wielkiego, Niekrasowa oraz na południowy zachód od Bukowa. Wody podziemne o małej wydajności, zalegające na głębokości powyżej 20 m, występują w warstwach iłów krakowieckich, soczewek iłów piaszczystych i margli i nie wykazują zastosowania praktycznego.

Gminę Osiek charakteryzuje mała i średnia zasobność wód podziemnych, charakterystyczna dla zapadliska przedkarpackiego. Najważniejsze poziomy użytkowe wód stanowią poziomy utworów czwartorzędowych.

6. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

Indywidualne formy ochrony przyrody

Znaczna zmienność środowiska przyrodniczego, bogactwo form ukształtowania powierzchni terenu, warunków hydrologicznych, szaty roślinnej i świata zwierzęcego spowodowały powstanie wartościowych i niepowtarzalnych tworów przyrody żywej i nieożywionej, która na znacznej części gminy Osiek objęta jest ochroną.

Podstawą prawną określającą cele, zasady i formy ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz krajobrazu jest Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1614 ze zm.).

W granicach administracyjnych gminy Osiek można wyróżnić kilka form ochrony

indywidualnej:

- gatunkowa ochrona roślin, mająca na celu zabezpieczenie przed wyginięciem rzadko występujących gatunków dziko rosnących roślin zagrożonych wyginięciem;
- gatunkowa ochrona zwierząt, obejmująca ochroną konkretne gatunki zwierząt i wprowadzającą wobec nich określone zakazy;
- gatunkowa ochrona grzybów, zabezpieczająca rzadko występujące gatunki dziko rosnących grzybów zagrożonych wyginięciem.

Obszarowe formy ochrony przyrody

Do wieloprzestrzennych i powierzchniowych form ochrony przyrody na obszarze gminy Osiek zalicza się:

- Jeleniewsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- obszar Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049,
- obszar Natura 2000 Kras Staszowski PLH260023,
- obszar Natura 2000 Ostoja Żyznów PLH2609036,
- rezerwat przyrody Zamczysko Turskie.

Jeleniewsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Jeleniewsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu wyznaczono Uchwałą Nr XXXV/624/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 roku dotyczącą wyznaczenia Jeleniewsko-Staszowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Nadzór nad Obszarem sprawuje Marszałek Województwa Świętokrzyskiego.

Obszar ten obejmuje powierzchnię 31 524 ha, z czego 30,1 ha przypada na zachodnią część gminy Osiek, co stanowi 0,1% całkowitej powierzchni. Pozostała część leży w powiecie staszowskim (gmina: Bogoria, Staszów, Rytwiany), kieleckim (gmina: Łągow, Raków) sandomierskim (gmina Łoniów) i opatowskim (gmina: Iwaniska, Baćkowice). W rejonie Szydłowa łączy się z Chmielnicko-Szydłowskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Jeleniewsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu, cechujący się silnie urozmaiconą rzeźbą terenu, znajduje się między doliną rzeki Koprzywianka i Czarnej Staszowej i swym zasięgiem obejmuje wschodnie fragmenty Gór Świętokrzyskich, Pogórza Szydłowskiego i Niecki Połanieckiej.

Ponad 50% powierzchni stanowią lasy, a 40% użytki rolne, tworzące wspólnie lokalny ciąg ekologiczny. Wśród lasów dominują tu bory sosnowe, bory mieszane, bory trzcinowe, łągi subkontynentalne oraz bory mieszane świeże przechodzące w grąd wysoki i świetlistą

dąbrowę. Ponadto występują bory i lasy wilgotne – olsy. Wśród roślinności leśnej zdecydowanie przeważa sosna, a uzupełnieniem są dęby, brzozy, jodły, modrzew, olcha, buk.

W wilgotnych dnach dolin rzek, cieków i oczek wodnych występują bogate florystyczne zespoły roślinności szuwarowo-bagiiennej, łąkowo bagiennej i bagiennotorfowiskowej z szeregiem rzadkich i chronionych gatunków roślin i ptaków. Ponadto występują na tych terenach zbiorowiska murawowe i krzewiaste w miejscach nie przydatnych do uprawy: na ścianach wąwozów lessowych, na stromiznach zboczy oraz na bardzo płytkich glebach. Charakterystyczną roślinnością dla tego obszaru są ciepłolubne zbiorowiska kserotermiczne pochodzenia południowoeuropejskiego z szeregiem rzadkich i chronionych gatunków roślin.

Część obszaru leżącą w granicach gminy Osiek porastają prywatne lasy przewagą drzewostanu brzozowego i sosnowego oraz niewielką domieszką dębów.

Obszar Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły

Obszar Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły zatwierdzono w marcu 2011 roku przez decyzję Komisji Europejskiej. Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Rzeszowie.

Obszar ten leży na terenie powiatu staszowskiego (gmina: Osiek, mieleckiego (gmina: Padew Narodowa, Gawłuszowice), tarnobrzeskiego (gmina: Baranów Sandomierski, Gorzyce) sandomierskiego (Samborzec, Dwikozy, Koprzywnica, Łoniów, Sandomierz) i Tarnobrzeg (gmina Tarnobrzeg). Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 4059,7 ha, z czego 495 ha leży na terenie gminy Osiek, co stanowi 12,9%. Na 33% obszaru przypadają wody Wisły, podobną powierzchnię zajmują siedliska rolnicze, 25% łąki, a lasy liściaste i sady odpowiednio 4 i 2%. Pod względem regionalnym obszar ten w całości leży na terenie Kotliny Sandomierskiej, Niziny Nadwiślańskiej, na pograniczu województwa świętokrzyskiego i podkarpackiego. Granice obszaru nawiązują do przebiegu części Doliny Wisły, na odcinku od ujścia Wisłoki do Wisły po ujście Sanu do Wisły wraz z Górami Pieprzowymi. W jednolitości obszaru wyjątkiem oprócz wspomnianych Gór Pieprzowych jest teren położony w gminie Osiek wokół jeziora Matiaszowskiego. Powierzchnia tego obszaru wynosi ok. 14 ha i połączona jest 1,18 km korytarzem ekologicznym o równoleżnikowym kształcie ze zwartym obszarem Tarnobrzeską Doliną Wisły.

Obszar Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły cechuje się bioróżnorodnością cennych gatunków zwierząt i roślin oraz dużą różnorodnością siedlisk przyrodniczych, do których należą: skupiska łągów nadrzecznych, terasy zalewowe wraz z wydymami, naturalne

starorzecza i eutroficzne zbiorniki wodne, łąki selernicowe, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie.

Obszar Natura 2000 Kras Staszowski

Obszar Natura 2000 Kras Staszowski zatwierdzony przez Komisję Europejską w marcu 2011 roku, a następnie potwierdzony na podstawie decyzji Wykonawczej Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26.11.2015 r. w sprawie przyjęcia *dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny* (Dz. U. UE L 2015.338.34 z dn. 23.12.2015 r.). Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach.

Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 1743,5 ha, a niespełna 20% znajduje się w granicach administracyjnych gminy Osiek. Obszar ten w całości leży w powiecie staszowskim (gmina: Osiek, Rytwiany, Staszów), a na terenie gminy rozciąga się równoleżnikowo od Ossali Lesisko po Niekrasow Poduchowny. Ponad 30% powierzchni zajmują lasy sosnowe Nadleśnictwa Staszów, 1,5% stawy, 1,6% mokradła, a pozostałą część grunty rolne, które tworzą łąki i pastwiska.

Na omawianym obszarze można wyróżnić kilka fragmentów o różnym charakterze. Na wschód od Staszowa znajduje się kompleks leśny z licznymi lejkami i misami krasowymi. Wskutek gromadzenia się wody na tym terenie, wykształciły się różnego typu torfowiska, które po eksploatacji utworzyły jeziora o stosunkowo czystej wodzie z niewielką domieszką związków siarki, które obecnie podlegają wtórnej sukcesji. Zachodni fragment stanowi olbrzymi kompleks stawów rybnych wraz z rezerwatem przyrody – Dziki Staw. Stawy poroździelane licznymi groblami cechują się znaczną bioróżnorodnością. Część południowo-wschodnia, należąca do gminy Osiek to głównie strumień bez nazwy oraz fragmenty lasów mieszanych z nielicznymi jeziorami krasowymi. Dolinę cieką przecinają liczne dopływy, częściowo zmeliorowane.

W granicach Obszaru Natura 2000 Kras Staszowski wykazano wiele typów siedlisk: brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych, starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, torfowiska wysokie, torfowiska wysokie zdegradowane, twarłowodne, oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, łąki środkowoeuropejski i subkontynentalny, bory i lasy bagienne oraz łąki wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.

Obszar Natura 2000 Ostoja Żyznów

Obszar Natura 2000 Ostoja Żyznów powstał na podstawie decyzji Komisji Wykonawczej Unii Europejskiej 2015/2369 z dnia 26.11.2015 r. w sprawie przyjęcia *dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny* (Dz. U. UE L 2015.338.34 z dn. 23.12.2015 r.). Nadzór nad obszarem sprawuje Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach.

Obszar zajmuje powierzchnię 4480,0 ha, a niespełna 8% jego powierzchni przypada na gminę Osiek. Pozostała część leży w powiecie staszowskim (gmina: Staszów, Bogoria), opatowskim (gmina Iwaniska, Opatów) i sandomierskim (gmina: Klimontów, Łoniów). W całości obszar ten leży w obrębie Wyżyny Sandomierskiej, Gór Świętokrzyskich, Pogórza Szydłowskiego i Niecki Połanieckiej.

W części wschodniej geologicznym fundamentem obszaru jest przedłużenie Gór Świętokrzyskich, natomiast w kierunku wschodnim na skały paleozoiczne są nałożone osady morskie transgresji miocénskiej. W większości obszar pokrywa znacznej grubości pokrywa lessowa, co sprawia że powierzchnia terenu jest dosyć płaska, rozcięta przez dopływ Wisły – Koprzywiankę wraz z dopływami. Koprzywianka, lewostronny dopływ Wisły jest to najdłuższa rzeka płynąca przez Wyżynę Sandomierską, a jednocześnie mająca największe dorzecze. Najdłuższym dopływem Koprzywianki na analizowanym obszarze jest rzeka Kacanka. Utworzono na niej rozległy zbiornik wodny w Szymanowicach k. Klimontowa. Występujące tu gleby to głównie brunatnoziemy, rzadziej czarnoziemy, przez co teren jest intensywnie użytkowany rolniczo. Charakterystyczny dla obszaru krajobraz to stosunkowo płaska wyżyna lessowa, wyniesiona na wysokość 220–290 m n.p.m., z bardzo gęstą siecią dolin i wąwozów lessowych, parowów oraz wzgórz o stromych ścianach stanowiących dopełnienie dolin Koprzywianki i Kacanki, będących dominującą częścią krajobrazu.

W dolinie rzeki Koprzywianki oraz jej dopływów znajdują się wychodnie starych skał paleozoicznych, w tym kambru dolnego. Rzeka miejscami meandruje stwarzając dogodne siedliska dla ekstensywnie użytkowanych łąk, rozlewisk, zastoisk oraz płątów łągów. W dolinie rzeki Kacanki znajdują się rozległe powierzchnie, zajęte zwłaszcza przez zbiorowiska łąkowe. Zbocza dolin rzecznych, wąwozów lessowych, skarpy śródpolne pokrywają murawy kserotermiczne. Dominującymi zbiorowiskami leśnymi są bory sosnowe i mieszane, ale również grądy, rozczłonkowane głębokimi wąwozami i jarami, zwłaszcza na zboczach dolin rzecznych.

Na terenie gminy Osiek wyróżnia się cztery odizolowane fragmenty ostoi w północnej

części analizowanego obszaru:

- północny (24,7 ha) – zajęty przez łąki i pastwiska, rozciąga się równoleżnikowo wzdłuż doliny Kacanki;
- wschodni (47,3 ha) – pokryty lasami sosnowymi, z niewielkim udziałem olchy, graniczy z gminą Łoniów;
- środkowy (41,0 ha) – położony na obrzeżach dużego kompleksu leśnego, z dominacją drzewostanu sosnowego i domieszką świerku;
- południowy (588,6 ha) – zajmujący północno-zachodnią część gminy, w całości porastaną przez zbiorowisko leśne z dominacją sosny, świerka, dębu i olchy.

Na terenie Obszaru Natura 2000 Ostoi Żyżnów wyróżnia się następujące typy siedlisk: starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, ciepłolubne, śródlądowe murawy nadpiaskowe, nizinne i podgórskie rzeki, murawy kserotermiczne, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, wapienne ściany skalne, kwaśne buczyny, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, bory i lasy bagienne.

Rezerwat Przyrody Zamczysko Turskie

Rezerwat przyrody Zamczysko Turskie został uznany 15 maja 1979 roku Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 19 kwietnia 1979 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody Monitor Polski M.P. z 1979 r. Nr 13, poz. 77. W późniejszym czasie informacja o nim ukazała się w Obwieszczeniu Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 15 października 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody Dz. Urz. Województwa Świętokrzyskiego Dz. Urz. z 2001 r. Nr 107, poz. 1270, natomiast w Rozporządzeniu Nr 7/2004 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 14 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Zamczysko Turskie” Dz. Urz. Województwa Świętokrzyskiego z 2004 r. Nr 51, poz. 849 opublikowano treści tego planu.

Zamczysko Turskie, ma charakter rezerwatu leśnego, zajmuje powierzchnię 3,4 ha, która w całości znajduje się w obrębie granic powiatu staszowskiego i gminy Osiek, pomiędzy miejscowością Tursko Małe i Kolonia Tursko. Pod względem fizycznogeograficznym, rezerwat Zamczysko Turskie znajduje się w mezoregionie Niecka Połaniecka, w makroregionie Niecka Nidziańska i podprovincji Wyżyna Małopolska.

Przedmiotem ochrony są przede wszystkim lasy mieszane o charakterze pierwotnym, porośnięte mieszanym lasem bukowym z domieszką jodły, jawora, klonu i dębu, z runem

typowym dla buczyn dolnoreglowych. Na całym obszarze rozpoznano siedlisko przyrodnicze grąd subkontynentalny.

Lasy ochronne

Na uwagę zasługują lasy ochronne, stanowiące około 60% ogółu powierzchni lasów na obszarze gminy i miasta Osiek. Zgodnie z ustawą z dnia 28 września 1991 r. *o lasach* (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 788 z zm.) „(...) lasy ochronne chronią glebę przed zmywaniem lub wyjałowieniem, powstrzymują osuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin, mają znaczenie przyrodnicze, chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne oraz stanowią drzewostany nasienne lub ostoje dla zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej (...)”.

Na terenie gminy Osiek lasy ochronne pełnią przede wszystkim rolę lasów wodochronnych, poprawiając retencję lokalnych wód powierzchniowych i podziemnych. W południowym obrębie gminy wydzielono trzy fragmenty lasów ochronnych, natomiast w północnej dwa.

Sieć ekologiczna ECONET-PL

Obszar gminy Osiek posiada bardzo wysokie walory przyrodnicze w międzynarodowym i krajowym układzie przestrzennym oraz pełni ważne funkcje ekologiczne poprzez funkcjonowanie Gór Świętokrzyskich, Niecki Nidziańskiej, Kotliny Sandomierskiej i Doliny Wiśły, należących do Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET – POLSKA.

Przyjmuje się, iż w strukturze krajobrazu ekologicznego głównym wyróżnikiem są ekosystemy charakteryzujące się największą bioróżnorodnością, zagęszczeniem gatunków i naturalnością. Tworzą je tereny lasów, łąk, pastwisk, wód powierzchniowych, a także tereny gruntów ornych, wykorzystywanych ekstensywnie, na których pojawiają się elementy sprzyjające przemieszczaniu się flory i fauny. Wymienione ekosystemy stanowią węzły ekologiczne powiązane między sobą korytarzami ekologicznymi, umożliwiającymi ich zasilanie poprzez przepływ materii, energii oraz informacji genetycznej. Funkcje takich korytarzy i ciągów pełnią mało przekształcone przez człowieka doliny rzek, cieków, strefy zadrzewień i zakrzewień śródpolnych lub wydłużone kompleksy leśne.

Korytarze ekologiczne są ważnym elementem sieci Natura 2000 gdyż umożliwiają przemieszczanie się organizmów między siedliskami. W skutek działalności człowieka dawniej bardzo rozległe siedliska zwierząt i roślin zostały rozdrobione i często izolowane.

Z tego też względu w celu zapewnienia prawidłowego rozwoju gatunku, umożliwienia mu zdobycia pożywienia, ustanowienia terytorium, znalezienia partnera do rozrodu czy umożliwienia ucieczki przed drapieżnikami jak i zdarzeniami losowymi typu pożar niezbędne jest połączenie siedlisk terenami pozwalającymi na bezpieczne przemieszczanie się zwierząt, czyli liniowymi pasami lasów, terenów porośniętych krzewami lub trawami, które poza możliwościami przemieszczania się dadzą zwierzętom niezbędne schronienie oraz dostęp do pożywienia. Szerokość korytarza musi być uzależniona od gatunku, dla którego został stworzony. Zazwyczaj większe potrzebują szerszych korytarzy niż gatunki mniejsze. Szerokość i typ korytarza uwzględniać musi także typ przemieszczeń, który ma umożliwić. Przykładowo, połączenie stworzone w celu pokonywania krótkich dystansów przez mobilne zwierzęta, musi zapewnić jedynie osłonę i niezbędną przestrzeń, natomiast korytarz umożliwiający rozproszenie gatunku w większej skali musi zapewniać również schronienie do odpoczynku oraz pokarm. Do najważniejszych funkcji korytarzy zalicza się:

- zmniejszenie stopnia izolacji poszczególnych płatów siedlisk i ułatwienie przemieszczania się organizmów pomiędzy nimi, a co za tym idzie, zwiększenie prawdopodobieństwa kolonizacji izolowanych płatów;
- zwiększenie przepływu genów pomiędzy płatami siedlisk zapobiegające utracie
- różnorodności genetycznej oraz przeciwdziałające depresji wsobnej;
- obniżenie śmiertelności, szczególnie wśród osobników młodych, wypartych z płatów dogodnych siedlisk, wskutek zachowań terytorialnych.

Obecnie doceniona została rola korytarzy ekologicznych oraz szeroko pojęta idea łączności ekologicznej w ochronie dzikich gatunków zwierząt. Właściwie zaprojektowana sieć obszarów chronionych powinna uwzględniać także korytarze ekologiczne łączące ze sobą obszary przyrodniczo cenne.

W Polsce korytarze ekologiczne nie są włączone do krajowego systemu obszarów chronionych. Prawo polskie odnosi się jedynie bardzo generalnie do ochrony korytarzy ekologicznych w zapisach ustawy *o ochronie przyrody* z dnia 16 kwietnia 2004 r. oraz nakazuje uwzględnianie potrzeb zachowania łączności ekologicznej przy sporządzaniu decyzji środowiskowej dla inwestycji znacząco oddziałujących na środowisko (Bar, Jendrośka 2010).

Analizowany obszar stanowi istotny element systemu przestrzennej ochrony środowiska przyrodniczego – sieci ekologicznej ECONET i Natura 2000. Struktura ekologiczna obszaru gminy Osiek zawiera się w sąsiedztwie obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym 31M (Świętokrzyski obszar węzłowy), położonego na północ od gminy

Osiek, oraz w sąsiedztwie położonego na północny wschód obszaru węzłowego 23M (Doliny Środkowej Wisły). Odcinek międzynarodowego korytarza ekologicznego położony jest w znacznej części wzdłuż całego odcinka Wisły i jej terasy zalewowej w obszarze gminy Osiek. Korytarz ten łączy wspomniany węzeł 23M z krajowym obszarem węzłowym 19k, który otacza międzynarodowy obszar węzłowy 32M (Buski). W kierunku południowym korytarz ekologiczny Nidy (63k) łączy obszary węzłowe Nidziański (19K) oraz Buski (32M) z korytarzem ekologicznym Wisły. Korytarz ekologiczny Nidy w kierunku północno-zachodnim łączy się z Przedborskim obszarem węzłowym rangi krajowej (18 k) i korytarzem Pilicy i dalej obszarem węzłowym Jury Krakowsko-Częstochowskiej (30M).

Południowo-zachodnia i północno-wschodnia część obszaru znajduje się niemal w całości w zasięgu działania korytarza ekologicznego tarnobrzeskiego Wisły i Staszowsko-Jeleniowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Korytarz ekologiczny tarnobrzeski Wisły stanowi oś struktury ekologicznej dla obszaru gminy łączącą inne ważne korytarze wzdłuż doliny górnej i środkowej Wisły. W obrębie tej struktury następuje intensywny przepływ energii i materii oraz informacji genetycznej. Połączenie z innymi strukturami ekologicznymi położonymi w obszarze gminy i poza nią zapewniają tereny obszarów Natura 2000. Dodatkowo niewielkie korytarze dolinne rangi lokalnej w gminie Osiek, pełnią głównie funkcję przewietrzania i przepływu materii i energii.

Na krajobraz kulturowy gminy składają się zarówno elementy środowiska przyrodniczego (formy ochrony przyrody wymienione w rozdziale 6 jak i kulturowego omówione w rozdziale 7). Wymogi ochrony krajobrazu kulturowego powinny polegać przede wszystkim na przeciwdziałaniu rozpraszaniu zabudowy, w tym nie wyznaczaniu terenów zabudowy na stokach eksponowanych krajobrazowo oraz zakazie obudowy cieków. Ponadto na ograniczaniu zmian w krajobrazie, wynikających z realizacji infrastruktury technicznej (powstawaniu dominat w krajobrazie).

7. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

W gminie Osiek, zgodnie z Uchwałą Nr XXV/158/16, na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o *samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2017 r. poz. 730 ze zm.) oraz art. 87 ust. 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2187 ze zm.) po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Rada Miejska w Osieku uchwaliła realizację

Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Osiek na lata 2016 – 2019.

Na terenie gminy Osiek nie ma żadnej placówki muzealnej. Jedyne w dwóch sąsiadujących miejscowościach: Ossala i Niekrasow znajdują się odpowiednio: Dom pamięci Adama Bienia, wybitnego pisarza i polityka orientacji ludowej, ministra Rządu Londyńskiego oraz Dom Pracy Twórczej Rodziny Kwiatkowskich, gdzie znajduje się oryginalne wyposażenie i obrazy.

Wykaz zabytków stanowi spis zabytków nieruchomych, znajdujących się w ewidencji zabytków Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków oraz w wykazie świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Do rejestru zabytków nieruchomych województwa świętokrzyskiego wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Na terenie gminy Osiek do rejestru zabytków wpisano 6 obiektów znajdujących się w miejscowości Niekrasów i mieście Osiek:

– **pomnik ku czci poległych mieszkańców Niekrasowa 191820, nr rej.: 466 (t.) z 06.03.1992 A.859**

Pomnik ku czci 5 mieszkańców poległych w czasie I i II wojny światowej w postaci obelisku.

– **najstarsza część cmentarza katolickiego w Niekrasowie, nr rej.: 345 (t.) z 19.10.1989 A.858**

Cmentarz rozlokowany na powierzchni 3,5 ha, w tym stary cmentarz 2,1 ha. Nekropolia charakteryzuje się bardzo dużą różnorodnością form i kształtów nagrobkowych: murowane grobowce, obeliski, nagrobne pomniki w formie sarkofagu, kapliczek (np. Chrystus niosący krzyż), kolumn czy żelaznych krzyży na kamiennych cokołach. Przeważają dzieła klasycystyczne i z okresu romantyzmu i neogotyku, występują także dzieła kamieniarskie regionalnych rzeźbiarzy. Najstarsze pomniki na cmentarzu pochodzą z II połowy XIX wieku.

– **zespół Kościoła Parafialnego pod wezwaniem Nawiedzenia NMP w Niekrasowie: A.857/-2**

- **kościół, nr rej.: 479 z 18.03.1957, 489 z 15.04.1967 oraz 142 (t.) z 18.03.1977**
- **dzwonnica, nr rej.: 489 z 15.04.1967, 142 (t.) z 18.03.1977**

Kościół modrzewiowy, konstrukcji zrębowej, oszalowany deskami, z wysokim dachem, pokrytym gontem. Wnętrze przykrywa płaski strop (oddzielony na 12 pól,

wypełnionych ornamentacją roślinną i scenami figuralnymi), wiązanie wzmacniają cztery drewniane filary. Prezbiterium zamknięte trójbocznie, przy nim zakrystia. Wyposażenie wnętrza stanowi: ołtarz główny ozdobiony czterema złożonymi kolumnami z obrazem Matki Boskiej Niekrasowskiej (płótno, pochodzi z XVII–XVIII wieku, prawdopodobnie ze szkoły włoskiej), łuk tęczy z Jezusem Chrystusem na krzyżu, między Matką Boską i św. Marią Magdaleną, w ołtarzach bocznych rzeźba Chrystusa Pana na krzyżu oraz obraz św. Józefa z Jezusem. Na kościelnym placu znajduje się czworoboczna, drewniana dzwonnica wolnostojąca, o konstrukcji zrębowej.

– **Kościół Parafialny pod wezwaniem św. Stanisława w Osieku, nr rej.: 478 z 18.03.1957 oraz 623 z 28.10.1971 A.860.**

Kościół z cegły w stylu neoklasycznym, na planie krzyża greckiego zakończonego w ramionach węższymi, półkolistymi absydami. Dach dwuspadowy, w centrum wieżyczka. Portal wyższy od całości. Część środkowa zwieńczona tympanonem, poniżej półkolisty otwór okienny, nad drzwiami fryz tympanonu. Oszczędne dekoracje architektoniczne. Wnętrze w nawie głównej zamknięte jest półkolistym stropem wraz z prezbiterium w absydie, w ramionach krzyża strop zamknięty płasko. W części zasadniczej cztery szerokie kolumny podtrzymują konstrukcję kościoła, oddzielając nawy, dwie inne stanowią wsporniki do chóru z organami. Wyposażenie kościoła w Osieku stanowią pochodzące z różnych stylów zabytki ruchome, m.in.: rokokowy ołtarz ze sceną ukrzyżowania, ambona w stylu regencji, rokokowe feretrony, rzeźbione stacje Męki Pańskiej, charakterystyczne dla sztuki ekspresyjnej przełomu XIX i XX wieku.

W 2016 roku do rejestru zabytków wpisano kapliczkę przydrożną św. Jana Nepomucena w Niekrasowie. Figura pochodząca z około 1800 roku wykonana jest z kamienia i przedstawia św. Jana Nepomucena w stylistyce późnobarokowej. Jednocześnie jest jedną z trzech zachowanych figur wyznaczających przebieg tzw. Traktu królewskiego. Pozostałe dwie kapliczki, czyli przedstawiające Ukrzyżowanie oraz św. Józefa z Dzieciątkiem zostały wpisane do rejestru zabytków decyzją z 24 kwietnia 2015 roku.

Obiekty te objęte są przepisami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2187 ze zm.). Gminna Ewidencja Zabytków dla Miasta i Gminy Osiek została sporządzona na podstawie przeprowadzonej wizji lokalnej w roku 2011, przed realizacją *"Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Gminy Osiek na lata 2012–2015"* i zatwierdzona przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Sandomierzu (pismo IN-UR DS.5150.279. 14.2011 z dnia 25.10.2011 r.).

Uaktualnienie tej ewidencji wykonano na podstawie przeprowadzonej wizji lokalnej w kwietniu 2016 roku i przeanalizowaniu pism i dokumentów dotyczących ewidencji zabytków.

W Gminnej Ewidencji Zabytków dla Miasta i Gminy Osiek z roku 2011 zawartych zostało ogółem 69 obiektów nieruchomości. Na podstawie przeprowadzonych późniejszych badań terenowych wykreślono kilkanaście obiektów, które w czasie od 2011 zostały rozebrane, podupadły lub zatraciły zabytkowy charakter.

Wymienione poniżej obiekty (tab. 6) objęte są rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 ze zm.).

Tab. 6. Ewidencja zachowanych zabytków architektonicznych dla Miasta i Gminy Osiek (GEZ dla Gminy Osiek – uaktualnienie – stan na 26.04.2016 roku)

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Materiał	Wiek	Stan zachowania	Wpis do rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego
1	Bukowa	dom	drewno	XX	dobry	-
2	Bukowa	kaplica	murowany	XIX	bardzo dobry	-
3	Mucharzew	dom	drewno	XIX	dobry	-
4	Niekrasów	dom	drewno	XX	dobry	-
5	Niekrasów	dzwonnica	drewno	XVIII	bardzo dobry	A.857/1-2
6	Niekrasów	kościół, zespół kościoła Nawiedzenia NMP	drewno	XVII	bardzo dobry	A.857/1-2
7	Niekrasów	plebania, zespół kościoła Nawiedzenia NMP	murowany	XIX	bardzo dobry	-
8	Niekrasów	pomnik poległych w latach 1919-1920	murowany	XX	dobry	A.859
9	Ossala	dom	drewno	XX	dobry	-
10	Ossala	dom	drewno	XX	dobry	-
11	Ossala	dom	drewno	XX	dobry	-
12	Ossala	młyn motorowy	drewniano-murowany	XX	zły	-
13	Ossala	cmentarz	-	XIX	dobry	-
14	Ossala	Dom	drewno	XIX	dobry	-

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Material	Wiek	Stan zachowania	Wpis do rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego
15	Ossala	dzwonnica, zespół kościoła św. Stanisława	murowany	XX	bardzo dobry	-
16	Osiek	kaplica, zespół kościoła św. Stanisława	murowany	XIX	bardzo dobry	-
17	Osiek	kościół, zespół kościoła św. Stanisława	murowany	XIX	bardzo dobry	A.860
18	Osiek	plebania, zespół kościoła św. Stanisława	murowany	XIX	bardzo dobry	-
19	Osiek	kapliczka	murowany	XIX	bardzo dobry	-
20	Osiek	szkoła	murowany	XX	bardzo dobry	-
21	Osiek	układ urbanistyczny miasta	-	XII	dobry	-
22	Osiek	cmentarz żydowski		XIX-XX w.	bardzo zły	-
23	Suchowola	dom	drewno	XIX	dobry	-
24	Szwagrów	spichlerz, zespół dworu	murowany	XX	dobry	-
25	Trzcianka	dom, zespół zagrody	drewno	XIX	dobry	-
26	Trzcianka	dom	drewno	XIX	dobry	-
27	Tursko Wielkie	kapliczka	drewno	XX	dobry	-
28	Bukowa	kapliczka przydrożna NMP	murowany	XX	bardzo dobry	-
29	Bukowa	krzyż przydrożny	murowany	1952	dobry	-
30	Bukowa	kapliczka przydrożna NMP	murowany	1948	dobry	-
31	Nakół	krzyż przydrożny	murowany	1843	dobry	-
32	Niekrasów	kapliczka przydrożna Ukrzyżowanie	kamień	ok. 1800	dobry	381 B/1-2

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Material	Wiek	Stan zachowania	Wpis do rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego
33	Niekrasów	kapliczka przydrożna św. Jana Nepomucena	murowany	1880 1908	dobry	381 B/3
34	Niekrasów	kapliczka przydrożna św. Józef z Dzieciątkiem	kamień	ok. 1800	dobry	381 B/1-2
35	Ossala	krzyż przydrożny	murowany	1889	dobry	-
36	Osiek	krzyż przydrożny	murowany	1XIX	dobry	-
37	Osiek	figura NMP na postumencie	murowany	1904	dobry	-
38	Pliskowola	krzyż przydrożny	murowany	1827	dobry	-
39	Strużki	figura	murowany	1746	dobry	-
40	Suchowola	kapliczka -krzyż przydrożny	murowany	1958	dobry	-
41	Suchowola	kapliczka – krzyż przydrożny	murowany	1871	dobry	-
42	Sworoń	kapliczka – krzyż przydrożny	Murowany	1935	bardzo dobry	-
43	Trzcianka	kapliczka przydrożna z posągami Chrystusa Frasobliwego	murowany	1834	zaniedbany	-
44	Tursko Wielkie	kapliczka przydrożna	murowany	1866	dobry	-
45	Niekrasów	Miejsce Pamięci Narodowej	murowany	XX	bardzo dobry	-
46	Niekrasów	Miejsce Pamięci Narodowej	murowany	XX	dobry	-
47	Osiek	Miejsce Pamięci Narodowej	murowany	1927	dobry	-
48	Osiek	Miejsce Pamięci Narodowej	murowany	XX	dobry	-
49	Osiek	Miejsce Pamięci Narodowej	murowany	XX	bardzo dobry	-
50	Osiek	Miejsce Pamięci Narodowej	murowany	XX	bardzo dobry	-

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Material	Wiek	Stan zachowania	Wpis do rejestru Zabytków Województwa Świętokrzyskiego
51	Ossala-Lesisko	Miejsce Pamięci Narodowej	murowany	XX	dobry	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Osiek na lata 2016 – 2019 – Aktualizacja

Stanowiska archeologiczne z terenu gminy Osiek zostały odkryte m.in. na podstawie badań Archeologicznego Zdjęcia Polski, które były realizowane w latach 70-tych i 80-tych XX wieku. Karty ewidencyjne stanowisk archeologicznych znajdują się w archiwum dokumentacji Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach – Delegatura w Sandomierzu. Na obszarze Osiek wydzielono 5 obszarów AZP: 92 – 70, 92 – 71, 93 – 70, 93 – 71 i 94 – 70.

Jedynym zabytkiem archeologicznym wpisanym do Rejestru Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach jest „Zamczysko” – Tursko Wielkie, będące wczesno średniowiecznym grodziskiem, położonym w południowo-zachodniej części gminy Osiek, w obrębie miejscowości Strużki.

Zabytek ten był błędnie lokalizowany w wykazach na gruntach Turska Małego w gminie Połaniec. W wyniku weryfikacji Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Kielcach – Kierownika Delegatury w Sandomierzu w roku 2012 ustalono, że „Zamczysko Turskie” położone jest w gm. Osiek, obręb 14 Strużki, dz. ewid. 91/3).

Ponadto w granicach gminy odnotowano liczne stanowiska archeologiczne (67) z różnych okresów historycznych, ze śladami osadnictwa, które rozpoznano na terenach następujących miejscowości: Mucharzew, Grabowiec, Łęg, Niekrasów, Mikołajów, Osieczko, Ossala, Pliskowola, Strużki, Suchowola, Trzcianka Dolna, Tursko Wielkie, Zalesie, Długołęka (tab. 7).

Tab. 7. Wykaz stanowisk archeologicznych zewidencjonowanych na terenie gminy Osiek (GEZ dla Gminy Osiek – uaktualnienie – stan na 26.04.2016 roku)

L.p.	Miejscowość	Numer AZP	Numer na obszarze	Rodzaj	Okres
1	Długołęka	93-71	36	osady (2)	pradzieje, wczesne średniowiecze
2	Długołęka	93-71	37	osada	epoka brązu
3	Długołęka	93-71	41	osady (2)	epoka brązu, starożytność
4	Osiek	93-71	115	osady (2)	epoka brązu, wczesne średniowiecze
5	Osiek	93-71	116	osada	epoka brązu

L.p.	Miejscowość	Numer AZP	Numer na obszarze	Rodzaj	Okres
6	Osiek	93-71	117	osada	epoka brązu
7	Osiek	93-71	118	osada	neolit
8	Osiek	93-71	119	osada	epoka brązu
9	Osiek	93-71	120	osada	schyłkowy neolit
10	Mikołajów	93-71	30	osady (2)	pradzieje, wczesne średniowiecze
11	Mikołajów	93-71	31	osada	wczesne średniowiecze
12	Mikołajów	93-71	32	osada	wczesne średniowiecze
13	Mikołajów	93-70	3	osady (4)	epoka brązu
14	Mikołajów	93-70	4	osada	epoka brązu
15	Mikołajów	93-70	6	osada i cmentarzysko	epoka brązu
16	Mucharzew	93-70	22	osady (4)	neolit, epoka brązu, okres rzymski, wczesne średniowiecze,
17	Mucharzew	93-70	23	osady (3)	epoka brązu, okres rzymski, wczesne średniowiecze
18	Mucharzew	93-70	32	osady (2)	neolit, starożytność
19	Mucharzew	93-70	33	osady (3)	neolit, epoka brązu, okres rzymski
20	Nakol	93-70	38	osada	wczesne średniowiecze
21	Niekrasów	93-70	21	osada	wczesne średniowiecze
22	Niekrasów	93-70	36	kościół i cmentarzysko	wczesne średniowiecze
23	Niekrasów	93-70	37	osady (2)	neolit, wczesne średniowiecze
24	Osiek ob. 02	93-71	9	osady (3)	epoka brązu, okres rzymski
25	Osiek ob. 02	93-71	10	osady (3)	epoka brązu, okres rzymski, wczesne średniowiecze
26	Osiek ob. 02	93-71	11	osady (2)	epoka brązu, wczesne średniowiecze
27	Osiek ob. 02	93-71	12	osady (2)	okres rzymski, wczesne średniowiecze
28	Osiek ob. 02	93-71	13	osada	wczesne średniowiecze
29	Osiek ob. 02	93-71	14	osady (2)	okres rzymski
30	Osiek ob. 02	93-71	15	osada	epoka brązu
31	Osiek ob. 02	93-71	18	osady (2)	epoka brązu, wczesne średniowiecze
32	Osiek ul. Wiślana	93-71	22	osady (2)	epoka brązu, wczesne średniowiecze
33	Ossala	93-70	13	osady (2)	epoka brązu, późne średniowiecze
34	Ossala	93-70	15	osada	późne średniowiecze

L.p.	Miejscowość	Numer AZP	Numer na obszarze	Rodzaj	Okres
35	Ossala	93-70	16	osady (2)	epoka brązu, wczesne średniowiecze
36	Osala	93-70	17	osada	epoka brązu
37	Ossala	93-70	18	osada	xvii-xviii
38	Ossala Lesisko	93-70	7	osada	wczesne średniowiecze
39	Pliskowola	93-70	34	osady (2)	neolit, wczesne średniowiecze
40	Pliskowola	93-70	35	osady (3)	neolit, okres rzymski
41	Strużki	94-70	9	osada	okres rzymski
42	Strużki	94-70	20	osady (4)	neolit, epoka brązu, średniowiecze
43	Strużki	94-70	21	osady (2)	epoka brązu, średniowiecze
44	Suchowola	92-70	2	osady (4)	neolit, epoka brązu, wczesne średniowiecze
45	Suchowola	92-70	4	osady (4)	neolit, epoka brązu, wczesne średniowiecze
46	Suchowola	92-70	5	osada	owr
47	Suchowola	92-70	7	osada	neolit
48	Suchowola	92-70	8	osada	wczesne średniowiecze
49	Suchowola	92-70	11	osady(3)	neolit, epoka brązu, wczesne średniowiecze
50	Suchowola	92-70	12	osady (2)	neolit, wczesne średniowiecze
51	Suchowola	92-70	13	osady (2)	epoka brązu, wczesne średniowiecze
52	Suchowola	92-70	14	osada	okres nowożytny
53	Suchowola	92-70	17	osada	wczesne średniowiecze
54	Suchowola	92-70	23	obozowisko	paleolit schyłkowy
55	Trzcianka	93-70	8	osada	późne średniowiecze
56	Trzcianka	93-70	9	osada	późne średniowiecze
57	Trzcianka Kolonia	93-70	11	osada	wczesne i późne średniowiecze
58	Tursko Wielkie	94-70	10	osady	okres rzymski, wczesne średniowiecze
59	Tursko Wielkie	94-70	11	dwór	późne średniowiecze, okres staropolski
60	Tursko Wielkie	94-70	15	osady (2)	wczesne średniowiecze
61	Tursko Wielkie	94-70	22	osada	wczesne średniowiecze
62	Tursko Wielkie	94-70	23	osada	wczesne średniowiecze
63	Tursko Wielkie	94-70	24	osady (4)	neolit, średniowiecze
64	Tursko Wielkie	94-70	28	osady (3)	epoka brązu, okres rzymski, średniowiecze

L.p.	Miejscowość	Numer AZP	Numer na obszarze	Rodzaj	Okres
65	Tursko Wielkie	94-70	29	osada	późne średniowiecze, okres staropolski
66	Tursko Wielkie	94-70	31	Fortalicjum nowożytnie „Zamczysko” (domniemane grodzisko)	wczesne średniowiecze
67	Mucharzew	94-70	28	osady (2)	neolit, epoka brązu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Osiek na lata 2016 – 2019 – Aktualizacja

Jednym z ciekawszych obiektów współczesnej architektury w gminie Osiek jest zrewitalizowany rynek w Osieku pełniący wielofunkcyjną przestrzeń publiczną. Rewitalizacja rynku została przeprowadzona w 2010 r. przy wsparciu finansowym środków unijnych. Rynek posiada kształt zbliżony do prostokąta o krótszych bokach o długości ok. 45 m skierowanych ku północy i południowi. Cały rynek tworzą trzy działki obrębu ewidencyjnego Osiek 01 o nr: 2142/1, 2142/2, 2143. Na działce 2142/1 o pow. ok. 1146 m² posadowiono budynek usługowy (w miejscu dawnej restauracji) z dwuspadowym dachem z facjatkami lukarnami pokryty czerwoną dachówką, z elewacją koloru żółtego.

Na miejscu dawnego parku powstał mały amfiteatr z miejscami do siedzenia przegrodzonymi promieniście rozchodzącymi się alejkami. W jego centralnej części znajduje się fontanna w kształcie koła. Część północną amfiteatru stanowi scena w kształcie lekko wygiętego łuku o pow. 84 m². Od strony południowej na pierwotnym miejscu posadowienia znajduje się ogrodzona zabytkowa kapliczka otoczona od południa lipami. Całość zrewitalizowanej kompozycji uzupełniają elementy małej architektury w postaci oświetlenia – stylizowane latarnie, ławeczki, kwietniki, zegar na kolumnie. Od strony wschodniej do rynku przylega przystanek autobusowy z zatoczką i parking. Parking znajduje się też w zachodniej części rynku.

Na uwagę zasługują również następujące obiekty architektury współczesnej:

- kaplica pw. Matki Boskiej Fatimskiej w Długołęce należąca do parafii pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Osieku wybudowana w latach 90. XX w.,
- przebudowana część ulicy Wolności w Osieku wraz z placem zabaw przy Zespole Szkół w ramach projektu,
- stylizowane willowe budownictwo jednorodzinne „nowego” Osieka przy ulicy: Osiedlowej, Henryka Sienkiewicza, Kazimierza Wielkiego, Królowej Jadwigi, Władysława Jagiełły i Aleksandra Fredry,

- budynek usługowo-mieszkalny przy ul. A. Mickiewicza, którego fasada z podcieniami została wykonana z czerwonego klinkieru wykonana z klinkieru, dach naczółkowy pokryty czerwoną dachówką, w parterze budynku mieści się sklep sieci *Carrefour express*,
- jednorodzinne stylizowane, współczesne, podmiejskie budynki typu willowego w Tursku Wielkim (głównie Nowe Tursko),
- kościół pomocniczy parafii pw. Jezusa Miłosiernego, katolicki wraz z plebanią w Szwagrowie,
- stylizowane, współczesne, podmiejskie budynki jednorodzinne w Ossali,
- stylizowane, współczesne, podmiejskie budynki jednorodzinne w Matiaszowie,
- stylizowane, współczesne, podmiejskie budynki jednorodzinne w Niekrasowie,
- nowa obwodnica drogi wojewódzkiej DW 765 położona w południowo-zachodniej części miasta Osiek łącząca się w drogą krajową DK 79.

8. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia

Zabudowa mieszkaniowa

Gmina Osiek posiada zasób 2219 budynków mieszkalnych (stan na koniec 2016 roku), z czego w miastach znajdowało się 590, a na terenie wiejskim 1593. Stwarza to sytuację względnie dobrą, na każdy budynek mieszkalny przypada około 4 mieszkańców.

Średnia powierzchnia 1 mieszkania na terenie gminy wyniosła na koniec 2016 roku 87,2 m², a na jednego mieszkańca przypada 24,5 m² co wskazuje na wzrost tej powierzchni w stosunku do lat poprzednich. Na terenach wiejskich powierzchnia użytkowa mieszkań jest większa, co wynika z większej przewagi budownictwa jednorodzinnego i większego metrażu takich budynków na terenie wsi. Na terenie gminy średnia liczba izb w budynku mieszkalnym wynosi 4,22 (tab. 8).

Tab. 8. Wybrane dane statystyczne za zakresu zabudowy mieszkaniowej na terenie gminy Osiek

Zabudowa mieszkaniowa		Lata							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Budynki mieszkalne w gminie ogółem		2142	2150	2158	2170	2181	2193	2207	2219
Mieszkania	Ogółem	2113	2118	2128	2144	2156	2169	2183	-
	Miasto	564	566	573	581	587	588	590	-
	Wieś	1549	1552	1 555	1 563	1 569	1 581	1 593	-
Izby	Ogółem	8 784	8 821	8 882	8 979	9 050	9 126	9 217	-
	Miasto	2 421	2 434	2 478	2 526	2 560	2 567	2 590	-
	Wieś	6 363	6 387	6 404	6 453	6 490	6 559	6 627	-
Powierzchnia	Ogółem	179359	18020	181651	184113	186253	188049	190340	-

użytkowa mieszkań [m ²]	m		3						
	Miasto	48 354	48 633	49 722	50 991	52 054	52 248	52 801	-
	Wieś	131005	131570	131929	133122	134199	135801	137539	-
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]		84,9	85,1	85,4	85,9	86,4	86,7	87,2	-
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ² /os]		22,7	22,9	23,2	23,5	23,8	24,1	24,5	-
Mieszkania na 1000 mieszkańców		267,6	269,4	271,4	274,2	275,3	277,9	281,2	-
Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu		4,16	4,16	4,17	4,19	4,20	4,21	4,22	-
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie		3,74	3,71	3,68	3,65	3,63	3,60	3,56	-
Przeciętna liczba osób na 1 izbę		0,90	0,89	0,88	0,87	0,87	0,86	0,84	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Ludność

Na terenie gminy Osiek pod koniec 2017 roku całkowita liczba ludności wynosiła 7733 mieszkańców, z czego niespełna 26% przypada na miasto Osiek a pozostała część na obszary wiejskie gminy Osiek. Analizując dane statystyczne zauważa się, że pod względem podziału na płeć, zarówno na terenie gminy Osiek jak i na obszarze wiejskim przeważają mężczyźni, natomiast w mieście Osiek zaznacza się stosunkowo niewielka przewaga kobiet nad mężczyznami. Odzwierciedleniem tego jest współczynnik feminizacji, który dla całej gminy i obszaru wiejskiego wynosi odpowiednio 98 i 96, a na terenie miasta kształtuje się w granicach 102.

Gęstość zaludnienia na terenie gminy Osiek wynosi 60 osób/km², z kolei na terenie miasta odpowiada 115 osób/km², a na obszarze wiejskim jest znacznie mniejsza i wynosi 51 osób/km².

Tab. 9. Wybrane dane statystyczne z zakresu ludności na terenie gminy Osiek

Ludność		Lata							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gmina	Liczba ludności	-	-	-	-	-	-	7 764	7 733
	Liczba mężczyzn	-	-	-	-	-	-	3 931	3 914
	Liczba kobiet	-	-	-	-	-	-	3 833	3 819
	Ludność na 1 km ²	61	61	61	60	61	60	60	60
	Gęstość zaludnienia powierzchni zabudowanej i zurbanizowanej [osoba/km ²]	-	-	1 608	1 607	1 603	-	-	-
	Ludność w miastach [%]	-	-	-	-	-	-	25,75	25,91

Ludność		Lata							
	Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	-1,5	-4,2	-2,8	-2,8	1,7	-3,6	-5,1	-4,0
	Współczynnik feminizacji	97	98	97	96	96	97	98	98
Miasto	Liczba ludności	-	-	-	-	-	-	1 999	2 004
	Liczba mężczyzn	-	-	-	-	-	-	977	990
	Liczba kobiet	-	-	-	-	-	-	1 022	1 014
	Ludność na 1 km ²	115	114	114	115	115	115	115	115
	Gęstość zaludnienia powierzchni zabudowanej i zurbanizowanej [osoba/km ²]	-	-	1 151	1 166	1 166	-	-	-
	Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	12,1	-10,5	-0,5	7,0	4,5	-7,5	0,5	2,5
	Współczynnik feminizacji	102	102	102	104	103	103	105	102
Wieś	Liczba ludności	-	-	-	-	-	-	5 765	5 729
	Liczba mężczyzn	-	-	-	-	-	-	2 954	2 924
	Liczba kobiet	-	-	-	-	-	-	2 811	2 805
	Ludność na 1 km ²	53	52	52	52	52	52	52	51
	Gęstość zaludnienia powierzchni zabudowanej i zurbanizowanej [osoba/km ²]	-	-	1 858	1 849	1 841	-	-	-
	Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	-6,1	-2,0	-3,6	-6,2	0,7	-2,2	-7,1	-6,2
	Współczynnik feminizacji	96	96	96	94	94	95	95	96

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Na podstawie analizy wskaźnika zmiany ludności na 1000 mieszkańców zauważa się, że na terenie gminy Osiek jak i na obszarach wiejskich następuje spadek liczby ludności (-4,0 osoby – gmina Osiek, -6,2 osoby – obszar wiejski Osiek), jednak na terenie miasta Osiek obserwuje się tendencję wzrostową (2,5 osoby – miasto Osiek).

Ruch naturalny ludności

Na terenie gminy Osiek liczba urodzeń żywych pod koniec 2017 roku wynosiła 87, z czego 42 przypadły na mężczyzn, a 45 na kobiety. Zdecydowana większość urodzeń żywych miała miejsce na obszarze wiejskim gminy Osiek (65 – ogółem, 28 – mężczyźni, 37 – kobiety), w porównaniu z obszarem miasta Osiek (22 – ogółem, 14 – mężczyźni, 8 – kobiety).

Ogólna liczba zgonów kształtowała się w granicach 76 osób (43 – mężczyźni, 33

kobiety), przy czym na obszarze wiejskim zanotowano 57 zgonów (34 – mężczyźni, 23 – kobiety), a w mieście Osiek 19 (10 – mężczyźni, 9 – kobiety).

Należy zwrócić uwagę, że na terenie gminy Osiek nie odnotowano zgonów niemowląt.

Przyrost naturalny na analizowanym obszarze jest dodatni (11), jednak zauważa się nadumieralność mężczyzn (-1), przy nadwyżce kobiet (12). Podobne tendencję zaznaczają się na terenie miasta i obszaru wiejskiego gminy Osiek.

Tab.10. Ruch naturalny ludności na terenie gminy Osiek

Ruch naturalny ludności		Lata							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Urodzenia żywe	Ogółem	77	73	79	93	72	73	94	87
	Mężczyźni	41	32	44	50	40	29	42	42
	Kobiety	36	41	35	43	32	44	52	45
Zgony	Ogółem	77	103	74	94	87	99	92	76
	Mężczyźni	37	55	37	49	51	55	53	43
	Kobiety	40	48	37	45	36	44	39	33
Zgony niemowląt	Ogółem	0	0	0	1	0	0	0	0
	Mężczyźni	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kobiety	0	0	0	1	0	0	0	0
Przyrost naturalny	Ogółem	0	-30	5	-1	-15	-26	2	11
	Mężczyźni	4	-23	7	1	-11	-26	-11	-1
	Kobiety	-4	-7	-2	-2	-4	0	13	12
Urodzenia żywe na 1000 ludności		9,75	9,29	10,09	11,88	9,22	9,34	12,07	11,22
Zgony na 1000 ludności		9,75	13,10	9,45	12,01	11,15	12,66	11,81	9,80
Przyrost naturalny na 1000 ludności		0,00	-3,82	0,64	-0,13	-1,92	-3,33	0,26	1,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Małżeństwa

Na terenie gminy Osiek liczba zawartych małżeństw wynosiła 45, z czego zdecydowana większość przypadła na obszary wiejskie (33) w stosunku do miasta Osiek (12).

Tab. 11. Małżeństwa na terenie gminy Osiek

Jednostka terytorialna	Małżeństwa	Lata							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gmina	Małżeństwa na 1000 ludności	6,6	6,7	7,9	4,6	4,5	4,3	4,5	5,8
	Małżeństwa zawarte	52	53	62	36	35	34	35	45
Miasto	Małżeństwa na 1000 ludności	-	-	-	-	-	-	3,01	5,99
	Małżeństwa zawarte	-	-	-	-	-	-	6	12
Wieś	Małżeństwa na 1000 ludności	-	-	-	-	-	-	5,00	5,74
	Małżeństwa zawarte	-	-	-	-	-	-	29	33

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Migracje ludności

Saldo migracji na terenie gminy Osiek jest ujemne i wynosi -34, jednak należy zauważyć, że na terenie miasta Osiek saldo jest dodatnie (6), natomiast na obszarze wiejskim ujemne (-40), co świadczy o widocznym odpływie ludności z obszarów wiejskich i napływie do miasta. Saldo migracji wewnętrznych kształtuje się w granicach -29 (6 – miasto, -35 – obszar wiejski), natomiast saldo migracji zagranicznych wynosi -5 (0 – miasto, -5 – obszar wiejski).

Tab. 12. Migracje ludności na terenie gminy Osiek

Migracje	Lata							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Zameldowania ogółem	64	39	39	79	76	0	45	49
Zameldowania z miast	37	23	21	24	33	20	19	14
Zameldowania ze wsi	26	15	17	54	39	22	21	34
Zameldowania z zagranicy	1	1	1	1	4	0	5	1
Wymeldowania ogółem	68	42	76	98	61	0	88	83
Wymeldowania do miast	41	25	39	49	39	25	42	52
Wymeldowania na wieś	25	17	34	47	22	22	38	25
Wymeldowania za granicę	2	0	3	2	0	0	8	6
Saldo migracji	-4	-3	-37	-19	15	0	-43	-34
Saldo migracji na 1000 osób	-0,5	-0,4	-4,7	-2,4	1,9	0,0	-5,5	-4,4
Saldo migracji zagranicznych na 1000 osób	-0,13	0,13	-0,26	-0,13	0,51	0,00	-0,39	-0,64
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	63	38	38	78	72	42	40	48
Zameldowania z zagranicy	1	1	1	1	4	0	5	1
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	66	42	73	96	61	47	80	77
Wymeldowania za granicę	2	0	3	2	0	0	8	6
Saldo migracji wewnętrznych	-3	-4	-35	-18	11	-5	-40	-29
Saldo migracji zagranicznych	-1	1	-2	-1	4	0	-3	-5
Saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	-0,4	-0,5	-4,5	-2,3	1,4	-0,6	-5,1	-3,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Produkcyjność ludności

Na terenie gminy Osiek w wieku produkcyjnym (kobiety 15 – 59 lat, mężczyźni 15 – 65 lat) znajduje się 4738 osób (61% ogółu ludności), w wieku przedprodukcyjnym (poniżej 14 lat) 1458 osób (19% ogółu ludności), a w wieku poprodukcyjnym (20% ogółu ludności). Jednocześnie w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym przeważają mężczyźni, a w wieku poprodukcyjnym kobiety, co odzwierciedla ogólną tendencję demograficzną – przewaga urodzeń mężczyzn nad kobietami i dłuższa długość życia kobiet.

Obciążenie demograficzne, które oznacza ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym na terenie gminy Osiek wynosi 63,2 osoby i nie wykazuje

wyraźnych tendencji na przestrzeni ostatnich lat. Jednocześnie na terenie miasta Osiek wartość tego wskaźnika jest niższa i wynosi 59,0 osób, natomiast na obszarze wiejskim gminy Osiek dochodzi do 65 osób (tab. 13).

Tab. 13. Wybrane dane statystyczne z zakresu produktywności ludności z podziałem na miejsce zamieszkania na terenie gminy Osiek

Jednostka terytorialna	Grupa	Lata							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem	Wiek przedprodukcyjny	-	-	1 581	1 551	1 523	1 512	1 481	1 458
	Wiek produkcyjny	-	-	4 808	4 788	4 824	4 799	4 788	4 738
	Wiek poprodukcyjny	-	-	1 452	1 480	1 485	1 493	1 495	1 537
	Obciążenie demograficzne – ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	64,4	63,3	63,1	63,3	62,4	62,6	62,2	63,2
	Wiek przedprodukcyjny	-	-	376	380	367	371	357	353
Miasto	Wiek produkcyjny	-	-	1 256	1 262	1 281	1 265	1 272	1 260
	Wiek poprodukcyjny	-	-	358	362	365	362	370	391
	Obciążenie demograficzne – ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	59,8	57,9	58,4	58,8	57,1	57,9	57,2	59,0
	Wiek przedprodukcyjny	-	-	1 205	1 171	1 156	1 141	1 124	1 105
	Wiek produkcyjny	-	-	3 552	3 526	3 543	3 534	3 516	3 478
Wieś	Wiek poprodukcyjny	-	-	1 094	1 118	1 120	1 131	1 125	1 146
	Obciążenie demograficzne – ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	66,0	65,2	64,7	64,9	64,2	64,3	64,0	64,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Zatrudnienie, rynek pracy

Na terenie gminy Osiek pod koniec 2016 roku ogólna liczba pracujących wynosiła 939 osób, z czego 593 osoby to mężczyźni, a pozostałe 346 osób to kobiety. Należy zwrócić uwagę, że na terenie miasta Osiek większy udział w liczbie pracujących mają kobiety (227), a na obszarach wiejskich mężczyźni (395). Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy wynosiła 321 (stan na koniec 2017 roku), przy czym większość stanowiły kobiety.

Największy udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mają długotrwale bezrobotni, natomiast najmniej przypada na osoby bezrobotne poniżej 25 roku życia.

Tab. 14. Wybrane dane statystyczne z zakresu rynku pracy i bezrobocia na terenie gminy Osiek

Rynek pracy i bezrobocie		Lata							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bezrobotni zarejestrowani	Ogółem	-	514	502	513	457	495	461	321
	Kobiety	-	301	313	281	232	272	284	198
	Mężczyźni	-	213	189	232	225	223	177	123
	Do 25 roku życia	-	134	124	104	99	79	87	41
	Do 30 roku życia	-	-	-	-	-	171	156	95
	Powyżej 50 roku życia	-	70	80	91	87	105	103	90
	Długotrwale bezrobotni	-	160	205	241	219	218	227	194
Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	Ogółem	9,1	10,6	12,5	12,0	10,1	9,7	8,6	6,6
	Kobiety	9,2	6,9	9,8	10,4	7,9	7,2	6,1	5,1
	Mężczyźni	8,9	15,2	15,9	14,0	12,9	12,7	11,8	8,5
Pracujący na 1000 ludności		124,5	131	123,7	118,2	124,2	116,4	120,9	-
Pracujący	Ogółem	983	1030	970	924	973	909	939	-
	Mężczyźni	607	655	605	560	607	590	593	-
	kobiety	376	375	365	364	366	319	346	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Ogólna liczba pracujących na 1000 ludności kształtowała się w granicach 121, przy czym na terenie miasta Osiek wartość ta jest znacznie wyższa i wynosi 213, a na obszarach wiejskich zaledwie 89.

Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Osiek wynosił 6,6%, przy czym w podziale na płeć wartość ta wynosiła 5,1% u kobiet i 8,5% u mężczyzn.

Oświata, kultura oraz sport i rekreacja

W gminie Osiek funkcjonuje 5 szkół podstawowych, do których uczęszcza 422 uczniów i 1 gimnazjum, z 223 uczniami. Dodatkowo na terenie gminy Osiek znajduje się 5 placówek wychowania przedszkolnego, w tym 1 przedszkole, do których uczęszcza 208 dzieci.

Współczynnik skolaryzacji brutto, definiowany jako relację liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania, wynosił w szkołach podstawowych 86,48%, natomiast w gimnazjach 87,45%.

Tab. 15. Wybrane dane statystyczne z zakresu oświaty na terenie gminy Osiek

Oświata	Lata							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gimnazja	1	1	1	1	1	1	1	1
Szkoły podstawowe	7	7	6	5	5	5	5	5
Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych [%]	98.04	96.15	92.87	92.48	89.37	85.84	86.48	-
Współczynnik skolaryzacji brutto w gimnazjach [%]	93.57	96.24	94.98	92.21	88.62	90.61	87.45	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Na terenie gminy Osiek znajdują się 2 biblioteki publiczne prowadzone przez 5 pracowników, a całkowita liczba woluminów w księgozbiorach wynosi 24 396. W porównaniu z latami poprzednimi, obecnie zauważa się wzrost liczby czytelników biblioteki. Na jedną placówkę biblioteczną przypada 3867 osób, a liczba woluminów na 1000 mieszkańców kształtuje się w granicach 3154,8. Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 mieszkańców wynosi 73, a na jednego czytelnika przypada średnio 15,4 woluminów. Dodatkowo w bibliotekach funkcjonują 3 komputery przeznaczone do użytku publicznego.

Tab.16. Wybrane dane statystyczne z zakresu kultury i sztuki na terenie gminy Osiek

Kultura i sztuka	Lata							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Biblioteki i filie	2	2	2	2	2	2	2	2
Pracownicy bibliotek	6	6	5	5	5	5	5	5
Księgozbiór	21 525	21 685	21 898	22 338	22 657	23 205	23 762	24 396
Czytelnicy	419	425	430	424	468	485	466	568
Ludność na 1 placówkę biblioteczną	3 948	3 932	3 921	3 910	3 916	3 902	3 882	3 867
Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	2 726,1	2 757,9	2 792,8	2 856,9	2 892,9	2 973,5	3 060,5	3 154,8
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	53	54	55	54	60	62	60	73
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	20,3	20,2	19,9	20,5	32,1	17,0	17,5	15,4
Komputery użytkowane w bibliotece ogółem	3	3	3	3	3	5	3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Na terenie gminy Osiek znajduje się również 1 klub sportowy, do którego przynależy 16 członków. Liczba osób ćwiczących wynosi ogółem 86, z czego aż 82 to mężczyźni, a zaledwie 4 to kobiety.

Tab. 17. Wybrane dane statystyczne z zakresu kultury fizycznej na terenie gminy Osiek

Kultura fizyczna	Lata							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kluby	2	-	2	-	1	-	1	-
Członkowie	152	-	70	-	21	-	16	-
Ćwiczący ogółem	152	-	142	-	46	-	86	-
Ćwiczący mężczyźni	132	-	118	-	46	-	82	-
Ćwiczący kobiety	20	-	24	-	0	-	4	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Osiek znajdują się zaledwie 3 przychodnie i 3 apteki, przez co na jedną aptekę ogólnodostępną przypada aż 2 578 mieszkańców, co wskazuje na ich niedobór w obrębie gminy (tab.18).

Tab. 18. Wybrane dane statystyczne z zakresu ochrony zdrowia na terenie gminy Osiek

Ochrona zdrowia	Lata								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Przychodnie ogółem	2	2	2	3	3	3	3	3	
Liczba przychodni na 10 tys. ludności	2	2	-	-	-	-	-	-	
Liczba ludności na aptekę ogólnodostępną	2 632	3 932	3 921	3 910	2 611	1 951	1 941	2 578	
Apteki	3	2	2	2	3	4	4	3	
Punkty apteczne	1	0	0	0	0	0	0	0	
Porady lekarskie ogółem	25503	24870	23773	25170	18991	23768	22971	23138	
Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w roku [tys. zł]	2 637	2 790	2 731	2 525	2 180	2 416	3 194	-	
Kwoty zasiłków rodzinnych wypłaconych w roku [tys. zł]	1 784	1 680	1 590	1 552	1 384	1 375	1 677	-	
Kwoty zasiłków pielęgnacyjnych [tys. zł]	420	453	480	482	486	488	488	-	
Dzieci objęte opieką w żłobkach do 3 lat	Ogółem	258	238	227	237	241	233	244	247
	Miasto	76	62	55	55	63	57	67	66
	Wieś	182	176	172	182	178	176	177	181

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Uwarunkowania działalności gospodarczej

Na terenie gminy Osiek liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy mieszkańców wynosiła 543, jednocześnie liczba jednostek nowo zarejestrowanych

wynosiła 52, a wykreślonych 36. Na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypadało 88,6 podmiotów gospodarczych, a liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wynosiła 45.

Tab. 19. Wybrane dane statystyczne z zakresu działalności gospodarczej na terenie gminy Osiek

Wskaźniki	Lata							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	537	516	519	529	521	507	522	543
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	66	39	41	37	45	27	40	52
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	30	57	40	31	49	42	28	36
Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	54	52	52	53	52	51	52	54
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	88,3	84,3	84,7	86,5	84,6	82,5	84,6	88,6
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	45	43	43	45	44	42	43	45
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	7,5	7,0	7,1	7,3	7,1	6,9	7,0	7,4
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	2,66	3,05	3,06	3,07	3,06	3,20	3,35	3,49
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	27	31	31	31	31	32	33	35
Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	4	3	0	0	0	1	1	1
Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. Ludności w wieku produkcyjnym	108	64	67	61	73	44	65	84
Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON [%]	5,7	11,1	7,6	5,8	9,3	8,3	5,4	6,7
Podmioty wg klas wielkości ogółem na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	882,6	843,2	846,5	864,7	845,8	825,2	845,9	886,4
Podmioty wg klas wielkości 0-9 na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	841,0	801,7	813,2	833,3	814,7	793,9	814,5	854,8
Podmioty wg klas wielkości 19-49 na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	39,6	39,5	29,1	27,2	26,9	27,1	27,2	27,4
Podmioty wg klas wielkości 50-249 na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	2,1	2,1	4,2	4,2	4,1	4,2	4,2	4,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Według podziału na klasy wielkości, najwięcej podmiotów przypada na małe przedsiębiorstwa (854,8 podmiotów na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym), następnie na średnie (27,4 podmiotów na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym) i duże (4,2 podmiotów na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym).

Na terenie gminy Osiek, ogólna liczba podmiotów nowo zarejestrowanych pod koniec 2017 roku wynosiła 40, z czego zdecydowana większość przypadła na pozostałą działalność i sektor przemysłu i budownictwa. Liczba podmiotów wyrejestrowanych wynosiła 28 w tym 15 przypadło na przemysł i budownictwo, a 13 na pozostałą działalność.

Tab. 20. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane na terenie gminy Osiek

Podmioty gospodarcze		Lata							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Wyrejestrowani	ogółem	24	45	31	24	38	33	22	28
	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	1	0	0	0	0	1	0
	przemysł i budownictwo	3	11	16	11	17	17	11	15
	pozostała działalność	21	33	15	13	21	16	10	13
Zarejestrowani	ogółem	52	31	32	29	35	21	31	40
	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	0	2	0	0	0	0	0
	przemysł i budownictwo	24	11	14	13	9	7	12	15
	pozostała działalność	27	20	16	16	26	14	19	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Majątek i budżet gminy

Tab. 21. Dochody gminy Osiek

Dochody	Lata		
	2015	2016	2017
Dochody majątkowe ogółem	807 807.59	22 650.00	247 773.33
Wpływy ze sprzedaży majątkowej	49.50	6 100.00	0.00
Dochody na 1 mieszkańca ogółem	3 298.29	3 947.90	4 120.30
Dochody ogółem	25 786 043.90	30 750 215.28	31 948 787.25
Dochody własne razem	12 179 866.59	12 082 994.50	12 178 242.00
Dochody podatkowe - podatek rolny	473 452.95	472 119.48	463 502.19
Dochody podatkowe - podatek leśny	83 020.97	112 747.56	112 745.29
Dochody podatkowe - podatek od nieruchomości	6 336 695.13	6 303 370.78	6 408 140.19
Dochody podatkowe - podatek od środków	411 602.79	378 792.01	423 786.69
Wpływy z opłaty skarbowej	18 948.00	20 238.80	16 990.00
Dochody podatkowe - podatek od czynności	95 901.00	105 833.00	194 482.00
Dochody podatkowe - podatek od działalności	1 296.00	1 104.00	1 104.00
Wpływy z opłaty eksploatacyjnej	555 796.80	613 192.40	611 059.20

Dochody	Lata		
	2015	2016	2017
Wpływy z opłaty targowej	21 022.00	19 115.00	13 763.00
Dochody z majątku	540 022.56	349 557.31	244 364.55
Udziały w podatkach stanowiących dochody	2 843 541.35	2 943 602.20	3 079 735.42
Udziały w podatkach stanowiących dochody	2 647 137.00	2 832 785.00	3 057 508.00
Udziały w podatkach stanowiących dochody	196 404.35	110 817.20	22 227.42
Wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych	2 009.35	3 644.12	3 719.12
Wpływy z usług	451 701.39	486 014.28	432 378.32
Pozostałe dochody - środki na dofinansowanie	134 509.69	0.00	0.00
Dochody z majątku - dochody z najmu i dzier-	313 838.06	326 907.31	76 591.22
Dochody podatkowe - ustalone i pobierane na	7 407 572.84	7 381 317.83	7 606 178.36
Dotacje ogółem (celowe + dotacje §§ 200, 620	5 267 952.31	10 196 875.78	12 012 214.25
Dotacje ogółem (celowe + dotacje §§ 200, 620	447 113.40	0.00	80 000.00
Dotacje celowe	4 905 628.73	10 196 875.78	12 012 214.25
Dotacje celowe z budżetu państwa	4 905 628.73	10 191 875.78	11 918 786.86
Dotacje celowe z budżetu państwa	302 849.00	0.00	0.00
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania	3 663 596.07	9 218 164.73	10 982 854.75
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania	1 232 032.66	965 711.05	935 932.11
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania	302 849.00	0.00	0.00
Dotacje celowe z budżetu państwa na zadania	10 000.00	8 000.00	0.00
Dotacje otrzymane z funduszy celowych	0.00	0.00	8 427.39
Dotacje celowe na zadania realizowane na	0.00	5 000.00	5 000.00
Dotacje celowe na zadania realizowane na	0.00	0.00	0.00
Dotacje §§ 200, 620	362 323.58	0.00	0.00
Dotacje §§ 200, 620	144 264.40	0.00	0.00
Finansowanie i współfinansowanie programów	496 833.27	0.00	0.00
Subwencja ogólna razem	8 338 225.00	8 470 345.00	7 758 331.00
Część oświatowa subwencji ogólnej	7 136 547.00	7 124 120.00	6 468 593.00
Uzupełnienie subwencji ogólnej	0.00	0.00	0.00
Część wyrównawcza subwencji ogólnej	970 666.00	1 138 316.00	1 091 210.00
Część równoważąca subwencji ogólnej	231 012.00	207 909.00	198 528.00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

Tab. 22. Wydatki gminy Osiek

Wydatki	Lata		
	2015	2016	2017
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	3 181.33	3 939.67	4 072.92
Wydatki ogółem	24 871 636.18	30 686 100.38	31 581 388.02
Wydatki majątkowe ogółem	603 042.91	191 039.00	329 973.22
Wydatki bieżące ogółem	24 268 593.27	30 495 061.38	31 251 414.80
Wydatki bieżące na wynagrodzenia	10 550 953.69	10 986 456.80	10 568 615.61
Wydatki bieżące na pochodne od wynagro-	2 007 078.47	2 756 732.17	2 289 173.03
Wydatki bieżące na zakup materiałów i usług	4 271 458.81	4 319 245.27	4 387 572.82
Dotacje ogółem	790 008.55	609 688.45	692 795.93
Świadczenia na rzecz osób fizycznych	4 270 887.01	9 794 525.91	11 469 327.06
Wydatki bieżące jednostek budżetowych ogó-	18 578 786.80	19 537 259.41	18 608 041.87
wydatki na obsługę długu (obsługa długu pu-	609 572.21	521 757.52	456 990.20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

9. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Poważne awarie

Poważne awarie mogą powstawać w wyniku awarii systemów energetycznych, przemysłowych, systemów gromadzenia, oczyszczania i odprowadzania ścieków, transportu

substancji szkodliwych dla środowiska. Proponowane przeznaczenia terenu nie będą stwarzać warunków dla powstawania potencjalnych nadzwyczajnych zagrożeń środowiska o skali wykraczających poza normalną eksploatację systemów.

Najbardziej prawdopodobne potencjalne sytuacje awaryjne mogą wystąpić w związku z przemieszczaniem się po drogach pojazdów z substancjami szkodliwymi dla środowiska, mogące powodować skażenie gruntu i wód powierzchniowych, jednak ustalenia projektu zmiany studium nie mają na to wpływu.

Poważne awarie przemysłowe

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2013 roku w *sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych*, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2013 roku poz. 1479 z późn. zm.) o zaliczeniu zakładu przemysłowego do zakładu o zwiększonym ryzyku albo o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii, decyduje rodzaj i ilość substancji niebezpiecznych zlokalizowanych na terenie przedsięwzięcia.

Zgodnie z w/w rozporządzeniem siarka płynna i zestalona nie jest substancją niebezpieczną, a w ramach eksploatacji siarki nie planuje się magazynować materiałów niebezpiecznych w ilościach podanych w w/w rozporządzeniu, w związku z czym przedmiotowa inwestycja (kopalnia siarki) nie kwalifikuje się zarówno do zakładu o zwiększonym ryzyku oraz do zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Główne potencjalne zagrożenia dla środowiska i ludzi, mogące się pojawić na dalszym etapie działalności kopalni, są dokładnie takie same, jak w chwili obecnej i związane są:

- z możliwością pojawienia się niekontrolowanych erupcji wód złożowych,
- z osiadania terenu,
- z możliwością emisji substancji szkodliwych.

Eksploatacja siarki wiązać się może z możliwością erupcji wód złożowych, zanieczyszczających glebę w ich otoczeniu. Powstawanie erupcji w czasie prowadzenia wytopu siarki związane jest z osłabieniem wytrzymałości warstw nadkładu w wyniku nierównomiernego osiadania terenu, wadliwego wykonania lub zniszczenia uszczelnienia rur okładzinowych. W celu przeciwdziałania erupcji na terenie kopalni wprowadzono szereg środków zaradczych do których zalicza się m.in sterowanie strefą wytopu i intensywnością eksploatacji, stosowanie zmiennej siatki wierceń w zależności od budowy geologicznej złoża,

wykonywanie pomiarów szczelności kolumn rur technicznych, otworów eksploatacyjnych i odprężających, analizowanie na bieżąco ciśnień złożowych w kontekście ciśnień bezpiecznych, profilaktyczne zatłaczanie kolumn rur osłonowych, mające na celu eliminację niekontrolowanych wypływów wody złożowej wskutek pęknięć otworów, kontrolę metodą badań sejsmicznych strefy wytopu, kontrolę zmian w nadkładzie zanim nastąpią odkształcenia na powierzchni i zawodnienie warstw nadkładu, stosowanie w czasie wierceń płuczki o odpowiednich parametrach oraz głowicy przeciwerupcyjnej, wykonanie pomiaru osiadań powierzchni nadkładu, prowadzenie likwidacji zbędnych dla potrzeb technologii otworów wiertniczych. W przypadku jednak pojawienia się takiej sytuacji awaryjnej likwidacja zjawisk erupcyjnych polega na zatłoczeniu tworzywem szybkowiążącym kierunków zasilania źródła wypływu. Leje (rowy poerupcyjne) po zaniku lub ograniczeniu wypływu wskutek likwidacji są na bieżąco zasypane i wyrównane. Wypływające wody technologiczne i złożowe ujmowane są w prowizoryczne rzępa w celu niedopuszczenia do skażenia wód powierzchniowych.

Wytapianie siarki powoduje odkształcenie powierzchni terenu - powstają niecki osiadania o zróżnicowanym zasięgu oraz nieregularnym dnie. Do osiadania terenu dochodzi w wskutek zgniatania szkieletu skalnego po wytopieniu siarki pod naciskiem nadległych warstw nadkładu, którego wytrzymałość po wytopieniu siarki w warunkach działania wysokiej temperatury zostaje osłabiona. Obniżenia powierzchni, będące wynikiem osiadania nadkładu eksploatowanego złoża zależą od głębokości zalegania złoża, parametrów geotechnicznych skał budujących nadkład i złoża, ilości wytopionej siarki i pierwotnej porowatości złoża. W celu łagodzenia niecki osiadań i ograniczenia zmian na powierzchni ziemi, prowadzone są obserwacje geodezyjne, wyniki obserwacji są wykorzystywane do ustaleń technologicznych oraz prowadzenia profilaktyki przeciwerupcyjnej. Ponadto stosowane są przedsięwzięcia mające wpływ na ochronę powierzchni: doskonalenie technologii eksploatacji np. w aspekcie sterowania strefą wytopu i niecką osiadania, stosowanie zamkniętego obiegu wód złożowych, eliminacja zrzutu wód technologicznych i powierzchniowych poprzez bieżącą kontrolę stanu technicznego w szczególności w zakresie hermetyzacji węzłów technologicznych, szybkie usuwanie niekontrolowanego wypływu wód złożowych.

Siarka jest substancją palną, w wyniku jej spalania tworzą się szkodliwe i drażniące gazy, pary i dymy. Pyły i pary siarki tworzą z powietrzem mieszaniny wybuchowe, mogą też działać drażniąco na błony śluzowe dróg oddechowych, oczy, skórę i płuca. W celu ograniczenia emisji siarkowodoru na terenie kopalni stosuje się odpowiednie środki zaradcze:

wyposażenie zbiorników polowych siarki płynnej przy sterowniach i stanowisk załadunku siarki płynnej w instalację chemisorpcji, ujęcie wód złożowych z otworów odprężających w systemie zamkniętym, ograniczenie powierzchni rozlewisk w przypadku ewentualnych zaistniałych przebić wód złożowych, poprzez budowę indywidualnych stanowisk pompowych i przepompowywanie ich do systemu odprężającego lub odwadniającego, napowietrzanie wód złożowych.

Do pozostałych zagrożeń mogących się pojawić na terenie kopalni należą: zagrożenie pożarowe, zagrożenie wynikające z kontaktu z wysokimi temperaturami, zagrożenie elektryczne. Zagrożenie pożarowe stwarzają przede wszystkim: zbiorniki siarki płynnej, stanowiska załadunku siarki płynnej, granulowanej, pastylkowanej, rurociągi izolowane na zewnątrz papą izolacyjną – zagrożenie to związane jest z oparami siarki oraz pyłem siarkowym. W mniejszym stopniu zagrożenie pożarowe stwarzają roboty spawalnicze i zwarcia w instalacjach i urządzeniach elektrycznych. Zagrożenie z wysoką temperaturą występują we wszystkich podstawowych obiektach związanych z produkcją, przesyłem wody gorącej i pary technologicznej; wydobywaniem, transportem, magazynowaniem i załadunkiem siarki płynnej. Zagrożenie elektryczne dotyczy porażenia prądem elektrycznym, łukiem elektrycznym. Ochrona przed powyższymi zagrożeniami polega na: przestrzeganiu ogólnych przepisów bhp i przeciwpożarowych, szkoleniu i zapoznawaniu pracowników z potencjalnymi miejscami powstawania pożarów, przeprowadzaniu okresowych przeglądów i remontów instalacji i urządzeń elektroenergetycznych.

Zagrożenie powodziami

Orografia gminy, jej sieć hydrograficzna i aktualny stan wałów przeciwpowodziowych powodują, że na terenie gminy Osiek możemy mieć do czynienia z następującymi źródłami zagrożenia powodziowego:

- zagrożeniem podtopieniami spowodowanymi ekstremalnymi zjawiskami atmosferycznymi,
- zagrożeniem podtopieniami od wysokiego stanu wody na Wiśle,
- zagrożeniem zalaniem w przypadku pęknięcia/przelania wału przeciwpowodziowego.

Największe powodzie i zagrożenia skutkujące zalaniem i potencjalnym zalaniem w gminie Osiek miały miejsce w:

- 1934 rok – przerwanie wałów w miejscowości Niekurza, w rejonie ujścia Wisłoki oraz w miejscowości Sworoń, w Lipniku woda przelewała się przez koronę wałów a obszar zalewowy sięgał do kościoła parafialnego pw. św. Stanisława w Osieku,
- 1997 rok – woda sięgała w niektórych miejscach do korony wałów,

- 2001 rok – wysoki stan wody na Wiśle, wystąpiły przesiąki wału w miejscowościach Szwagrow i Niekurza,
- 2010 rok – wystąpiła w miesiącach: maj i czerwiec i spowodowała następujące uszkodzenia: w miejscowości Matiaszów – obsunięcie i rozmycie skarpy na długości 400 m, w miejscowości Niekurza – obsuwanie skarpy na długości 220 m,
- w miejscowości Szwagrow – rozmycie skarpy na długości 1 km.

W odniesieniu do zagrożenia powodziowego wskazane zostały tereny, które obejmują obszary:

- zalewu wodą o prawdopodobieństwie przewyższenia $p=1\%$.
- zagrożenia powodziowego o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 10 lat (Q10%); ISOK,
- zagrożenia powodziowego o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 100 lat (Q1%); ISOK,
- zagrożenia powodziowego o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi raz na 500 lat (Q0,2%); ISOK.

Gmina Osiek jest potencjalnie zagrożona wylewami wód stuletnich rzeki Wisły i jej dopływów. W obszarze zagrożenia o maksymalnej powierzchni ok. 34,00 km² (co stanowi 26,10% powierzchni gminy Osiek) może również wystąpić zjawisko cofki w korytach dopływów Wisły, które dodatkowo potęguje skutki powodzi. Wskazane obszary zagrożenia powodziowego mogą być dodatkowo stymulowane do wzrostu negatywnych skutków powodzi przez zabudowę terenów zalewowych den dolinnych, co ogranicza zdolność obszarów do naturalnej retencji oraz wzrost powierzchni nieprzepuszczalnych (ulice, place, dachy itp.), co skutkuje gwałtownym odpływem powierzchniowym.

10. Charakterystyka ruchu budowlanego

Analizę ruchu budowlanego na terenie miasta przeprowadzono na podstawie wydanych decyzji o warunkach zabudowy z podziałem na poszczególne miejscowości.

W latach 2010 – 2017 na terenie gminy Osiek wydano łącznie 334 decyzje o warunkach zabudowy, przy czym najwięcej decyzji przypadło na miejscowość Suchowola, a następnie Ossala i Pliskowola. W roku 2017 liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy wynosiła 39, a 5 decyzji dotyczyło celu publicznego (tab. 23, tab.24).

Tab. 23. Decyzje o warunkach zabudowy na terenie gminy Osiek

Miejscowość	Lata								Suma
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Osiek	24		1		4	1	3	2	35
Bukowa	2	1	1	3	1	4		1	13
Długoleka	2	1	2	4	1		2		12
Kąty					1	1	1	1	4
Lipnik					1		1		2
Matiaszów	1	2	1		1	1		1	7
Mikołajów							1	1	2
Mucharzew	1	1		2	2	1	2	3	12
Niekrasów	1	2	4	5	3	2	1	1	19
Niekurza	1							1	2
Ossala	7	9	6	6	5	2	6	5	46
Pliskowola	8	3	4	6	8	2	3	5	39
Strużki	1		2		1	1	2	1	8
Suchowola	8	6	8	6	12	5	13	6	64
Sworoń	1	2		1	2		1	2	9
Szwagrów	2	3	4	3	2	2	1	4	21
Trzcianka Wieś			2		2	1	3	2	10
Trzcianka Kolonia		1	1	3	2			1	8
Tursko Wielkie	1	1	4	2	3	5	3	2	21
Suma	60	32	40	41	51	28	43	39	334

Tab.24 . Decyzje celu publicznego na terenie gminy Osiek

Miejscowość	Lata								Suma
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Osiek	3	1							4
Bukowa		1		1					2
Długoleka									0
Kąty					1				1
Lipnik									0
Matiaszów									0
Mikołajów				4					4
Mucharzew									0
Niekrasów		1		1				1	3
Niekurza									0
Ossala									0
Pliskowola		1						1	2
Strużki									0
Suchowola	1	1						2	4
Sworoń				1					1
Szwagrów	1								1
Trzcianka Wieś								1	1
Trzcianka Kolonia									0
Tursko Wielkie				1					1
Suma	5	5	0	8	1	0	0	5	24

11. Występowanie obszarów zagrożeń geologicznych

Osiadanie

Procesy osiadania w gminie Osiek dotyczą terenu przemysłowego Kopalni Siarki „Osiek” oraz terenów wykorzystywanych pod zabudowę. Ich nasilenie i zasięg jest zindywidualizowany i w większości niezauważalny w przypadku osiadania gruntu pod budynkami w obszarze gminy. Ślady osiadania na terenie Kopalni Siarki również nie są wyraźnie wyeksponowane w krajobrazie.

Należy przypomnieć, że osiadanie jest procesem powolnego obniżania się gruntu, które w skrajnych przypadkach może być przyczyną powstania niecki. Proces ten zachodzi najczęściej pod wpływem:

- kompaktacji czyli ciężaru warstw nadległych,
- ciężaru określonego obiektu budowlanego lub innego np. nasypu posadowionego na gruncie,
- leja depresyjnego lub obniżenia poziomu wód gruntowych,
- usunięcie materiału skalnego z warstw podległych przez procesy krasowe lub inne oraz ich sufozja,
- antropopresja polegająca na wyeksploatowaniu kopaliny użytecznej w granicach złoża.

Osiadanie może mieć również charakter gwałtowny w postaci zawалу, lub powolny i równomierny tak jak to ma miejsce w przypadku terenu górniczego Kopalni Siarki „Osiek”. Generalnie osiadanie powoduje w terenach zabudowanych duże szkody w zabudowie, infrastrukturze i stosunkach wodnych. Najczęściej stosuje się wówczas ankrowanie elementów konstrukcyjnych budynku.

Jednak w obszarze górniczym Kopalni Siarki tego typu szkody nie występują bowiem obszar nie posiada terenów zabudowanych w aktualnych miejscach eksploatacji, natomiast miejsca ewentualnej eksploatacji złoża w terenie zabudowanym wiążą się potrzebą wyeliminowania zabudowy co miało miejsce w odniesieniu do wsi Mikołajów czy przysiółka Łęg.

W terenie/obszarze górniczym Kopalni Siarki „Osiek” osiadanie jest powolnym ruchem obniżającym, który prowadzi do powstania lokalnych, niewielkich niecek. Powstające niecki po wytopie siarki posiadają zróżnicowany zasięgu, głębokości oraz nieregularne dno. Ich wielkość uzależniona jest od wielu czynników, w tym m.in. od zasobności złoża, głębokości jego zalegania, kierunków i intensywności odprężania się warstw skalnych w nadkładzie, charakteru wykształcenia litologicznego złoża jak również intensywności procesu eksploatacji złoża. Na podstawie prowadzonych badań maksymalne osiadania terenu w Kopalni Siarki „Osiek” mogą dochodzić do 4 m, natomiast średnie wynosząc średnio od 2 do 3 m.

Ruchy masowe

Ruchy masowe, powstające w wyniku przemieszczania się mas skalnych wzdłuż stoków przede wszystkim pod wpływem działania siły ciężkości, są częścią procesów denudacji, którego efektem jest niszczenie i wyrównywanie form terenu.

Na terenie gminy Osiek zagrożenie występowaniem ruchów masowych jest niewielkie, występuje jedynie w części północnej gminy i wynika z kilku czynników: morfometrii terenu, pokrycia terenu oraz budowy geologicznej.

Na podstawie danych zamieszczonych w *„Rejestracji i inwentaryzacji zagrożeń geologicznych na terenie całego kraju ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych”* oraz w aplikacji Systemu Osłony Przeciwsuwiskowej SOPO stwierdza się, że na terenie gminy Osiek nie zarejestrowano terenów zagrożonych ruchami masowymi.

Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy w ramach realizacji projektu SOPO przygotował wstępne informacje dotyczące problematyki ruchów masowych na obszarze Polski pozakarpackiej. Na mapach poszczególnych województw zostały przedstawione zasięgi obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych oraz dotychczas udokumentowane osuwiska, badane na przestrzeni ostatnich 30–40 lat, dzięki czemu wskazano rejony, gdzie nie wyklucza się możliwości rozwoju ruchów masowych.

„Przeładowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w skali 1: 50 000” jest opracowaniem opartym wyłącznie na analizie map geologicznych w skali 1: 50 000 oraz materiałów archiwalnych w różnych skalach. W związku z powyższym, dane te nie powinny być wykorzystywane jako referencyjne przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Danych tych nie można traktować jako rejestru osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi (zgodnego z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie informacji dotyczących ruchów masowych ziemi). Zadania związane z prowadzeniem rejestru terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, jak również zadania związane z udostępnianiem informacji z rejestru wykonują starostowie (art. 110a, ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 ze zm.).

Na przeglądowej mapie osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy wykazał, że na terenie gminy Osiek znajdują się zarówno obszary predysponowane do występowania ruchów masowych jak i osuwiska w północnej części gminy.

12. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin

Surowce mineralne występujące na obszarze gminy Osiek mają genezę mioceńską i plejstocieńską. Na tym terenie rozpoznano 6 złóż surowców mineralnych, w tym: 3 złoża siarki i 3 złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej, o zróżnicowanej kategorii: **A+B**, **C₁**, **C₂**, których krótką charakterystykę przedstawiono poniżej (tab. 25).

Tab. 25. Charakterystyka złóż surowców mineralnych w gminie Osiek

Charakterystyka	Nazwa złoża					
	Baranów Sandomierski – Skopane	Grabowiec	Osiek	Osiek-Grabowiec	Osiek-Grabowiec I	Rudniki
Numer złoża	71	9433	70	5804	6300	66
Położenie/ Gmina	Osiek, Padew Narodowa, Baranów Sandomierski	Osiek	Osiek	Osiek	Osiek	Osiek, Połaniec, Rytwiany
Kopalina główna	Siarka	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Siarka	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	Siarka
Użytkownicy		Cegielnia nr 2 „CEG-POL” s.c. Kazimierz Folarz i S-ka	Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol” S.A.	Cegielnia nr 2 „CEG-POL” s.c. Kazimierz Folarz i S-ka	Cegielnia Grabowiec Krzysztof Łoch	brak użytkownika
Kategoria	C ₁	C ₁	A+B, C ₁	–	C ₁	C ₂
Status	nieaktywny	aktywny	aktywny	nieaktywny	aktywny	nieaktywny
Datowanie	miocen	miocen	neogen – miocen – torton	–	Miocen	miocen
Litologia złoża	iłły, wapienie, iłowce	gliny piaszczyste, piaski gliniaste	iłły, wapienie, iłowce	–	gliny piaszczyste, piaski gliniaste	iłły, wapienie, iłowce
Powierzchnia [km ²]	10,7	0,006	5,4	–	0,01	7,7
Średnia	15,8	–	11,5	–	–	5,8

zasobność [t/m²]						
Zawartość siarki w rudzie [%]		–	33,1	–	–	23,3
Miąższość [m]	3,0 – 45,8	2,0 – 13,0	4,0 – 36,5	–	2,4 – 15,3	3 – 10,7
Głębokość spągu [m]	138,4 – 290,1	0,0 – 17,0	109,0 – 163,6	–	2,4 – 17,3	270 – 300

Źródło: opracowanie na podstawie Bazy Midas Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego – dostęp w dniu 19 stycznia 2018 roku

Z bilansu zasobów wykreślono Złoże Osiek – Grabowiec ze wskazaniem przeprowadzenia kierunku rolnego rekultywacji. Spośród złóż siarki rodzimej wymienionych w tabeli 2 dwa złoża mają status złóż nieaktywnych (złoże Rudniki i złoże Baranów Sandomierski – Skopanie) a pozostałe złoża Osiek jest eksploatowane.

Złoża wskazane w bazie Midas Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego charakteryzują się następującymi parametrami:

1. Złoże Rudniki (nr 66) zawiera jednopokładowe złoża siarki rodzimej powstałej w miocenie (trzeciorzęd). Jest ono rozpoznane wstępnie. Spąg i stop kopaliny stanowią utwory tortonu (trzeciorzęd – neogen – miocen), który rozpoczął się około 11,6 mln lat temu a zakończył około 7,2 mln lat temu. Złoże otaczają ily, wapienie i iłowce. Powierzchnia udokumentowana złoża wynosi 770 ha. Średnia zasobność złoża wynosi 5, 844 t/m² przy średniej zawartości siarki w rudzie 23,31%. Jego miąższość średnia to 10,76 m, natomiast maksymalna miąższość nie została określona a miąższość minimalną wskazano na 3,0 m. Maksymalne położenie spągu rozpoznanego złoża znajduje się na głębokości 300,0 m, a minimalna głębokość spągu złoża nie została podana, natomiast średnią głębokość spągu określono na 272,0 m. Zasoby geologiczne bilansowe złoża udokumentowane w kategorii C2 w 1973 roku wynoszą poza filarami – 49 950,0 tys. ton, natomiast w filarach ochronnych zostały oszacowane na 3 150,0 tys. ton.

2. Złoże Osiek (nr 70) jest złożem siarki rodzimej powstałej w górnym trzeciorzędzie (neogen – miocen – torton). Jest ono rozpoznane szczegółowo. Kopalina główna siarki rodzimej składa się z średniej zawartości siarki w rudzie 33,1% pozostałą część stanowią: rudy ilastej (0,3%), rudy marglistej (4,6%), rudy wapiennej (63,2%) Złoże otaczają ily, wapienie i iłowce.

W obszarze górniczym znajdują się następujące poziomy wodonośne:

– czwartorzędowy o swobodnym zwierciadle wody pitnej na głębokości od 0,00 do 5,00 m ze stopniem zmineralizowania od 150 do 2 700 [mg/dm³],

– trzeciorzędowy o napiętym zwierciadle, wody zasolone, pierwotnie zwierciadło na głębokości od 3,0 do 26,0 m poniżej powierzchni terenu, obecnie w wyniku eksploatacji

siarki do 50 m powyżej powierzchni terenu, ze stopniem zmineralizowania od 250 do 9 700 [mg/dm³]. Powierzchnia udokumentowana złoża wynosi 542,94 ha zaś jego średnia zasobność to 11,46 t/m². Średnia miąższość złoża to 17,4 m, natomiast maksymalna 36,5 m a minimalna 4,0 m. Położenie spągu rozpoznanego złoża znajduje się na średniej głębokości 142,3 m, a maksymalne na głębokości 163,65 m a minimalne na głębokości 109,0 m. Złoże siarki rodzimej „Osiek” posiada zatwierdzoną dokumentację geologiczną w stopniu rozpoznania w kategorii C1 na podstawie decyzji Prezesa Centralnego Urzędu Geologii KZK/012/S/4089/80 z dnia 23.06.1980 roku oraz dodatek do dokumentacji Nr 1 KZK/012/M/pf/5058/85/86 z dnia 31.12.1986 roku zatwierdzający zasoby bilansowe w wysokości 52 912 000 ton siarki. Złoże jest obecnie eksploatowane przez Grupę Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol” S.A. w Grzybowie na podstawie koncesji nr 101/94 wydanej przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych w dniu 25 lipca 1994 r. z terminem obowiązywania do 31 grudnia 2020. Aktualny obszar górniczy Osiek został wyznaczony w oparciu o decyzję Ministra Przemysłu nr 67, która obowiązuje również do 31 grudnia 2020 r. Powierzchnia obszaru górniczego Osiek wynosi 1 352,7494 ha (ok. 13,5 km²). Kopalnia prowadzi wydobycie na podstawie zatwierdzonego decyzją Ministra Ochrony Środowiska GO/103/C/92 z dnia 07.10.1992 Projektu Zagospodarowania Złoża oraz dodatków: Nr 1 DG/wk/AK/489-3020/2000 z dnia 17.04.2000 r., Nr 2 DGwk-4792-4/ 7835/07/LP z dnia 13.09.2007 r. oraz Nr 3 DGKks-474-6/13148/13/JM z dnia 04.04.2013 r. W wyniku eksploatacji prowadzonej od 1993 roku wydobyto ponad 15 mln ton siarki.

Według stanu na 31.12.2017 r. zasoby siarki wynoszą:

- geologiczne bilansowe poza filarami ochronnymi (przemysłowe) w kat. A – 1129,27 tys. ton, w kat. C1 – 16 702,91 tys. ton
- geologiczne bilansowe w filarach ochronnych (nieprzemysłowe) w kat. C1 – 8740,29 tys. ton.

3. Złoże Baranów Sandomierski – Skopanie (nr 71) zawiera złoża siarki rodzimej powstałej w miocenie (trzeciorzęd). Złoże jest rozpoznane szczegółowo. Otaczają je ility, wapienie i iłowce. Powierzchnia udokumentowana złoża wynosi 1 072,28 ha. Średnia zasobność złoża wynosi 15,8 t/m² przy średniej zawartości siarki w rudzie 33,1%. Jego miąższość średnia to 21 m, natomiast maksymalna 42,8 m (od 3 do 45,8 m). Minimalne położenie spągu rozpoznanego złoża znajduje się na głębokości 138,4 m, a maksymalne na głębokości 290,1 m. Średnia grubość nadkładu wynosi 207,0 m i waha się w przedziale od 131,3 m do 280,2 m. Obecnie zasoby geologiczne złoża mają charakter nieprzemysłowy i wg stanu na 1980-07-31 (decyzja/zawiadomienie nr KZK/012/M/4232/80) wynoszą poza filarami w kategorii C1– 99 231 tys.

ton, natomiast w filarach ochronnych złoża zasoby te oszacowano w kategorii C1 na 70 267 tys. ton.

4. Złoże Osiek – Grabowiec (nr 5804) złożo zostało wykreślone z bilansu zasobów ze wskazaniem przeprowadzenia rolnego kierunku rekultywacji. Poziom wodonośny występują we wspomnianym złożu na głębokości 0,2-0,3 m.

5. Złoże Osiek – Grabowiec I (nr 6300) obejmuje złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej w postaci ilów, które powstały w górnym trzeciorzędzie – miocenie. Jest ono zagospodarowane i eksploatowane metodą odkrywkową na terenie użytkowym gruntów klasy V.

Powierzchnia udokumentowana złoża wynosi 1,46 ha wg karty złoża a obszaru górniczego ok. 1,72 ha (17 245 m²), natomiast powierzchnia terenu górniczego to ok. 2,4 ha (24 005 m²). Koncesja Nr OŚ.II-7511/21/2007 w dnia 22 października 2007 r. wydana przez Starostę Staszowskiego ważna jest do 31 października 2030 r. Grubość nadkładu złoża wynosi średnio 2,0 m. Natomiast średnia miąższość złoża to 8,9 m, natomiast maksymalna wynosi 15,3 m a minimalna 2,4 m. Położenie spągu rozpoznanego złoża znajduje się na średniej głębokości 9,9 m, a maksymalne na głębokości 17,3 m, zaś minimalne na głębokości 2,4 m. Stosunek N/Z (N – grubość nadkładu, Z – miąższość złoża) średni wynosi 0,220. Zasoby geologiczne bilansowe złoża mają charakter przemysłowy i wg stanu na 2006-12-31 wynoszą poza filarami ochronnymi w kategorii C1– 104,07 tys. m³. Złoże nie posiada filarów ochronnych. Przewidywana wielkość rocznego wydobycia ilów nie została oszacowana. Kopalina może być wykorzystana do produkcji budowlanej ceramiki czerwonej, wyrobów grubościennych, cienkościennych i elementów drażonych. Przewidywany kierunek rekultywacji po zakończeniu eksploatacji złoża to kierunek leśny.

6. Złoże Grabowiec (nr 9433) zawiera złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej w postaci ilów, które powstały w górnym trzeciorzędzie – miocenie. Jest ono zagospodarowane i eksploatowane metodą odkrywkową na terenie nieużytków. Złoże otaczają gleby, gliny piaszczyste przewarstwione piaskami gliniastymi oraz gliny i gliny z dużą ilością piasków pochodzące z czwartorzędu i górnego trzeciorzędu (neogen – miocen). Gleby orne czwartorzędowe pod względem bonitacyjnym należą do najsłabszych klas bonitacyjnych (użytkowych) tj. klasy VI, klasy V i mocniejszej klasy IVb. Powierzchnia udokumentowana złoża to 0,675 ha. Grubość nadkładu wynosi średnio 3,4 m i waha się w przedziale od 2,6 m do 4,0 m. Natomiast średnia miąższość złoża wynosi 7,28 m, natomiast maksymalna wynosi 13,0 m. Położenie spągu rozpoznanego złoża znajduje się na średniej głębokości 10,7 m, a maksymalne na głębokości 17,0 m. Stosunek N/Z (N – grubość nadkładu, Z – miąższość

złoża) mieści się w przedziale od 0,300 do 0,730 i średni wynosi 0,470. Zasoby geologiczne bilansowe złoża mają charakter przemysłowy i wg stanu na dzień 31 grudnia 2002 r. wynoszą poza filarami ochronnymi w kategorii C1– 25,86 tys. m³. Złoże nie posiada filarów ochronnych. Przewidywana wielkość rocznego wydobycia ilów jest szacowana max na 2 tys. m³. Kopalina może być wykorzystana do produkcji budowlanej ceramiki czerwonej, wyrobów grubościennych, cienkościennych i elementów drążonych. Przewidywany kierunek rekultywacji po zakończeniu eksploatacji złoża to kierunek leśny.

13. Występowanie terenów i obszarów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Zgodnie z definicją zawartą w art. 6 ust. 1 pkt. 5 i 15 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 868 ze zm.):

- **obszarem górniczym – jest przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów oraz prowadzenia robót górniczych niezbędnych do wykonywania koncesji;**
- **terenem górniczym – jest przestrzeń objęta przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego.**

Podstawą wyznaczenia granic obszaru górniczego jest dokumentacja geologiczna i projekt zagospodarowania złoża. Obszary i tereny górnicze uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy Osiek ustanowiono następujące obszary górnicze:

- Osiek o nr 101/94 (XLI/1/14) w bazie Midas PIG PIB, o pow. 13 527 494 m², ustanowiony 27 października 1984 roku decyzją Z1: GD0102/1/78 Ministra Przemysłu Chemicznego, która była zmieniana 4 razy, ostatnia obowiązująca zmiana to decyzja nr Z1: GK/wk/AK/3246/97 wydana 10 września 1997 roku przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych dla złoża nr 70 Osiek (kopaliny siarka rodzima) z przewidywanym terminem ważności do 2020-12-31,

- Grabowiec 3 o nr 10-13/1//59 w bazie Midas PIG PIB, na działce ew. nr 19,20, 21 obręb Osiek o pow. 6962,00 m², ustanowiony 28 maja 2003 roku decyzją Z1:OŚ.III-7510/8/03 Starosty Powiatu Staszowskiego dla złoża nr 9433,
- Grabowiec III o nr 10-13-/2/103 w bazie Midas PIG PIB, na działkach ew. nr 390/2, 390/5, 391/4, 391/6 obręb Osiek o pow. 17 245 m², ustanowiony 22 października 2007 roku decyzją OŚ.II-7511/21/2007 Starosty powiatu staszowskiego dla złoża nr 6300 Osiek-Grabowiec I (kopaliny surowce ilaste ceramiczne) z przewidywanym terminem ważności do 2030-10-31.

W przypadku terenów górniczych znajdujących się w granicach gminy Osiek należy wymienić:

- dla złoża siarki rodzimej Osiek (nr 70), zasięg terenu górniczego pokrywa się zasięgiem obszaru górniczego,
- Grabowiec 3 o nr 10-13/1/59 w bazie Midas PIG PIB, na działce ew. nr 19,20, 21 obręb Osiek o pow. 19 949 m², ustanowiony 28 maja 2003 roku decyzją OŚ.III-7510/8/03 Starosty Powiatu Staszowskiego dla złoża nr 9433 Grabowiec (kopaliny surowce ilaste ceramiczne) z przewidywanym terminem ważności do 2023-04-30,
- Grabowiec III o nr 10-13-/2/103 w bazie Midas PIG PIB, na działkach ew. nr 390/2 390/5, 391/4, 391/6 obręb Osiek, o pow. 24 005 m², ustanowiony 22 października 2007 roku decyzją OŚ.II-7511/21/2007 Starosty Powiatu Staszowskiego dla złoża nr 6300 Osiek-Grabowiec I (kopaliny surowce ilaste ceramiczne) z przewidywanym terminem ważności do 2023-04-30.

14. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Na obszarze miasta i gminy układ drogowy ponadlokalny stanowią:

- 1) droga krajowa nr 79 relacji Kraków – Sandomierz, klasy G (planowana do rozbudowy do klasy GP),
- 2) droga wojewódzka nr 765 relacji Chmielnik - Osiek, klasy G,
- 3) drogi powiatowe: nr 42318 relacji Bukowa – Osiek, nr 42319 relacji Osiek – Suchowola, nr 42340 relacji Pliskowola – Osiek, nr 42341 relacji Wiśniówka – Niekrasów, nr 42342 relacji Ossala – Ossala Lesisko, nr 42343 relacji Szwagrów – Trzcianka, nr 42345 relacji Stróżki – Podwale, nr 42346 relacji Tursko Wielkie – Tursko Małe, nr 42347 relacji Szwagrów – Niekurza, nr 42348 relacji Połaniec – Niekurza, nr 1079 relacji Osiek – Długołęka; są to drogi klasy Z.

Obsługa na terenie gminy odbywa się poprzez system dróg (ulic) zbiorczych, lokalnych oraz pozostałych (głównie dojazdowych) oznaczonych graficznie na rysunku

studium.

Poniżej zostały podane szerokości pasów w liniach rozgraniczających, o wielkościach minimalnych, które umożliwią m. in. poprowadzenie wzdłuż dróg chodników dla pieszych oraz ścieżek rowerowych:

- 1) Klasa GP (główna ruchu przyspieszonego) – min. 30m,
- 2) Klasa G (główna) - min. 25 m,
- 3) Klasa Z (zbiorcza) – min. 20 m,
- 4) Klasa L (lokalna) – min. 12m.

Na obszarze miasta i gminy przebiegają następujące linie kolejowe:

- linia kolejowa 65 „Most na rzece Bug – Sławków Płd.”,
- linia kolejowa nr 70 Włoszczowice – Chmielów,
- linia kolejowa nr 75 Rytwiany – Połaniec,
- linia kolejowa do terenów przemysłowych kopalni siarki „Osiek”.

Na obszarze miasta i gminy funkcjonuje jeden grupowy wodociąg zasilany z ujęcia zlokalizowanego na terenie gminy Staszów. Wodociąg „Wiązownica Mała” jest wspólny dla gmin Staszów, Połaniec, Rytwiany i Osiek. Na terenie gminy Osiek z ujęcia z Wiązownicy korzysta: Osiek, Pliskowola, Lipnik, Suchowola, Sworoń, Trzcianka, Tursko Wielkie, Matiaszów, Mucharzew, Niekrasow, Kąty. W miejscowościach: Szwagrów, Niekurza, Bukowa, Ossala, Strużki, Długołęka są wodociągi gminne, które są w zarządzie gminy Osiek.

Na obszarze miasta istnieje system odprowadzania ścieków komunalnych, odprowadzanych ścieki do gminnej oczyszczalni ścieków. Tereny wiejskie nie są obsługiwane przez system kanalizacji sanitarnej. Odprowadzanie ścieków odbywa się do zbiorników wybieralnych, a następnie są one wywożone do punktów zlewnych.

Na terenie miasta i gminy obowiązuje selektywna zbiórka odpadów i wywożenie ich na składowisko poza obszar gminy. Gminne składowisko odpadów zostało zamknięte i podlega rekultywacji w kierunku leśnym.

Miasto i gmina Osiek jest zaopatrywana w energię elektryczną poprzez sieć rozdzielczą napowietrzną oraz kablową średniego i niskiego napięcia.

Przez teren gminy przebiegają napowietrzne elektroenergetyczne linie przemysłowe najwyższych napięć 400kV, 220kV oraz linie wysokiego napięcia 110kV i średniego napięcia 15kV. Wzdłuż linii elektroenergetycznych należy uwzględnić strefy techniczne, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Gmina Osiek nie jest zgazyfikowana. Należy dążyć do zabezpieczenia potrzeb miasta i gminy w tym zakresie poprzez realizację sieci gazowych.

Na obszarze miasta i gminy w zakresie ogrzewania budynków nie funkcjonuje system ciepłowniczy. Potrzeby ciepłne zabezpieczane są poprzez indywidualne źródła ciepła, piece i lokalne kotłownie.

Kopalnia siarki „Osiek” dla potrzeb technologicznych (wydobycia siarki) zasilana jest przez rurociąg – ciepłociąg przesyłowy z Elektrowni Połaniec.

Obszar gminy Osiek objęty jest systemem telefonii przewodowej oraz bezprzewodowej.

15. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Przepisy dotyczące gospodarowanie wodami, w tym kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, zarządzanie zasobami wodnymi, korzystanie z wód, sprawy własnościowe wód oraz gruntów pokrytych wodami, a także zasady gospodarowania tymi składnikami reguluje ustawa *Prawo Wodne* z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz. U. z 20 lipca 2017 r., poz. 1566), która zastąpiła ujednoliconą wersję ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 2268 ze zm.).

Zgodnie z zapisami Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa), ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2012 r. poz. 145, z późn. zm.) oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska, Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, Ministra Administracji i Cyfryzacji oraz Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie opracowania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego (Dz. U. z 2013 r. poz. 104) w terminie do 15 kwietnia 2015 r. Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej przygotował mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) opracowane w ramach projektu „Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami” (ISOK) i przekazał je jednostkom administracji zgodnie z art. 88f ust. 3 ustawy *Prawo wodne* (t. j. Dz. U. z 2017 r., poz. 519 ze późn. zm.)

Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawiono obszary o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi w określonym przedziale czasowym:

– obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q 0,2%),

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q 1%),
  - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q 10%),
- oraz obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku:
- zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego,
  - zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwsztormowego (budowli ochronnych pasa technicznego – według ustawy *Prawo wodne*, obowiązującej przed 12 lipca 2014 r.)

Dodatkowo na mapach zagrożenia powodziowego zawarto informacje dotyczące:

- głębokości wody,
- prędkości wody i kierunków przepływu wody – dla miast wojewódzkich i miast na prawach powiatu oraz innych miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 100 000 osób.

Mapy ryzyka powodziowego stanowią uzupełnienie map zagrożenia powodziowego, określając wartości potencjalnych strat powodziowych i przedstawiając obiekty (dziedzictwa kulturowego, środowiska przyrodniczego, zdrowia i życia ludzi, działalności gospodarczej) narażone na zalanie podczas wystąpienia powodzi o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia. Do najważniejszych elementów naniesionych na mapy zagrożenia powodziowego zalicza się:

- szacunkową liczbę ludności zamieszkującej obszar zagrożony,
- budynki mieszkalne oraz obiekty o szczególnym znaczeniu społecznym, dla których głębokość wody wynosi > 2 m oraz < 2 m (graniczna wartość głębokości wody 2 m została przyjęta w związku z przyjętymi przedziałami głębokości wody i ich wpływu na stopień zagrożenia dla ludności i obiektów budowlanych,
- obszary i obiekty zabytkowe,
- obszary chronione tj. ujęcia wód, strefy ochronne ujęć wody, kąpieliska, obszary ochrony przyrody.
- potencjalne ogniska zanieczyszczeń wody, w przypadku wystąpienia powodzi tj. zakłady przemysłowe, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, cementarze,
- wartości potencjalnych strat dla poszczególnych klas użytkowania terenu, tj. tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny przemysłowe, tereny komunikacyjne, lasy, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, użytki rolne, wody.

Na podstawie Internetowego Systemu Osłony Kraju (ISOK), w gminie Osiek, przedstawiono trzy obszary zagrożenia powodziowego:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q 0,2%),
  - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q 1%),
  - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q 10%),
- oraz dwa obszary narażone na zalanie:
- obszar narażony na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia odcinka wału przeciwpowodziowego
  - obszar narażony na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia obwałowania.

W przypadku gminy Osiek maksymalny zasięg obszaru zniszczenia lub uszkodzenia całkowitego wału obejmuje około 34 km², co stanowi 26,1% powierzchni gminy, natomiast obszar zagrożenia w międzywale zajmuje około 3,8 km², co odpowiada niespełna 3% całkowitej powierzchni gminy. Najbardziej zagrożonymi miejscowościami są: Długołęka, Kąty, Lipnik, Łęg, Nakol, Sworoń, Matiaszów, Trzcianka, Szwagrów, Niekurza, Tursko Wielkie, wschodnia część miasta Osiek oraz ponad połowa obszaru zajmowanego przez Kopalnię Siarki „Osiek”.

Obszary zagrożenia powodziowego, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 500 lat (Q 0,2%) zajmuje około 3 km² gminy, co stanowi 2,3% całkowitej powierzchni, a zagrożenie to nie powinno rozszerzyć się poza wał przeciwpowodziowy. Granica zagrożenia powodziowego dla tego prawdopodobieństwa oraz prawdopodobieństwa wystąpienia powodzi Q 1% (raz a 100 lat) i Q 10% (raz na 10 lat) pokrywa się zgodnie z granicą lewobrzeżnej części Obszaru Natura 2000 mającego znaczenie dla Wspólnoty „Ostoja Żywnów” przechodzącą bezpośrednio przy wale powodziowym Wisły.

Dla terenów potencjalnego zagrożenia powodzią dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej może, w drodze aktu prawa miejscowego, wprowadzić zakaz lokalizowania inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania. Dla obszaru gminy Osiek nie wprowadzono powyższych zakazów dla obszarów potencjalnego zagrożenia powodzią.

Do działań mających zapewnić ograniczenie skutków zagrożenia powodziowego należy:

- utrzymanie w sprawnym stanie technicznym wałów przeciwpowodziowych wzdłuż Wisły (wały na odcinku 14 km, wysokość wałów 4-5 m),
- utrzymanie w sprawnym stanie technicznym automatycznie zamykanych przepustów w razie podniesionego stanu wód na Wiśle przy ujściu do Wisły dopływu Strzegomki z połączonym w odcinku ujściowym rzek Cieku od Turska i Dopływu z Pliskowoli,
- utrzymanie w sprawnym stanie technicznym przepompowni wyposażonej w 4 pompy o łącznej wydajności 6500 l/dobę zlokalizowanej w miejscowości Sworoń, która odprowadza wody do Wisły przez przepusty wałowe,
- zwiększanie retencji terenu gminy poprzez budowę zbiornika retencyjnego oraz zwiększanie zalesienia szczególnie terenów z V i VI klasą bonitacyjną gleb, ograniczanie zabudowy na terenach zalewowych.

16. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Uwarunkowania wynikające z celów rozwoju gminy

Cele rozwoju miasta i gminy Osiek zostały określone w „Strategii rozwoju miasta i gminy Osiek do roku 2012”.

Wizja rozwoju Miasta i Gminy Osiek określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu. W Strategii misja i wizja rozwoju została określona w sposób następujący:

Misja gminy - wizja, jako cel główny brzmi:

“Miasto i Gmina Osiek jest Gminą rolniczo-przemysłową z rozwijaną w niej funkcją agroturystyczną”

Cel ten w rozwinięciu zostaje zapisany jako: Miasto i Gmina Osiek jest gminą rolniczą z wpisaną w jej rzeczywistość funkcją przemysłową. Istnienie na jej terenie Kopalni Siarki "Osiek" stanowi jej stały element i mocną stronę gminy. Gmina jest otwartą na inwestorów w zakresie przetwórstwa rolno - spożywczego i usług obsługi rolnictwa. Przy systematycznym urzeczywistnianiu wizji gminy, z ukierunkowaniem na rozwój obu funkcji jako równoważnych, uznaje się za celowe tworzenie uzupełniającej funkcji bazującej na trwałych wartościach krajobrazu – funkcji turystyczno - wypoczynkowej. Łącznie ma to stworzyć atrakcyjne warunki bytowania mieszkańców gminy, zachęcając jednocześnie do inwestowania na jej terenie.

Cele strategiczne

Osiągnięcie tak postawionego celu głównego misji - wizji gminy jest możliwe poprzez realizację następujących celów strategicznych:

I. Systematyczny wzrost poziomu nauczania poprzez pilne doposażenie szkół.

II. Poprawa w zakresie infrastruktury technicznej i drogowej.

III. Poprawa stanu środowiska w gminie.

IV. Podniesienie poziomu życia gospodarczego gminy.

V. Poprawa w zakresie sfery socjalnej

Potrzeby w zakresie szkolnictwa uznano za sprawę tak ważną i niezbędną dla prawidłowego rozwoju gminy, że zdecydowano to przedsięwzięcie zakwalifikować do kategorii celów strategicznych i wyodrębnić je jako jedno z priorytetowych zadań gminy oraz uznać za samodzielny cel strategiczny Nr 1.

Dla każdego celu strategicznego wykreowano cele cząstkowe, których osiągnięcie warunkuje prawidłową realizację celu strategicznego. Cele cząstkowe zostały przedstawione jako podpunkty i stanowią zwięzły opis osiągania każdego celu strategicznego.

Ustalona wyżej kolejność celów strategicznych, choć stanowi ich ranking, nie oznacza, że rozpoczęcie kolejnego może nastąpić po zrealizowaniu poprzedniego.

Cele bowiem nie kolidują ze sobą, a więc ich efekty nakładają się na siebie, Równoczesne nawet ich realizowanie to wyłącznie sprawa właściwego przygotowania i środków.

Ich rozpisanie na zadania cząstkowe należy traktować jako przykładowe, a więc w zależności od możliwości zabezpieczenia jakości – poziomu wykonania, sposobu jaki w określonym układzie powstaje, zadania cząstkowe mogą być w tym pojęciu modyfikowane. Kolejność rozpisania na zadania cząstkowe tym samym nie stanowi o kolejności wdrażania.

Cele wspierające.

Cel wspierający Nr 1 to:

Utworzenie organizacji wspierającej rozwój gospodarczy np.: "Fundacji Rozwoju Osieka "

– Przykładowy program fundacji:

- * promocja gminy
- * współpraca z różnymi agendami
- * tworzenie informacji o gminie dla podmiotów zainteresowanych działalnością gospodarczą,
- * oferty sprzedaży także i nieruchomości do zagospodarowania,

- * organizowanie szkoleń,
- * doradztwo (np. radca prawny będzie udzielał porad) Fundacja może występować jako spółka prawa handlowego i prowadzić działalność gospodarczą.
- przykładowy harmonogram prac założycielskich:
- * podjęcie uchwały RM o utworzeniu Fundacji Rozwoju.
- * wstępne rozmowy akcesyjne potencjalnych podmiotów – założycieli (celowym jest zaproponowanie udziału znanym osobistościom związanym choćby tylko pochodzeniem z tego terenu, np.: faktyczne członkostwo honorowe)
- * negocjowanie szczegółowe dotyczące tworzenia zasad w tym udziałów kapitałowych, kierunków działania Fundacji,- opracowanie dokumentów założycielskich w tym Statutu Fundacji
- * złożenie wniosku rejestracyjnego Fundację,
- * powołanie Fundacji,
- * wybór organów Fundacji

Cel wspierający Nr 2 to:

Zainspirowanie powstania np.: "Stowarzyszenia na rzecz rekultywacji i rehabilitacji zdegradowanych i zagrożonych terenów" lub "Fundacji Promocji Kwalifikowanej Produkcji Roślinnej i Zwierzęcej" lub Stowarzyszenia Klubu Agroturystyki Doliny Rzeki Wisła – naturalnego krajobrazu itp.

17. Uwarunkowania wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego oraz Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Poniższy tekst stanowi wyciąg z „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego”, uchwalonego uchwałą nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 r., opublikowanego w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego z 2014 r., pod pozycją 2870, ogłoszonym 31 października 2014 r., aktualnym na dzień podjęcia uchwały Nr XI/52/15 Rady Miejskiej w Osieku z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Osiek. W wymienionym dokumencie, problematyka uwarunkowań obejmuje wszystkie, najważniejsze aspekty gospodarki przestrzennej województwa i skupia się na identyfikacji głównych potencjałów

rozwojowych, ale też problemów oraz obszarów problemowych, których zagospodarowanie mieści się w zakresie kompetencji samorządu województwa i w dużej mierze zależy będzie od pomyślnej realizacji zadań ujętych w strategiach i programach wojewódzkich

Poniżej przedstawiono uwarunkowania wynikające z aktualnego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, odnoszące się do obszaru miasta i gminy Osiek.

Miasto i gmina Osiek w części kierunkowej Planu województwa została zakwalifikowana do Staszowskiego obszaru aktywności gospodarczej. Ponadto znalazła się w zasięgu trzech podobszarów funkcjonalnych. Są to podobszar o największym potencjale wydobywania i przetwórstwa surowców mineralnych, podobszar doliny Wisły i podobszar kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług. Wraz z pozostałymi gminami województwa świętokrzyskiego (jako cały obszar województwa) należy też do obszaru o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych (do obszarów tych należą wszystkie województwa Polski Wschodniej) oraz do obszaru predysponowanego do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej ze względu na wysoką koncentrację negatywnych procesów demograficznych.

Do strategicznych kierunków działań przestrzennych, które powinny być podjęte na tych podobszarach zalicza się: oszczędne i racjonalne gospodarowanie występującymi tu zasobami surowców; utrzymanie ciągłości eksploatacji złóż ważnych dla gospodarki regionu; sukcesywna rekultywacja terenów pogórnicych; udostępnienie nowych złóż pod warunkiem, że działalność gospodarcza związana z wydobywaniem surowców uwzględniać będzie wymagania środowiskowe; stosowanie nowoczesnych technologii, zmniejszających uciążliwość eksploatacji i przeróbki surowców dla środowiska; dostosowanie sieci dróg obsługujących zakłady wydobywania i przeróbki surowców do występującego i prognozowanego ich obciążenia ruchem.

A. OSADNICTWO

1. Podstawowe uwarunkowania

Podstawowe uwarunkowania zgodnie z hierarchią sieci osadniczej przyjętą w KPZK 2030 Osiek stanowi ośrodek lokalny, jednak wyposażenie w pewne obiekty infrastruktury społecznej pozwala mu pełnić niektóre funkcje wykraczające poza granice administracyjne siedziby gminy. Obsługę ludności na poziomie subregionalnym zapewnia Sandomierz, zaś na poziomie ponadlokalnym - Staszów (ośrodek lokalny pełniący funkcje powiatowe). Gmina ze

względu na swe położenie poddana jest lokalnym procesom urbanizacji. Ponadto Plan województwa w części dot. kierunków zagospodarowania przestrzennego umiejscowił miasto i gminę Osiek w Staszowskim obszarze aktywności gospodarczej oraz w podobszarze o największym potencjale rozwoju wydobywania i przetwórstwa surowców mineralnych, podobszaru Doliny Wisły oraz podobszaru kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług a także w zakresie obszarów problemowych, do których zalicza się miasto i gminę Osiek. Dokument ten jako wiodącą funkcję dla miasta przewiduje wielofunkcyjną aktywizację społeczno-gospodarczą z przewagą funkcji nierolniczych.

2. Cel polityki wojewódzkiej

– poprawa atrakcyjności osiedleńczej ośrodków lokalnych oraz wzmocnienie ich wpływu na obsługiwane tereny rolne z jednoczesnym ograniczaniem rozproszenia zabudowy wiejskiej.

3. Zasady zagospodarowania przestrzennego

– priorytet dla działań oddolnych, podejmowanych w ramach lokalnych strategii rozwoju oraz finansowanych z programów pomocowych:

- pełne wykorzystanie miejscowych potencjałów i atrakcji historycznych, kulturowych, krajobrazowych i ekonomicznych dla promocji tych ośrodków i rozwoju funkcji gospodarczych;
- podwyższenie standardu usług publicznych, zwłaszcza w ośrodkach powiatowych, a także pretendujących do uzyskania praw miejskich oraz wyrównywanie dostępu do usług publicznych;
- wspomaganie działań służących ekologizacji przestrzeni rolniczej oraz wykorzystaniu energii ze źródeł odnawialnych z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska i krajobrazu.

B. ŁAD PRZESTRZENNY

1. Podstawowe uwarunkowania

Ład przestrzenny i walory krajobrazowe należą obecnie do najsłabszych ogniów gospodarki przestrzennej, najsilniej zagrożonych procesami komercjalizacji i urynkowania procesów osiedleńczych. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią i kształtowanie ładu przestrzennego stanowi nowe wyzwanie skierowane głównie do samorządów lokalnych. W okresie wdrażania gospodarki rynkowej nabrało ono szczególnego znaczenia.

2. Cel polityki wojewódzkiej

– wspieranie działań stymulujących:

- osiągnięcie na obszarze regionu harmonijnego zagospodarowania przestrzeni (ogólnej

estetyki wizualnej i funkcjonalno-przestrzennej), godzącego wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu z rozwojem gospodarki rynkowej, w sposób zapewniający możliwość realizacji potrzeb i aspiracji mieszkańców województwa.

Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego należy do głównych celów warunkujących Planu województwa i zgodnie z zasadą hierarchiczności dokumentów planistycznych oraz wymogiem ich zgodności, wynikającym z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art. 11 pkt 6), musi mieć swoje odzwierciedlenie w planowaniu przestrzennym w skali lokalnej. Sprzyjać temu powinna polityka lokalna zapewniająca ciągłość procesów planistycznych począwszy od systematycznego prowadzenia analiz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, przez sporządzanie i uchwalanie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, m.in. w oparciu o realne zapotrzebowanie na nowe tereny budowlane (analizy demograficzne) oraz zgodnego z nim ustalenia przeznaczenia terenów i sposobów ich zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Oczekuje się jednocześnie ograniczenia lokalizacji inwestycji drogą decyzji administracyjnych.

3. Zasady zagospodarowania przestrzennego

Główne zasady zagospodarowania przestrzennego województwa, w tym zwłaszcza:

- zasada zrównoważonego rozwoju;
  - zasada preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę;
  - zasada przeciwdziałania rozpraszaniu zabudowy
  - zasada racjonalności ekonomicznej;
- oraz zasady uzupełniające:
- prowadzenie stabilnej, długofalowej i odpowiedzialnej polityki przestrzennej, stwarzającej rzeczywistą zachętę dla inwestorów; tworzenie warunków do ochrony wartościowych komponentów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych;
  - priorytetowe traktowanie inwestycji celu publicznego,
  - dążenie do uzyskania sprawnych systemów komunikacyjnych i infrastrukturalnych;
  - zakaz lokalizacji zabudowy na terenach zagrożonych osuwiskami;
  - zakaz sporządzania zmian studium oraz mpzp, obejmujących zbyt mały obszar (kategoryczny zakaz zmian obejmujących pojedyncze działki) z możliwością odstępstw w wyjątkowych sytuacjach – lokalizacja inwestycji celu publicznego;
  - ochrona krajobrazu;

- ochrona przestrzeni „wojewódzkiej” (zagadnienie to szczegółowo opisano w Planie województwa);
- dążenie do uzyskania wysokiej jakości opracowań urbanistycznych, architektonicznych, których realizacja może stanowić wyznacznik atrakcyjności lokalizacyjnej i sprzyjać przyciąganiu inwestycji produkcyjnych i usługowych;
- oszczędna gospodarka terenami oraz unikanie kolizji w zagospodarowaniu przestrzennym;
- racjonalne kształtowanie projektowanych osiedli mieszkaniowych, bądź większych zespołów zabudowy z ustaleniem odpowiedniego zaopatrzenia w usługi oraz infrastrukturę;
- wzrost świadomości społecznej w odniesieniu do potrzeby ochrony ładu przestrzennego, krajobrazu, wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju;
- usprawnienie działania komisji architektoniczno-urbanistycznych oraz funkcjonowania konsultacji społecznych.

C. OCHRONA ŚRODOWISKA

1. Zasoby przyrodnicze

Gmina Osiek posiada wyróżniające się walory przyrodniczo-krajobrazowe. Najcenniejsze pod względem przyrodniczym są doliny rzeczne: Wisły, Kacanki i mniejszych cieków oraz związane z nimi tereny podmokłe. Szczególnie dolina Wisły stanowi unikatowy obiekt przyrodniczy w skali kraju i Europy. Jest ona jedną z niewielu europejskich dużych rzek, zachowanych jeszcze w stanie względnie naturalnym. W dolinach rzecznych wykształciły się cenne przyrodniczo łąki, zbiorowiska szuwarowe, wikliny nadrzeczne, lasy łąkowe oraz starorzecza. Siedliska te charakteryzuje duże bogactwo florystyczne i faunistyczne. Doliny rzeczne stanowią również ostoję dla szeregu rzadkich i chronionych gatunków ptaków, głównie wodno-błotnych. W północnej i południowo-zachodniej części gminy występują większe kompleksy leśne, które cechują się dużą przydatnością turystyczną. Są to w większości drzewostany iglaste z przewagą sosny oraz z domieszką dębu, grabu i buka. Miejscami w dolinach rzecznych i na terenach podmokłych zachowały się fragmenty naturalnych olsów i lasów łąkowych. Na obrzeżach lasów i miedzach pól uprawnych wykształciły się liczne zakrzewienia z dominującą leszczyną i tarniną oraz zadrzewienia. Pełnią one ważne funkcje ekologiczne (glebochronne, wiatrochronne, biocenotyczne i krajobrazowe). Charakterystycznym elementem szaty roślinnej są także zbiorowiska kserotermiczne z rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin oraz wielogatunkowe, barwne agrocenozy chwastów polnych towarzyszących uprawom z szeregiem rzadkich w skali kraju składników flory rodzimej (liczne gatunki pochodzące z południowo-wschodniej Europy i z

rejonu śródziemnomorskiego). Dolina Wisły oraz kompleksy leśne na północy gminy zostały uznane w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego” (zgodnie z kryteriami KPZK) za „obszary cenne przyrodniczo”, które uznaje się za niezwykle istotne z punktu widzenia prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego regionu. Najważniejszym postulatem w zakresie ich zagospodarowania powinno być zapewnienie realnej ochrony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, utrzymanie łączności przestrzennej pomiędzy tymi obszarami oraz przeciwdziałanie ich fragmentaryzacji.

Działalność gospodarcza na tych obszarach powinna być podporządkowana ochronie cennych walorów przyrodniczych.

2. Prawna ochrona przyrody

W południowo-wschodniej części gminy został wyznaczony siedliskowy obszar Natura 2000 „Tarnobrzaska Dolina Wisły”. Obszar ten obejmuje dolinę Wisły ograniczoną do międzywala, na odcinku od ujścia Wisłoki poniżej Połańca, aż do Sandomierza. W dolinie rzeki występują dość duże starorzecza, z naturalną roślinnością. Na lewym brzegu rzeki Wisły dominują kompleksy łąk, a na prawym znaczne połacie lasów nadrzecznych i zarośli wierzbowych. W kilku miejscach, na wzniesieniach występują skupiska olszy czarnej. Obszar ten cechuje duża bioróżnorodność gatunków roślin i zwierząt oraz duża różnorodność siedlisk przyrodniczych, takich jak: naturalne starorzecza z roślinnością pływającą, zanurzoną oraz zaroślową, skupiska łągów nadrzecznych i łąk kośnych. Znaczne powierzchnie wydm nadwiślańskich są pokryte roślinnością inicjującą proces sukcesji. Obszar ten jest bogaty w licznie występujące tu gatunki ptaków, ryb i płazów.

W północnej oraz wschodniej części gminy położone są enklawy obszaru Natura 2000 „Ostoja Żyznów”. Charakterystyczny dla tego obszaru krajobraz stanowi stosunkowo płaska wyżyna lessowa, z gęstą siecią dolin i wąwozów lessowych, parowów oraz wzgórz o stromych ścianach stanowiących dopełnienie doliny Koprzywianki i Kacanki oraz ich dopływów. Występujące tu gleby to głównie brunatnoziemy, rzadziej czarnoziemy, przez co teren jest intensywnie użytkowany rolniczo. Doliny rzeczne zajęte są przez zbiorowiska łąkowe o różnym stopniu wilgotności. Zbocza dolin, wąwozów lessowych i skarpy śródpolne pokrywają płaty muraw kserotermicznych. Dominującymi zbiorowiskami leśnymi są bory sosnowe i mieszane, miejscami występują również różnego typu zbiorowiska łąkowe. Ogółem stwierdzono tu występowanie 15 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Największe znaczenie w Ostoi mają dobrze wykształcone i użytkowane ekstensywnie świeże łąki, fragmenty muraw kserotermicznych, zbiorowiska łąkowe oraz cenne różne typy łągów o wysokiej bioróżnorodności. Stwierdzono tu

nagromadzenie gatunków chronionych, zagrożonych w tym dużą liczbą gatunków górskich. Na terenie ostoi występują rzadkie gatunki: małży, owadów, ryb, płazów, ptaków i ssaków.

W zachodniej części gminy położona jest część ostoi Natura 2000 „Kras Staszowski”. Obszar ten składa się z kilku fragmentów o różnym charakterze. Część południowo-wschodnia ostoi (położona w gminie Osiek) obejmuje dolinę strumienia oraz fragmenty lasów mieszanych z nielicznymi jeziorkami krasowymi. Dolina cieków przecinana jest licznymi dopływami częściowo zmeliorowanymi. Na obszarze tym występują lasy liściaste, bory, w tym bory mieszane oraz siedliska wodno-błotne powstałe w lejkach krasowych. Obecność lejków krasowych i związana z nimi szata roślinna jest najcenniejszą wartością przyrodniczą tego regionu. Są one również świetnym kalendarium historii szaty roślinnej panującej w holocenie. Obszar obejmuje naturalne typy siedlisk oraz gatunki chronione i zagrożone w skali regionu i kraju. Stwierdzono występowanie aż 12 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, największy udział mają niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie oraz dobrze wykształcone grądy i łągi.

W południowej części gminy Osiek, przy granicy z gminą Połaniec został utworzony rezerwat przyrody „Zamczysko Turskie”. Teren rezerwatu obejmuje niewielkie, pagórkowate wzniesienie, porośnięte drzewostanem lipowo-grabowo-wiązowym. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że jest to wyspowe stanowisko grądu położone wśród rozległych mieszanych borów sosnowo-dębowych. Celem ochrony jest przede wszystkim zachowanie cennego starodrzewu lipowego w wieku ok. 200 lat z domieszką wiązu i grabu. Na terenie rezerwatu stwierdzono również występowanie szeregu rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych. Rezerwat przedstawia również cenne wartości historyczne, ze względu na obecność pozostałości po ziemnych wałach obronnych związanych z wczesnym osadnictwem sięgającym XVI w. (na północ od wsi Tursko Małe).

Ponadto na terenie gminy ochroną prawną w formie pomników przyrody objęto najcenniejsze okazy drzew. Na terenie gminy znajduje się ponadto szereg innych obiektów cennych przyrodniczo, które dotychczas nie są chronione prawnie. Zgodnie z art. 44 ustawy o ochronie przyrody (tj. Dz.U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.) Rada Gminy może objąć je ochroną w formie użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i pomników przyrody.

3. System przyrodniczy

Południowo-wschodnia część gminy — dolina Wisły jest ważnym elementem krajowego i europejskiego systemu przyrodniczego. Pełni ona funkcję krajowego korytarza ekologicznego, łączącego Morze Bałtyckie z Karpatami. Dla wielu gatunków ptaków wodno-

łotnych obszar ten jest miejscem lęgowym oraz stanowi ważny szlak sezonowych wędrówek i ciąg dogodnych miejsc postojów. W okresie zimowym jest miejscem zimowania dużych grup kaczek i mew oraz pochodzących ze Skandynawii trzczy, gąsiorów i nurów. Doliny małych cieków stanowiących dopływy Wisły pełnią funkcje lokalnych korytarzy ekologicznych. Ponadto kompleksy leśne położone w północnej oraz południowo-zachodniej części gminy zostały uznane (zgodnie z zapisami KPZK oraz dokumentacją „Projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć ekologiczną Natura 2000 w Polsce” — Białowieża 2005) za część ważnego krajowego lądowego korytarza ekologicznego. Doliny pozostałych małych cieków pełnią funkcje lokalnych korytarzy ekologicznych. Elementy gminnego systemu przyrodniczego znajdują się pod dużą antropopresją związaną z występowaniem licznych barier ekologicznych utrudniających prawidłowe funkcjonowanie systemu. Najważniejsze bariery ekologiczne na terenie gminy stanowi infrastruktura drogowa oraz zwarta zabudowa.

4. Cele polityki wojewódzkiej

– ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

5. Zasady zagospodarowania przestrzennego

- obejmowanie prawną ochroną cennych przyrodniczo obszarów i obiektów dotychczas nie chronionych;
- udrażnianie korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentaryzacji ekosystemów;
- tworzenie korzystnych warunków do ochrony gatunków rzadkich i chronionych;
- zapewnienie zgodności charakteru i poziomu intensyfikacji zagospodarowania z cechami środowiska przyrodniczego, jego naturalną chłonnością i odpornością na zniszczenie;
- stworzenie na obszarach dotychczas niechronionych takich warunków lokalizacji działalności gospodarczej, by jej niekorzystne oddziaływanie na bioróżnorodność ograniczyć do minimum;
- podporządkowanie turystycznego użytkowania i zagospodarowania obszarów cennych przyrodniczo potrzebom zachowania bioróżnorodności;
- unikanie przebiegu nowoprojektowanych odcinków sieci infrastruktury technicznej przez istniejące i planowane do objęcia ochroną obszary cenne przyrodniczo.

D. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

1. Główne uwarunkowania

Na terenie gminy Osiek największymi emitarami zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego są drobne zakłady przemysłowe, kotłownie osiedlowe, ruch samochodowy i

niska emisja oraz elektrownia Połaniec zlokalizowana w sąsiedniej gminie.

Ocenę jakości powietrza atmosferycznego dokonuje się w strefach. Obszar gminy Osiek należy do strefy świętokrzyskiej. Strefie tej zgodnie z „Oceną jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2013 przypisano:

1) wg kryterium ochrony zdrowia:

– klasę A — ze względu dotrzymywania dopuszczalnych norm stężenia: benzenu, dwutlenku azotu, dwutlenek siarki, ołowiu, tlenku węgla, metali w pyłe zawieszonym (arsen, kadm i nikiel) oraz ozonu;

– klasę C — ze względu na: przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM10, przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 powiększonego o margines tolerancji dla stężeń rocznych, przekroczenia poziomu dopuszczalnego benzo(a)piranu;

– klasę D2 — ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego stężenia ozonu;

2) wg kryterium ochrony roślin:

– klasę A — ze względu na przekroczenia poziomu tlenku azotu, dwutlenku siarki i poziomu docelowego ozonu;

– klasę D2 — ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego stężenia ozonu.

2. Cele polityki wojewódzkiej

– poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

3. Zasady zagospodarowania przestrzennego

– stosowanie priorytetów dla technologii niskoemisyjnych oraz systemów grzewczych nie opartych na spalaniu paliw stałych;

– zmniejszanie poziomu niskiej emisji.

E. ODDZIAŁYWANIE HAŁASU

1. Główne uwarunkowania

Głównymi źródłami hałasu na terenie gminy Osiek jest ruch samochodowy oraz ruch pociągów. Lokalnie źródłem takich uciążliwości mogą być zakłady przemysłowe oraz warsztaty samochodowe, tartaki itp.

2. Cele polityki wojewódzkiej

– zmniejszenie stopnia narażenia mieszkańców regionu na ponadnormatywny hałas.

3. Zasady zagospodarowania przestrzennego

– oddzielanie od siebie terenów o funkcjach przemysłowych i mieszkaniowych;

– stosowanie technologii zapewniających dotrzymanie dopuszczalnych norm hałasu.

F. GEOLOGIA I SUROWCE MINERALNE

1. Podstawowe uwarunkowania

Gmina Osiek położona jest w obrębie jednostki geologicznej zwanej Zapadliskiem Przedkarpackim, zbudowanej z osadów trzeciorzędowych. Starsze utwory, prekambryjskie i dewońskie znane są jedynie z otworów wiertniczych. Osady trzeciorzędowe charakteryzuje znaczna miąższość oraz duża zmienność litologiczna. Trzeciorząd wykształcony jest w postaci piasków, piaskowców, zlepieńców, wapieni oraz ilów krakowieckich. W obrębie utworów badenu występują osiarkowane wapienie stanowiące serię złożową siarki rodzimej. Prawie całą powierzchnię gminy pokrywają najmłodsze osady czwartorzędowe. Są to gliny zwałowe, piaski, lessy oraz osady terasy zalewowej, dolin rzecznych i starorzeczy reprezentowane przez mady, mułki, piaski, namuły organiczne i torfy. Kopaliny występujące na terenie gminy Osiek to: siarka rodzima, kruszywo naturalne i surowce ilaste.

Udokumentowano dwa złoża surowców ilastych: Osiek - Grabowiec I i Grabowiec oraz złożo siarki rodzimej Osiek. Aktualnie wszystkie trzy złoża, posiadają koncesję na wydobycie. W najbardziej na południe wysuniętej części gminy znajduje się niewielki fragment złoża siarki Rudniki. Kruszywo naturalne (piaski) niegdyś eksploatowane, obecnie nie posiada złóż o udokumentowanych zasobach.

Osuwiska

Na terenie gminy Osiek miejscami występuje erozja wodna gleb. Takiej erozji ulegają gleby na stromych zboczach wzniesień co niesie za sobą możliwość powstawania osuwisk i co w konsekwencji może prowadzić do realnego zagrożenia zarówno dla różnego rodzaju obiektów budowlanych jak i bezpieczeństwa ludzi. Według projektu SOPO (system osłony przeciwosuwiskowej) takie, „predysponowane” do powstawania osuwisk obszary, zlokalizowane są w najbardziej na północ wysuniętej części Gminy, a w północnym fragmencie miasta Osiek (Grabowiec) znajdują się dwa osuwiska zarejestrowane.

2. Cele polityki wojewódzkiej

- oszczędne i racjonalne korzystanie z zasobów surowcowych;
- systematyczna poprawa stanu środowiska zmienionego w wyniku eksploatacji kopaliny;

3. Zasady zagospodarowania przestrzennego

- wydobywanie surowców zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów prawa, w tym ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- przestrzeganie zasad bezpieczeństwa eksploatacji w odniesieniu do obszarów zamieszkałych, atrakcyjnych turystycznie, o wysokich walorach przyrodniczych

i rolniczych;

– zabezpieczenie rezerw terenowych i ochrona złóż przed inwestycjami nie związanymi z działalnością górniczą, które mogłyby ograniczyć lub uniemożliwić w przyszłości ich eksploatację;

5. Inwestycje celu publicznego

Program SOPO- rozpoznanie, udokumentowanie i zaznaczenie na mapie skali 1:10000 osuwisk oraz terenów potencjalnie zagrożonych ruchami masowymi w Polsce.

G. GOSPODARKA WODNA

1. Główne uwarunkowania

Gmina Osiek położona jest w zlewni Wisły, która stanowi południowo-wschodnią granicę gminy. Odwadniana jest szeregiem mniejszych cieków, z których największe to: Kacanka, która jest dopływem Koprzywianki, Zawidzianka, Trzcianka, Ciek od Turska. Rzeka Wisła posiada wyznaczone przez Prezesa KZGW obszary szczególnego zagrożenia powodziowego. Na obszarze gminy występują dwa poziomy wodonośne: trzeciorzędowy i czwartorzędowy. Gmina Osiek posiada dużą dysproporcję pomiędzy zwodociągowaniem - 131,64 km a skanalizowaniem — ok.18 km.

2. Cele polityki wojewódzkiej

- zapewnienie wymaganej przepisami prawa ochrony zasobów wodnych oraz osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych;
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa powodziowego i ochrony przed skutkami suszy;
- racjonalizacja zużycia wody na cele przemysłowe i konsumpcyjne.

3. Główne zasady zagospodarowania

- zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków bezpośrednio do wód i gruntów;
- podejmowanie zadań gospodarki wodnej w zlewniach oraz całościowe traktowanie zasobów wód powierzchniowych i w głębszych;
- powszechny dostęp do wody pitnej dobrej jakości, zarówno w bliskiej, jak i dalszej perspektywie czasu;
- nadrzędność działań ochronnych w strefach zasilania głównych zbiorników wód podziemnych oraz w strefach ochronnych ujęć wód i źródeł;
- racjonalizacja zużycia wód podziemnych oraz zmniejszanie wodochłonności gospodarki, zwłaszcza przemysłu;
- zasada kompleksowej realizacji systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków na terenach o skoncentrowanej zabudowie oraz indywidualnych rozwiązań na obszarach

o zabudowie rozproszonej;

– respektowanie ograniczeń w zagospodarowaniu obszarów zagrożonych powodzią oraz dolin mniejszych cieków wodnych, dolin bocznych, szczególnie zagrożonych sływem wód w przypadku wystąpienia deszczy nawalnych;

– ochrona terenów potencjalnej retencji zbiornikowej;

– publiczny dostęp do rzek i zbiorników wodnych.

5. Inwestycje celu publicznego

– realizacja „Programu małej retencji dla województwa świętokrzyskiego”.

H. DZIEDZICTWO KULTUROWE

1. Podstawowe uwarunkowania

Gmina powinna uwzględnić w dokumentach planistycznych uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej oraz określić obszary, i zasady ochrony w tym zakresie. W myśl ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz.U. 2014 poz. 1446 z późn. zm.) temu zadaniu powinna służyć gminna ewidencja zabytków, stanowiąca podstawę do sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami. Ponadto trzeba mieć na uwadze zmiany, jakie nastąpiły w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu.

Na obszarze miasta i gminy znajdują się liczne obiekty zabytkowe, w tym obiekty nieruchome i stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Należy jednak pamiętać, że oprócz wpisu do rejestru ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przewiduje inne formy ochrony. W niektórych przypadkach gmina ma decydujący wpływ na ich tworzenie. Dotyczy to parków kulturowych oraz ustaleń ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Oprócz zabytków do dóbr kultury należą również dobra kultury współczesnej, zdefiniowane w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r., które należy uwzględniać w sporządzanych dokumentach planistycznych.

Ponadto należy mieć na uwadze wskazania „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania

Kraju 2030”, dotyczące gospodarowania krajobrazem, zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową. W myśl tej konwencji szczególnej dbałości wymaga przestrzeń o cechach symbolicznych, świadczących o tożsamości i rozpoznawalności miejsca w skali kontynentu, kraju i regionu. Za niezbędne uważa się rozpoznanie i zachowanie charakterystycznych krajobrazów przyrodniczych i historycznych oraz związanych z nimi elementów symbolicznych o charakterze dóbr materialnych lub stanowiących część niematerialną dziedzictwa kultury, a także rozwój współczesnych krajobrazów kulturowych. W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego istotna jest świadomość istniejących zagrożeń, dotyczących zasobów dziedzictwa kulturowego.

Zalicza się do nich:

- rozwój osadnictwa i infrastruktury technicznej, w tym: postępujące rozproszenie zabudowy, sąsiedztwo obcych i agresywnych form nowych budowli, „drutowanie” krajobrazu, potencjalne niszczenie stanowisk archeologicznych w trakcie prac ziemnych i pełna destrukcja na obszarach zbiorników wodnych;
- odkładanie w czasie remontów zabytkowych obiektów i założeń, co może powodować utratę walorów zabytkowych oraz wzrost kosztów prac remontowych, które niewspółmiernie rosną wraz z pogarszaniem się stanu zabytku;
- zaniedbanie obiektów sakralnych innych wyznań, zarastających nieczynnych cmentarzy, co powoduje wymazywanie materialnych śladów wielokulturowej historii regionu, będącej elementem jego tożsamości;
- ograniczona możliwość adaptacji drewnianych obiektów zabytkowych wiejskiej zabudowy mieszkalnej lub gospodarczej na współczesne cele użytkowe, wysokie koszty remontów — niewspółmierne do możliwości właścicieli, prowadzą te obiekty do ruiny i rozbiórki.

Ograniczenia dla inwestowania, których powodem są ustanowione strefy ochrony konserwatorskiej mogą stać się potencjalnym źródłem konfliktów. Jednak należy pamiętać, iż ochrona zabytków, jako cel publiczny, ma w tym przypadku znaczenie nadrzędne.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego określa główne problemy i obszary problemowe województwa, w tym z zakresu dziedzictwa kulturowego. Wschodnia część gminy Osiek należy od obszaru pokrywy lessowej, zawierającej potencjalne stanowiska archeologiczne, a jednocześnie intensywnie użytkowanego rolniczo, który jest szczególnie podatny na destrukcję zasobów archeologicznych. W środkowowschodniej części gminy wskazano obszar problemowy związany z występowaniem złóż kopalin mineralnych, w tym z istniejącą i potencjalną eksploatacją oraz przemysłowym zagospodarowaniem

przetwórczym. Obszar tego rodzaju jest zagrożony degradacją walorów krajobrazu kulturowego i zniszczeniem potencjalnych stanowisk archeologicznych jeszcze przed ich przebadaniem.

2. Cele polityki wojewódzkiej

Cel główny:

– ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego.

Cele wspomagające:

– dążenie do pełnego rozpoznania zasobów dziedzictwa kulturowego oraz objęcie ochroną cennych obiektów i zespołów zabytkowych oraz obszarów o wartościowym krajobrazie kulturowym;

– przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych najcenniejszych zabytków, przede wszystkim układów urbanistycznych oraz obiektów i zespołów o szczególnych walorach.

3. Główne zasady zagospodarowania przestrzennego

– respektowanie przepisów i wymagań ochronnych przy rewaloryzacji obiektów i zespołów zabytkowych objętych ochroną prawną;

– racjonalne, zgodne z wymogami konserwatorskimi zagospodarowanie, użytkowanie i udostępnianie obiektów zabytkowych, z uwzględnieniem celów kulturowych i turystycznych;

– unikanie przekształceń przestrzennych mogących zagrażać zasobom dziedzictwa kulturowego, np. dysharmonijne lub szkodliwe sąsiedztwo;

– eksponowanie w strukturze przestrzennej, w panoramach i sylwetach miejscowości elementów najcenniejszych;

– komponowanie nowych struktur z uwzględnieniem historycznej zabudowy;

– prowadzenie archeologicznych badań ratunkowych na terenach realizowanych lub przewidzianych do realizacji inwestycji wielkoobszarowych;

– edukacja społeczna w zakresie wartości i znaczenia obiektów kulturowych dla promocji i rozwoju województwa oraz integracji regionalnej.

I. OCHRONA KRAJOBRAZU

W 2004 roku Polska ratyfikowała Europejską Konwencję Krajobrazową, stanowiącą umowę międzynarodową przyjętą w ramach Rady Europy, której celem jest promocja działań dotyczących krajobrazu, zwłaszcza jego ochrony, zarządzania oraz planowania przy współdziałaniu społeczności i władz lokalnych. Problematyce ochrony krajobrazu wiele miejsca

poświęcono w „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”. Zgodnie z ustawą o planowaniu zagospodarowaniu przestrzennym gmina powinna uwzględnić w dokumentach planistycznych uwarunkowania wynikające ze stanu i wymogów ochrony krajobrazu kulturowego oraz określić obszary, i zasady ochrony w tym zakresie. W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego wymienia się wiele zagrożeń krajobrazu tj. m.in.: prowadzenie krótkowzrocznej, proinwestycyjnej polityki przestrzennej w gminach, nieuwzględniającej konsekwencji w postaci nieodwracalnych zmian w krajobrazie, w tym nadużywanie decyzji administracyjnych, zastępujących niejednokrotnie studia gminne i plany miejscowe. Efekty niewłaściwej polityki przestrzennej bywają widoczne w przestrzeni m.in. w postaci:

- chaotycznej zabudowy, wkraczającej na stoki, w miejsca eksponowane krajobrazowo, zaburzającej linie ciągów widokowych, realizowanej bez uwzględnienia walorów krajobrazowych, przyrodniczych (zabudowa dolin rzecznych) i kulturowych (obudowa otoczenia zabytków i ich przedpola widokowego);
- kosmopolitycznej zabudowy, pozbawionej cech wynikających z tradycji regionu, zróżnicowanej architektonicznie, materiałowo, skalowo, z detalami i kolorami stwarzającymi dysonans w przestrzeni;
- zmian w krajobrazie wywołanych budową infrastruktury komunikacyjnej (nasypów, estakad, wiaduktów itp.), telekomunikacyjnej (masztów telefonii komórkowej), energetycznej (naziemnych linii przesyłowych, elektrowni wiatrowych, kominów ciepłowniczych), przeciwpowodziowej (tam, dużych zbiorników retencyjnych itd.);
- likwidacji zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, oraz oczek wodnych;
- reklam różnej wielkości i kształtu, lokalizowanych bez żadnych reguł, często zasłaniających wgląd w atrakcyjny krajobraz;
- dzikiej eksploatacji surowców mineralnych, której efektem są szpecące krajobraz „dziury w ziemi” nierzadko przyczyniające się powstania „dzikich” wysypisk śmieci.

2.Cel polityki wojewódzkiej

- ochrona krajobrazu i jego racjonalne wykorzystanie.

3.Główne zasady zagospodarowania przestrzennego

- rozpatrywanie krajobrazu jako sumy składników przyrodniczych i kulturowych;
- unikanie lokalizacji zabudowy, jak również inwestycji z zakresu infrastruktury mogących stanowić dominanty w przestrzeni, na terenach szczególnie eksponowanych krajobrazowo;
- ochrona punktów, ciągów widokowych oraz panoram i stref ekspozycji przed lokalizacją przesłaniającego zagospodarowania, np.: zabudowy, zalesień, kolizyjnych obiektów

i urządzeń infrastruktury technicznej;

– kształtowanie nowej zabudowy w nawiązaniu do tradycji regionu;

– eksponowanie w strukturze przestrzennej, w panoramach i sylwetach miejscowości elementów najcenniejszych;

– ochrona naturalnego pokrycia terenu, szaty roślinnej oraz sposobu użytkowania gruntów tworzących harmonijną mozaikę łąk, sadów, pól uprawnych, lasów, jak również charakterystycznych form rzeźby terenu i interesujących odsłoneń geologicznych;

– sporządzanie analiz krajobrazowych, których wyniki powinny znaleźć odzwierciedlenie w ustaleniach studiów gminnych, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego a także w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;

– edukacja społeczna w zakresie znaczenia krajobrazu dla komfortu życia mieszkańców oraz atrakcyjności zarówno turystycznej jak i inwestycyjnej regionu.

J. DEMOGRAFIA

1. Podstawowe uwarunkowania

Gmina miejsko-wiejska Osiek należy do powiatu staszowskiego, na obszarze którego w latach 2002-2012 ubyło 1 115 osób (1,5%). Na koniec 2012 roku powiat liczył 73 858 mieszkańców (tj. 5,8% ogółu ludności województwa świętokrzyskiego) wchodząc w skład podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego, który skupiał na swym obszarze zaledwie 38,8% ludności województwa, tj. 494 450 osób. W gminie Osiek liczba ludności faktycznie zamieszkałej malała z tym, że przybywało mieszkańców miasta a ubywało ludności zamieszkałej na obszarze wiejskim. Według stanu na 31.12.2012 r. w gminie mieszkało ogółem 7 841 osób (w tym 3 866 kobiet i 3 975 mężczyzn), tj. o 158 osób (o 2,0%) mniej niż na koniec 2002 roku. Miasto Osiek liczyło 1 990 mieszkańców, co stanowiło 25,4% ogółu mieszkańców gminy. W analizowanym okresie w mieście przybyło 47 osób (+2,4%), natomiast na obszarze wiejskim ubyło 205 osób (-3,4%). Ubytek mieszkańców gminy powoduje zmniejszenie wskaźnika gęstości zaludnienia z 62 osób/km² do 61 osób/km², w tym na obszarze wiejskim z 54 do 52 osób/km². Natomiast w mieście odnotowano wzrost ze 111 do 114 osób/km². W latach 2002-2012 przyrost naturalny (na 1000 ludności) wzrósł z (+0,1‰) do (+0,6‰), w tym w miastach z (-3,6‰) do (+3,0‰), a na wsi odnotowano spadek z (+1,3‰) do (-0,2‰). Ujemny przyrost naturalny wystąpił w latach: 2003 - 2006 oraz w 2011 roku i to zarówno w mieście jak i na obszarze wiejskim. Współczynnik urodzeń (na 1000 ludności) obniżył się z 10,5‰ do 10,1‰, w tym na obszarze wiejskim z 11,6‰ do 9,6‰, natomiast w mieście wzrósł z 7,1‰ do 11,6‰. Pozytywnym zjawiskiem jest

spadek współczynnika zgonów z 10,4‰ do 9,5‰ (w mieście z 10,7‰ do 8,6‰, a na obszarze wiejskim z 10,3‰ do 9,7‰). Ponadto w ostatnich latach w gminie odnotowywano wzrost współczynnika zawieranych małżeństw z 5,1‰ do 7,9‰, w tym w mieście z 6,6‰ do 7,1‰, a na obszarze wiejskim z 4,6‰ do 8,2‰. Obszar gminy jest słabo sfeminizowany, ponieważ na 100 mężczyzn przypada 97 kobiet (w województwie 105), przy czym w mieście 102 kobiety (w miastach województwa - 114 kobiet), a na obszarze wiejskim zaledwie 96 kobiet (w województwie na obszarach wiejskich - 101 kobiet). W gminie Osiek saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w większości było ujemne i kształtowało się w granicach od (-1,5‰) do (-2,4‰), w tym w mieście od (-5,7‰) do (+1,5‰), a na obszarze wiejskim od (-0,2‰) do (-3,8‰). Napływ migracyjny na teren gminy odnotowywano w latach 2003-2005. W województwie ujemne saldo migracji kształtowało się od (-1,9‰) do (-2,2‰), a w kraju utrzymało się na poziomie (-0,5‰). Gminę charakteryzuje wyższy od przeciętnego w województwie udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Jednak w ostatnim dziesięcioleciu następował systematyczny spadek udziału dzieci i młodzieży w ogóle ludności z 24,6% do 20,2% (w województwie do 17,6%), w tym w mieście z 23,9% do 18,9% a na wsi z 24,8% do 20,6%. Wzrastał natomiast udział ludności w wieku produkcyjnym z 57,4% do 61,3% (w województwie do 63,2%), w tym w mieście z 59,3% do 63,1% a na wsi z 56,8% do 60,7%, a także udział osób w wieku poprodukcyjnym z 18,0% do 18,5% (w mieście z 16,8% do 18,0%, a na wsi z 18,4% do 18,7%). Dla porównania w województwie osoby starsze stanowiły 19,2% (wzrost o 2,5 pkt. %), w tym w miastach 20,3% a na wsi 18,4% ogółu społeczeństwa. Analiza mało korzystnych procesów demograficznych występujących na terenie gminy miejsko-wiejskiej Osiek daje podstawę do zaliczenia jej do obszarów problemowych województwa świętokrzyskiego - stanowi ona m. in.

- obszar dotknięty znacznym ubytkiem ludności, głównie mieszkańców wsi;
- zachwianej struktury wiekowej - postępującego procesu starzenia się społeczeństwa charakteryzującego się spadkiem udziału dzieci i młodzieży w ogóle mieszkańców oraz wzrostem udziału osób w wieku produkcyjnym (w większości w mieście) i poprodukcyjnym (zwłaszcza na obszarze wiejskim)
- znacznego odpływu ludności - głównie kobiet do miast;
- mało korzystnej struktury płci — defeminizacji (niedoboru kobiet na obszarze wiejskim).

2. Prognoza demograficzna opracowana przez Główny Urząd Statystyczny w Warszawie na lata 2008 – 2035 (w układzie powiatów)

Prognoza demograficzna przewiduje w kolejnych latach dalszy ubytek mieszkańców powiatu

staszowskiego (o 4% w 2020 r. i o 13% na koniec 2035 r.) oraz utrwalenie się niekorzystnych wskaźników demograficznych, tj. spadku gęstości zaludnienia, ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji. Pogorszeniu ulegnie m.in. struktura wiekowa ludności charakteryzująca się nadmiernym wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (do 27% w 2030 roku) i spadkiem udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 16%). Należy się spodziewać zmniejszenia udziału ludności w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata) do 30%, tj. o 8,0 pkt.% oraz wzrostu udziału osób w wieku produkcyjnym niemobilnym do 26%. Osoby w wieku produkcyjnym niemobilnym stanowiąc będą 45% ogółu osób wieku produkcyjnego.

K. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

1. Podstawowe uwarunkowania

Miasto i gmina Osiek charakteryzuje się niezadowalającym wyposażeniem w obiekty służące edukacji, ochrony zdrowia, czy kultury. Potrzeby w zakresie infrastruktury społecznej dotyczą zarówno uzupełnienia, jak i poprawy standardów zagospodarowania obiektów usługowych oraz dostosowania ich oferty do potrzeb mieszkańców.

2. Główne cele i zasady zagospodarowania przestrzennego

- korzystne warunki przestrzenne dla rozwoju szkolnictwa niepublicznego na wszystkich poziomach edukacji
- powszechny dostęp do szkolnictwa na poziomie gimnazjalnym w ośrodkach gminnych;
- wysoki standard opieki zdrowotnej i społecznej dla ludzi starszych, niepełnosprawnych i pozbawionych opieki;
- poprawa dostępności mieszkańców województwa do lokalnych i powiatowych placówek kulturalnych;
- wykorzystanie bogactwa kultury ludowej oraz inicjatyw miejscowych do aktywizacji kulturalnej obszarów wiejskich oraz wzmocnienia tożsamości kulturowej regionu;
- łączenie usług kultury z komplementarnymi funkcjami terenów takimi jak: rekreacja i wypoczynek, usługi handlu i gastronomii o wysokim standardzie, tereny sportu i imprez masowych;
- wsparcie partnerstwa publiczno-prywatnego w rozwoju bazy usługowej realizowanej „dla wspólnego dobra”.

L. RYNEK PRACY

1. Podstawowe uwarunkowania

Pracujący w województwie świętokrzyskim stanowili 3,3% ogółu pracujących w kraju, co dało XII lokatę wśród województw. Najwięcej pracujących posiadało miasto Kielce — 75,6 tys. osób (20,1% ogółu pracujących w województwie), następnie powiaty: kielecki — 46,5 tys. (12,3%), buski — 28,9 tys. (7,7%), sandomierski — 28,6 tys. (7,6%), jędrzejowski — 26,3 tys. (7,0%), starachowicki — 25,9 tys. osób (6,9%), ostrowiecki 25,6 tys. (6,8%) oraz staszowski – 24,6 tys. osób (6,5%). Miasto i Gmina Osiek, wchodząc w skład powiatu staszowskiego przoduje w udziale pracujących w: rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie oraz przemyśle i budownictwie, a także w działalności finansowej i ubezpieczeniowej, obsłudze rynku nieruchomości i pozostałych usługach. Należy zaznaczyć, że świętokrzyskie należy do województw o największym udziale pracujących w rolnictwie, zajmując drugie miejsce po województwie lubelskim.

W powiecie staszowskim na koniec 2012 roku udział pracujących w: rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie w wynosił - 45,6% (z tendencją rosnącą w porównaniu do lat ubiegłych), przemyśle i budownictwie – 25,5%, a w działalności finansowej i ubezpieczeniowej, obsłudze rynku nieruchomości i pozostałych usługach – 21,9%. Osoby pracujące w handlu, naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii, informacji i komunikacji stanowili 7,0% ogółu pracujących w powiecie. Na 1000 ludności przypadało 333 osób pracujących (w województwie 296). Zatrudnieni w sektorze prywatnym stanowili 58,2% ogółu zatrudnionych. Przeciętne zatrudnienie (na 1000 mieszkańców) w województwie wynosiło — 155 osób, a najwyższe wystąpiło w Kielcach — 329 osób oraz w powiatach: staszowskim — 160 osób i sandomierskim — 159 osób. Największy udział w przeciętnym zatrudnieniu posiadało miasto Kielce — 66,3 tys. osób (33,6%), następnie powiaty: kielecki — 18,8 tys. (9,5%), ostrowiecki — 16,1 tys. (8,2%), starachowicki — 13,4 tys. (6,8%), sandomierski — 12,8 tys. (6,5%), konecki i staszowski – po 11,8 tys. osób (tj. po 6,0%). W gminie Osiek odnotowano 970 osób pracujących (w tym 365 kobiet, tj. 37,6%) w podmiotach gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób, bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. W sekcjach, tj.: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja pracowały – 94 osoby, a w pozostałych usługach 473 osób. Statystyka natomiast nie podaje liczby pracujących w przemyśle i budownictwie w gminie. Świętokrzyskie należy do województw o największej stopie bezrobocia - powyżej 15%. Najwyższe bezrobocie od lat dotyka obszary północne i centralne województwa, natomiast niższe obszary południowe, tj. gminy powiatów: buskiego (9,1%), pińczowskiego (9,8%),

kazimierskiego (12,6%), sandomierskiego (12,8%) i staszowskiego (12,9%) oraz miasto Kielce (10,7%).

W gminie Osiek w ostatniej dekadzie udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zmniejszył się i kształtował się na poziomie 19 — 13%. W 2012 roku odnotowano 601 osób bezrobotnych zarejestrowanych, w tym 342 kobiety (56,9%). Pozostający bez pracy ponad rok stanowili 29%, bezrobotni zarejestrowani w wieku do 25 lat ok. 1/3 ogółu bezrobotnych, a w wieku powyżej 50 lat — ok. 15%. Udział długotrwale bezrobotnych wynosił prawie połowę ogółu bezrobotnych. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych ponad 60% stanowiły osoby zamieszkałe na wsi. Znaczną grupę liczącą 463 osoby (77% ogółu bezrobotnych) stanowili bezrobotni w wieku produkcyjnym mobilnym (18 – 44 lata). W województwie na 86 708 osób bezrobotnych zarejestrowanych prawo do zasiłku posiadało zaledwie 15 187 bezrobotnych (17,5%), w powiecie staszowskim na 4 175 bezrobotnych takie prawo miało 719 bezrobotnych (17,2%), natomiast w gminie Osiek – 96 bezrobotnych, tj. 15,9% ogółu bezrobotnych w gminie. Podsumowując należy stwierdzić, że pod względem wykorzystania zasobów pracy miasto i gmina Osiek stanowi obszar problemowy, dotknięty m.in.:

- znaczną stopą bezrobocia – kształtującą się na poziomie 10% - 12%;
- deformacją struktury bezrobotnych (tj. wysokim odsetkiem bezrobotnych kobiet, ludzi młodych pozostających bez pracy, bezrobotnych pozostających bez pracy ponad rok oraz wysokim odsetkiem bezrobotnych z niskim poziomem wykształcenia, bez kwalifikacji zawodowych, bez stażu pracy, długotrwale poszukujących pracy).

2. Nadrzędne zasady polityki przestrzennej

- zasada równości szans dostępu do rynku pracy i edukacji (odnosząca się zwłaszcza do mieszkańców wsi, kobiet i osób dysfunkcyjnych oraz ludzi młodych i długotrwale bezrobotnych); > zasada wyrównywania dysproporcji terytorialnych w zakresie ubóstwa i wykluczenia społecznego;
- tworzenie warunków do zwiększenia mobilności zawodowej mieszkańców;
- preferencje lokalizacyjne dla inwestycji przynoszących trwały wzrost zatrudnienia;
- zasada wspierania wszystkich inicjatyw lokalnych wzrostu zatrudnienia niekolidujących z ochroną środowiska przyrodniczego i krajobrazu.

Ł. BAZA EKONOMICZNA I ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

1. Główne uwarunkowania

Gmina Osiek posiada charakter rolniczo-przemysłowy. Przemysłowy rozwój związany

jest przede wszystkim z jedyną funkcjonującą na świecie kopalnią siarki rodzimej „Osiek”.

W analizie obszarów wiejskich województwa gmina Osiek wykazuje nieznacznie wyższe od średniej dla województwa wartości takich wskaźników jak udział pracujących w zawodach pozarolniczych, dynamika przyrostu podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców oraz dynamika dochodów własnych gminy w przeliczeniu na mieszkańca. Natomiast inne wskaźniki rozwoju przedsiębiorczości, jak: liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, dynamika udziału podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu czy udział bezrobotnych w wieku produkcyjnym plasują gminę poniżej wartości średnich dla regionu. W związku z tym, gmina znalazła się wśród obszarów o najniższym stopniu rozwoju w województwie i pogarszających się perspektywach rozwojowych. Niemniej jednak, Osiek zaliczono do podobszaru o największym potencjale rozwoju wydobywania i przetwórstwa surowców mineralnych. Uwzględniając te dobre perspektywy oraz tradycje przemysłowe gmin sąsiednich: Połaniec, Łubnice, Rytwiany, Tuczępy oraz ośrodka powiatowego Staszów, Osiek wszedł w zasięg wyznaczonego w Planie Staszowskiego obszaru aktywności gospodarczej. Obszar ten cechuje podwyższona na tle województwa dynamika aktywności gospodarczej, a jego główny potencjał, oprócz istniejącego wydobywania siarki, stanowią zrehabilitowane i uzbrojone po wcześniejszym wydobywaniu tego surowca tereny przemysłowe, tereny przemysłu energetycznego w Połańcu oraz liczące się zasoby wykwalifikowanej kadry przemysłowej.

Szanse rozwoju bazy ekonomicznej gminy stwarzają przede wszystkim zatem:

- bogate zasoby siarki rodzimej, eksploatowane w jedynej obecnie na świecie kopalni tego surowca;
- położenie w Staszowskim obszarze aktywności gospodarczej z funkcjonującą podstrefą Tarnobrzesckiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK WISŁOSAN;
- sąsiedztwo Staszowa i Połańca — miast o tradycjach przemysłowych;
- zasoby wykwalifikowanej kadry pracowniczej w branży przemysłowej;
- dogodna dostępność transportowa (droga krajowa 79, droga wojewódzka 765, bliskie sąsiedztwo regionalnego węzła komunikacyjnego w Łoniowie i przeprawy mostowej przez Wisłę w Połańcu w kierunku Mielca i Dębicy, linia kolejowa normalnotorowa nr 70 i szerokotorowa LHS);
- walory przyrodniczo-krajoznawcze terenów nadwiślańskich, sprzyjające podejmowaniu działalności gospodarczej w dziedzinie turystyki i rekreacji;
- potencjalne rezerwy terenów dla rozwoju różnych funkcji gospodarczych.

Natomiast główne problemy rozwoju regionalnego bazy ekonomicznej stanowią :

- peryferyjność obszaru względem głównych krajowych korytarzy transportowych i centrów logistycznych obniżająca konkurencyjność dla lokalizacji kapitału;
- przestarzała struktura gospodarki oraz niska jej innowacyjność, mimo korzystnych zmian w tym zakresie;
- niewystarczające nasycenie nowoczesnymi technologiami, zbyt mały udział produktów wysoko przetworzonych;
- niezakończone procesy restrukturyzacji przemysłu i rewitalizacji terenów poprzemysłowych;
- niedostateczny rozwój sektora usług produkcyjnych, w tym szczególnie o charakterze rynkowym;
- niski poziom inwestycji i nakładów na B+R;
- niewystarczająca współpraca pomiędzy samorządem, nauką i biznesem;
- słaba kondycja bazy ekonomicznej i niska aktywność gospodarcza mieszkańców;
- niedobór terenów inwestycyjnych o uregulowanej sytuacji własnościowej i odpowiednim uzbrojeniu, stanowiący istotną przeszkodę w pozyskiwaniu dużych inwestorów.

2. Cele polityki wojewódzkiej

Głównym celem w omawianej dziedzinie zagospodarowania województwa jest: wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej wraz z wykorzystaniem specyficznych zasobów i potencjałów regionalnych oraz przystosowaniem tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Na terenie gminy Osiek celem będzie zatem:

- kształtowanie warunków przestrzennych dla dywersyfikacji przedsiębiorczości, rozwoju sektora MSP oraz inteligentnych specjalizacji gospodarczych;
- stworzenie systemu korzystnych warunków lokalizacyjnych poprzez modernizację i kompleksowe wyposażanie obszarów aktywności w nowoczesną infrastrukturę komunikacyjną, techniczną i ekonomiczną.

3. Priorytetowe zasady polityki przestrzennej odnoszące się do obszaru gminy

- zasada zrównoważonego wykorzystywania atutów gminy;
- zasada tworzenia wielofunkcyjnych stref aktywizacji gospodarczej, wyposażonych w pełną infrastrukturę techniczną, zdolnych do przyciągania kapitału;
- zasada efektywnego wykorzystania istniejącego zainwestowania i infrastruktury technicznej;
- zasada preferencji dla działalności o dużym zaawansowaniu technologicznym i niskim poziomie szkodliwości dla środowiska przyrodniczego;
- zasada sprzyjania inteligentnej współpracy sektora B+R ze środowiskiem gospodarczym;

- zasada preferencji dla rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw, najbardziej odpornego na czynniki kryzysowe.

M. FUNKCJA ROLNICZA

1. Podstawowe uwarunkowania rozwoju

W strukturze przestrzeni rolniczej województwa gmina Osiek została zakwalifikowana do obszarów wiejskich o słabych warunkach rozwoju rolnictwa co wynika z występowania słabej jakości gleb na tym obszarze. Gleby chronione, klas bonitacyjnych I-IV występują jedynie w nadwiślańskiej części gminy. Na pozostałym obszarze przeważają gleby niskiej i bardzo niskiej jakości (V-VI klasa). Ogólny wskaźnik przydatności rolniczej gleb jest wyraźnie niższy od średniego w regionie i wynosi 61,1 pkt. (województwo -70,4).

Do najważniejszych ograniczeń rozwoju funkcji rolniczej należy również zaliczyć:

- słabe, a lokalnie bardzo słabe warunki glebowe, którym towarzyszy duży i stale rosnący areał gruntów odłogujących oraz źle rolniczo wykorzystanych;
- relatywnie niższa opłacalność gospodarowania w rolnictwie w porównaniu do dochodów z pracy w przemyśle;
- utrzymujące się rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych oraz nadmierne rozproszenie działek rolniczych, idące w parze z wadliwym ukształtowaniem rozłogu pól, które stanowią (obok niewielkiego obrotu ziemią rolniczą) główny czynnik ograniczający transfer ziemi do gospodarstw rozwojowych;
- pogłębiający się regres towarowej produkcji rolniczej;
- brak spójnego systemu obsługi rolnictwa - tworzą go prawie w całości prywatne podmioty gospodarcze, które nie zapewniają wystarczającego poziomu i kompleksowości usług rolniczych.

Wśród uwarunkowań sprzyjających, które mogą stanowić szanse rozwoju sektora rolnego należy wymienić:

- niewystarczająco wykorzystane szanse rozwoju agroturystyki,
- dalsze możliwości intensyfikacji produkcji rybackiej,
- rosnące wraz z postępem kanalizacji gminy i poprawą dostępności komunikacyjnej warunki do rozwoju produkcji „zdrowej żywności” oraz wytwarzania artykułów o cechach regionalnych z przeznaczeniem na rynki zewnętrzne,
- wysoki udział gruntów dobrze uwilgotnionych sprzyjający produkcji biomasy na cele wytwarzania energii odnawialnej.

2. Cele polityki przestrzennej

Cel główny:

– tworzenie warunków przestrzennych do poprawy jakości życia na wsi drogą rozwoju wielofunkcyjnego, poprawy dostępności do usług oraz efektywnej integracji działań społeczno-gospodarczych z ochroną środowiska wiejskiego.

Cele wspomagające realizację celu głównego:

– przystosowanie obszarów zabudowy wiejskiej do różnicowania działalności gospodarczej i powstawania alternatywnych do rolnictwa źródeł dochodu, zwłaszcza w oparciu o lokalne zasoby i potencjały;

– modernizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej w aspekcie potrzeb gospodarstw towarowych i zwiększających areał.

N. ZAGOSPODAROWANIE LEŚNE

1. Podstawowe uwarunkowania

Gmina Osiek zalicza się do obszarów o średnim, w skali województwa, wskaźniku lesistości (28,5%). Największe kompleksy leśne zaliczane w regionalizacji przyrodniczo-leśnej do Krainy Małopolskiej (Mezoregion Chmielnicko-Sraszowski) koncentrują się po obrzeżach gminy, głównie w północnej, ale też zachodniej i południowej jej części.

Lasy w gminie Osiek to siedliska Lasu Mieszanego Świeżego i Boru Mieszanego Świeżego gdzie dominującym gatunkiem jest sosna. Uzupełnieniem składu gatunkowego jest przede wszystkim dąb, mniejszy udział mają brzoza, modrzew oraz inne gatunki. Powierzchnia lasów będąca w zarządzie Nadleśnictwa Staszów wynosi 2681,31 ha a powierzchnia lasów niepaństwowych nadzorowanych przez to nadleśnictwo 1089,28ha. Największymi kompleksami leśnymi są Bukowa i Strużki. Relatywnie niewielka jest w gminie powierzchnia zadrzewień i zakrzewień, zwłaszcza spełniających funkcje glebochronne i wiatrochronne.

Występują natomiast potrzeby zalesieniowe nieużytków i gruntów trwale wyłączonych z zagospodarowania rolniczego.

2. Cele polityki wojewódzkiej

– racjonalne zagospodarowanie zasobów leśnych drogą kształtowania właściwej struktury gatunkowej i wiekowej lasów oraz wykorzystania gospodarczego w sposób zapewniający zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego;

– zwiększenie lesistości na terenach posiadających do tego predyspozycje;

– tworzenie warunków do wdrożenia „Krajowego programu zwiększenia lesistości”.

3. Podstawowe zasady zagospodarowania leśnego

- powszechna i ciągła ochrona lasów (zagospodarowanie lasów na cele nieleśne może być dokonane tylko w uzasadnionych przypadkach i przy braku innych rozwiązań przestrzennych, zmiana przeznaczenia gruntów leśnych Skarbu Państwa na cele nierolnicze i nieleśne wymaga uzyskania odpowiednich zgód, zgodnie z obowiązującymi przepisami);
- eliminowanie kolizji lasów z innymi funkcjami terenów oraz zapewnienie lasom bezpieczeństwa pożarowego;
- respektowanie ustaleń planów urządzenia opracowanych dla lasów Państwowego Gospodarstwa Leśnego i lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa;
- ukierunkowanie rekreacji i turystyki leśnej w sposób godzący funkcje społeczne lasów z ochronnymi i produkcyjnymi (racjonalne wyposażanie lasów i terenów przyleśnych w małą infrastrukturę turystyczną).

O. TURYSTYKA

1. Ogólne uwarunkowania zagospodarowania turystycznego

Na tle województwa gmina nie wyróżnia się wyjątkowymi walorami turystyczno-wypoczynkowymi. Brak zbiorników wodnych czy też szczególnie urozmaiconego krajobrazu oraz mało rozwinięta infrastruktura turystyczna nie predysponuje gminy do dynamicznego rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej.

W „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego” uwzględniono przebiegające przez obszar gminy istniejące szlaki: rowerowy „Miejsca Mocy”; pieszy Chańcza — Pielaszów oraz samochodowe — „Szlak Architektury Drewnianej”, „Monastyczny Szlak Cystersów” a także: „Jagielloński”, „Piłsudskiego” i „Szlak frontu wschodniego I wojny światowej” (trzy ostatnie szlaki są szlakami historycznymi proponowanymi do upamiętnienia i oznakowania).

W „Planie wojewódzkim” znaczna część gminy uznana została za obszar predysponowany do rozwoju agroturystyki. Przesłankę rozwoju funkcji turystycznej może stanowić fakt włączenia fragmentów obszaru gminy do turystyczno-rekreacyjnych rejonów „Czarnej Staszowskiej” i „Nadwiślańskiego”.

W ramach aktywizacji funkcji turystycznej wskazanym byłoby zwrócić szczególną uwagę na odpowiednie oznakowanie i udostępnienie atrakcji kulturowych i przyrodniczych gminy (zwłaszcza położonych w bezpośredniej bliskości szlaków turystycznych), jak również budowę odpowiedniej infrastruktury turystycznej (mała gastronomia, punkty obsługi tranzytu, punkty informacji, itp.).

Najważniejszymi ograniczeniami rozwoju funkcji turystycznej jest niedorozwój infrastruktury

technicznej i turystycznej oraz niewielkie zainteresowanie miejscowej ludności rozwojem agroturystyki. Brak rozwiązania tych problemów będzie wpływał hamująco na rozwój zagospodarowania turystycznego.

2. Cele polityki przestrzennej

- preferowanie ekoturystyki i agroturystyki oraz odpowiednie kanalizowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo;
- stałe i konsekwentne podnoszenie atrakcyjności i konkurencyjności przestrzeni turystycznej gminy.

3. Zasady polityki przestrzennej

- wiązanie udostępniania turystycznego walorów środowiskowych, krajobrazowych i kulturowych z rozbudową infrastruktury turystycznej;
- kojarzenie zagospodarowania turystycznego ze wzmożoną ochroną najcenniejszych walorów przyrodniczych i kulturowych;
- ochrona przestrzeni turystyczno-rekreacyjnej przed zagospodarowaniem obniżającym atrakcyjność turystyczną.

P. KOMUNIKACJA

1. Podstawowe uwarunkowania

Gmina Osiek położona jest w zasięgu oddziaływania korytarzy transportowych:

- korytarz międzyregionalny Warszawa — Sandomierz — Kraków, tworzony przez drogę krajową nr 79;
- korytarz regionalny, łączący na terenie województwa ośrodki położone wzdłuż Linii Hutniczej Szerokotorowej (Sędziszów, Chmielnik, Staszów, Sandomierz), którego elementami będą ww. linia LHS oraz zmodernizowany ciąg drogowy Jędrzejów — Chmielnik — Staszów — Sandomierz, obejmujący drogi: krajowe nr 78 i 79 oraz wojewódzkie nr 765 i 764.

Na obszarze gminy Osiek zlokalizowane są następujące elementy ponadlokalnej sieci transportowej:

- droga krajowa nr 79 Warszawa-Sandomierz-Kraków-Bytom;
- droga wojewódzka 765 Chmielnik-Szydłów-Staszów-Osieki;
- linia kolejowa nr 70 Włoszczowice-Chmielów k/Tarnobrzega;
- linia kolejowa nr 65 „Most na rzece Bug – Sławków Płd.”.

Głównym celem Planu w zakresie rozwoju powiązań komunikacyjnych jest „Ukształtowanie spójnego systemu korytarzy i węzłów komunikacyjnych zapewniających integrację z

europijską siecią TEN-T'. Równolegle będą realizowane następujące cele komplementarne o charakterze wewnętrznym:

- poprawa dostępności komunikacyjnej w obrębie obszarów funkcjonalnych poprzez podniesienie standardów technicznych głównych dróg, budowę systemu obwodnic i bezkolizyjnych skrzyżowań oraz stworzenie multimodalnego systemu transportowego w największych węzłach transportowych;
- rozbudowa sieci drogowej na obszarach niedosłużonych komunikacyjnie oraz realizacja dodatkowych przepraw mostowych na głównych rzekach województwa.

Biorąc pod uwagę fakt, że problem dostępności komunikacyjnej stał się obecnie jedną z najważniejszych barier rozwoju regionu, jako zadania priorytetowe Planu w najbliższym okresie przyjmuje się:

- zapewnienie dogodnej dostępności do najbliższych węzłów transportowych europejskiej sieci TEN-T drogami ekspresowymi S7 i 574;
- ukształtowanie systemu obwodnic głównych ośrodków systemu osadniczego, spełniających standardy ruchu bezkolizyjnego (DRB) — w przypadku konieczności realizacji niektórych odcinków obwodnic w niższych klasach technicznych winna być zachowana możliwość uzyskania standardu DRB w okresie późniejszym;
- wypracowanie z regionalnym przewoźnikiem kolejowym, w uzgodnieniu z organizatorem, nowej konkurencyjnej oferty rynkowej w zakresie transportu kombinowanego, w połączeniu z modernizacją infrastruktury linii kolejowej nr 8 i nr 25, w tym przystankowej;
- zainicjowanie rozwoju funkcji logistycznych i terminali intermodalnych w Kielcach i w innych, głównych węzłach komunikacyjnych posiadających największy potencjał rozwoju tych funkcji;
- wsparcie działań samorządów największych miast w zakresie poprawy funkcjonowania transportu publicznego m.in. drogą tworzenia węzłów integracyjnych (obsługujących różne środki transportu);

2. Cele polityki wojewódzkiej

- jak najszybsze powiązanie regionu z korytarzami paneuropejskimi i ośrodkami metropolitalnymi, zwłaszcza Warszawą, Łodzią i Krakowem, planowanymi drogami ekspresowymi;
- zapewnienie dogodnych połączeń miast powiatowych z Kielcami oraz sąsiednimi ośrodkami powiatowymi (w tym położonymi w województwach ościennych), siecią dróg wojewódzkich z jednoczesną poprawą parametrów technicznych tych tras i wyprowadzaniem ruchu tranzytowego z obszarów zwartej zabudowy;

- poprawa warunków komunikacyjnych obszarów o niskiej gęstości sieci drogowej z ośrodkami ponadlokalnymi;
- poprawa bezpieczeństwa na drogach tego układu oraz ograniczanie uciążliwości ruchu dla mieszkańców i środowiska naturalnego;
- modernizacja szlaków kolejowych łączących region z głównymi metropoliami, głównie drogą modernizacji istniejącej sieci, zapewniająca poprawę bezpieczeństwa, podwyższenie prędkości, zwiększenie przepustowości szlaków, a także zmniejszenie emisji hałasu i wibracji;
- nadrobienie opóźnień w budowie społeczeństwa informacyjnego umożliwiające zabezpieczenie perspektywicznych potrzeb w zakresie łączności telefonicznej, usług transmisji danych, radiokomunikacyjnych, wizyjnych i multimedialnych, w tym z sieci Internetowej oraz wszelkich usług dodatkowych w sieciach stacjonarnych i mobilnych, naziemnych i satelitarnych.

3. Zasady zagospodarowania i ochrony nadrzędnego układu drogowego

- respektowanie zasady ciągłości planistycznej i efektywna ochrona korytarzy rezerwowanych pod budowę nowych odcinków dróg krajowych i wojewódzkich oraz obejść i obwodnic miejscowości z wyjątkiem terenów, które zostały nadmiernie obudowane i nie zapewniają uzyskania wymaganych klas technicznych;
- planowanie nowych odcinków dróg tego układu w racjonalnym oddaleniu od zabudowy, uwzględniającym rozwój obszarów zurbanizowanych oraz aspekty techniczno- ekonomiczne;
- wzmożona ochrona istniejących korytarzy drogowych, przenoszących ruch tranzytowy przed obudową kubaturową, nie związaną bezpośrednio z ruchem — utrudniającą lub uniemożliwiającą uzyskanie wymaganych norm eksploatacyjnych;
- separacja ruchu lokalnego i tranzytowego oraz izolacja ruchu samochodowego od rowerowego i pieszego;
- uwzględnienie wymogów ochrony środowiska przy projektowaniu, budowie i eksploatacji obiektów i tras systemów transportowych, w tym unikanie fragmentaryzacji struktur przyrodniczych oraz przebiegu nowo projektowanych odcinków tras komunikacyjnych przez objęte ochroną obszary cenne przyrodniczo;
- stosowanie urządzeń ułatwiających przemieszczanie się zwierząt w poprzek korytarz transportowych (tunele, przepusty, mosty, kładki, itp.) oraz ograniczających negatywne oddziaływanie hałasu (obudowa biologiczna, naturalne ekrany akustyczne itp.);
- komunikowanie nowych terenów zabudowy osiedlowej, projektowanej w sąsiedztwie tego układu, wyłącznie poprzez odcinki dróg niższych klas (funkcjonujące w systemie dróg

lokalnych);

- wspieranie podniesienia konkurencyjności transportu publicznego w stosunku do indywidualnego transportu samochodowego i stopniowe eliminowanie go z centrów miast;
- zapewnienie korzystnych warunków dla realizacji obiektów zaplecza technicznego ruchu ciężarowego bezpośrednio przy trasach jego przebiegu, a także obiektów obsługi podróżnych przy trasach ruchu turystycznego
- wykorzystanie linii szerokotorowej LHS do rozwoju obszarów położonych w jej sąsiedztwie;
- poprawa komunikacji kolejowej ze wszystkimi najbliższymi ośrodkami metropolitalnymi;
- wykorzystanie sieci kolejowej, w większości dwutorowej, zelektryfikowanej i mało obciążonej ruchem dla odciążenia dróg od najcięższych przewozów masowych (surowce mineralne, materiały budowlane itp.);
- priorytet dla lokalizacji centrów logistycznych opartych o istniejącą infrastrukturę kolejową i drogową;
- modernizacja infrastruktury transportowej uwzględniająca zwiększenie prędkości komunikacyjnych na wybranych trasach, dla poprawy konkurencyjności transportu kolejowego z jednoczesnym zwiększeniem bezpieczeństwa m.in. w wyniku likwidacji skrzyżowań jednopoziomowych;
- stworzenie systemu regularnych przewozów pasażerskich, łączących centra metropolii o częstotliwości dostosowanej do potrzeb;
- rozbudowa systemu komunikacji zbiorowej koleją regionalną z wykorzystaniem istniejących linii wraz z możliwością odbudowy połączeń nieczynnych oraz uruchomienia nowych; budowa nowych przystanków kolejowych oraz modernizacja istniejących celem integracji z innymi środkami transportu;
- przy projektowaniu linii kolejowych oraz w trakcie ich użytkowania, a także w planowaniu przestrzeni wokół tych obiektów należy przestrzegać wymogów i ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych w zakresie linii kolejowych;
- wykorzystanie sieci kolejowej wąskotorowej do organizacji przewozów pasażerskich;
- dostęp do połączeń w ruchu automatycznym z całym światem oraz objęcie zasięgiem obsługi telefonii komórkowej obszaru całego województwa;
- likwidacja obszarów „cyfrowego wykluczenia”;
- oparcie dostępu do szerokopasmowego Internetu na dominującej w Europie i w kraju technologii ADSL oraz systemu publicznego dostępu do Internetu na sieci WIAN;
- konkurencyjność na rynku lokalnych i ponadlokalnych usług telekomunikacyjnych i

teleinformatycznych;

–preferencje dla innowacyjnej gospodarki elektronicznej;

–przy lokalizacji inwestycji z zakresu infrastruktury telekomunikacyjnej stanowiących dominanty krajobrazowe należy każdorazowo brać pod uwagę potrzebę ochrony krajobrazu. W miejscach szczególnie eksponowanych krajobrazowo istnieje możliwość wprowadzenia zakazu lokalizacji takich inwestycji (uwarunkowana szczegółowym uzasadnieniem) z jednoczesnym wskazaniem innych terenów przeznaczonych pod ten cel.

4. Inwestycje celu publicznego

Na terenie gminy Osiek planuje się realizację następujących inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym w zakresie komunikacji:

- rozbudowę drogi nr 765 na odcinku Staszów-Osiek wraz z obwodnicą Osieka;
- Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej.

R. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I ENERGETYKA

1. Podstawowe uwarunkowania

Przez obszar gminy przebiegają linie elektroenergetyczne: 400 kV relacji Połaniec – Ostrowiec Świętokrzyski, 110 kV Połaniec – Staszów, 110 kV Połaniec – Siarka Osiek, 110kV Siarka Osiek – Piaseczno WOE, 110 kV Klimontów - Osiek.

Do Planu województwa wnioskowana była lokalizacja na obszarze bioelektrowni o mocy 3 MW.

Biorąc pod uwagę wysoką dynamikę rozwoju energetyki odnawialnej, która może stwarzać zagrożenia środowiska i krajobrazu oraz brak uregulowań prawno-programowych dotyczących rozmieszczania tych obiektów, w Planie województwa zawarto główne zasady i standardy polityki lokalizacyjnej dotyczącej rozmieszczenia obiektów OZE.

Zaleca się jednocześnie, by w planach miejscowych i studiach uikzp gmin, które są zainteresowane rozwojem energetyki odnawialnej zostały określone obszary predysponowane do lokalizacji tego rodzaju obiektów.

2. Cel polityki wojewódzkiej

– ukształtowanie nowoczesnych i niezawodnych systemów infrastruktury energetycznej oraz sukcesywne zwiększanie wykorzystania odnawialnych zasobów energii.

3. Zasady polityki przestrzennej

- rozwój sieci elektroenergetycznych z uwzględnieniem potrzeb generacji rozproszonej opartej na lokalnych źródłach energii;
- stymulowanie rozwoju kogeneracji (skojarzonego wytwarzania ciepła i energii elektrycznej

przy maksymalnym ograniczeniu strat przesyłu i transformacji tej energii);

- budowa (rozbudowa) systemu przesyłowego i dystrybucyjnego gazu ziemnego na terenach pozbawionych zaopatrzenia w gaz sieciowy;
- wspomaganie rozwoju różnych form pozyskania energii wytworzonej z lokalnych źródeł odnawialnych z poszanowaniem walorów środowiska przyrodniczego, kulturowego, krajobrazu oraz przy wykluczeniu kolizyjności z zabudową mieszkaniową oraz ze strefą od stacji radarowej;
- uwzględnienie pasa technicznego od linii elektroenergetycznych i stref kontrolowanych od gazociągów, w tym ograniczeń w nich obowiązujących w przepisach odrębnych;
- zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w przypadku urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW oraz ich stref ochronnych jest wymóg ich wyznaczenia w studiach i planach miejscowych;
- tworzenie warunków do współpracy samorządów lokalnych z zainteresowanymi podmiotami gospodarczymi (społecznymi i prywatnymi) w celu realizacji małych jednostek wytwórczych bazujących na lokalnych źródłach energii.

II. GOSPODARKA ODPADAMI

1. Podstawowe uwarunkowania

Zgodnie z obowiązującym „Planem gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”, miasto i gmina Osiek została zaliczona do Regionu 1 gospodarki odpadami. W jego obrębie zlokalizowane są:

- instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych i wydzielania ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku – msc. Janczyce, gm. Baćkowice, oraz przewidziana do zastępczej obsługi instalacja – msc. Janik, gm. Kunów;
- instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzania z nich produktów o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone w przepisach odrębnych lub materiału po procesie kompostowania lub fermentacji dopuszczonego do odzysku w procesie odzysku R10 – msc. Janczyce, gm. Baćkowice, a także zastępcza instalacja w msc. Janik, gm. Kunów;
- instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych – Janczyce, gm. Baćkowice (instalacja zastępcza – msc. Janik, gm. Kunów).

2. Cel polityki wojewódzkiej

– osiągnięcie przez województwo standardów unijnych w gospodarowaniu odpadami, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3. Zasady polityki przestrzennej

- wsparcie zorganizowanego systemem odbierania odpadów komunalnych, obejmującego wszystkich mieszkańców;
- selektywna zbiórka, odbiór i odzysk odpadów;
- ograniczenie składowania komunalnych osadów ściekowych m.in. poprzez ich termiczne przekształcanie.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku

Strategia wskazuje, że powiat staszowski ma charakter rolniczy wg dominującej sekcji gospodarki. Ponadto w przypadku wymienionego powiatu warunki życia są na poziomie średniej wojewódzkiej (w niektórych aspektach jak stopa bezrobocia wskaźniki są wyższe). Strategia wskazuje również na konieczność wspierania charakterystycznych gałęzi gospodarki w regionie takich jak: przemysł wydobywczy oraz wykorzystanie i rozwijanie potencjału staszowskiej podstrefy Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej jako narzędzia polityki regionalnej w celu poprawy warunków rozwoju gospodarczego dla kluczowych branż. W strategii określono powiat staszowski jako jeden z obszarów o najniższych wskaźnikach dostępu do usług publicznych.

II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Kierunki zagospodarowania przestrzennego wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

Poniżej przedstawiono kierunki zagospodarowania przestrzennego wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, o którym mowa w części I pkt 17 opracowania, odnoszące się do obszaru miasta i gminy Osiek.

A. OSADNICTWO

Kierunki wsparcia samorządu województwa:

- poprawa dostępu do podstawowych dóbr i usług publicznych z jednoczesnym podniesieniem standardu obsługi mieszkańców na obszarach niedosłużonych;
- odnowa zdegradowanych obiektów i terenów, zwłaszcza posiadających znaczenie

ponadlokalne;

- rozwój wielofunkcyjny obszarów wiejskich i dywersyfikacja działalności gospodarczej, służącej aktywizacji otaczających terenów;
- integracja rynków pracy, a zwłaszcza zapobieganie drenażowi młodej, wykształconej kadry;
- tworzenie lokalnego systemu korzystnych warunków terenowych dla przyciągnięcia inwestycji gospodarczych i trwałego zwiększenia miejsc pracy.

B. ŁAD PRZESTRZENNY

Kierunki polityki przestrzennej:

- stałe monitorowanie stanu zagospodarowania przestrzennego, sporządzanie ocen aktualności studium, które powinny wskazać zakres niezbędnych zmian tego dokumentu;
- wprowadzanie tam gdzie są do tego wskazania nowych form ochrony przyrody, dziedzictwa kulturowego (zwłaszcza w postaci parków kulturowych, stref ochronnych) i krajobrazu;
- ochrona obszarów zagospodarowania;
- dążenie do uzyskania pokrycia gminy obowiązującymi mpzp na terenach przewidzianych do urbanizacji;
- poprzedzająca zabudowę realizacja infrastruktury technicznej,
- zabezpieczanie w opracowywanych dokumentach planistycznych niezbędnej rezerwy terenowej oraz właściwego sąsiedztwa dla inwestycji celu publicznego;
- wyznaczanie przestrzeni publicznych w studiach uikzp sporządzanych dla obszarów obejmujących całą powierzchnię gminy;
- organizacja konkursów na koncepcje architektoniczne i urbanistyczne, uwzględniające zagospodarowanie zieleni itp., przy udziale doświadczonych architektów, urbanistów (wpływ na jakość opracowań);
- wypracowanie katalogu dobrych wzorców z zakresu architektury i urbanistyki;
- dogłębna diagnoza stanu istniejącego, prowadzenie analiz: demograficznych, ekonomicznych, krajobrazowych i innych, a następnie na podstawie ich wyników racjonalne wyznaczanie nowych terenów budowlanych oraz dokładne określanie zasad ich zabudowy, w tym kolejności zabudowy (które z wyznaczonych nowych terenów budowlanych powinny być uruchamiane w pierwszej kolejności, zapewnienie im niezbędnych mediów, a które dopiero po wyczerpaniu tych pierwszych) oraz lokalizacji innych funkcji, jak również precyzyjne określanie terenów wyłączonych z zabudowy itp.;
- stosowanie odpowiednich dla wyznaczonego terenu standardów, wskaźników np.

dotyczących zapotrzebowania np. na miejsca parkingowe itp.;

- poprzedzające lokalizację Wielkopowierzchniowych Obiektów Handlowych sporządzenie analiz skutków tej lokalizacji m.in. dla lokalnego handlu oraz wzmożonego ruchu komunikacyjnego, w przypadku przesądzenia o lokalizacji WOH — wzbogacenie go o inne towarzyszące funkcje tj. np. sportowe, kulturalne; zapewnienie dogodnej dostępności komunikacyjnej;
- podjęcie działań rewitalizacyjnych na obszarach zaniedbanych;
- precyzyjne określanie możliwości lokalizacji reklam i ich gabarytów, kształtu itp.;
- podejmowanie działań mających na celu szeroką edukację społeczeństwa na temat ładu przestrzennego, zrównoważonego rozwoju, krajobrazu — potrzeba wprowadzenia do systemu szkolnictwa zagadnień związanych ze zrównoważonym rozwojem, jakością architektury i urbanistyki oraz wartością przestrzeni (krajobrazu) i potrzebą jej harmonijnego kształtowania;
- podkreślenie znaczenia przygotowania atrakcyjnej oferty uzbrojonych, dobrze skomunikowanych terenów pod rozwój różnego typu przedsiębiorczości oraz intensywnej ich promocji;
- sprawne organizowanie konsultacji społecznych przy opracowywaniu dokumentów planistycznych oraz różnego rodzaju koncepcji urbanistycznych;
- uwzględnianie kierunków działań w zakresie ładu przestrzennego wynikających z KPZK2030 (szerzej opisanych w Planie województwa).

C. OCHRONA ŚRODOWISKA

Kierunki polityki przestrzennej:

- zapewnienie skutecznej ochrony obszarów objętych ochroną prawną to jest: obszarów chronionego krajobrazu i obszarów Natura 2000 oraz indywidualnych form ochrony przyrody — zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, aktami prawnymi, na podstawie których obszary te zostały utworzone;
- tworzenie nowych indywidualnych form ochrony przyrody w drodze uznania za: użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, stanowiska dokumentacyjne i pomniki przyrody;
- utworzenie rozporządzeniem Ministra Środowiska obszarów SOO wchodzących w skład europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000;
- opracowanie brakujących planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 oraz inwentaryzacji przyrodniczych dla gmin i obszarów chronionego krajobrazu;
- renaturalizacja zdegradowanych cennych przyrodniczo ekosystemów, w tym zwłaszcza

naturalnych zbiorników retencyjnych (bagna, torfowiska, oczka wodne, podmokłe doliny rzeczne, lasy łąkowe itp.);

- pozostawienie w stanie naturalnym nieuregulowanych odcinków rzek, zwłaszcza tych, których funkcje przyrodnicze nie uległy dotychczas dewastacji;
- odtwarzanie zniekształconych i zdegradowanych ekosystemów leśnych w celu uzyskania zgodności siedlisk ze zbiorowiskami;
- unikanie fragmentaryzacji zwartych kompleksów leśnych poprzez nie lokalizowanie na ich obszarze inwestycji liniowych oraz dążenie do łączenia rozdrobnionych kompleksów leśnych poprzez dolesienia;
- udrażnianie korytarzy ekologicznych poprzez likwidację barier ekologicznych lub minimalizację ich negatywnego oddziaływania na prawidłowe funkcjonowanie systemu przyrodniczego;
- projektowanie i budowa urządzeń ułatwiających przemieszczanie się zwierząt w poprzek korytarzy transportowych (tunele, mosty, przepusty, kładki itp.);
- zahamowanie oddrzewiania krajobrazu, ochrona oraz istotne zwiększenie zadrzewień i zakrzewień oraz skupisk roślinności o różnych funkcjach (szczególnie obudowa biologiczna cieków oraz wprowadzanie roślinności na terenach zagrożonych erozją);
- zachowanie w krajobrazie terenów rolnych elementów różnicujących krajobraz (zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, wyspy leśne, oczka wodne, skarpy, zagłębienia bezodpływowe, torfowiska i in.);
- tworzenie i ochrona w miastach i w większych miejscowościach spójnego systemu terenów zielonych oraz racjonalne kształtowanie powiązań pomiędzy nimi;
- rozwój zabudowy w ramach już zainwestowanych terenów, ograniczając jednocześnie do minimum zawłaszczanie terenów otwartych i biologicznie czynnych;
- kontynuowanie wdrażania instrumentów PROW, służących ekologizacji gospodarki rolnej (programy rolno-środowiskowe);
- podporządkowanie turystyki na terenach cennych przyrodniczo zachowaniu wartości środowiskowych, które stanowią główny walor turystyczny;
- uwzględnianie ustaleń opracowań ekofizjograficznych i inwentaryzacji przyrodniczych w planach zagospodarowania przestrzennego i studiach gminnych, w tym zwłaszcza zagadnień związanych z funkcjonowaniem systemu przyrodniczego;
- kształtowanie właściwych, proekologicznych postaw wśród mieszkańców województwa.

D. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Kierunki polityki przestrzennej:

- wdrażanie sporządzonych programów ochrony powietrza (POP) oraz opracowanie i wdrażanie programów ograniczenia niskiej emisji;
- realizacja działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze i inne jednostki;
- realizacja działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego, poprzez likwidację lokalnych kotłowni, rozbudowę sieci gazowej, termomodernizację budynków i in.;
- tworzenie i racjonalne kształtowanie w miastach i większych ośrodkach osadniczych, a także wokół nich systemów obszarów zielonych zapewniających odpowiednią cyrkulację i wymianę powietrza z terenami sąsiednimi;
- eliminacja wysokoemisyjnych paliw na rzecz paliw gazowych, olejowych i pochodzących ze źródeł odnawialnych;
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń pochodzących ze środków transportu poprzez: wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza obszar zwartej zabudowy i budowę obwodnic dla miejscowości o największym natężeniu ruchu, zmiany w organizacji ruchu drogowego, budowę ścieżek rowerowych i in.;
- wprowadzanie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

E. ODDZIAŁYWANIE HAŁASU

Kierunki polityki przestrzennej:

- sporządzanie map akustycznych dla dróg i linii kolejowych, których eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach;
- wdrażanie sporządzonych programów ochrony środowiska przed hałasem;
- realizacja inwestycji zmniejszających narażenie na hałas komunikacyjny (budowa obwodnic, modernizacja dróg, tworzenie stref wolnych od ruchu samochodów, wprowadzanie ograniczeń prędkości, odpowiednia lokalizacja parkingów);
- wprowadzanie zieleni izolacyjnej i nieuciążliwych krajobrazowo ekranów akustycznych, bądź innych naturalnych rozwiązań ochrony akustycznej wokół zakładów przemysłowych i wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów;
- sukcesywne eliminowanie technologii i urządzeń przekraczających dopuszczalne normy hałasu w przemyśle i transporcie;
- stosowanie w budynkach materiałów o zwiększonej izolacyjności akustycznej;

– stosowanie w planowaniu miejscowym zasad strefowania — różnicowanie dopuszczalnych norm hałasu ze względu na funkcję wyznaczonych w planie terenów.

F. GEOLOGIA I SUROWCE MINERALNE

Kierunki polityki przestrzennej:

- optymalne wykorzystanie zasobów złóż przy zmniejszeniu ilości powstających odpadów drogą stosowania nowoczesnych technologii eksploatacji;
- rekultywacja byłych wyrobisk, hałd i osadników oraz sukcesywna rekultywacja złóż eksploatowanych;
- dbałość o estetykę krajobrazu przez wprowadzenie zieleni osłonowej izolującej tereny wydobywania oraz stosowanie urządzeń zmniejszających uciążliwość wydobywania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powietrza i niwelacji hałasu oraz zanieczyszczeń;
- likwidacja nielegalnej eksploatacji kopalin na potrzeby lokalne.

G. GOSPODARKA WODNA

Kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- budowa i przebudowa sieci wodociągowej w celu uzyskania niezawodności funkcjonowania systemu zaopatrzenia w wodę z równoczesnym rozwiązaniem gospodarki ściekowej drogą budowy systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków;
- sukcesywna modernizacja sieci wodociągowej w celu zminimalizowania strat i awarii w systemach rozprowadzania wody;
- rozbudowa i budowa rezerwowych ujęć wód w celu zachowania pewności zasilania;
- ochrona terenów źródłiskowych i ujęć wody poprzez właściwe zagospodarowanie stref ochronnych oraz wyznaczenie stref dla ujęć, których decyzje wygasły 31 grudnia 2012 roku;
- budowa zbiorników przewidzianych w dokumentach gminnych, dla których przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko sporządzona na etapie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykazała brak oddziaływania na obszary Natura 2000;
- realizacja programu „KPOSK”;
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej na obszarach dotychczas zbiorczą, sukcesywne uzbrajanie terenów o zabudowie rozproszonej w infrastrukturę związaną z oczyszczaniem i usuwaniem ścieków poprzez: budowę przydomowych oczyszczalni ścieków zgodnie ze zaktualizowanym „Programem budowy przydomowych oczyszczalni ścieków dla województwa

świętokrzyskiego";

- likwidacja nielegalnych zrzutów ścieków; upowszechnianie działań służących ograniczeniu zanieczyszczeń obszarowych z terenów rolnych, zawartych w Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej;
- uwzględnianie w: studiach gminnych, planach miejscowych, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzjach o warunkach zabudowy, obszarów szczególnie zagrożonych powodzią;
- respektowanie i wykorzystanie wszelkich dostępnych informacji dotyczących ochrony przeciwpowodziowej, zasięgu terenów zalewowych i specyfiki rzek oraz strefy przepływu wezbrania powodziowego w zależności od ukształtowania doliny rzecznej i innych czynników pozwalających na prawidłowe funkcjonowanie danego obszaru, a jednocześnie mających znaczenie dla zminimalizowania strat powodziowych przy sporządzaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- respektowanie wymagań dotyczących zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią;
- modernizacja i utrzymanie sprawności technicznej istniejących obiektów hydrotechnicznych, zbiorników, wałów przeciwpowodziowych, kanałów, obiektów melioracyjnych;
- podjęcie współpracy z województwami ościennymi w zakresie ochrony przeciwpowodziowej w rejonach przygranicznych;
- dążenie do zagospodarowania wód deszczowych w obrębie posesji, poprzez tworzenie np.: studni i rowów chłonnych, ogrodów deszczowych, realizacja zielonych dachów, oczek wodnych, zbiorników zamkniętych, wykorzystanie deszczówki jako wody użytkowej (spłukiwanie toalet, utrzymanie czystości, nawadnianie).

H. DZIEDZICTWO KULTUROWE

Preferowane kierunki polityki przestrzennej:

Głównym zadaniem z zakresu ochrony przestrzeni kulturowej powinno być zabezpieczenie obiektów i zespołów zabytkowych, w tym dziedzictwa archeologicznego przed degradacją oraz sukcesywna renowacja, rewitalizacja oraz racjonalne ich udostępnienie drogą pełnego wykorzystania instrumentów prawnych i finansowych przewidzianych w obowiązujących przepisach prawnych i programach. Dla umożliwienia realizacji w/w zadania w dokumentach planistycznych powinny znaleźć się właściwe zapisy. Poza ochroną istniejących zabytków niezwykle ważne jest, by realizowana w ich pobliżu zabudowa kontynuowała tradycje

regionalne i była harmonijnie wkomponowana w przestrzeń kulturową. Istotne jest również wskazywanie w planach miejscowych wartościowych obiektów, dóbr kultury współczesnej wraz z określeniem zasad ich ochrony. Gmina może odgrywać istotną rolę w działaniach związanych z rozpoznaniem zasobów dziedzictwa kulturowego, szczególnie w zakresie historycznych układów ruralistycznych, tradycyjnej zabudowy wiejskiej, wartościowych elementów małej architektury sakralnej (krzyże, figury i kapliczki), miejsc historycznych, związanych z ważnymi wydarzeniami, w tym militarnymi, wartościowych elementów dóbr kultury współczesnej.

I. OCHRONA KRAJOBRAZU

Kierunki polityki przestrzennej:

W dokumentach planistycznych winny znaleźć się odpowiednie zapisy mające na celu ochronę krajobrazu, w tym:

- ograniczanie wysokości nowych obiektów oraz ściśle określanie ich lokalizacji, gabarytów, kształtu dachów i kolorystyki, w dostosowaniu do potrzeby zachowania i wzbogacenia zachowanych cennych walorów krajobrazowo-kulturowych;
- zahamowanie oddrzewiania krajobrazu oraz ochrona i zwiększenie ilości zadrzewień (nie dotyczy to terenów ekspozycji widokowej i terenów gleb chronionych) oraz skupisk roślinności o różnych funkcjach;
- zachowanie w obrębie terenów rolnych elementów różnicujących krajobraz np.: zadrzewień, oczek wodnych, skarp, bezodpływowych zagłębień i torfowisk i in.;
- tworzenie i ochrona w większych miejscowościach systemu terenów zielonych;
- przeciwdziałanie nieuzasadnionemu zajmowaniu terenów otwartych pod zabudowę, w warunkach, w których jest ona możliwa w obrębie terenów już zainwestowanych;
- kształtowanie właściwych postaw wśród mieszkańców.

J. DEMOGRAFIA

Prognoza demograficzna opracowana przez Główny Urząd Statystyczny w Warszawie na lata 2008 – 2035 (w układzie powiatów).

Prognoza demograficzna przewiduje w kolejnych latach dalszy ubytek mieszkańców powiatu staszowskiego (o 4% w 2020 r. i o 13% na koniec 2035 r.) oraz utrwalenie się niekorzystnych wskaźników demograficznych, tj. spadku gęstości zaludnienia, ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji.

Pogorszeniu ulegnie m.in. struktura wiekowa ludności charakteryzująca się nadmiernym

wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (do 27% w 2030 roku) i spadkiem udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 16%). Należy się spodziewać zmniejszenia udziału ludności w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata) do 30%, tj. o 8,0 pkt.% oraz wzrostu udziału osób w wieku produkcyjnym niemobilnym do 26%. Osoby w wieku produkcyjnym niemobilnym stanowiąc będą 45% ogółu osób wieku produkcyjnego.

K. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Kierunki polityki przestrzennej:

- zwiększenie dostępności do systemu szkoleń służących przekwalifikowaniu lub zdobyciu nowych umiejętności zawodowych szczególnie dla osób bezrobotnych o niskich umiejętnościach, młodzieży pochodzącej z rodzin najuboższych i peryferyjnych obszarów wiejskich oraz innych osób znajdujących się w szczególnie niekorzystnych warunkach na rynku pracy;
- kompleksowa rozbudowa systemu placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej drogą tworzenia nowych placówek względnie ich filii na obszarach niedosłużonych, wyposażenie w nowoczesną aparaturę diagnostyczno-terapeutyczną oraz rozbudowa bazy lokalowej dla lekarzy rodzinnych;
- zapewnienie warunków przestrzennych do organizacji profilaktyki prozdrowotnej oraz promocji zdrowego i aktywnego stylu życia;
- integracja przestrzenna inicjatyw mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i patologiom;
- rozbudowa i modernizacja placówek i obiektów pomocy społecznej z myślą o zapewnieniu europejskich standardów obsługi;
- tworzenie warunków do wdrożenia kompleksowych programów wspierania rodziny; uzupełnianie i rozbudowa sieci podstawowych placówek kultury oraz sportu i rekreacji w aspekcie poprawy dostępności do tych usług z obszarów niedosłużonych;
- rozwijanie różnorodnych form upowszechniania i krzewienia kultury poprzez wspieranie placówek i ośrodków upowszechniania kultury i edukacji regionalnej, wykazujących odpowiednią aktywność;
- promocja działalności kulturalnej, w szczególności nawiązującej do kultury źródłowej, oraz działalności sportowej w środowisku wiejskim.

L. RYNEK PRACY

Kierunki polityki przestrzennej:

Do najważniejszych kierunków działań przestrzennych służących integracji lokalnych rynków zalicza się na obszarach miast — tworzenie warunków przestrzennych do rozwoju i dywersyfikacji miejskich rynków pracy, zwłaszcza w innowacyjnych sektorach gospodarki i usługach produkcyjnych, co wymaga podjęcia m.in. następujących działań przestrzennych:

- dostosowania systemu edukacji do potrzeb ponadlokalnych rynków pracy (stosownie do rangi ośrodka miejskiego w wojewódzkim systemie osadnictwa); poprawy dostępności rynku pracy poprzez rozbudowę i unowocześnienie infrastruktury komunikacyjnej ułatwiającej dojazd do terenów przedsiębiorczości oraz nowych stref aktywności gospodarczej;
- stworzenia systemu zachęt wspierających mobilność mieszkańców na rynku pracy — aktywizowanie poprzez umożliwienie podnoszenia kwalifikacji, informację zawodową, pośrednictwo pracy, szkolenia oraz budowę systemu kształcenia ustawicznego, a także zapewnienie wzrostu zasobów mieszkań i przygotowanie terenów do osiedlania się i rozwoju przedsiębiorczości dla ludności chcącej emigrować ze wsi do miast;
- wsparcia tworzenia trwałych miejsc pracy w nowych dziedzinach usług rynkowych (otoczenie rynkowe biznesu, transfer wiedzy i innowacji, obsługa systemów teleinformatycznych), jak również w tradycyjnych sektorach gospodarki posiadających największe perspektywy rozwoju np.: budownictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym, handlu i gastronomii, hotelarstwie, obsłudze ruchu turystycznego itp.;
- sprzyjania działaniom służącym wzmocnieniu usług rynku pracy — zapewnienie spójności instytucjonalnej różnych podmiotów działających na tym rynku;
- wspierania rynku pracy dla kobiet umożliwiającego łączenie przez nie ról rodzinnych i zawodowych oraz różnorodnych form aktywności osób niepełnosprawnych i w wieku emerytalnym;
- planowania rozwoju rynku pracy z uwzględnieniem potrzeb obszaru oddziaływania ośrodka miejskiego.

Na obszarach wiejskich — stworzenie podstaw przestrzennych rozwoju wielofunkcyjnego, ukierunkowanego na przebudowę wiejskiego rynku pracy i przesunięcie zasobów ludzkich z produkcji rolnej do jej otoczenia oraz pozarolniczych działów gospodarki, drogą:

- stworzenia lokalnego systemu korzystnych warunków terenowych i ekonomicznych oraz organizacyjnych dla rozwoju przedsiębiorczości generującej wzrost zatrudnienia;
- wskazania atrakcyjnej (według kryteriów rynkowych) oferty terenów pod różnego rodzaju przedsiębiorczość, zwłaszcza opartą o lokalne potencjały i zasoby;
- sprzyjania lokalnym inicjatywom gospodarczym poprzez wzmacnianie obsługi komunikacyjnej i uzbrojenia technicznego terenów i stref o największym potencjale rozwoju

aktywności rynkowej;

- zapewnienia warunków przestrzennych do rozwoju istniejących i powstawania nowych segmentów rynku pracy (przestrzenne i strukturalne równoważenie tego rynku);
- tworzenia i upowszechniania rozwiązań przestrzennych zmierzających do uelastyczenia rynku pracy, adaptacyjności pracowników i zwiększenia mobilności zawodowej mieszkańców;
- znaczącego wsparcia lokalnych służb zatrudnienia i innych instytucji wspomagających rozwój rynku pracy;
- aktywizacji nowych segmentów rynku na rzecz ochrony środowiska oraz zachowania zabytków i kultury źródłowej wsi (np.: tworzenie „zielonych miejsc pracy”, kultywowanie tradycji ludowej, itp.);
- wdrażania programów aktywizacji zawodowej dla bezrobotnych oraz wspierania powrotów na rynek pracy;
- wsparcia działań służących poprawie dostępności do systemu edukacji zawodowej.

Ł. BAZA EKONOMICZNA I ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Pożądane kierunki polityki przestrzennej:

Na terenie gminy Osiek proponuje się następujące kierunki działań w zakresie bazy ekonomicznej i rozwoju przedsiębiorczości:

- 1) W ramach kształtowania warunków przestrzennych do dywersyfikacji przedsiębiorczości, rozwoju sektora MSP oraz inteligentnych specjalizacji gospodarczych:

– racjonalne wykorzystanie zasobów gminy dla kształtowania specjalizacji gospodarczej poprzez:

- tworzenie warunków przestrzennych dla jej rozwoju;
- tworzenie warunków dla rozwoju skupisk współpracujących przedsiębiorstw

(klastrow) w ramach specjalizacji gospodarczej;

tworzenie warunków przestrzennych dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich umożliwiającego przechodzenie ludności wiejskiej do zawodów pozarolniczych;

- wsparcie sektora MSP poprzez tworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju instytucji otoczenia biznesu pomagających w założeniu, prowadzeniu i podnoszeniu innowacyjności działalności gospodarczej.

- 2) W ramach tworzenia systemu korzystnych warunków lokalizacyjnych:

- restrukturyzacja technologiczna przestarzałej bazy przemysłowej oraz dywersyfikacja struktury przemysłu, w tym:
  - odchodzenie od przemysłów wyłącznie surowcowych na rzecz zaawansowanych przemysłów przetwórczych;
  - wykorzystanie istniejącego stanu zainwestowania i uzbrojenia przemysłowego z przywróceniem równowagi ekologicznej i adaptacją do nowych, innowacyjnych trendów rozwoju;
  - trwała rewitalizacja obszarów poprzemysłowych;
- stworzenie systemu korzystnych warunków lokalizacyjnych poprzez:
  - kompleksowe uzbrojenie terenów produkcyjno-usługowych w infrastrukturę techniczną i teleinformatyczną;
    - zapewnienie niezawodności zasilania w media;
    - zwiększenie podaży uzbrojonych terenów inwestycyjnych o uregulowanej sytuacji prawno-własnościowej, odpowiadających zróżnicowanym potrzebom inwestycyjnym w celu złamania monostruktury gospodarki oraz wywołania efektu synergii lokalizacji;
    - tworzenie systemu korzyści ekonomicznych do przyciągnięcia kapitału;
    - usprawnienie promowania walorów lokalizacyjnych gminy na krajowym i europejskim „rynku inwestycyjnym”.
- zwiększenie inwestycji w poprawę jakości środowiska, w tym:
  - poprawę jakości wód, powietrza, gleb i klimatu akustycznego;
  - rozwiązanie problemu utylizacji odpadów przemysłowych i rekultywacji terenów zdegradowanych;
  - promowanie wdrażania w zakładach przemysłowych systemów zarządzania środowiskowego, najlepszych dostępnych technologii oraz upowszechnianie i promowanie postaw ekologicznych w środowisku biznesowym.

M. FUNKCJA ROLNICZA

Kierunki działań w zakresie zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- zapewnienie zrównoważonego, wielofunkcyjnego rozwoju osadnictwa wiejskiego;
- sprzyjanie zagospodarowaniu gruntów odłogujących i nieopłacalnych w uprawie zgodnie z ich predyspozycjami przyrodniczymi z jednoczesnym przeciwdziałaniem nadmiernej i nieuzasadnionej gospodarczo sukcesji leśnej na glebach przydatnych do produkcji rolniczej, znajdujących się w czasowym odłogowaniu;

- sukcesywne dostosowanie gospodarki rolnej na obszarach podlegających prawnej ochronie przyrody do wymagań tam obowiązujących oraz zapobieganie przedostawaniu się do wód szkodliwych substancji stosowanych w produkcji rolniczej (wsparcie działań rolno-środowiskowych w strefach priorytetowych tych działań);
- wsparcia rozwoju agroturystyki i innych form rekreacji w powiązaniu z rozwojem retencji wodnej oraz rewitalizacją obiektów zabytkowych i historycznie ukształtowanej wiejskiej sieci osiedleńczej;
- preferencje przestrzenne dla gospodarstwa podejmujących produkcję i przetwórstwo zdrowej żywności" oraz produkcję biomasy i biokomponentów.

N. ZAGOSPODAROWANIE LEŚNE

Wiodące kierunki polityki przestrzennej w leśnictwie:

W gminie Osiek lasy mogą i powinny stać się jednym z liczących się ogniw rozwoju wielofunkcyjnego i stanowić czynnik aktywizacji agroturystyki. Wymaga to ustalenia w planach zagospodarowania przestrzennego granicy polno-leśnej. Niezwykle ważne jest przy tym odpowiednie zagospodarowanie stref buforowych. W dokumentach gospodarki przestrzennej uwzględniane powinny być także obowiązujące przepisy pożarowe oraz ustalenia planów urządzenia lasów.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż grunty przeznaczone do zalesienia w mpzp mogą być zalesione przez właściciela bez uzyskiwania innych zgód lub zezwoleń. Zaleca się jednak zachowanie podstawowych zasad hodowli lasu, warunkujących powodzenie zalesienia. Do najważniejszych z nich należy:

- właściwy dobór składu gatunkowego uprawy leśnej, który jest uzależniony od jakości gleb, warunków wodnych i nachylenia terenu (ograniczenia dotyczące m.in. obowiązku uzgadniania sposobu zalesień, przygotowania gleby i składu gatunkowego dotyczą jedynie przypadków związanych z korzystaniem z dotacji i innych form wsparcia zalesień). Zgodnie z obowiązującym „Programem ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego” obszarami rekomendowanymi do rozwoju zalesień na obszarze gminy są:
  - obszary dolin rzecznych i działów wodnych (pod warunkiem zapewnienia ich właściwego przewietrzania) oraz tereny lądowych korytarzy ekologicznych oraz tereny lądowych korytarzy ekologicznych;
  - obszary potencjalnej erozji gleb (zwłaszcza o spadkach pow. 10%);
  - nieużytki.

Na obszarach przewidywanych do zagospodarowania rolniczego należy umożliwić

zwiększenie zadrzewień i zakrzewień o funkcjach: wiatrochronnej, glebochronnej i wodochronnej.

O. TURYSTYKA

Kierunki polityki przestrzennej:

- kreowanie urozmaiconej oferty turystycznej i rekreacyjnej, dostosowanej do miejscowych warunków i inicjatyw;
- zapewnienie dogodnych warunków organizacyjno-przestrzennych rozwoju agroturystyki, we wszystkich wsiach, w których istnieje możliwość oraz zainteresowanie miejscowej ludności rozwojem tej funkcji;
- znaczące zwiększenie retencji wodnej na cele turystyczno-rekreacyjne poprzez budowę zbiorników o funkcji turystycznej;
- odpowiednie eksponowanie i zagospodarowanie turystyczne walorów przyrodniczych i kulturowych w połączeniu ze wzmożoną ich ochroną.

P. KOMUNIKACJA

Główne kierunki kształtowania sieci drogowej:

Przebudowa dróg krajowych do parametrów klasy nie niższej niż GP, przebudowa dróg wojewódzkich do parametrów klasy nie niższej niż G oraz modernizacja sieci kolejowej.

W tym zakresie przewiduje się:

- przebudowę drogi krajowej nr 79 Warszawa-Sandomierz-Kraków-Bytom do klasy GP,
- budowę obwodnicy Osieka w ciągu drogi wojewódzkiej nr 765;
- elektryfikację Linii Hutniczej Szerokotorowej;
- zwiększenie wykorzystania Linii Hutniczej Szerokotorowej drogą realizacji stacji transportu kombinowanego (kolej — droga) z wykorzystaniem stacji w Grzybowie, Staszowie, Sędziszowie oraz Gołuchowie.

Z uwagi na niejednokrotnie odległe terminy budowy obwodnic, wymagane jest zachowanie rezerw terenów w studiach gminnych i planach miejscowych oraz sukcesywne pozyskiwanie gruntów pod korytarze przy okazji scaleń i wymiany gruntów. W przypadku konieczności lokalizacji nowych terenów inwestycyjnych wzdłuż ciągów dróg wojewódzkich (i wyższych) należy zapewnić obsługę komunikacyjną tych terenów poprzez odpowiednie drogi niższych klas.

R. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I ENERGETYKA

Kierunki polityki przestrzennej:

- realizacja i wspieranie inwestycji zwiększających pozyskanie energii z różnych form OZE z wykluczeniem ich kolizyjności z cennymi zasobami środowiska przyrodniczego, kulturowego, krajobrazu i z zabudową oraz ze strefą od stacji radarowej;
- wskazanie oferty terenów do lokalizacji nowoczesnych jednostek wytwórczych energii o wysokiej sprawności i niskiej skali oddziaływania na środowisko (technologie niskoemisyjne);
- rozbudowa sieci elektroenergetycznej 110 kV w celu umożliwienia przyłączenia nowych odbiorców i źródeł wytwórczych, zwiększenia pewności zasilania istniejących odbiorców oraz zmniejszenia strat energii w sieci;
- modernizacja przestarzałych linii elektroenergetycznych najwyższych i wysokich napięć;
- stworzenie warunków do wdrożenia programu reelektryfikacji województwa oraz rozwoju wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, w tym biopaliw;
- sukcesywna gazyfikacja terenów wiejskich;
- budowa planowanego gazociągu wysokiego ciśnienia w celu zasilenia gminy Osiek; budowa planowanego gazociągu przesyłowego gazu łupkowego Rozwadów — Tworzeń (ujętego w KPZK 2030).

Dopuszcza się planowanie i realizację urządzeń nie wymienionych imiennie w Planie a także przebudowę, rozbudowę i korekty tras sieci istniejących, jeśli będzie to miało na celu optymalizację funkcji technicznych systemów energetycznych, minimalizację uciążliwości dla środowiska lub usunięcie kolizji przestrzennych – pod warunkiem braku sprzeczności z innymi ustaleniami Planu.

S. GOSPODARKA ODPADAMI

Kierunki polityki przestrzennej:

- zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych lub ich wydzielonych części oraz składowisk odpadów przemysłowych;
- tworzenie Gminnych Punktów Zbierania Odpadów Niebezpiecznych (GPZON);
- rozbudowa i budowa zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego;
- usuwanie wyrobów zawierających azbest;
- budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne oraz komunalnych osadów ściekowych;
- budowa instalacji do odzysku odpadów poubojowych, z możliwością odzysku innych

odpadów ulegających biodegradacji;

– zapewnienie warunków do zbierania, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt;

– przystosowanie cementowni, elektrociepłowni i ciepłowni do termicznego przekształcania odpadów (paliw alternatywnych).

2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

Strategia rozwoju miasta i gminy Osiek zawiera wizję rozwoju gminy oraz jej strategiczne cele.

Misja gminy - wizja, jako cel główny brzmi:

Cel ten określony syntetycznie brzmi:

„Miasto i Gmina Osiek jest Gminą rolniczo-przemysłową z rozwijaną w niej funkcją agroturystyczną”.

W rozwinięciu cel zostaje zapisany jako:

Miasto i gmina Osiek jest gminą rolniczą z wpisaną w jej rzeczywistość funkcją przemysłową. Istnienie na jej terenie Kopalni Siarki "Osiek" stanowi jej stały element i mocną stronę gminy.

Gmina jest otwartą na inwestorów w zakresie przetwórstwa rolno - spożywczego i usług obsługi rolnictwa.

Przy systematycznym urzeczywistnianiu wizji gminy, z ukierunkowaniem na rozwój obu funkcji jako równoważnych, uznaje się za celowe tworzenie uzupełniającej funkcji bazującej na trwałych wartościach krajobrazu – funkcji turystyczno - wypoczynkowej. Łącznie ma to stworzyć atrakcyjne warunki bytowania mieszkańców gminy, zachęcając jednocześnie do inwestowania na jej terenie.

Cele strategiczne

Osiągnięcie tak postawionego celu głównego misji - wizji gminy jest możliwe poprzez realizację następujących celów strategicznych;

1. Systematyczny wzrost poziomu nauczania poprzez pilne doposażenie szkół.
2. Poprawa w zakresie infrastruktury technicznej i drogowej.
3. Poprawa stanu środowiska w gminie.
4. Podniesienie poziomu życia gospodarczego gminy.
5. Poprawa w zakresie sfery socjalnej.

W studium określono dyspozycje przestrzenne dla różnych sposobów i form zagospodarowania, dla wyznaczonych terenów funkcjonalno – przestrzennych, które można zaliczyć do dwóch stref polityki przestrzennej:

1. strefy przeznaczonej pod zabudowę,
2. strefy o ograniczonej zabudowie.

Granice terenów funkcjonalno - przestrzennych, z zasadami zagospodarowania, określonymi w dalszej części studium, stanowią o sposobie zagospodarowania danego terenu. Strefy polityki przestrzennej są strefami umownymi, wskazanymi dla lepszego zobrazowania podziału gminy na obszary, gdzie jest możliwe zainwestowanie oraz obszary o ograniczonym zainwestowaniu. Dlatego, na rysunku studium nie oznaczono granic stref polityki przestrzennej. Zasięgi poszczególnych terenów funkcjonalno – przestrzennych określono stosownie do skali i charakteru studium. Zasady zagospodarowania dla wyodrębnionych terenów stanowią wytyczne dla ich przyszłego zagospodarowania. Wytyczne te mogą być uszczegóławiane w sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Zakres modyfikacji może wynikać ze szczegółowo rozpoznanych uwarunkowań przestrzennych, jakimi są np. istniejący stan zagospodarowania, stan prawny terenów, wydane decyzje administracyjne, dotychczasowe regulacje planistyczne. Jako generalną zasadę przy sporządzaniu przyszłych planów miejscowych należy przyjąć dostosowanie skali rozwoju inwestycyjnego do faktycznych potrzeb. Obszary możliwego rozwoju inwestycyjnego wskazane w studium należy traktować jako maksymalne zasięgi przyszłego zainwestowania. Ponieważ skala wyznaczonych terenów stanowi rezerwę wystarczającą na wiele lat, tereny te powinny być zagospodarowywane sukcesywnie, stosownie do realnych możliwości ich kompleksowego zainwestowania oraz możliwości ich uzbrojenia przez gminę.

Na obszarze objętym studium, w granicach administracyjnych miasta i gminy, wyznaczono tereny funkcjonalno - przestrzenne, w których obowiązują określone zasady zagospodarowania.

Następujące tereny funkcjonalno – przestrzenne zaliczono do strefy polityki przestrzennej - przeznaczonej pod zabudowę:

- **MU1, MU2** - tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej,
- **UM** - tereny zabudowy śródmiejskiej,
- **U** - tereny zabudowy usługowej,
- **US** - tereny usług sportu i rekreacji,
- **PU** - tereny produkcyjno-usługowe,
- **P1 – P3** - tereny przemysłowe,
- **PE1 – PE5** - tereny przemysłowe eksploatacji złoża siarki „Osiek”,
- **PE6, PE7** - tereny przemysłowe eksploatacji złoża siarki „Osiek” – zaplecza technicznego,
- **PEt1 – PEt10** - tereny przemysłowe eksploatacji złoża siarki „Osiek” – wyłączone z eksploatacji,
- **PE8, PE9** - tereny przemysłowe eksploatacji złóż surowców ilastych „Grabowiec” i „Osiek – Grabowiec I”,
- **PF1 – PF5** - tereny produkcji energii (elektrownie fotowoltaiczne) ze strefami ochronnymi,
- **RU** - tereny obsługi produkcji rolniczej.

Następujące tereny funkcjonalno – przestrzenne zaliczono do strefy polityki przestrzennej - o ograniczonej zabudowie:

- **ZP1, ZP2** - tereny zieleni publicznej,
- **ZC1, ZC2** - tereny cmentarzy,
- **R** - tereny rolnicze,
- **ZL** - tereny lasów,
- **ZL1** – tereny do zalesienia,
- **ZR** - tereny zieleni nieurządzonej,
- **WS1** - tereny wód powierzchniowych, rz. Wisła,

- **WS2** - tereny wód powierzchniowych, rzek, zbiorników wodnych,
- **WS3** - tereny stawów rybnych,
- **KP** - tereny obsługi komunikacji,
- **KK** - tereny komunikacji kolejowej,
- **TZ** - tereny zamknięte,
- **IE** - tereny urządzeń elektroenergetyki,
- **IK** - tereny urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków,

W tabeli 25 przedstawiono zestawienie terenów, określając możliwości inwestycyjne miasta i gminy Osiek.

Tab.25. Zestawienie terenów wskazanych w studium

	Rodzaj terenu	Powierzchnia dotychczasowego przeznaczenia [ha]	Powierzchnia nowych terenów potencjalnego rozwoju [ha]	Powierzchnia ogółem [ha]
W strefie przeznaczonej pod zabudowę wskazano tereny:				
1	MU1, MU2 - tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej w tym:	1231,68	129,47	1361,37
1.1	MU1 (obejmują tereny w granicach administracyjnych miasta),	305,49	85,85	391,34
1.2	MU2 (obejmują tereny w granicach wsi),	926,19	43,84	970,03
2	UM - tereny zabudowy śródmiejskiej,	19,74	-	19,74
3	U - tereny zabudowy usługowej,	14,55	4,42	18,97
4	US - tereny usług sportu i rekreacji,	2,88	2,03	4,91
5	PU - tereny produkcyjno-usługowe,	0,79	-	0,79
6	P1 – P3 - tereny przemysłowe,	11,74	-0,76	10,98
6.1	P1			0,52
6.2	P2			5,18

6.3	P3			5,28
7	PE1 – PE5 - tereny przemysłowe eksploatacji złoża siarki "Osiek",	422,30	81,22	503,52
7.1	PE1			369,96
7.2	PE2			16,77
7.3	PE3			45,22
7.4	PE4			22,68
7.5	PE5			48,90
8	PE6, PE7 - tereny przemysłowe eksploatacji złoża siarki "Osiek" - zaplecza technicznego,	92,81	10,87	103,68
8.1	PE6			39,88
8.2	PE7			63,80
9	PEt1– PEt10 - tereny przemysłowe złoża siarki "Osiek" - wyłączone z eksploatacji,	-	72,28	72,28
9.1	PEt1			7,27
9.2	PEt2			1,51
9.3	PEt3			7,11
9.4	PEt4			31,81
9.5	PEt5			6,88
9.6	PEt6			0,06
9.7	PEt7			1,65
9.8	PEt8			5,37
9.9	PEt9			8,50
9.10	PEt10			2,12
10	PE8, PE9 - tereny przemysłowe eksploatacji złóż surowców ilastych "Grabowiec" i "Osiek-Grabowiec I",	2,14	-	2,14
10.1	PE8			0,68
10.2	PE9			1,47

11	PF1–PF5- tereny produkcji energii (elektrownie fotowoltaiczne) ze strefami ochronnymi,	-	47,44	47,44
11.1	PF1			6,05
11.2	PF2			6,96
11.3	PF3			11,39
11.4	PF4			16,81
11.5	PF5			6,23
12	RU - tereny obsługi produkcji rolniczej,	4,27	-	4,27
Razem (1-12)		1802,9	347,19	2150,09
W strefie o ograniczonej zabudowie wskazano tereny:				
13	ZP1, ZP2 - tereny zieleni publicznej,	0,92	-	0,92
14	ZC1, ZC2 - tereny cmentarzy,	5,66	1,23	6,89
14.1	ZC1	5,52	1,23	6,75
14.2	ZC2	0,14	-	0,14
15	R - tereny rolnicze /ZR - tereny zieleni nieurządzonej,	6472,66	26,91	6499,57
16	ZL - tereny lasów,	3391,62	257,92	3649,54
17	ZL1 - tereny do zalesienia		194,55	195,55
18	KK - tereny komunikacji kolejowej,	223,10	-99,28	123,82
18.1	w tym TZ - tereny zamknięte,			122,06
18	KP - tereny obsługi komunikacji,	-	1,22	1,22
19	IE - tereny elektroenergetyki,	1,00	-	1,00
20	IK - tereny oczyszczalni ścieków ,	1,44	-	1,44
21	WS1 – WS3 - tereny wód powierzchniowych, rzek, zbiorników wodnych, stawów rybnych.	275,09	-	275,09
Razem (13-21)		10371,49	379,55	10754,04
Gmina ogółem:		12174,39	729,74	12904,13

Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów funkcjonalno - przestrzennych

Tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej, oznaczone na rysunku studium symbolami MU1, MU2.

Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej tworzą podstawową strukturę osadniczą gminy, w obrębie historycznie wykształconych jednostek osadniczych, a także na obszarach ich rozwoju, wyznaczonych w dotychczasowych dokumentach planistycznych oraz w niniejszym studium. Tereny obejmują na obszarze miasta z reguły zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz zabudowę usługową, natomiast na obszarach wiejskich zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz zabudowę zagrodową. Zakres działalności usługowej w terenach zabudowy mieszkaniowo-usługowej może obejmować usługi o charakterze publicznym (z zakresu administracji, edukacji, zdrowia, kultury, kultu religijnego, bezpieczeństwa publicznego, itp.) jak i komercyjnym (handel, gastronomia, rzemiosło, agroturystyka itp.) W ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego warunki i zasady prowadzenia działalności gospodarczej powinny być dostosowane do specyfiki miejsca.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów MU1, MU2:

- 1) porządkowanie, uzupełnianie i rozwój zespołów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej, zabudowy usługowej, usług publicznych, usług sportu i rekreacji, nieuciążliwej działalności gospodarczej,
- 2) na terenach MU1, MU2 dopuszcza się realizację zabudowy zagrodowej, zabudowy letniskowej oraz usług agroturystycznych,
- 3) ochrona historycznej struktury przestrzennej wraz z istniejącymi obiektami stanowiącymi dobra kultury oraz ochrona istniejących zespołów zieleni,
- 4) przy przebudowie, rozbudowie i remontach zmiana formy architektonicznej obiektów dysharmonijnych z otoczeniem, poprawa ich detalu i kolorystyki,
- 5) realizacja nowej zabudowy, z zachowaniem następujących zasad i standardów:
  - a) wysokość budynków – dla terenów MU1 - max. 12 m, dla usług publicznych – max. 15 m; dla terenów MU2 – max.10 m, dla usług publicznych - max. 12 m,
  - b) powierzchnia zabudowy – dla terenów MU1 - max. 50%, dla terenów MU2 – max. 40%,
  - c) powierzchnia biologicznie czynna – dla terenów MU1 - min. 30%, dla terenów MU2 – min. 40%,
  - d) powierzchnia nowo wydzielonej działki budowlanej – min. 800 m²,

- 6) zapewnienie dostępności komunikacyjnej terenów, w tym:
  - a) zapewnienie obsługi terenów przez układ dróg publicznych i wewnętrznych,
  - b) uzupełnienie układu drogowego, remonty dróg i ulic (poszerzenia jezdni, realizacja ścieżek rowerowych, urządzenie chodników z przystosowaniem do potrzeb niepełnosprawnych, urządzenie zieleni),
  - c) zapewnienie niezbędnej ilości miejsc parkingowych, (min. 2 miejsca/dom dla zabudowy jednorodzinnej, min. 1 miejsce na mieszkanie dla zabudowy wielorodzinnej, min. 2 miejsca na 100 m² pow. użytkowej usług lub min. 2 miejsca na 10 zatrudnionych),
- 7) uzupełnianie istniejących terenów zabudowy w urządzenia infrastruktury technicznej oraz wyposażenie nowych terenów przeznaczanych do zabudowy w zbiorcze systemy wodociągowe, odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz indywidualne rozwiązania w tym zakresie, a także wyposażenie w inne urządzenia infrastruktury technicznej,
- 8) dopuszcza się, ze względu na istniejące uwarunkowania, zmianę w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, podanych wyżej parametrów powierzchni zabudowy i powierzchni biologicznie czynnej, jednak nie więcej niż o 50% w stosunku do ustalonych.

Tereny zabudowy śródmiejskiej, oznaczone na rysunku studium symbolem UM.

Tereny wyznaczone w centrum układu urbanistycznego miasta, obejmujące zespół zwartej zabudowy rynku z najbliższym jego otoczeniem. Z uwagi na zdefiniowany układ przestrzenny, kierunki zagospodarowania powinny zmierzać do ochrony pozytywnych cech układu zabudowy oraz jego porządkowania, przy utrzymaniu skali i charakteru zabudowy oraz z uwzględnieniem wymogów ochrony konserwatorskiej. Pod względem funkcjonalnym tereny powinny łączyć funkcję mieszkaniową z usługami o profilu właściwym dla centrum ośrodka gminnego (usługi publiczne, komercyjne, zalecane wykorzystanie parterów budynków dla usług).

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów UM:

- 1) porządkowanie, uzupełnianie i rozwój zespołów zabudowy mieszkaniowo-usługowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej, usługowej, usług publicznych,
- 2) ochrona historycznej struktury przestrzennej wraz z istniejącymi obiektami stanowiącymi dobra kultury (wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków) oraz ochrona istniejących zespołów zieleni,

- 3) przy przebudowie, rozbudowie i remontach zmiana formy architektonicznej obiektów dysharmonijnych z otoczeniem, poprawa ich detalu i kolorystyki,
- 4) realizacja nowej zabudowy, z zachowaniem następujących zasad i standardów:
  - a) dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej: wysokość budynków - max. 12 m,
  - b) dla zabudowy usługowej w tym usług publicznych: wysokość budynków - max. 15 m,
  - c) powierzchnia zabudowy: max.50%,
  - d) powierzchnia biologicznie czynna – min. 30%,
  - e) powierzchnia nowo wydzielonej działki budowlanej – min. 800 m²,
- 5) zapewnienie dostępności komunikacyjnej terenów, w tym:
  - a) zapewnienie obsługi terenów przez układ dróg publicznych i wewnętrznych,
  - b) uzupełnienie układu drogowego, remonty dróg i ulic,
  - c) zapewnienie niezbędnej ilości miejsc parkingowych, (min. 1 miejsce na mieszkanie, min. 2 miejsca na 100 m² pow. użytkowej usług lub min. 2 miejsca na 10 zatrudnionych),
- 6) uzupełnianie istniejących terenów zabudowy w urządzenia i sieci infrastruktury technicznej oraz wyposażenie nowych terenów przeznaczanych do zabudowy w zbiorcze systemy wodociągowe, odprowadzania i oczyszczania ścieków a także wyposażenie w inne urządzenia infrastruktury technicznej,
- 7) dopuszcza się, ze względu na istniejące uwarunkowania, zmianę w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, podanych wyżej parametrów powierzchni zabudowy i powierzchni biologicznie czynnej, jednak nie więcej niż o 50% w stosunku do ustalonych.

Tereny usług oznaczone na rysunku studium symbolem U.

Zakres działalności usługowej w terenach zabudowy usługowej może obejmować usługi o charakterze publicznym (z zakresu administracji, edukacji, zdrowia, kultury, kultu religijnego, bezpieczeństwa publicznego, itp.) jak i komercyjnym (handel, gastronomia, rzemiosło, agroturystyka itp.) W ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego warunki i zasady prowadzenia działalności gospodarczej powinny być dostosowane do specyfiki miejsca.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów U:

- 1) porządkowanie, uzupełnianie i rozwój zespołów zabudowy usługowej w tym usług publicznych,
- 2) ochrona historycznej struktury przestrzennej wraz z istniejącymi obiektami stanowiącymi dobra kultury, w tym obiektów sakralnych (wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków) oraz ochrona istniejących zespołów zieleni,
- 3) przy przebudowie, rozbudowie i remontach zmiana formy architektonicznej obiektów dysharmonijnych z otoczeniem, poprawa ich detalu i kolorystyki,
- 4) dopuszcza się budowę obiektów związaną z obsługą kultu religijnego oraz obiektów użyteczności publicznej (np. plebanie, domy katechetyczne), zieleni urządzonej,
- 5) realizacja nowej zabudowy, z zachowaniem następujących zasad i standardów:
  - a) wysokość budynków – max. 12 m, (nie obejmuje usług edukacji i kultu religijnego – do ustalenia w planach miejscowych),
  - b) powierzchnia zabudowy – max. 70%,
  - c) powierzchnia biologicznie czynna – min. 20% (dla usług handlu powierzchnia może być zmniejszona do 10%),
  - d) powierzchnia nowo wydzielonej działki budowlanej – min. 600 m²,
- 6) tereny powinny być wyposażone w urządzenia z zakresu komunikacji, w tym parkingi i miejsca postojowe (min. 2 miejsca na 100 m² pow. użytkowej lub min. 2 miejsca na 10 zatrudnionych),
- 7) uzupełnianie istniejących terenów zabudowy w urządzenia i sieci infrastruktury technicznej oraz wyposażenie nowych terenów przeznaczanych do zabudowy w zbiorcze systemy wodociągowe, odprowadzania i oczyszczania ścieków, z dopuszczeniem rozwiązań indywidualnych a także wyposażenie w inne urządzenia infrastruktury technicznej,
- 8) dopuszcza się, ze względu na istniejące uwarunkowania, zmianę w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, podanych wyżej parametrów powierzchni zabudowy i powierzchni biologicznie czynnej, jednak nie więcej niż o 50% w stosunku do ustalonych.

Tereny sportu i rekreacji, oznaczone na rysunku studium symbolem US.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów US:

- 1) utrzymanie i rozbudowa oraz budowa nowych obiektów sportowych, wyposażonych w urządzenia i obiekty towarzyszące z zachowaniem następujących zasad i standardów:

- a) wysokość obiektów – max. 12 m, (dopuszcza się inną wysokość, do ustalenia w planach miejscowych),
  - b) powierzchnia zabudowy max. 90%,
  - c) powierzchnia biologicznie czynna – min.5%,
- 2) wyposażenie obszarów w zieleń towarzyszącą oraz w niezbędne urządzenia z zakresu komunikacji, w tym miejsca postojowe oraz obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny produkcyjno-usługowe oznaczone na rysunku studium symbolem PU.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów PU:

- 1) utrzymanie, rozbudowa i remonty istniejących obiektów produkcyjnych, składów i magazynów oraz obiektów usługowych oraz budowa nowych z zachowaniem następujących zasad i standardów:
  - a) wysokość budynków – max. 12 m,
  - b) powierzchnia zabudowy - max. 60%,
  - c) powierzchnia biologicznie czynna – min. 20%,
  - d) powierzchnia nowej działki budowlanej – min. 1000 m²,
- 2) utrzymanie i realizacja zieleni w otoczeniu zabudowy, utworzenie pasów zieleni izolacyjnej z udziałem zadrzewień i zakrzewień,
- 3) zapewnienie obsługi komunikacyjnej terenów i urządzeń technicznych; uzupełnienie układu drogowego, remonty dróg; place manewrowe oraz miejsca parkingowe powinny być zapewnione w obrębie terenów inwestycji (min. 2 miejsca na 100 m² pow. użytkowej lub min. 2 miejsca na 10 zatrudnionych),
- 4) uzupełnianie istniejących terenów zabudowy w urządzenia infrastruktury technicznej oraz wyposażenie nowych terenów przeznaczanych do zabudowy w zbiorcze systemy wodociągowe, odprowadzania i oczyszczania ścieków, z dopuszczeniem rozwiązań indywidualnych a także wyposażenie w inne obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny przemysłowe oznaczone na rysunku studium symbolami P1 – P3.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów przemysłowych P1 – P3:

- 1) utrzymanie, rozbudowa i remonty istniejących obiektów produkcyjnych, składów i magazynów oraz budowa nowych obiektów produkcyjnych, usługowych, składów, magazynów, z zachowaniem następujących zasad i standardów:
  - a) wysokość budynków – max. 12 m,
  - b) powierzchnia zabudowy - max. 60%,
  - c) powierzchnia biologicznie czynna – min. 20%,
  - d) powierzchnia nowo wydzielonej działki budowlanej – min. 1000 m²,
- 2) utrzymanie i realizacja zieleni w otoczeniu zabudowy, utworzenie pasów zieleni izolacyjnej z udziałem zadrzewień i zakrzewień,
- 3) zapewnienie obsługi komunikacyjnej terenów i urządzeń technicznych; uzupełnienie układu drogowego, remonty dróg; place manewrowe oraz miejsca parkingowe powinny być zapewnione w obrębie terenów inwestycji (min. 2 miejsca na 100 m² pow. użytkowej lub min. 2 miejsca na 10 zatrudnionych),
- 4) uzupełnianie istniejących terenów zabudowy w urządzenia infrastruktury technicznej oraz wyposażenie nowych terenów przeznaczanych do zabudowy w zbiorcze systemy wodociągowe, odprowadzania i oczyszczania ścieków, z dopuszczeniem rozwiązań indywidualnych a także wyposażenie w inne obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny przemysłowe eksploatacji złoża siarki „Osiek” , oznaczone na rysunku studium symbolami PE1 – PE5.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów przemysłowych eksploatacji złoża siarki „Osiek” PE1 – PE5:

- 1) utrzymanie, rozbudowa i remonty istniejących obiektów i urządzeń przemysłowych i wydobywczych oraz budowa nowych obiektów i urządzeń (parametry do ustalenia w planach miejscowych),
- 2) tereny eksploatacji złoża siarki obejmują obszary i tereny górnicze w granicach i na warunkach określonych przepisami prawa,
- 3) optymalne wykorzystanie złoża i kopaliny z uwzględnieniem ochrony środowiska,
- 4) stosowanie technologii, zapewniających ograniczenie ujemnego wpływu eksploatacji na środowisko przyrodnicze,
- 5) przeciwdziałanie degradacji powierzchni ziemi poprzez sukcesywne prowadzenie rekultywacji i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych,

6) w obszarach działalności eksploatacyjnej dopuszcza się obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji związane z działalnością zakładu górniczego.

Tereny przemysłowe eksploatacji złoża siarki „Osiek” – zaplecza technicznego, oznaczone na rysunku studium symbolami PE6, PE7.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów przemysłowych eksploatacji złoża siarki „Osiek” PE6, PE7:

- 1) utrzymanie, rozbudowa i remonty istniejących obiektów i urządzeń przemysłowych i wydobywczych oraz budowa nowych obiektów i urządzeń (parametry do ustalenia w planach miejscowych),
- 2) utrzymanie istniejącego terenu zaplecza technologicznego kopalni siarki „Osiek”, obejmującej obiekty zaplecza technologicznego, gospodarczego i socjalno - administracyjnego kopalni, z możliwością budowy, rozbudowy i remontów z zachowaniem następujących zasad i standardów:
  - a. wysokość budynków – max. 12 m (nie dotyczy obiektów technologicznych kopalni),
  - b. powierzchnia zabudowy max. 90%,
  - c. powierzchnia biologicznie czynna – min. 5%,
- 3) zapewnienie obsługi komunikacyjnej terenów i urządzeń technicznych; uzupełnienie układu drogowego, remonty dróg; place manewrowe oraz miejsca parkingowe powinny być zapewnione w obrębie terenów inwestycji,
- 4) uzupełnianie istniejących terenów zabudowy w urządzenia infrastruktury technicznej oraz wyposażenie nowych terenów przeznaczonych do zabudowy w zbiorcze systemy wodociągowe, odprowadzania i oczyszczania ścieków z dopuszczeniem rozwiązań indywidualnych a także wyposażenie w inne obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny przemysłowe eksploatacji złoża siarki „Osiek” - wyłączone z eksploatacji, oznaczone na rysunku studium symbolami PEt1 – PEt10.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów przemysłowych wyłączonych z eksploatacji złoża siarki „Osiek” PEt1 - PEt10:

- 1) zakaz eksploatacji złóż siarki,
- 2) dopuszcza się realizację sieci i urządzeń przemysłowych oraz infrastruktury technicznej związanej z działalnością wydobywczą kopalni,

- 3) dopuszcza się rozbudowę układu komunikacyjnego dla obsługi sąsiednich terenów związanych z eksploatacją złoża siarki; place manewrowe oraz miejsca parkingowe powinny być zapewnione w obrębie terenów inwestycji.

Tereny przemysłowe eksploatacji złóż surowców ilastych „Grabowiec” i „Osiek - Grabowiec I”, oznaczone na rysunku studium symbolami PE8, PE9.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów eksploatacji surowców ilastych „Grabowiec” i „Osiek-Grabowiec I”: PE8, PE9:

- 1) optymalne wykorzystanie złoża i kopaliny z uwzględnieniem ochrony środowiska,
- 2) stosowanie technologii, zapewniających ograniczenie ujemnego wpływu eksploatacji na środowisko przyrodnicze,
- 3) wprowadzenie zieleni osłonowej, izolującej przyrodniczo i wizualnie tereny eksploatacji,
- 4) przeciwdziałanie degradacji powierzchni ziemi poprzez sukcesywne prowadzenie rekultywacji i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych,
- 5) w obszarach działalności eksploatacyjnej dopuszcza się obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji związane z działalnością zakładu górniczego.

Tereny produkcji energii (elektrownie fotowoltaiczne) ze strefami ochronnymi, oznaczone na rysunku studium symbolami PF1 – PF5.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów produkcji energii (elektrowni fotowoltaicznych) PF1 – PF5:

- 1) budowa urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – ogniwa fotowoltaiczne o mocy przekraczającej 100 kW w formie elektrowni (farmy) fotowoltaicznej wraz z niezbędną infrastrukturą,
- 2) dla ogniw fotowoltaicznych obowiązuje zastosowanie paneli posiadających warstwę antyrefleksyjną pokrywającą szklaną warstwę panelu,
- 3) zapewnienie obsługi komunikacyjnej tj. dróg montażowych oraz eksploatacyjnych dla potrzeb serwisowych w okresie budowy i eksploatacji elektrowni fotowoltaicznej,
- 4) wyposażenie terenów w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej związane z funkcjonowaniem elektrowni fotowoltaicznej, w tym w zakresie przyłączenia do systemu elektroenergetycznego,
- 5) możliwość realizacji zabudowy towarzyszącej związanej z funkcjonowaniem elektrowni fotowoltaicznej,

- 6) w granicach terenów PF1 – PF5 powinny również zamykać się ograniczenia związane z zabudową oraz zagospodarowaniem i użytkowaniem terenu, co oznacza, że granice w/w terenów są jednocześnie granicami stref ochronnych, o których mowa w art. 10 ust. 2a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- 7) na terenach PF1 – PF2 należy zachować następujące zasady i standardy:
- a) powierzchnia zabudowy – max.70%,
  - b) powierzchnia biologicznie czynna – min. 5%,
  - c) dla zabudowy towarzyszącej związanej z funkcjonowaniem elektrowni fotowoltaicznej obowiązuje wysokość zabudowy – max. 6,0 m,
  - d) miejsca parkingowe należy zapewnić w ramach terenów inwestycji.
- 8) na terenach PF3 – PF5 należy zachować następujące zasady i standardy:
- a) powierzchnia zabudowy – max.60%,
  - b) powierzchnia biologicznie czynna – min. 30%,
  - c) dla zabudowy towarzyszącej związanej z funkcjonowaniem elektrowni fotowoltaicznej obowiązuje wysokość zabudowy – max. 6,0 m,
  - d) miejsca parkingowe należy zapewnić w ramach terenów inwestycji,
  - e) na terenie PF5 dopuszcza się również pozyskiwanie i zagospodarowanie gazu składowiskowego (po rekultywacji składowiska odpadów).

Tereny obsługi produkcji rolniczej oznaczone na rysunku studium symbolem RU.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów RU:

- 1) modernizacja i rozbudowa istniejących obiektów oraz wprowadzanie na wolnych terenach nowej zabudowy i urządzeń produkcji rolnej, hodowlanej i ogrodniczej w tym przetwórstwa rolno-spożywczego i usług związanych z rolnictwem z zachowaniem następujących zasad i standardów:
  - a) wysokość budynków- max. 12m,
  - b) powierzchnia zabudowy- max. 60%
  - c) co najmniej 30% terenu powinno być zagospodarowane jako powierzchnia biologicznie czynna,
  - d) co najmniej 1 miejsce parkingowe
- 2) utrzymanie i wprowadzanie zieleni w otoczeniu zabudowy, utworzenie pasów zieleni izolacyjnej z udziałem zadrzewień i zakrzewień, zwłaszcza wzdłuż granic obszarów sąsiadujących z zespołami zabudowy mieszkaniowej lub usługowej,

- 3) uzupełnianie istniejących terenów zabudowy w urządzenia infrastruktury technicznej oraz wyposażenie nowych terenów przeznaczanych do zabudowy w zbiorcze systemy wodociągowe, odprowadzania i oczyszczania ścieków z dopuszczeniem rozwiązań indywidualnych a także wyposażenie w inne urządzenia infrastruktury technicznej.

Tereny zieleni publicznej oznaczone na rysunku studium symbolami ZP1, ZP2.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów ZP1, ZP2:

- 1) istniejąca zieleń i urządzenia parkowe powinny być zachowane; tereny powinny być zagospodarowane zielenią urządzoną, o charakterze parkowym, z udziałem zadrzewień i zakrzewień, ze ścieżkami pieszymi i miejscami odpoczynku, jako przestrzeń publiczna,
- 2) na terenie ZP1 utrzymuje się dotychczasowe zagospodarowanie w tym: kapliczkę, amfiteatr, kiosk handlowy, obiekty małej architektury,
- 3) ochrona obiektów będących w ewidencji zabytków, zgodnie z przepisami w tym zakresie,
- 4) utrzymuje się przystanki komunikacji i miejsca postojowe,
- 5) wyposażenie terenów w niezbędną infrastrukturę techniczną m.in. oświetlenie.

Tereny cmentarzy oznaczone na rysunku studium symbolami ZC1, ZC2.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów ZC1, ZC2:

- 1) utrzymanie istniejących cmentarzy grzebalnych wraz z możliwością ich poszerzenia oraz wyposażenie w niezbędne obiekty i urządzenia towarzyszące (domy przedpogrzebowe, kaplice cmentarne, zaopatrzenie w wodę, urządzenia gromadzenia i usuwania odpadów, miejsca parkingowe itp.); parametry zabudowy należy ustalić w planach miejscowych,
- 2) utrzymanie w otoczeniu istniejących cmentarzy grzebalnych terenów wolnych od zabudowy umożliwiającej zapewnienie stref ochronnych,
- 3) dla terenów wskazanych do poszerzenia cmentarzy należy opracować dokumentację hydrogeologiczną,
- 4) ochronę cmentarza niegrzebalnego ZC2 przed zmianą sposobu zagospodarowania.

Tereny rolnicze oznaczone na rysunku studium symbolem R.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów R:

- 1) ochronie podlegają tereny użytków rolnych oraz przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe wartości terenu,
- 2) utrzymuje się istniejącą zabudowę z możliwością jej przebudowy, rozbudowy i remontów w ramach siedlisk; zakaz nowej zabudowy za wyjątkiem pkt 4 i 6,
- 3) utrzymuje się istniejące drogi oraz sieci i urządzenia infrastruktury technicznej z możliwością ich modernizacji,
- 4) dopuszcza się budowę sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, urządzeń związanych z gospodarką wodną, melioracji wodnych, przeciwpowodziowych, przeciwpożarowych oraz dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych, ścieżek pieszych i rowerowych,
- 5) dopuszcza się zalesianie terenów rolniczych niskich klas bonitacyjnych, za wyjątkiem terenów znajdujących się w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią.
- 6) zakaz realizacji zabudowy produkcji rolniczej dla chowu i hodowli zwierząt w liczbie większej niż 20 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza (DJP) na terenach rolnych, w odległości mniejszej niż 1500 m od terenów zabudowy mieszkaniowej, wyznaczonych w studium i planach miejscowych; parametry zabudowy jak dla terenów RU.

Tereny lasów oznaczone na rysunku studium symbolem ZL

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów ZL:

- 1) ochronie podlegają przyrodnicze i krajobrazowe wartości tych terenów,
- 2) w gospodarce leśnej powinno się zachować następujące zasady:
  - a) racjonalne pozyskiwanie drewna i odnawianie drzewostanów zgodnie z planami urządzenia lasów,
  - b) przebudowa drzewostanów o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem,
- 3) dopuszcza się budowę budynków i budowli związanych z gospodarką leśną, urządzenia melioracji wodnych, drogi leśne, parkingi leśne,
- 4) utrzymuje się istniejące urządzenia i sieci infrastruktury technicznej z możliwością ich przebudowy i remontów oraz realizacji niezbędnej infrastruktury technicznej.

Tereny do zalesienia oznaczone na rysunku studium symbolem ZL1

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów ZL1:

- 1) ochronie podlegają przyrodnicze i krajobrazowe wartości tych terenów,
- 2) do czasu zalesienia dopuszcza się prowadzenie dotychczasowego rolniczego sposobu użytkowania,
- 3) zakaz zabudowy obiektami nie związanymi z gospodarką rolną i leśną,
- 4) utrzymuje się istniejące drogi, urządzenia i sieci infrastruktury technicznej z możliwością ich przebudowy i remontów oraz realizacji niezbędnej infrastruktury technicznej.

Tereny zieleni nieurządzonej, oznaczone na rysunku studium symbolem ZR.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów ZR:

- 1) ochronie podlegają tereny użytków rolnych oraz wartości przyrodnicze i krajobrazowe tych obszarów, w tym tworzących system węzłów i korytarzy ekologicznych,
- 2) tereny zieleni niskiej mogą być wykorzystane jako użytki zielone, do celów gospodarki hodowlanej (łąki, pastwiska),
- 3) dopuszcza się zalesianie terenów niskich klas bonitacyjnych, za wyjątkiem terenów znajdujących się w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią,
- 4) utrzymuje się istniejącą zabudowę z możliwością jej przebudowy, rozbudowy i remontów w ramach siedlisk; zakaz nowej zabudowy za wyjątkiem pkt. 5, 8 i 9,
- 5) dopuszcza się obiekty związane z rekreacją, sportem i wypoczynkiem,
- 6) tereny mogą być wykorzystane dla turystyki i wypoczynku, przy zachowaniu następujących zasad:
  - a) ruch turystyczny pieszy, rowerowy i konny powinien być ograniczony do wyznaczonych i odpowiednio urządzonych tras,
  - b) dopuszcza się urządzenie miejsc odpoczynku,
- 7) utrzymuje się istniejące drogi, urządzenia i ciągi infrastruktury technicznej oraz urządzenia melioracji wodnych z dopuszczeniem ich uzupełnień i modernizacji,
- 8) dopuszcza się budowę sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, urządzeń związanych z gospodarką wodną, melioracji wodnych, przeciwpowodziowych, przeciwpożarowych oraz dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych, ścieżek pieszych i rowerowych,
- 9) zakaz realizacji zabudowy produkcji rolniczej dla chowu i hodowli zwierząt w liczbie większej niż 20 dużych jednostek przeliczeniowych inwentarza (DJP) na terenach użytkowanych rolniczo w odległości mniejszej niż 1500 m od terenów zabudowy mieszka-

niowej, wyznaczonych w studium i planach miejscowych; parametry zabudowy jak dla terenów RU.

Tereny wód powierzchniowych, oznaczone na rysunku studium symbolami: WS1- rzeka Wisła, WS2 - rzeki, zbiorniki wodne.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów WS1, WS2:

- 1) utrzymanie naturalnych koryt rzek i potoków, zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych, jeżeli nie koliduje to z prawidłową gospodarką wodną,
- 2) ochrona przed zanieczyszczeniami, obszarowymi i punktowymi (z gospodarki rolniczej i terenów nieskanalizowanych),
- 3) dopuszcza się realizację urządzeń wodnych infrastruktury technicznej i urządzeń przeciwpowodziowych,
- 4) dopuszcza się przełożenie naturalnych cieków wodnych na terenie obszaru i terenu górniczego.

Tereny stawów rybnych, oznaczone na rysunku studium symbolem WS3.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów WS3:

- 1) ochrona zespołów stawów przed zanieczyszczeniem,
- 2) wykorzystanie gospodarcze stawów jako stawów hodowlanych, zgodnie z ich przeznaczeniem; niezbędne jest właściwe utrzymywanie stawów, urządzeń, grobli i otoczenia oraz obiektów z nimi związanych,
- 3) częściowe udostępnienie stawów dla turystyki krajoznawczej, rekreacji, łowiectwa i wypoczynku nadwodnego, pod warunkiem braku kolizji z warunkami ochrony oraz gospodarczego wykorzystania.

Tereny obsługi komunikacji oznaczone na rysunku studium symbolem KP.

Na terenach obsługi komunikacji KP, dopuszcza się lokalizowanie parkingów wraz z infrastrukturą towarzyszącą (w tym zbiorników wód opadowych) i zielenią.

Tereny komunikacji kolejowej oznaczone na rysunku studium symbolem KK.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów komunikacji kolejowej KK:

- 1) na terenach komunikacji kolejowej KK utrzymuje się istniejącą infrastrukturę kolejową: linie kolejowe, budowle, budynki, sieci i urządzenia z możliwością budowy nowych oraz przebudowy i remontów istniejących obiektów,
- 2) dopuszcza się budowę obiektów radiokomunikacyjnych do wysokości 50 m, wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz sieci telekomunikacyjnych,
- 3) dopuszcza się wprowadzenie funkcji usługowej, mieszkaniowej, obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacji drogowej, jeżeli nie zagrażą one funkcjonowaniu transportu kolejowego.

Tereny urządzeń elektroenergetyki oznaczone na rysunku studium symbolem IE

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów IE:

- 1) na terenach urządzeń elektroenergetyki IE utrzymuje się istniejące obiekty, urządzenia i sieci infrastruktury technicznej z możliwością ich budowy, rozbudowy, przebudowy i remontów; dopuszcza się realizację nowych obiektów, urządzeń i sieci infrastruktury technicznej.

Tereny urządzeń odprowadzania i oczyszczania ścieków oznaczone na rysunku studium symbolem IK.

Ustala się następujące zasady zagospodarowania przestrzennego terenów IK:

- 1) na terenie oczyszczalni ścieków IK utrzymuje się istniejące obiekty, urządzenia i sieci infrastruktury technicznej z możliwością ich budowy, rozbudowy, przebudowy i remontów; dopuszcza się realizację nowych obiektów, urządzeń i sieci infrastruktury technicznej.

Tereny zamknięte oznaczone na rysunku studium symbolem TZ.

Na terenach zamkniętych TZ obowiązują zasady zagospodarowania określone w przepisach odrębnych.

3. Obszary oraz zasady ochrony przyrody, środowiska i jego zasobów

Podstawą prawną określającą cele, zasady i formy ochrony przyrody żywej i nieożywionej oraz krajobrazu jest Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 142, 10 ze zm.).

W granicach administracyjnych gminy Osiek można wyróżnić kilka form ochrony

indywidualnej:

- gatunkowa ochrona roślin, mająca na celu zabezpieczenie przed wyginięciem rzadko występujących gatunków dziko rosnących roślin zagrożonych wyginięciem;
- gatunkowa ochrona zwierząt, obejmująca ochroną konkretne gatunki zwierząt i wprowadzającą wobec nich określone zakazy;
- gatunkowa ochrona grzybów, zabezpieczająca rzadko występujące gatunki dziko rosnących grzybów zagrożonych wyginięciem.

Do wieloprzestrzennych i powierzchniowych form ochrony przyrody na obszarze gminy Osiek zalicza się:

- Jeleniewsko-Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu
- obszar Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049
- obszar Natura 2000 Kras Staszowski PLH260023
- obszar Natura 2000 Ostoja Żyżnów PLH2609036
- rezerwat przyrody Zamczysko Turskie

Jeleniewsko - Staszowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Niewielki fragment zachodniej części gminy Osiek położony jest w Jeleniewsko-Staszowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu (J-SOCHK). Tworzą je lasy z przewagą drzewostanu brzoźowego i sosnowego oraz niewielką domieszką dębów. Obszar został utworzony ze względu na bogactwo form, występowanie najcenniejszych gatunków flory i fauny, a także wysokich walorów kulturowych. Na Obszarze zgodnie z przepisami odrębnymi, należy przestrzegać określonych w nim zakazów oraz szczególnych celów ochrony wartości przyrodniczych, ochrony wartości historycznych, kulturowych i ochrony walorów krajobrazowych.

Obszary Natura 2000

Działania w zakresie ochrony obszarów Natura 2000 powinny być ukierunkowane na ochronę zasobów przyrodniczych w granicach wyznaczonych obszarów, jak również na obszarach zewnętrznych, które pełnią istotną rolę w sieci połączeń ekologicznych o randze lokalnej i regionalnej.

W granicach obszarów Natura 2000 z reguły nie dopuszcza się nowej zabudowy. Dopuszcza się w ograniczonym zakresie możliwość zainwestowania, np. lokalizacji sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, jeżeli nie ma możliwości przebiegu alternatywnego; dopuszcza się

zainwestowanie w granicach terenów wskazanych w dotychczas obowiązujących dokumentach planistycznych na cele inwestycyjne, głównie dla funkcji związanych z turystyką i rekreacją.

Możliwość udostępnienia turystycznego dopuszcza się tylko w przypadkach, gdy nie zagraża to chronionym obszarom.

Obszar Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły PLH180049

Obszar Natura 2000 Tarnobrzaska Dolina Wisły cechuje się bioróżnorodnością cennych gatunków zwierząt i roślin oraz dużą różnorodnością siedlisk przyrodniczych, do których należą: skupiska łągów nadrzecznych, terasy zalewowe wraz z wydmami, naturalne starorzecza i eutroficzne zbiorniki wodne, łąki selernicowe, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie.

Obszar Natura 2000 Kras Staszowski PLH260023

Część południowo – wschodnia Obszaru, należąca do gminy Osiek to głównie strumień bez nazwy oraz fragmenty lasów mieszanych z nielicznymi jeziorkami krasowymi. Dolinę cieką przecinają liczne dopływy, częściowo zmeliorowane.

W granicach Obszaru Natura 2000 Kras Staszowski wykazano wiele typów siedlisk: brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych, starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, torfowiska wysokie, torfowiska wysokie zdegradowane, twarłowodne, oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, bory i lasy bagienne oraz łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.

Obszar Natura 2000 Ostoja Żywnów PLH2609036

Na terenie gminy Osiek wyróżnia się cztery odizolowane fragmenty ostoi w północnej części analizowanego obszaru:

- północny (24,7 ha) – zajęty przez łąki i pastwiska, rozciąga się równoleżnikowo wzdłuż doliny Kacanki;
- wschodni (47,3 ha) – pokryty lasami sosnowymi, z niewielkim udziałem olchy, graniczy z gminą Łoniów;
- środkowy (41,0 ha) – położony na obrzeżach dużego kompleksu leśnego, z dominacją drzewostanu sosnowego i domieszką świerku;
- południowy (588, 6 ha) – zajmujący północno-zachodnią część gminy, w całości porastaną

przez zbiorowisko leśne z dominacją sosny, świerka, dębu i olchy.

Na terenie Obszaru Natura 2000 Ostoja Żywnów wyróżnia się następujące typy siedlisk: starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, ciepłolubne, śródlądowe murawy nadpiaskowe, nizinne i podgórskie rzeki, murawy kserotermiczne, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, wapienne ściany skalne, kwaśne buczyny, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, bory i lasy bagienne.

Rezerwat Przyrody Zamczysko Turskie

Rezerwat przyrody Zamczysko Turskie, ma charakter rezerwatu leśnego, zajmuje powierzchnię 3,4 ha, znajduje się pomiędzy miejscowością Tursko Małe i Kolonia Tursko.

Przedmiotem ochrony są przede wszystkim lasy mieszane o charakterze pierwotnym, porośnięte mieszanym lasem bukowym z domieszką jodły, jawora, klonu i dębu, z runem typowym dla buczyn dolnoreglowych. Na całym obszarze rozpoznano siedlisko przyrodnicze grąd subkontynentalny. Zasady ochrony zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony przyrody.

Istotnym elementem ochrony środowiska jest utrzymanie w dobrym stanie lasów ochronnych (stanowią około 60% ogółu powierzchni lasów na obszarze gminy). Na terenie gminy Osiek lasy ochronne pełnią przede wszystkim rolę lasów wodochronnych, poprawiając retencję lokalnych wód powierzchniowych i podziemnych.

Lasy, w tym lasy ochronne, zadrzewienia, obok gruntów ornych, łąk, pastwisk, wód powierzchniowych tworzą korytarze ekologiczne, umożliwiając przepływ materii, energii oraz informacji genetycznej. Korytarze ekologiczne są ważnym elementem sieci Natura 2000 gdyż umożliwiają przemieszczanie się organizmów między siedliskami. W studium tworzą je przede wszystkim tereny lasów ZL, tereny do zalesienia ZL1, zieleni nieurządzonej ZR, rolnicze R, wód powierzchniowych WS.

4. Obszary oraz zasady ochrony krajobrazu w tym krajobrazu kulturowego

Strefy ochrony konserwatorskiej

Strefa ochrony konserwatorskiej „A” – pełnej ochrony układu i struktury przestrzennej; ochronie podlegają:

- plany zespołu z siecią drożną, rynkiem, podziałem własnościowym,

- zespoły i obiekty zabytkowe, zespół kościoła wewnątrz rynku z placem, pierzejami, zielenią,
- skala miasta z dominantami,
- rejonów zdegradowane wymagające uporządkowania i rewaloryzacji:

Strefa ochrony konserwatorskiej „B” – otuliny zabytkowego centrum; ochronie podlegają:

- skala i forma zabudowy,
- elementy małej architektury,
- zespoły zieleni i pojedyncze drzewa znaczące w krajobrazie.

Wszelkie działania w tych strefach winny być prowadzone zgodnie z przepisami odrębnymi.

Po sporządzeniu audytu krajobrazowego dla województwa świętokrzyskiego w dokumentach planistycznych (studium uwarunkowań oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), należy uwzględnić rekomendacje i wnioski wynikające z tego opracowania.

Ponadto, również w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrona krajobrazu kulturowego powinna uwzględniać następujące zasady:

- utrzymanie historycznej kompozycji krajobrazu z ograniczeniem zakresu dopuszczalnych przekształceń,
- zachowanie istniejących i odtwarzanie charakteru zniekształconych wnętrz krajobrazowych i urbanistycznych, w tym zachowanie historycznej kompozycji układów zieleni,
- utrzymanie lub uczytelnienie historycznego układu komunikacyjnego z zachowaniem jego przebiegu,
- nawiązanie w nowej zabudowie do zasad historycznej kompozycji wnętrz urbanistycznych i krajobrazowych,
- zachowanie zasadniczych elementów kształtujących sylwetę zespołu ze szczególną ochroną istniejących, historycznych dominant wysokościowych.

Wysokie wartości krajobrazowe i widokowe, charakterystyczne dla części obszaru gminy, wynikają z ukształtowania terenu i dostosowanego do niego sposobu zagospodarowania. Przejawia się to wykorzystaniem dogodnych dla rolnictwa i osadnictwa łagodnie ukształtowanych wierzchołków, głównie w północnej i zachodniej części gminy, czego wynikiem są liczne otwarte tereny na wierzchołkach z punktami i ciągami widokowymi.

Wskazane na rysunku studium punkty i ciągi widokowe obejmują głównie niezabudowane i niezalesione partie wierzchołkowe lub stokowe terenu gminy. Obszary te, w wielu miejscach zwią-

zane z trasami turystycznymi i stanowiącymi atrakcję turystyczną gminy zabytkami, obejmuje się ochroną przed zainwestowaniem, również jako strefy ochrony ekspozycji widokowej np. w Niekrasowie. Strefa ekspozycji została określona jako obszar widoczności wartościowych obiektów w tym kościoła parafialnego Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny i dzwonnicy, będących obiektami na szlaku architektury drewnianej województwa świętokrzyskiego, dwóch zabytkowych kapliczek przydrożnych, pomnika i krzyża oraz najstarszą część cmentarza parafialnego.

Należy tu wymienić również szlaki turystyczne: pieszy zielony szlak Chańcza – Pielaszów, rowerowy żółty „Szlak Miejsca Mocy”, Monastyczny Szlak Cystersów, Szlak fontu wschodniego I wojny światowej oraz Szlak architektury drewnianej.

5. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na zasoby ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków składają się obiekty sakralne, oraz zachowane budynki mieszkalne i gospodarcze. Ważnymi elementami krajobrazu kulturowego, świadczącymi o bogatej historii terenu są miejsca pamięci i cmentarze. Nieodłącznie z krajobrazem związane są również kapliczki i przydrożne krzyże.

Część zabytkowych obiektów i założeń objętych zostało ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków, inne pozostają w ewidencji zabytków. Wszystkie są chronione na mocy *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z dnia 23 lipca 2003 roku z późniejszymi zmianami.

Obiekty i zespoły zabytkowe wpisane do rejestru zabytków

Najcenniejsze obiekty i zespoły zabytkowe wpisane zostały do rejestru zabytków (wg danych WUOZ):

- zespół Kościoła Parafialnego pod wezwaniem Nawiedzenia NMP w Niekrasowie: A.857/-2
  - kościół, nr rej.: 479 z 18.03.1957, 489 z 15.04.1967 oraz 142 (t.) z 18.03.1977
  - dzwonnica, nr rej.: 489 z 15.04.1967, 142 (t.) z 18.03.1977
- najstarsza część cmentarza katolickiego w Niekrasowie, nr rej.: 345 (t.) z 19.10.1989 A.858
- Kościół Parafialny pod wezwaniem św. Stanisława w Osieku, nr rej.: 478 z 18.03.1957 oraz 623 z 28.10.1971 A.860.
- pomnik ku czci poległych mieszkańców Niekrasowa 191820, nr rej.: 466 (t.) z 06.03.1992 A.859

Ponadto do rejestru zabytków archeologicznych wpisane jest „Zamczysko” – Tursko Wielkie, będące wczesno - średniowiecznym grodziskiem, położonym w południowo-

zachodniej części gminy Osiek, w obrębie miejscowości Strużki.

Obiekty wpisane do ewidencji zabytków

Na terenie gminy zachowały się cenne zabytki o wysokich wartościach historycznych, architektonicznych czy estetycznych o istotnym znaczeniu dla krajobrazu i tradycji. Jest to 46 obiektów: domy drewniane i murowane, zagrody, kaplice, dzwonnice, kapliczki, krzyże, miejsca pamięci narodowej. Pełny spis znajduje się w I części opracowania.

Wszystkie obiekty będące w rejestrze i ewidencji zabytków objęte są rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2187 ze zm.).

Katalog zawierający obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków, a także ujęte w ewidencji zabytków są katalogami otwartymi i wprowadzenie do nich zmian nie wymaga zmiany Studium.

Obiekty archeologiczne

Ewidencja zabytków archeologicznych w granicach gminy obejmuje 67 stanowisk archeologicznych z różnych okresów historycznych, ze śladami osadnictwa, które rozpoznano na terenach następujących miejscowości: Mucharzew, Grabowiec, Łęg, Niekrasów, Mikołajów, Osieczko, Ossala, Pliskowola, Strużki, Suchowola, Trzcianka Dolna, Tursko Wielkie, Zalesie, Długołęka. Szczegółowe zestawienie zawiera I część opracowania.

6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Komunikacja drogowa

Na obszarze objętym zmianą studium, kierunki rozwoju systemów komunikacji drogowej polegają na tworzeniu warunków sprawnego, bezpiecznego i ekonomicznego przemieszczania osób i ładunków w powiązaniach zewnętrznych i wewnętrznych.

Układ ponadlokalny stanowi:

- **droga krajowa** nr 79 relacji Kraków – Sandomierz, klasy G, planowana do przebudowy jako GP,
- **droga wojewódzka** nr 765 relacji Chmielnik - Osiek, klasy G,
- **drogi powiatowe:**

- nr 42318 relacji Bukowa – Osiek,
  - nr 42319 relacji Osiek – Suchowola,
  - nr 42340 relacji Pliskowola – Osiek,
  - nr 42341 relacji Wiśniówka – Niekrasów,
  - nr 42342 relacji Ossala – Ossala Lesisko,
  - nr 42343 relacji Szwagrów – Trzcianka,
  - nr 42345 relacji Stróżki – Podwale,
  - nr 42346 relacji Tursko Wielkie – Tursko Małe,
  - nr 42347 relacji Szwagrów – Niekurza,
  - nr 42348 relacji Połaniec – Niekurza,
  - nr 1079 relacji Osiek - Długoleśka
- klasy Z,

Przyjmuje się wskazanie konieczności zapewnienia w planach miejscowych parametrów dróg i szerokości w liniach rozgraniczających zgodnie z przepisami w tym zakresie.

Obsługa na terenie gminy będzie się odbywać poprzez system dróg (ulic) zbiorczych, lokalnych oraz pozostałych (głównie dojazdowych) oznaczonych graficznie na rysunku studium, sukcesywnie poddawany poprawie parametrów technicznych oraz jakości nawierzchni poprzez prowadzenie robót budowlanych (budowa, przebudowa lub remont). Rozbudowa układu wewnętrznego będzie postępować w miarę uruchamiania nowych terenów budowlanych i potrzeb obsługi mieszkańców. Wyznaczanie przebiegu tych dróg będzie się odbywać w planach zagospodarowania przestrzennego. W planach miejscowych, w terenach wskazanych do zabudowy, wzdłuż dróg klasy GP i G należy zapewnić możliwość realizacji dróg dojazdowych oraz należy odsunąć nową zabudowę od krawędzi jezdni, ze względu na zachowanie odpowiednich parametrów ochrony akustycznej. Skala Studium i stan rozpoznania potrzeb na etapie jego sporządzania, w tym późniejszych podziałów nieruchomości, determinuje przyjęcie takiej polityki gminy.

Zaplanowane i utrzymane główne kierunki docelowego rozwoju układu komunikacyjnego gminy zapewniają możliwość prawidłowego funkcjonowania wszystkich podsystemów transportowych, w tym również dobrego poprowadzenia przebiegu linii komunikacji publicznej, uporządkowania komunikacji pieszej, segregacji ruchu pieszego i rowerowego oraz uporządkowania parkowania w kolejnych etapach zadań planistycznych i projektowych.

Proponuje się, przyjmowanie w planach zagospodarowania przestrzennego rezerwy na

pasów dróg zależnie od ich klas funkcjonalnych. Ze względu na istniejącą zabudowę należy tam gdzie to uzasadnione, dopuścić zachowanie istniejących i utrwalonych w przestrzeni linii zabudowy. Poniżej zostały podane szerokości pasów w liniach rozgraniczających, o wielkościach minimalnych, które umożliwią poprowadzenie wzdłuż dróg chodników dla pieszych oraz ścieżek rowerowych :

- **klasa GP** (główna ruchu przyspieszonego) – min. 30 m,
- **klasa G** (główna) - min. 25 m,
- **klasa Z** (zbiorecza) – min. 20 m,
- **klasa L** (lokalna) – min. 12m,
- **klasa D** (dojazdowa) – min. 10m.

W wypadkach uzasadnionych trudnymi warunkami terenowymi lub istniejącym zagospodarowaniem dopuszcza się obniżenie minimalnej szerokości dróg w liniach rozgraniczających, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Poprawność rozwiązań komunikacyjnych, mająca wpływ na płynność i bezpieczeństwo ruchu, zapewniona będzie poprzez zachowanie odpowiedniej akcesji układu komunikacyjnego, zgodnego z klasyfikacją funkcjonalną dróg.

Minimalne wskaźniki parkowania (ilość miejsc postojowych lub garażowych), liczone w odniesieniu do funkcji zagospodarowania, powinny wynosić:

- 1) dla zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej – 1 miejsce na 1 mieszkanie,
- 2) dla obiektów usługowych – 1miejsce na 30 m² powierzchni użytkowej,
- 3) dla usług publicznych - 1 miejsce na 5 zatrudnionych,
- 4) dla obiektów przemysłowych oraz produkcyjno-usługowych – 1 na 2 pracowników lub 1 miejsce na 50 m² powierzchni użytkowej,
- 5) dla terenów sportu i rekreacji - 1 miejsce na 15 użytkowników.

Parametry do projektowania układów komunikacji pieszej i rowerowej należy przyjmować w planach zagospodarowania przestrzennego i dla celów realizacyjnych zgodnie z przepisami odrębnymi w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Komunikacja kolejowa

W zakresie komunikacji kolejowej przewiduje się utrzymanie istniejących linii kolejowych i terenów kolejowych z możliwością ich przebudowy i modernizacji, oznaczonych na rysunku studium symbolem **KK**:

- linii kolejowej 65 „Most na rzece Bug – Sławków Płd.”,

- linii kolejowej nr 70 Włoszczowice - Chmielów,
- linii kolejowe nr 75 Rytwiany – Połaniec,
- linii kolejowej do terenów przemysłowych kopalni siarki „Osiek”.

Na terenach KK dopuszcza się wprowadzenie funkcji usługowej, mieszkaniowej, obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej oraz komunikacji drogowej, jeżeli nie zagrażą one funkcjonowaniu transportu kolejowego a także budowę obiektów radiokomunikacyjnych do wysokości 50 m, wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz sieci telekomunikacyjnych.

Infrastruktura techniczna

Wodociągi

Wszystkie tereny zabudowane i przeznaczone do zabudowy powinny zostać wyposażone w sieć wodociągową zapewniającą mieszkańcom jak i pozostałym odbiorcom dostawę wody w sposób ciągły i niezawodny, o wymaganym ciśnieniu i ilości oraz o odpowiedniej jakości. Polityka rozwoju powinna obejmować zarówno rozbudowę systemu i rozszerzenie zasięgu obsługi, jak i jego modernizację.

Utrzymuje się dotychczasowy sposób zaopatrzenia w wodę miasta i gminy, który oparty jest na dostarczaniu wody z ujęcia komunalnego. Funkcjonuje jeden grupowy wodociąg zasilany z ujęcia zlokalizowanego na terenie gminy Staszów. Wodociąg „Wiązownica Mała” jest wspólny dla gmin Staszów, Połaniec, Rytwiany i Osiek. Na terenie gminy Osiek z ujęcia z Wiązownicy korzysta: Osiek, Pliskowola, Lipnik, Suchowola, Sworoń, Trzcianka, Tursko Wielkie, Matiaszów, Mucharzew, Niekrasow, Kąty. W miejscowościach: Szwagrów, Niekurza, Bukowa, Ossala, Strużki, Długołęka są wodociągi gminne, które są w zarządzie gminy Osiek.

Wymagane jest utrzymanie w dobrym stanie technicznym istniejących obiektów i urządzeń wodociągowych oraz sieci wodociągowych, które w zależności od potrzeb powinny być modernizowane i rozbudowywane.

Obowiązuje pełne pokrycie zapotrzebowania na wodę do celów przeciwpożarowych.

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Utrzymuje się system odprowadzania ścieków komunalnych do gminnej oczyszczalni ścieków, oznaczonej na rysunku studium symbolem IK. Oczyszczalnia ścieków może być modernizowana i rozbudowywana.

Należy dążyć do budowy systemu kanalizacji na obszarze gminy. Działania w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków powinny zapewnić wymagane standardy obsługi mieszkańców gminy, tj. skanalizowanie terenów zabudowanych i przeznaczonych do zabudowy, za wyjątkiem obszarów z zabudową mieszkaniową rozproszoną, gdzie budowa kanalizacji jest nieuzasadniona ekonomicznie.

Zasadniczym sposobem odprowadzania ścieków jest i będzie grupowy system kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej, zakończony wysokoefektywną oczyszczalnią ścieków.

Przyjmuje się system kanalizacji rozdzielczej z siecią kanałów sanitarnych i opadowych.

Dla zapewnienia wymaganych standardów obsługi, odpowiednich warunków sanitarnych wprowadza się obowiązek przyłączenia do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej zabudowy istniejącej i planowanej.

Wymagane jest utrzymanie w dobrym stanie technicznym istniejących obiektów oraz urządzeń i sieci kanalizacyjnych, które powinny być stosownie do potrzeb rozbudowywane.

Na obszarze nie objętym zbiorowym systemem kanalizacji sanitarnej dopuszcza się:

- stosowanie zbiorników bezodpływowych do gromadzenia ścieków, pod warunkiem systematycznego wywozu ścieków do punktów zlewnych,
- stosowanie indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.

Na terenach nieobjętych zbiorowym systemem kanalizacji sanitarnej obowiązuje uporządkowanie gospodarki ściekowej poprzez:

- wyeliminowanie zrzutów nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych lub do ziemi i zahamowanie degradacji środowiska gruntowo-wodnego,
- wymóg szczelnych zbiorników przeznaczonych do gromadzenia ścieków,
- egzekwowanie umów o wywóz ścieków do punktów zlewnych przez specjalistyczne firmy,
- zapewnienie możliwości dojazdu do zbiorników pojazdu asenizacyjnego.

Utrzymuje się dotychczasowy system odprowadzania wód opadowych na obszarze miasta. Wymagany jest skuteczny system odprowadzania wód opadowych i roztopowych zabezpieczający przed podtopieniami terenów.

Gospodarka odpadami

Głównym zadaniem w zakresie polityki gospodarowania odpadami będzie realizacja aktualnych dokumentów regulujących gospodarkę odpadami na terenie miasta i gminy w tym selektywna zbiórka odpadów i wywożenie ich na składowisko poza obszar gminy.

Gminne składowisko odpadów zostało zamknięte i podlega rekultywacji w kierunku rolnym (decyzja Starosty Staszowskiego znak: OŚ – IV4.6122.9.2017 z dnia 11.08.2017 r.).

Na obszarze górniczym Kopalni Siarki „Osiek” znajduje się Obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (OUOW), stanowiący szczelny zbiornik o pojemności V-10000m³, w którym składowane są zużyte płuczki wiertnicze. OUOW został zaklasyfikowany do tzw. pozostałych obiektów unieszkodliwiania odpadów, w którym składowane są odpady inne niż niebezpieczne i obojętne. Sposób postępowania z odpadami wydobywczymi został określony w Programie gospodarowania odpadami wydobywczymi dla Grupa Azoty Siarkopol zatwierdzonym decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego znak OWŚ-VI.7240.1.1.2017.

Po wypełnieniu OUOW przewiduje się budowę nowego obiektu.

Elektroenergetyka

Miasto i gmina Osiek jest zaopatrywana w energię elektryczną poprzez sieć rozdzielczą napowietrzną oraz kablową średniego i niskiego napięcia. Przez teren gminy przebiegają napowietrzne elektroenergetyczne linie przemysłowe najwyższych napięć 400kV, 220kV oraz linie wysokiego napięcia 110kV i średniego napięcia 15kV. Przy zagospodarowaniu terenu należy uwzględnić uwarunkowania wynikające z przebiegu istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej spełniając wymagania Polskich Norm oraz aktualnie obowiązujących przepisów. Dopuszcza się modernizację i przebudowę istniejących oraz budowę nowych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia (110kV), średniego (15kV) i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych WN/SN i SN/nN. Istniejąca infrastruktura elektroenergetyczna średniego i niskiego napięcia powinna być przebudowywana i rozbudowywana w miarę zapotrzebowania, w sposób zgodny z przepisami prawa. Wyklucza się z zadrzewienia obszary pod liniami elektroenergetycznymi w pasach:

- dla linii 110kV – 30 m (po 15 m w obie strony od osi linii),
  - dla linii SN – 11 m (po 5,5 m w obie strony od osi linii),
- oraz w pasach przeznaczonych dla infrastruktury elektroenergetycznej.

W przypadku wystąpienia kolizji projektowanych obiektów z istniejącymi sieciami elektroenergetycznymi należy sieci te przystosować do nowych warunków pracy określonych przez dysponenta sieci. Zmiana przebiegu linii elektroenergetycznych oraz ich likwidacja nie będzie wymagała zmiany studium. Rozwój systemu zaopatrzenia gminy w energię elektryczną powinien zapewnić zaspakajanie obecnych i przyszłych potrzeb.

Zaopatrzenie w gaz

Gmina Osiek nie jest zgazyfikowana. Należy dążyć do zabezpieczenia potrzeb miasta i gminy w tym zakresie poprzez realizację sieci gazowych.

Ciepłownictwo

Na obszarze miasta i gminy w zakresie ogrzewania budynków nie funkcjonuje system ciepłowniczy. Potrzeby ciepłe zabezpieczane są poprzez indywidualne źródła ciepła, piece i lokalne kotłownie.

Kopalnia siarki „Osiek” dla potrzeb technologicznych (wydobycia siarki) zasilana jest przez rurociąg – ciepłociąg przesyłowy z Elektrowni Połaniec. Wzdłuż ciepłociągu należy zachować pas techniczny, do ustalenia w planach miejscowych.

Jako działanie towarzyszące właściwemu funkcjonowaniu systemu ciepłowniczego, będzie prowadzenie prac oraz tworzenie zachęt dla programów termomodernizacyjnych, stosowania niskoemisyjnych nośników ciepła oraz energii odnawialnej.

Telekomunikacja

Obszar gminy Osiek objęty jest systemem telefonii przewodowej oraz bezprzewodowej. Należy utrzymać, modernizować i rozbudować istniejącą sieć teletechniczną.

Ochrona przeciwpożarowa

Na obszarze gminy Osiek należy zapewnić zaopatrzenie w wodę na cele przeciwpożarowe z sieci wodociągowych w mieście i poszczególnych wsiach oraz zapewnić drogi i dojazdy pożarowe, stosownie do wymagań przepisów szczególnych.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Na obszarze miasta i gminy Osiek, objętym zmianą Studium, przewiduje się realizację inwestycji celu publicznego w zakresie budowy dróg, infrastruktury technicznej (wodociągów, kanalizacji), infrastruktury komunalnej oraz przestrzeni publicznych.

8. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania

przestrzennego województwa

Na obszarze miasta i gminy Osiek, objętym zmianą Studium, do inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym wpisaną do zadań województwa świętokrzyskiego zaliczono rozbudowę drogi nr 765 na odcinku Staszów – Osiek wraz z obwodnicą Osieka. Inwestycja ta, jako obwodnica Osieka w ciągu drogi wojewódzkiej została już zrealizowana.

Jako zadanie celu publicznego o znaczeniu krajowym wskazano Sieć Szerokopasmową Polski Wschodniej.

Ponadto w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Woj. Świętokrzyskiego jako jeden z głównych kierunków kształtowania sieci drogowej dla gminy Osiek, wskazuje się potrzebę realizacji obwodnicy miasta w ciągu drogi krajowej nr 79.

9. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych

Na obszarze miasta i gminy Osiek, wyznaczono obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (w granicach terenów i obszarów górniczych).

10. Obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości

Na obszarze miasta i gminy Osiek nie wyznacza się obszarów wymagających scaleń i podziałów nieruchomości.

11. Obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

Na obszarze miasta i gminy Osiek nie wyznacza się obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

12. Obszary przestrzeni publicznej

W obrębie miasta Osiek zostały wyznaczone tereny przestrzeni publicznych, do których należy zaliczyć tereny zieleni publicznej ZP1 i ZP2, w tym rynek w obrębie zabudowy śródmiejskiej UM.

13. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego oraz wytyczne do planów miejscowych

Gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru miasta Osiek. W obszarze objętym studium, w granicach miasta i gminy określono wytyczne do planów miejscowych. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się:

- 1) korektę linii rozgraniczających tereny ze względu na podziały własności i szczegółowość map wykorzystywanych do opracowania planów miejscowych (do 10 m),
- 2) zmiany wynikające z aktualizacji gminnej ewidencji zabytków,
- 3) zalesianie terenów rolnych najniższych klas bonitacyjnych,
- 4) uzupełnianie układu drogowego - wyznaczenie dróg dojazdowych i wewnętrznych,
- 5) realizację urządzeń i sieci infrastruktury technicznej, jeżeli nie kolidują z innymi ustaleniami studium,
- 6) zmianę przebiegu i likwidację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej w tym linii elektroenergetycznych wraz ze strefami ochronnymi,
- 7) dla terenów zamkniętych, w przypadku zmiany przepisów prawa w tym zakresie i wykreślenia działek z wykazu terenów zamkniętych, dopuszcza się przeznaczenie tych terenów pod komunikację, zieleni lub funkcje określone w studium w ich sąsiedztwie.

14. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Tereny rozwojowe wskazane w projekcie studium będą wymagać zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne (gruntów rolnych na obszarze gminy, gruntów leśnych na obszarze miasta i gminy).

15. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Na obszarze miasta i gminy zostały wyznaczone tereny rolnicze oznaczone na rysunku studium symbolem R oraz tereny lasów i tereny do zalesienia oznaczone na rysunku studium symbolem ZL i ZL1.

Ochronę rolniczej przestrzeni produkcyjnej należy realizować poprzez:

- 1) ochronę gleb przed degradacją chemiczną poprzez ustalenie zbiorczego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków z terenów przeznaczonych pod zabudowę, podczyszczania odprowadzanych do ziemi wód deszczowych z dróg, parkingów, stacji paliw, itp.,

- 2) wprowadzanie zadrzewień śródpolnych hamujących spływy wód roztopowych i poprawiających zdolności produkcyjne gleb.

Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (t. j. Dz. U. 2017 poz. 1161 ze zm.), przepisów ustawy nie stosuje się dla gruntów rolnych stanowiących użytki rolne w granicach administracyjnych miast.

Ze względu na pełnione funkcje oraz położenie, część lasów należy do lasów ochronnych w kategorii wodochronne. Wskazane jest utrzymanie lasów w istniejącej formie; lasy i powierzchnie zadrzewione stanowią istotne biocenozy oraz ważne obszary siedliskowe. Obecność lasów jest ważnym elementem zachowania równowagi przyrodniczej środowiska. Ich środowiskotwórcza funkcja, realizowana poprzez zachowanie różnorodności roślin i zwierząt, zachowanie trwałości procesów ekologicznych, wpływa na jakość powietrza oraz częściową neutralizację antropopresji, a także tworzenie korzystnych warunków mikroklimatycznych.

Ochronę lasów należy realizować poprzez:

- 1) obowiązek prowadzenia gospodarki leśnej w sposób pozwalający na utrzymanie trwałości lasów i ciągłości ich wielostronnych funkcji,
- 2) obowiązek kształtowania struktury gatunkowej w kierunku zwiększania odporności na wpływ czynników zewnętrznych i dostosowanie do miejscowego siedliska,
- 3) utrzymanie estetyczno-krajobrazowych walorów lasów.

16. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz osuwania się mas ziemnych określa się następujące zasady zagospodarowania:

1. Zagrożenie powodziowe gminy Osiek określone jest poprzez obszary zagrożenia powodzią wyznaczone przez KZGW - obszary o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi w określonym przedziale czasowym:
  - obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q 0,2%),
  - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q 1%),
  - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q 10%),oraz obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku:

- zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego,
  - całkowitego zniszczenia obwałowania.
2. Na terenach położonych w zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, obowiązują zasady zagospodarowania, zgodnie z przepisami odrębnymi.
  3. Podniesienie retencyjności obszaru i zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego wyznacza się poprzez stosowanie obudowy biologicznej cieków i zapewnienie ich ciągłości a także modernizację i budowę nowych wałów przeciwpowodziowych wraz z koniecznością przestrzegania warunków obowiązujących na wałach przeciwpowodziowych i 50 metrowym pasie ochronnym, według przepisów odrębnych.
  4. Na obszarze miasta i gminy wskazano tereny predysponowane do występowania ruchów masowych (wg danych PGL). Nie zostały one zakwalifikowane jako tereny osuwisk bądź występowania ruchów masowych i nie znajdują się w bazie danych SOPO Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej. Realizacja nowych inwestycji na wymienionych terenach, powinna być poprzedzona odpowiednimi badaniami geologiczno-inżynierskimi.

17. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny, obszary i tereny górnicze

Na terenie gminy Osiek ustanowiono następujące obszary górnicze:

- Osiek o nr 101/94 (XLI/1/14) w bazie Midas PIG PIB (kopaliny siarka rodzima),
- Grabowiec 3 o nr 10-13/1//59 w bazie Midas PIG PIB, dla złoża nr 9433 Grabowiec (kopaliny surowce ilaste ceramiczne),
- Grabowiec III o nr 10-13-/2/103 w bazie Midas PIG PIB, dla złoża nr 6300 Osiek-Grabowiec I (kopaliny surowce ilaste ceramiczne),

oraz tereny górnicze:

- dla złoża siarki rodzimej Osiek (nr 70), zasięg terenu górniczego pokrywa się zasięgiem obszaru górniczego,
- Grabowiec 3 o nr 10-13/1/59 w bazie Midas PIG PIB, dla złoża nr 9433 (kopaliny surowce ilaste ceramiczne),
- Grabowiec III o nr 10-13-/2/103 w bazie Midas PIG PIB, dla złoża nr 6300 Osiek-Grabowiec (kopaliny surowce ilaste ceramiczne).

Podstawą prawną regulującą wyznaczanie filarów ochronnych w granicach złoża jest art. 104 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2126 ze zm.).

Na terenie gminy Osiek w granicach obszaru i terenu górniczego złoża siarki utworzono filar ochronny rzeki Wisły. Zgodnie z planami, filar ten może ulec zmniejszeniu. Warunkiem koniecznym dla przyszłej eksploatacji jest jednak zasada ograniczenia wydobycia do wskaźnika wykorzystania $\leq 0,6$ w pasie zmniejszającym filar ochronny rzeki Wisły.

Ponadto wzdłuż drogi krajowej nr 79 planuje się utworzenie filara ochronnego. Ewentualna eksploatacja w filarze ochronnym drogi krajowej nr 79 możliwa będzie na zasadach uzgodnionych z Generalną Dyrekcją Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) uwzględniających ochronę obiektu i za zgodą GDDKiA.

18. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. Nr 41, poz. 412z późn. zm. oraz Nr 153, poz. 1271z późn. zm.)

Zagadnienie nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium.

19. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Tereny wymagające przekształceń w zakresie dotychczasowych funkcji i sposobów użytkowania to: tereny zamkniętego składowiska odpadów komunalnych oraz tereny poeksploatacyjne.

20. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych

Na obszarze gminy znajdują się tereny zamknięte kolejowe, związane z przebiegiem linii kolejowych. Dopuszcza się zmianę przeznaczenia i sposobu użytkowania terenów kolejowych w przypadku wyłączenia nieruchomości z ewidencji terenów zamkniętych.

21. Inne obszary problemowe

Zagadnienie nie dotyczy obszaru objętego zmianą Studium.

22. Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu

Na obszarze objętym zmianą Studium wyznaczono tereny produkcji energii (elektrowni fotowoltaicznych) PF1 – PF5, dla budowy urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii – ogniwa fotowoltaiczne o mocy przekraczającej 100 kW w formie elektrowni (farmy) fotowoltaicznej wraz z niezbędną infrastrukturą. W granicach terenów PF1 – PF5 powinny również zamykać się ograniczenia związane z zabudową oraz zagospodarowaniem i użytkowaniem terenu, co oznacza, że granice w/w terenów są jednocześnie granicami stref ochronnych, o których mowa w art. 10 ust. 2a ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

23. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań i synteza ustaleń studium

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Osiek jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy, jej cele i sposób realizacji. Dokument Studium został przyjęty uchwałą Nr XVII(117)2000 Rady Miejskiej w Osieku z dnia 28 listopada 2000 r. Podstawą obecnej zmiany Studium jest uchwała nr XI/52/15 Rady Miejskiej w Osieku z dnia 22 czerwca 2015 roku. Zmiana Studium obejmuje obszar miasta i gminy Osiek w granicach administracyjnych. Obecna zmiana Studium uwzględnia uwarunkowania związane z rozwojem przestrzennym miasta i gminy Osiek a także zmiany prawne.

Zgodnie z celami rozwoju zawartymi w „Strategii rozwoju miasta i gminy Osiek” osiągnięcie celu głównego misji - wizji gminy: **„Miasto i Gmina Osiek jest Gminą rolniczo-przemysłową z rozwijaną w niej funkcją agroturystyczną”**. jest możliwe poprzez realizację następujących celów strategicznych:

1. Systematyczny wzrost poziomu nauczania poprzez pilne doposażenie szkół.
2. Poprawa w zakresie infrastruktury technicznej i drogowej.
3. Poprawa stanu środowiska w gminie.
4. Podniesienie poziomu życia gospodarczego gminy.
5. Poprawa w zakresie sfery socjalnej.

Zgodnie z opracowaną „Analizą potrzeb i możliwości rozwoju miasta i gminy Osiek” (wprowadzoną ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777 ze zm.), określającą m. in. skalę możliwości uzupełnień terenów przeznaczonych pod zabudowę, nowe obszary potencjalnego rozwoju wskazane w studium (wg bilansu terenu), mieszczą się w zakresie proponowanych zmian.

Na obszarze objętym zmianą studium, w granicach administracyjnych gminy, wyznaczono tereny funkcjonalno - przestrzenne, w których obowiązują określone zasady zagospodarowania oraz parametry i wskaźniki zabudowy. Tereny funkcjonalno – przestrzenne zaliczono do dwóch stref polityki przestrzennej:

1. strefy przeznaczonej pod zabudowę,
2. strefy o ograniczonej zabudowie.

Strefy polityki przestrzennej są strefami umownymi, wskazanymi dla lepszego zobrazowania podziału gminy na tereny, gdzie jest możliwe zainwestowanie oraz tereny o ograniczonym zainwestowaniu (w tym tereny rolnicze i leśne).

W strefie przeznaczonej pod zabudowę wskazano tereny: tereny zabudowy mieszkaniowo - usługowej MU1, MU2, tereny zabudowy śródmiejskiej UM, tereny zabudowy usługowej U, tereny usług sportu i rekreacji US, tereny produkcyjno-usługowe PU, tereny przemysłowe P1-P3, tereny przemysłowe eksploatacji złoża siarki „Osiek” PE1 – PE5, tereny przemysłowe eksploatacji złoża siarki „Osiek” PE6, PE7 – zaplecza technicznego, tereny przemysłowe eksploatacji złoża siarki „Osiek” PEt1 – PEt10 – wyłączone z eksploatacji, tereny przemysłowe eksploatacji złóż surowców ilastych „Grabowiec” i „Osiek – Grabowiec I” PE8, PE9, tereny produkcji energii (elektrownie fotowoltaiczne) ze strefami ochronnymi PF1 – PF5, tereny obsługi produkcji rolniczej RU.

W strefie o ograniczonej zabudowie wskazano tereny: tereny zieleni publicznej – ZP1, ZP2, tereny cmentarzy ZC1, ZC2, tereny zieleni nieurządzonej ZR, tereny rolnicze R, tereny lasów ZL, tereny do zalesienia ZL1, tereny komunikacji kolejowej KK w tym tereny zamknięte TZ, tereny elektroenergetyki IE, tereny oczyszczalni ścieków IK, tereny wód powierzchniowych WS1, WS2, tereny stawów rybnych WS3.

Ze względu na możliwości rozwoju gospodarczego miasta i gminy zaproponowano nowe tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, usługowej, tereny przemysłowe dla działalności gospodarczej, produkcyjnej i usługowej. Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego gminy, bardzo istotna jest możliwość rozwoju działalności wydobywczej – eksploatacji złóż w kopalni siarki „Osiek” oraz wskazanie terenów pod realizację elektrowni

fotowoltaicznych.

Istotnym elementem w zagospodarowaniu są zasoby przyrodnicze i kulturowe stanowiące o atrakcyjności gminy w tym zakresie. Do najważniejszych zasobów przyrodniczych gminy zalicza się: zwarte kompleksy leśne w tym lasy ochronne, dolinę rzeki Wisły i jej dopływów, tereny użytków rolnych w tym zieleni nieurządzonej. Znaczna część gminy objęta jest ochroną w Jeleniowsko – Staszowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu oraz w obszarach Natura 2000. Dla terenów tych wprowadzono odpowiednie zapisy mające na celu ich ochronę. Działanie te pozwolą na zachowanie korytarzy i węzłów ekologicznych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym. Ochrona i właściwe gospodarowanie zasobami przyrodniczymi pozwoli zachować właściwe proporcje między terenami zainwestowanymi a otwartymi.

Równolegle położony został nacisk na ochronę wartości kulturowych. Część zespołów i obiektów objęta jest ochroną konserwatorską poprzez wpisanie do rejestru zabytków, natomiast pozostałe obiekty o wartościach historycznych zostały objęte ewidencją zabytków. Przyjęte rozwiązania związane z ochroną obiektów i zespołów zabytkowych pozwolą zachować historyczne wartości z możliwością ich wykorzystania zgodnie z przeznaczeniem.

Układ drogowy na terenie gminy oparty jest o sieć dróg gminnych i powiatowych w powiązaniu z drogą wojewódzkimi i krajową. Przez gminę przebiegają linie kolejowe relacji: linia kolejowa nr 65 „Most na rzece Bug – Sławków Płd.”, linia kolejowa nr 70 Włoszczowice – Chmielów, linia kolejowa nr 75 Rytwiany – Połaniec oraz linia kolejowa do terenów przemysłowych kopalni siarki „Osiek”. W studium utrzymuje się istniejący układ drogowy i linie kolejowe. Przewiduje się głównie ich modernizację i przebudowę m.in. poprzez podniesienie kategorii wybranych dróg publicznych oraz budowę obwodnicy miasta Osiek. Przyjęte rozwiązania komunikacyjne zapewniają prawidłowe funkcjonowanie układu drogowego pozwalając na równoległy i bezkolizyjny ruch.

Miasto i gmina Osiek są prawie w całości zwodociągowane, zdecydowanie gorzej sytuacja wygląda ze skanalizowaniem gminy. Jedynie część miasta Osiek posiada kanalizację. Gmina nie jest zgazyfikowana, ale wskazana jest jej realizacja. W studium zaproponowano objęcie zbiorczym systemem kanalizacji wszystkich zespołów zwartej zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej. Rozwiązania wskazane w studium zmniejszą zagrożenia dla środowiska przyrodniczego, zwłaszcza wód powierzchniowych i podziemnych oraz podwyższą konkurencyjność inwestycyjną i turystyczną gminy.